

Η Λ Ε Ι Α

1850-1950

Οικονομία

Εμπόριο

Βιομηχανία

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΛΕΙΑΣ

ΗΛΕΙΑ, 1850-1950, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΕΜΠΟΡΙΟ – ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΛΕΙΑΣ

ΗΛΕΙΑ, 1850-1950, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΕΜΠΟΡΙΟ – ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΠΥΡΓΟΣ ΗΛΕΙΑΣ 2020

Τίτλος: Ηλεία, 1850 – 1950, Οικονομία, Εμπόριο, Βιομηχανία

© Copyright: Επιμελητήριο Ηλείας

28^{ης} Οκτωβρίου & Πλ. Ηρώων Τ.Κ. 27131 Πύργος

Τηλ.: 2621034154, 32225

Email: ilich-gr@otenet.gr

URL: <http://www.heliachamber.gr/>

Χρονολογία έκδοσης: Δεκέμβριος 2020

ISBN: 978-618-82413-2-9

Περιεχόμενα

Πρόλογος Προέδρου Επιμελητηρίου Ηλείας	7
Πρόλογος του Επικεφαλής του Ιστορικού Αρχείου της Ε.Τ.Ε	11
Εισαγωγή	13
Εθνική Τράπεζα Ελλάδος	17
Κτήμα Μερκούρη	37
Καπνοβιομηχανία & Τράπεζα Β. Καραβασίλη.....	49
Α.Ε. Σιδηρόδρομος Πύργου - Κατακόλου	81
Αδελφοί Κ. Τζιαντζή - "ΤΖΙΑΝΚΟ"	99
Ηρακλής Νταϊρόπουλος - "ΗΡΝΤΑ"	103
Αδελφοί Κοροντζή	109
Οικογένεια Μπερτζελέτου	113
Σ. Σπηλιόπουλος & Σία.....	117
Σταφιδική Τράπεζα - Υποκ/μα Πύργου	125
Αδελφοί Ν. Δρούβα	143
"Πατρίς" Πύργου	149
Χ.Ι. Θεοχάρης Α.Ε	157
"Προνομιούχος" Εταιρεία.....	167
Τράπεζα Αθηνών - Υποκ/ματα Πύργου & Αμαλιάδας.....	177
Ελληνική Εταιρεία Οίνων & Οινοπνευμάτων	183
Ιαματικά Λουτρά Καϊάφα - Κυλλήνης - Κουνουπελίου.....	197
Εμπορική Τράπεζα - Υποκ/μα Πύργου.....	207
"Δήμητρα - Αλφειός" Α.Ε.....	211
Μηχανουργείο Β. Πλαστουργού	221
Χρ. Σορβατζώτης 1922 & Υιοί Ο.Ε	227
"ΚΩΖΑΤ" - Ελληνική Εταιρεία Τουριστών Α.Β.Ε.Ε	231
Ηλεκτρική Εταιρεία Πύργου Α.Ε	233
Γιάννης Σπ. Λάτσης	235
Κεραμοτουβλοποιία Παναγιωτόπουλος Α.Β.Ε.Ε.....	257

Ελαιουργία Πύργου "Ξυστρής"	261
"Η Αυγή" Πύργου	269
Αφοί Νικολόπουλοι - "Farm" Α.Ε	271
Ορυζόμυλοι Ηλείας - Θλιβέρης	273
Αριστειδόπουλος Κεραμοποιία	277
ΚΤΕΛ Ν. Ηλείας.....	279
Διον. Α. Πετρόπουλος & Μπερτζελέτος	283
Παρασκευόπουλος - "ILIS"	287
Ξενοδοχείο "Διεθνές"	289

Πρόλογος Προέδρου Επιμελητηρίου Ηλείας

Στον τίτλο του ανά χειράς τόμου «*Ηλεία, 1850-1950, Οικονομία – Εμπόριο – Βιομηχανία*», που εκπονήθηκε και εκδόθηκε με πρωτοβουλία του Επιμελητηρίου Ηλείας, γίνεται αναφορά σε τρεις θεματικούς άξονες: τον **τόπο**, το **χρόνο** και την **οικονομία**.

Όσον αφορά τον **τόπο**, αναφερόμαστε στην **Ηλεία**, μια πλουτοφόρα περιοχή με πολυδιάστατη παραγωγική δυναμικότητα, που διαδραμάτισε εξέχοντα ρόλο από τα πρώτα κίβλας χρόνια της εθνικής ανεξαρτησίας, σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Ο **χρόνος**, και συγκεκριμένα η εκατονταετία **1850-1950**, αποτελεί σκοπίμως και απολύτως δικαιολογημένα το δεύτερο θεματικό άξονα του παρόντος τόμου, καθότι συμπίπτει με την περίοδο ακμής της Ηλείας, απόρροια της τότε ευνοϊκής κοινωνικοοικονομικής συγκυρίας.

Η σταφιδοκαλλιέργεια, σημαντική ήδη από την εποχή του Όθωνα για πολλές περιοχές της Ηλείας, αποτέλεσε βασικό μοχλό οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής σε όλα τα στάδια της εξελικτικής της πορείας και για πολλά χρόνια αργότερα, περνώντας από την επέκτασή της το 1845 στη σχεδόν ολική μετατροπή της σε μονοκαλλιέργεια από τα τέλη της δεκαετίας του 1860 και μέχρι το 1893. Στην αποφασιστική επίδραση της σταφιδοκαλλιέργειας στην οικονομία της Ηλείας συνετέλεσαν ο εμπορικός προστατευτισμός που χαρακτήριζε την εποχή εκείνη, η επιτυχημένη κρατική παρέμβαση για τη στήριξη της τιμής του συγκεκριμένου προϊόντος, η δημιουργία μεταποιητικών μονάδων που είχαν ως πρώτη ύλη τη σταφίδα, αλλά και εναλλακτικές προτάσεις, όπως αυτές αντιπροσωπεύονται χαρακτηριστικά από το επιτυχημένο εγχείρημα της οικογένειας Καραβασίλη.

Η χρονική οριοθέτηση, όπως αυτή αποτυπώνεται στον τίτλο του βιβλίου, έχει ιδιαίτερη σημασία και για έναν ακόμη λόγο, ο οποίος σχετίζεται με το εναρκτήριο έτος της περιόδου αναφοράς του έργου, το 1850. Είναι η δεκαετία που αρχίζουν τη λειτουργία τους και άλλες μεταποιητικές μονάδες, τόσο στην υπόλοιπη Πελοπόννησο, όσο και σε άλλα μέρη της τότε ελληνικής επικράτειας.

Γίνεται ουσιαστικά λόγος για τις απαρχές της ελληνικής εκβιομηχάνισης, το τέλος δε αυτής της περιόδου συμπίπτει με τη λήξη της πολεμικής δεκαετίας του 1940 και την έναρξη της μεταπολεμικής περιόδου, κατά την οποία οι συνθήκες άλλαξαν άρδην.

Η **οικονομία** αποτελεί τον τρίτο θεματικό άξονα του βιβλίου, καθότι αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία στηρίζεται γενικότερα το όλο κοινωνικό οικοδόμημα και τον καθοριστικό εκείνο παράγοντα από τον οποίο θα πρέπει να εκκινεί ή να λαμβάνει υπόψη της κάθε σοβαρή μελέτη και ανάλυση.

Σκοπός μας δεν ήταν μόνο έκδοση ενός βιβλίου για την οικονομική ιστορία του τόπου, αλλά μέσω της προβολής στις σημερινές συνθήκες, η ανάδειξη των μεγάλων δυνατοτήτων που έχει η Ηλεία για την ανάπτυξη και ανανέωση της επιχειρηματικότητας στο σύγχρονο περιβάλλον.

Επιπροσθέτως, η χρησιμότητα και η βαρύτητα του παρόντος έργου εκτείνονται πολύ πέραν από το στάδιο της ανάγνωσης και μπορεί κάλλιστα, λόγω της εμβριθούς έρευνας και της εκτεταμένης χρήσης των πηγών και του υλικού τεκμηρίωσης που έγινε από το **συγγραφέα του βιβλίου**, τον αείμνηστο **Τάκη Γ. Σπυρόπουλο**, και του πλούτου των πληροφοριών που μπορεί να αντλήσει κανείς ξεφυλλίζοντάς το, να αποτελέσει την αφετηρία και το έναυσμα για την εκπόνηση και άλλων, νέων μελετών.

Κλείνοντας τον πρόλογο, οφείλω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όσους συνέβαλαν στην παρούσα έκδοση. Συγκεκριμένα στον Σάκη Τραμπαδώρο για την επιμέλεια της έκδοσης, τον Βασίλη Μπελεκούκια για την γλωσσική επιμέλεια του κειμένου, τον Γιώργο Σπυρόπουλο και τον Διονύσιο Κρεκουκιώτη για την ολοκλήρωση της μελέτης του Τάκη Σπυρόπουλου, τον Διευθυντή κ. Ιωάννη Αντωνόπουλο, καθώς και το προσωπικό του Επιμελητηρίου.

Κωνσταντίνος Νικολούτσος
Πρόεδρος Επιμελητηρίου Ηλείας

Διοικητική Επιτροπή Επιμελητηρίου Ηλείας 2017 έως σήμερα

1. Νικολούτσος Κωνσταντίνος του Γεωργίου, Πρόεδρος
2. Λεβέντης Κωνσταντίνος του Θεοδώρου, Α Αντιπρόεδρος
3. Παρασκευόπουλος Αντώνιος του Αθανασίου, Β Αντιπρόεδρος
4. Χριστόπουλος Χρήστος του Κωνσταντίνου, Οικονομικός Επόπτης
5. Τσαούσης Βασίλειος του Αθανασίου, Γενικός Γραμματέας
6. Χρονοπούλου Νίκη του Αλεξίου, Υπεύθυνη ΓΕΜΗ & Εξυπηρέτησης Επιχειρήσεων
7. Καράγιαννης Κωνσταντίνος του Βασιλείου, Υπεύθυνος Συμβουλευτικής Υποστήριξης Επιχειρήσεων

Διοικητικό Συμβούλιο Επιμελητηρίου Ηλείας 2017 έως σήμερα

1. Αναγνωστόπουλος Γεώργιος του Κωνσταντίνου
2. Βαρουξής Ελευθέριος του Λεωνίδα
3. Γιαμπαστή Ευγενία του Ιωάννη
4. Γιάνναρος Χρήστος του Παναγιώτη
5. Διαμαντόπουλος Κωνσταντίνος του Παναγιώτη
6. Καράγιαννης Κωνσταντίνος του Βασιλείου
7. Κάρναρος Αναστάσιος του Παναγιώτη
8. Λαμπρόπουλος Μάριος του Κωνσταντίνου
9. Λάμπρος Κωνσταντίνος του Θεοδώρου
10. Λεβέντης Κωνσταντίνος του Θεοδώρου
11. Μούσα Δήμητρα του Γεωργίου
12. Μπουλούτας Διονύσιος του Ιωάννη
13. Νικολούτσος Κωνσταντίνος του Γεωργίου
14. Ξανθούλης Ηλίας του Χρήστου
15. Παρασκευόπουλος Αντώνιος του Αθανασίου
16. Σαλπέα Εκάβη του Αργυρίου
17. Σιαψάλης Νικόλαος του Αθανασίου
18. Τζανέτος Παναγιώτης του Αλεξίου
19. Τσαούσης Βασίλειος του Αθανασίου
20. Χριστόπουλος Χρήστος του Κωνσταντίνου
21. Χρονοπούλου Νίκη του Αλεξίου

Πρόλογος του Επικεφαλής του Ιστορικού Αρχείου της Ε.Τ.Ε.

Με μεγάλη χαρά γράφω τις λίγες προλογικές γραμμές που ακολουθούν, για να χαιρετίσω την έκδοση του έργου *Ηλεία, 1850-1950, Οικονομία, Εμπόριο – Βιομηχανία*.

Το έργο αυτό, που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Επιμελητηρίου Ηλείας, στοχεύει να επαναφέρει στο προσκήνιο την επιχειρηματική λειτουργία μιας περιοχής που από πολύ νωρίς, την επαύριον της δημιουργίας του νεοελληνικού κράτους, αποδύεται στην προσπάθεια ανάπτυξης πρωτογενούς οικονομικής δραστηριότητας.

Το γεγονός αυτό πιστοποιείται και από το ενδιαφέρον που έδειξε το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα της χώρας, η Εθνική Τράπεζα, να εγκατασταθεί στην περιοχή.

Ούτε τρεις μήνες μετά την έναρξη των εργασιών της, η Εθνική ορίζει στις 9 Απριλίου 1842 τον πρώτο ειδικό ανταποκριτή Ήλιδας, Αγαμ. Αυγερινό, που θα πλαισιωθεί από εκτιμητές οι οποίοι καλύπτουν την ευρύτερη περιοχή. Οι Αλέξ. Βιλαέτης, Β. Ζαφειρόπουλος, Αν. Κοτύλης και Π. Ψάλτης τον Πύργο, Ν. Ιω. Σισίνης τη Γαστούνη και Ν. Μοσχούλας την Αγουλινίτσα.

Δεν περνά ένας μήνας και ξεκινούν οι συναλλαγές. Ο Άγγ. Αγγελόπουλος προεξοφλεί συναλλαγματική 4.000 δραχμών στις 2 Μαΐου 1842, στον Σαρ. Σοφόπουλο χορηγείται δάνειο 2.000 δραχμών στις 16 Μαΐου και στον Γ. Ποιμενόπουλο δάνειο 1.000 δραχμών στις 24 Μαΐου.

Όλα αυτά δεν ήταν παρά το εναρκτήριο λάκτισμα. Ο αναγνώστης του βιβλίου θα παρακολουθήσει μία συναρπαστική περιήγηση στην οικονομική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε στην περιοχή, προϊόν συστηματικής έρευνας την οποία πραγματοποίησε ο συγγραφέας κ. Παναγιώτης (Τάκης) Γ. Σπυρόπουλος, οικονομολόγος καθηγητής.

Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας, όπως κάνει σε κάθε αντίστοιχη περίπτωση, έθεσε στη διάθεση του συγγραφέα το σύνολο των αρχειακών του πηγών, που, όπως θα μπορέσει να διαπιστώσει ο αναγνώστης από τις σχετικές παραπομπές, είναι σημαντικές.

Η Εθνική Τράπεζα, λόγω της μακράς διαδρομής της (το 2017 διένυσε το εκατοστό εβδομηκοστό έκτο έτος της λειτουργίας της), αλλά και λόγω της εμπιστοσύνης που της έχει επιδείξει ο επιχειρηματικός κόσμος της πατρίδας μας, είχε και έχει συναλλαγές σχεδόν με το σύνολο των επιχειρήσεων που έχουν δραστηριοποιηθεί στην Ελλάδα. Τεκμήρια των συναλλαγών αυτών είχε την πρόνοια να διατηρήσει και να θέσει, διά του Ιστορικού της Αρχείου, στη διάθεση της επιστημονικής κοινότητας, αλλά και κάθε ενδιαφερόμενου.

Επιπρόσθετα, τα τελευταία τριάντα χρόνια, το Ιστορικό Αρχείο μεριμνά να διαφυλάττει συστηματικά αρχειακά τεκμήρια και δείγματα από τις εργασίες και φάσεις παραγωγής επιχειρήσεων που περιέρχονται στην κυριότητα της Τράπεζας. Με τον τρόπο αυτό απόκεινται στο Αρχείο σήμερα αρχειακά και συλλεκτικά τεκμήρια που αποτελούν μία σημαντική πηγή για τη διερεύνηση της επιχειρηματικότητας στη χώρα μας.

Στη γραμμή αυτή κινήθηκε και ο συγγραφέας του παρόντος έργου. Δεν επαναπαύθηκε στο να εξαντλήσει τις γνωστές πηγές για τη συγγραφή του έργου του. Αποδύθηκε σε μία προσπάθεια έρευνας και ανάδειξης πηγών, εν πολλοίς αγνώστων στο ευρύ κοινό, που αφορούν στην περιοχή όπου έχει επικεντρώσει το ενδιαφέρον του.

Αποτέλεσμα της συνδυασμένης αυτής αναζήτησης σε δημοσιοποιημένες πηγές και πηγές λιγότερο γνωστές, που για πρώτη φορά παρουσιάζονται δημόσια, το ανά χειράς έργο μας δίνει ένα εντυπωσιακό πανόραμα σαράντα περίπου επιχειρήσεων του Νομού Ηλείας.

Θέλω δε να πιστεύω ότι αυτό αποτελεί ένα πρώτο βήμα. Η πλατιά δημοσιοποίηση του βιβλίου αυτού είμαι βέβαιος ότι θα παρακινήσει πολύ ευρύτερες δυνάμεις προς την ίδια κατεύθυνση. Ιδιώτες, αλλά και κάθε είδους συσσωματώσεις, θα «ανακαλύψουν» ότι κατέχουν τεκμήρια που μέχρι σήμερα δεν γνώριζαν την αξία τους ή είχαν ξεχάσει την ύπαρξή τους.

Με την ευκαιρία της παρουσίασης στην τοπική κοινωνία του βιβλίου αυτού, ας γίνει και μια υπενθύμιση στο κοινό ότι κάθε τεκμήριο, του παρελθόντος ή σημερινό, περιέχει και μία ή περισσότερες πληροφορίες που είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα φανούν χρήσιμες σε κάποιον ερευνητή του μέλλοντος. Αρκεί τα τεκμήρια αυτά να φυλάσσονται με τους πρόποντες κανόνες και να είναι προσιτά με φιλικό τρόπο προς τους ενδιαφερόμενους.

Ιδού πεδίο δόξης λαμπρό για το Επιμελητήριο να αναλάβει την πρωτοβουλία της δημιουργίας ενός τοπικού αρχείου της επιχειρηματικότητας του Νομού και να δώσει το παράδειγμα καταθέτοντας πρώτο τα δικά του αρχεία. Γεγονός που θα μπορούσε άλλωστε να αποτελέσει την πρώτη ύλη για έναν επόμενο τόμο που θα είναι η συστηματική απογραφή και παρουσίαση όλων των μελών του, από συστάσεως, η οποία θα έδινε μία άλλη εικόνα του εύρους της επιχειρηματικότητας της περιοχής.

Η διαδικασία αυτή, που ευχόμαστε και ελπίζουμε να βρει μιμητές και σε άλλες περιοχές της πατρίδας μας, θα αποτελέσει ουσιαστική συμβολή στην προβολή και τον εμπλουτισμό των πηγών που στηρίζουν τον κλάδο της επιχειρηματικής ιστορίας.

Την πρωτοβουλία αυτή θα ήταν ευκαταίο το Επιμελητήριο Ηλείας να γνωστοποιήσει στους αντίστοιχους φορείς άλλων περιοχών, ώστε και αυτοί να στραφούν προς ανάλογες κατευθύνσεις.

Με τον τρόπο αυτό, παράλληλα με τις προσπάθειες που καταβάλουν τα τοπικά Γενικά Αρχεία του Κράτους για τη διαφύλαξη των αρχείων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, αλλά και τοπικοί ιδιωτικοί σύλλογοι, όπως και εθελοντικές πρωτοβουλίες για την ταξινόμηση και ανάδειξη τοπικών αρχείων (η σκέψη μου πηγαίνει στη μακρά τέτοια προσπάθεια για αρχεία και συλλογές της Σύρας), θα συμβάλουν και τα Επιμελητήρια της χώρας στη διάσωση και ανάδειξη της ιστορίας της επιχειρηματικότητας.

Γεράσιμος Νοταράς
Επικεφαλής του Ιστορικού Αρχείου
της Εθνικής Τράπεζας

Εισαγωγή

Η ανά χείρας έκδοση, καλύπτοντας έναν αιώνα (1850-1950) οικονομικού και κοινωνικού βίου στην Ηλεία, αποτελεί ένα πραγματικό πανόραμα της ηλειακής επιχειρηματικότητας, από το οποίο αναδύονται η ιστορική εξέλιξη, τα σημεία αναφοράς και οι μετασχηματισμοί του επιχειρείν.

Η εξέλιξη της επιχειρηματικότητας στην Ηλεία προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από ορισμένες σταθερές και, κυρίως, από το χαρακτήρα της τοπικής παραγωγής, στην οποία κυριαρχούν τα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα.

Από τα προϊόντα αυτά προεξάρχοντα ρόλο διαδραμάτισε η κορινθιακή σταφίδα, κύριο εξαγωγικό προϊόν της Ελλάδος το 19^ο αιώνα. Το προϊόν αυτό, το οποίο εκδηλώνει την παρουσία του ήδη από τον 14^ο αιώνα, καθόρισε, τόσο σε φάσεις ακμής όσο και σε φάσεις κρίσης, την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα στην περιοχή κατά την επισκοπούμενη περίοδο.

Καλλιεργούμενο στη βόρεια Ηλεία αρχικώς, επεκτείνεται με γοργούς ρυθμούς μετά την ανεξαρτησία του ελληνικού κράτους, ιδίως από το 1845 και εξής, σε όλη την περιοχή της πεδινής Ηλείας, αλλά και στην επαρχία Ολυμπίας.

Λόγω της ραγδαίας εξάπλωσης της σταφιδοκαλλιέργειας, οι περισσότερες επιχειρήσεις που ιδρύονται ή εγκαθίστανται στην Ηλεία εκείνη την εποχή περιστρέφονται γύρω από την οικονομία του προϊόντος αυτού. Ο Πύργος έρχεται να προστεθεί στα ήδη υπάρχοντα σταφιδικά κέντρα όπως η Ζάκυνθος και η Πάτρα, ενώ εμφανίζονται στην περιοχή μεγάλοι σταφιδέμποροι-σταφιδοεξαγωγείς όπως ο Αθανάσιος Μανωλόπουλος, μέλη των οικογενειών Γιαννόπουλου και Καρανικολού, ο Κ. Μητρόπουλος, ο Α. Παπαδόπουλος, οι αδελφοί Τριπόδη, ο Ι. Ψημμένος, η οικογένεια Μερκούρη και η οικογένεια Κοροντζή.

Επιπροσθέτως, οι υποδομές που δημιουργούνται στην Ηλεία, όπως τα λιμάνια του Κατακόλου και της Κυλλήνης, ο δρόμος Πύργου-Κατακόλου και ο Σιδηρόδρομος Πύργου-Κατακόλου, περιστρέφονται γύρω από την οικονομία της σταφίδας, αλλά και εντάσσονται στα πλαίσια ενός ευρύτερου παραγωγικού μοντέλου που βάση έχει την παραγωγή και εμπορία του προϊόντος αυτού και το οποίο περιλαμβάνει έργα υποδομής ευρύτερης εθνικής σημασίας, όπως ο Ισθμός της Κορίνθου και ο ΣΠΑΠ, αλλά και λιμάνια σε άλλες περιοχές της Πελοποννήσου και της Στερεάς. Ταυτόχρονα με την ακμή της σταφιδοκαλλιέργειας, και σε μεγάλο

βαθμό εξαιτίας της, έχουμε την εγκατάσταση τραπεζών στην περιοχή, στην αρχή μέσω αντιπροσώπων και μετέπειτα μέσω υποκαταστημάτων: αρχικώς η Εθνική, αλλά και η Τράπεζα Αθηνών, η Εμπορική και η Σταφιδική. Στο ίδιο πλαίσιο και κυρίως σε φάση κρίσης για τη σταφίδα αρχίζουν να δραστηριοποιούνται στην περιοχή συναφείς εταιρίες όπως η Προνομιούχος και η Ελληνική Εταιρεία Οίνων και Οινοπνευμάτων. Λίγες είναι οι τοπικές επιχειρήσεις που στρέφονται σε άλλους τομείς δραστηριότητας, όπως τα καπνά (Καραβασίλης), τα τρόφιμα (Μπερτζελέτος), η γλυκόρριζα (Σπηλιόπουλος), η ένδυση (Τζιαντζής) και οι τράπεζες (Καραβασίλης).

Η σταφιδική κρίση, που εκρήγνυται το 1893, θα αναγκάσει τις μεν παλαιές επιχειρήσεις να διαφοροποιήσουν τις δραστηριότητές τους (Κτήμα Μερκούρη) προκειμένου να επιβιώσουν, τις δε νέες να στραφούν σε άλλους τομείς και κλάδους. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσεται ο κλάδος της μεταποίησης της κορινθιακής σταφίδας προκειμένου να απορροφηθούν τα αδιάθετα πλεονάσματα. Ταυτόχρονα, η εκμηχάνιση της παραγωγής οδηγεί στην εμφάνιση της μηχανουργίας, ενώ αρχίζει να αναδύεται και ο κλάδος του τουρισμού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τοπικών επιχειρήσεων που ως επί το πλείστον στρέφονται σε νέους τομείς στις αρχές του 20ού αιώνα, μερικές από τις οποίες εξακολουθούν να υπάρχουν και σήμερα, είναι η ΗΡΝΤΑ-Νταϊρόπουλος (ζυμαρικά), Νικολόπουλος (κτηνοτροφικά προϊόντα), Δρούβας (τυροκομικά), Θλιβέρης (ρυζόμυλος), Δήμητρα-Αλφειός (αλευρόμυλοι), σταφίδα (Σορβατζώτης-Πετρόπουλος), ΚΩΖΑΤ (τουρσιά), Παρασκευόπουλος-ΙΛΙΣ (τρόφιμα).

Επίσης, στη βιομηχανία δραστηριοποιείται η ελαιουργία Ξυστή, στα οικοδομικά υλικά οι Παναγιωτόπουλος και Αριστειδόπουλος, στα μηχανήματα οι Θεοχάρης και Πλαστουργός, στην ενέργεια η Ηλεκτρική Εταιρεία Πύργου, καθώς και οι λοιπές κατά τόπους μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Στον ιαματικό τουρισμό δραστηριοποιούνται επιχειρήσεις στο Λίτζι, στο Κουνουπέλι και στον Καϊάφα, στον αρχαιολογικό ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, κυρίως στην Αρχαία Ολυμπία, και αστικά ξενοδοχεία όπως το ΔΙΕΘΝΕΣ στον Πύργο, στη ναυτιλία μεγαλουργεί ο Λάτσης, ενώ στον τύπο έχουμε τις εφημερίδες *Πατρίς* και *Αυγή*.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από αυτή την αναδρομή είναι ότι, λόγω της υψηλής παραγωγικότητας της ηλειακής γης, οι περισσότερες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στη μεταποίηση/τυποποίηση προϊόντων του πρωτογενούς τομέα. Όμως, η ιστορία της ηλειακής οικονομίας διδάσκει ακριβώς τους κινδύνους της

υπερσυγκέντρωσης σε έναν κλάδο, καθώς και ότι οι δυνατότητες κρατικής στήριξης δεν είναι απεριόριστες, όπως προκύπτει από το παράδειγμα της κρατικής παρέμβασης στην περίπτωση της σταφίδας. Η οικονομία της Ηλείας χρειάζεται μεγαλύτερη διαφοροποίηση. Κλάδοι με μεγάλες προοπτικές υστερούν, όπως ο τουρισμός, ενώ άλλοι σχεδόν απουσιάζουν, όπως η βιομηχανία. Οι Ηλείοι επιχειρηματίες καλούνται να κινηθούν στο εξαιρετικά ανταγωνιστικό σύγχρονο περιβάλλον, το οποίο επιβάλλει αναβάθμιση των υποδομών, ψηφιακό μετασχηματισμό, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και χρήση σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων, ούτως ώστε να αξιοποιηθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα του τόπου και το αναμφισβήτητο πλούσιο δυναμικό του.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ 1841
ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗ ΗΛΙΔΑΣ 1842
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΥΡΓΟΥ 1864
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ 1908
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ 1969
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ – ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΖΑΧΑΡΩΣ 1969

Η ενδεικτική εξιστόρηση του βίου επιχειρήσεων που δραστηριοποιήθηκαν στην Ηλεία περί τα έτη 1850-1950 και συνέβαλαν στην οικονομικοκοινωνική και πολιτισμική της συγκρότηση και εξέλιξη δεν είναι δυνατόν να μην περιλαμβάνει, έστω συνοπτικά, και την κατά τους χρόνους αυτούς παρουσία στον Ηλειακό τόπο της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος. Εξ αρχής να αναφερθεί ότι πολύτιμη πηγή πληροφόρησης για το εν λόγω θέμα μεταξύ άλλων αποτελεί και η έκδοσή του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος *Η Παρουσία της Εθνικής Τράπεζας στη Δυτική Πελοπόννησο*, Αθήνα 2014.

Η αποτυχία ίδρυσης της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας επί Καποδίστρια δεν απέτρεψε Έλληνες και ξένους κεφαλαιούχους από την προσπάθειά τους να ιδρύσουν τράπεζα στην τότε ελεύθερη ελλαδική επικράτεια.

Αφού εγκατέλειψαν κάθε ιδέα για την σύνδεση των δανείων της Επανάστασης και του επιδιωκόμενου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, το εγχείρημά τους πραγματοποιήθηκε το 1841 με την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας.

Ο Γ. Σταύρος, πρώτος και ισόβιος διοικητής της Εθνικής Τράπεζας (1841-1869), και ο πανευρωπαϊκής εμβέλειας Ελβετός τραπεζίτης και φιλέλληνας Ιωάννης – Γαβριήλ Εϋνάρδος (1775-1863) συνέβαλαν καθοριστικά σ' αυτό.

Προφανώς δεν είναι τυχαίο ότι ο Εϋνάρδος συνεργάστηκε με τον Καποδίστρια το 1815 στο Συνέδριο της Βιέννης.

Στις 9 Απριλίου 1842 η Εθνική τράπεζα ορίζει ως ειδικό ανταποκριτή Ήλιδας τον Αγαμ. Αυγερινό¹, εκτιμητή Πύργου τον Αλεξ. Βιλαέτη², εκτιμητή Γαστούνης τον Νικόλαο Ιω. Σισίνη³ και εκτιμητή Αγουλινίτσας τον Ν. Μοσχούλα. Εκτιμητές Πύργου ορίστηκαν επίσης ο Β. Ζαφειρόπουλος, ο Αν. Κοτύλης και ο Π. Ψάλτης.

Ο ανταποκριτής αντιπροσώπευε την Τράπεζα στην περιοχή που ορίζεται, καθώς δεν είχε τεθεί ακόμα θέμα πρακτορείων ή υποκαταστημάτων της Τράπεζας. Συνήθως με την συνδρομή του ανταποκριτή επελέγοντο οι εκτιμητές της Τράπεζας.

¹ Αγαμέμνων Αυγερινός: Γεννήθηκε στον Πύργο Ηλείας και σπούδασε Ιατρική στην Πίζα της Ιταλίας. Ήταν εξάδελφος του Πυργίου εμπόρου και Φιλικού Δημητρίου Αυγερινού, ο οποίος αποκαλείτο «Γραμματικός» καθότι, κατά τον ιστορικό Αμβρόσιο Φραντζή, υπήρξε λογιότατος. Η οικογένεια των Αυγερινών το 1805 προστάτευσε τον Θ. Κολοκοτρώνη από τους Τούρκους, ακολουθώντας δε διευκόλυνε την μετάβασή του στην Ζάκυνθο.

Ο Αγαμέμνων Αυγερινός το έτος 1818, ευρισκόμενος στην Πίζα, υπεραμύνθηκε του μεγάλου δασκάλου του Γένους Αδαμαντίου Κοραή στο φιλολογικό περιοδικό «Ο Λόγιος Ερμής», το οποίο εξεδίδετο στην Βιέννη, έναντι του λογιού Παναγιώτου Κοδρικά σε σχέση με την μεταρρύθμιση ή διόρθωση της αρχαϊζουσας γλώσσας των εκκλησιαστικών εγγράφων υπέρ της οποίας είχε ταχθεί ο Α. Κοραής.

Μετά το πέρας των σπουδών του επέστρεψε στον Πύργο, όπου ευδοκίμως εξασκούσε το επάγγελμα του ιατρού. Μνήθηκε στην Φιλική Εταιρεία και συνέβαλε μετά του εξάδελφου του Δημητρίου (1819) στην προετοιμασία της επαναστατικής εξέγερσης των Ηλείων (1821). Στον υπέρ της εθνεγερσίας Αγώνα συνέπραξε με τους Φιλικούς της οικογενείας Σισίνη, μετά της οποίας οι Αυγερινοί συνεδέοντο διά κηδεστίας, καθότι αδελφή των Αυγερινών είχε νυμφευθεί τον Ιωάννη Σισίνη, πατέρα του εκτιμητή Γαστούνης της ΕΤΕ Νικολάου.

Ο Αγαμέμνων Αυγερινός κατά την διάρκεια της Επανάστασης προσέφερε τις υπηρεσίες του ως στρατιωτικός αρχίατρος. Για ένα διάστημα υπηρέτησε υπό τον Ανδρέα Λόντο και εν συνεχεία υπό τον Θ. Κολοκοτρώνη.

Σύμφωνα με τον Φωτάκο, γραμματέα του Θεοδ. Κολοκοτρώνη, ο Αγαμέμνων Αυγερινός ήταν αγαπητός απ' όλους τους στρατιωτικούς και κυρίως από τον Δημήτριο Υψηλάντη. Κατά την άλωση του Παλαμηδίου, όπου υπηρετούσε υπό τις διαταγές του Θ. Κολοκοτρώνη, εστάλη υπ' αυτού μετά του Σαμίου ιατρού Ιωσήφ Δούκα και ενός εκ των υπαπιστών του Στρατηγού για την διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων συνθηκολόγησης που οι Τούρκοι είχαν προτείνει. Μετά την υπογραφή της συνθηκολόγησης, ο Αγ. Αυγερινός παρέλαβε το φρούριο από τον φρούραρχο Ναυπλίου Αλή Πασά. Ο ιατρός Αγ. Αυγερινός διετέλεσε μέλος της Εφορείας Τριπόλεως και πληρεξούσιος των Εθνοσυνελεύσεων κατά τα έτη 1823 και 1826. Από την Επιτροπή Εκδουλεύσεων έλαβε τον επίτιμο βαθμό του στρατιωτικού αρχιάτρου της φάλαγγος και κατετάχθη μεταξύ των αξιωματικών Δ' τάξης.

² Αλεξ. Βιλαέτης: Μέλος της ονομαστής οικογενείας των Νικολάου, Χαράλαμπος και Ιωάννου Βιλαέτη, η συμβολή της οποίας στην Επανάσταση του 1821 υπήρξε σημαντική. Η οικογένεια Βιλαέτη καταγόταν από τα Βελά Ιωαννίνων. Μετοίκησε στην περιοχή του Πύργου Ηλείας περίπου το έτος 1650. Ο Χαράλαμπος Βιλαέτης, ο οποίος ύψωσε τη σημαία της Επανάστασης στον Πύργο τον Μάιο του 1821, βρήκε ηρωικό θάνατο με ελάχιστους συντρόφους του στη μάχη εναντίον των επικίνδυνων Λαλαίων Τούρκων. Ο Ιωάννης, προεστός του Πύργου, φυλακίστηκε στην Τρίπολη κατά την έναρξη της Επανάστασης και πέθανε στη φυλακή μετά την άλωση της Τριπολιτσάς. Ο Νικόλαος Βιλαέτης συμμετείχε στην Επανάσταση. Εκλέχθηκε σε Εθνοσυνελεύσεις πληρεξούσιος καθώς και βουλευτής Πύργου.

³ Νικόλαος Ιω. Σισίνης: Μέλος της επιφανούς οικογενείας Ιωάννη Σισίνη, συγγενούς μάλλον της οικογενείας του Γεωργίου Χρύσανθου Σισίνη. Ο Ιωάννης Σισίνης συνυπέγραψε συλλογικό αίτημα προς την Αικατερίνη Β' (8-10-1768) για την εκ μέρους της αποστολή βοήθειας προς απελευθέρωση της Πελοποννήσου και συμμετείχε στα Ορλωφικά (1770). Έτερο άτομο με το όνομα Ιωάννης Σισίνης, Φιλικός και αγωνιστής, ορίστηκε Γενικός Φροντιστής του στρατοπέδου Παλαιών Πατρών (διαταγή προσωρινής Διοίκησης της Ελλάδος υπ' αρ. 271 της 7ης Μαΐου 1823).

Στις 8 Ιουνίου 1822 με τον Θ. Κολοκοτρώνη είχε υποβάλει αίτημα προς τη Διοίκηση για την αγορά των προσόδων της Γαστούνης. Το έτος 1824 ο εν λόγω Ι. Σισίνης αναδείχθηκε βουλευτής της Επαρχίας Γαστούνης. Είχε δύο αδερφούς, τον Παναγιώτη και τον Γεωργάκη. Κατά τους χρόνους αυτούς τέκνα Ιωάννη Σισίνη φέρονται οι Παναγιώτης Κωνσταντίνος και Νικόλαος (1800-1888). Ο ανωτέρω Νικόλαος – προφανώς πρόκειται για τον εκτιμητή Γαστούνης της νεοσύστατης Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος – διετέλεσε δήμαρχος Ηλείων (μετέπειτα Ήλιδας) και βουλευτής. Ασχολήθηκε επί δεκαετίες με τα κοινά. Σύζυγός του ήταν η Χαρικλεια Οικονόμου, με την οποία απέκτησε εννέα παιδιά. Ένα εξ αυτών ήταν ο Ιωάννης Σισίνης (1853-1930), ο οποίος διετέλεσε βουλευτής και πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Ήλιδας.

Οι ανωτέρω αναφορές στον Α. Αυγερινό, Αλεξ. Βιλαέτη και Νικ. Ιω. Σισίνη αναδεικνύουν την κοινωνική προέλευση και σύνθεση των αρχικών συνεργατών της Εθνικής Τράπεζας.

Έπρεπε να γνωρίζουν ανθρώπους, καταστάσεις και κοινωνικά δεδομένα στην περιοχή τους ώστε να συμβουλευούν την Τράπεζα για την φερεγγυότητα όσων ήθελαν να συνεργαστούν μαζί της και την αξία του προσφερομένου ενεχύρου σε περιπτώσεις δανεισμού.

Μέλη των οικογενειών αυτών προφανώς είχαν συναντηθεί και συνεργαστεί με τον Γ. Σταύρο προεπαναστατικά για εμπορικούς λόγους ή μετά την έλευσή του στην επαναστατημένη Ελλάδα.

*Η σημαία που ύψωσε ο Γεώργιος Σισίνης στην Ηλεία το 1821.
Φέρει τα σύμβολα του εφοδιαστικού των ιερέων της Φιλικής Εταιρείας.*

Ο Γ. Σταύρος συνέβαλε ενεργά στην επιτυχία της Επανάστασης. Κατά την κατοδικστριακή περίοδο χρημάτισε μέλος της τριμελούς επί της Οικονομίας Επιτροπής, στη διεύθυνση της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας, μέλος του

Τμήματος Οικονομίας του Πανελληνίου και πληρεξούσιος στην Εθνοσυνέλευση του Άργους.

Γεώργιος Σταύρος (1788–1869)
Πρώτος και ισόβιος διοικητής της
Εθνικής Τράπεζας (1841–1869)

Ιωάννης – Γαβριήλ Εϋνάρδος (1775–1863)
Ελβετός φιλέλληνας. Επιχειρηματίας και
τραπεζίτης

Ως μέλος του Ελεγκτικού Συμβουλίου κατά την οθωνική περίοδο, συναντήθηκε με τον πρόεδρο Arthémond de Regny και μέσω αυτού με τον Ι. Γ. Εϋνάρδο.

Εστιάζοντας στην παρουσία της Εθνικής Τράπεζας στον τόπο των Ηλείων, να επισημάνουμε ότι οι δανειστικές σχέσεις στην υπαίθρο Ηλειακή χώρα και η χρηματοδότηση της αγροτικής παραγωγής δεν μεταβλήθηκαν με την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας. Οι πιστωτικές σχέσεις του παρελθόντος διατηρήθηκαν επί δεκαετίες. Ωστόσο, η ίδρυση και η λειτουργία της Εθνικής Τράπεζας επιδρούσαν εκσυγχρονιστικά σ' αυτές. Στην αρχή η Τράπεζα βρέθηκε αντιμέτωπη με τα δίκτυα των τοπικών εμπόρων, μεγαλοκτηματιών και τοκιστών, οι οποίοι μέσω και του δανεισμού ήλεγχαν πλήρως την οικονομία της υπαίθρου.

Στο ανωτέρω παίγνιο το 1841 προστέθηκε ένας νέος ισχυρός παίκτης, η Εθνική Τράπεζα. Η αναπόφευκτη διαμάχη της με τους παραδοσιακούς τοπικούς τοκιστές κατέληξε σ' έναν αναπόφευκτο, αλλά πρόσκαιρο συμβιβασμό, αποτέλεσμα του οποίου ήταν η αναγνώριση της Εθνικής Τράπεζας ως αδιαμφισβήτητου και θεσμοθετημένου ηγέτη των τοπικών ολιγοπωλιακών δικτύων χρήματος.

Αν και εμπορική τράπεζα, από το 1841 η Εθνική επιχείρησε να διεισδύσει στην πιστοδοτική αγορά παρέχοντας σε κτηματίες ενυπόθηκα δάνεια. Οι ιδρυτικοί

κανόνες της Τράπεζας προέβλεπαν δάνεια επ' ενεχύρω. Όμως, λόγω του προβλήματος των εθνικών γαιών, αποκλείοντο από τα ενυπόθηκα δάνεια οι ακτήμονες, δηλαδή η πλειονότητα των χωρικών, η οποία αναγκαστικά κατέφευγε στην προϋπάρχουσα ολιγοπωλιακή αγορά χρήματος.

Με αυτόν τον τρόπο διατηρούντο εν ζωή οι τοκιστές, αλλά υπό όρους και προθεσμία. Όταν η τράπεζα, παράλληλα με την ηγεσία του ολιγοπωλίου, κατέκτησε και την ηγεμονία του κοινωνικού ιστού που έτρεφε την πατροπαράδοτη ολιγοπωλιακή αγορά χρήματος, προέκυψε και θεσμικά η μετεξέλιξη του πιστοδοτικού συστήματος, με την Εθνική Τράπεζα στην πρωτοκαθεδρία του.

Την ύφεση του 1848 η Τράπεζα την αντιμετώπισε με επιτυχία όπως και την κρίση του Κριμαϊκού Πολέμου.

Η συμμετοχή επίσης της Εθνικής Τράπεζας στη συγκρότηση της ναυτιλίας του νέου ελληνικού κράτους αφορά και τους Ηλείους. Σχετικά με το εν λόγω θέμα στην έκδοση: *Ηλεία, Αγορά – Οικονομία – Ιστορία – Πολιτισμός* έχουν αναφερθεί τα εξής:

- **«30 Σεπτεμβρίου 1849:** Ο Ηλείος Υπουργός των Εσωτερικών Λυκούργος Κρεστενίτης εισήγαγε στη Βουλή το νομοσχέδιο *«Περί διαθέσεως μέχρι του ημίσεος του ποσού των αποθεματικών της Τραπεζής, προς διευκόλυνσιν των μέσων της συγκοινωνίας»*.

Το νομοσχέδιο όμως δεν συζητήθηκε γιατί ο υπουργός το εισήγαγε προς το τέλος των εργασιών του σώματος. Ωστόσο, στις 10 Οκτωβρίου 1849 εκδόθηκε από την κυβέρνηση Κ. Κανάρη το Διάταγμα αρ. 35, που επέτρεπε στην Εθνική Τράπεζα την σύμπραξη με τον Μ. Τοσίτσα για να συγκροτήσουν μετοχική *«Εταιρεία Ελληνικών Εμπορικών Ατμοπλοίων και Διορύξεως του Πορθμού του Ευρίπου»*.

Ακολούθησε η συγκατάθεση της Βουλής (12 Φεβρουάριου 1852) για την συνομολόγηση της ταχυδρομικής σύμβασης μεταξύ της Γενικής Διεύθυνσης των Ταχυδρομείων του Βασιλείου της Ελλάδας και της Αυστριακής Εταιρείας Λόυδ, σύμφωνα με τις αξιώσεις των Αυστριακών, η οποία μεταξύ άλλων είχε ως αποτέλεσμα και την αναβολή των περαιτέρω ενεργειών συγκρότησης της ανωτέρω μετοχικής ατμοπλοϊκής εταιρείας. Λίγα έτη μετά (1853) Πύργιοι και λοιποί επενδυτές θα προσπαθήσουν να δημιουργήσουν την πρώτη Ατμοπλοϊκή Εταιρεία στην Ελλάδα».

«1853: Μετά την άτυχη έκβαση των ενεργειών ίδρυσης της επιχείρησης *«Εταιρεία Ελληνικών Εμπορικών Ατμοπλοίων και Διορύξεως του Πορθμού του*

Ευρίπου», η επιδίωξη της δημιουργίας ελληνικής ατμοπλοΐας ενισχύθηκε από την προσπάθεια συγκρότησης στην Πάτρα ανώνυμης ατμοπλοϊκής εταιρείας.

Η νέα προσπάθεια έγινε αποδεκτή από την αστική τάξη του Πύργου και των Πατρών. Μεγαλέμποροι και μεγαλοκτηματίες της περιοχής, σε συνεργασία με «κινδυνασφαλίστικά καταστήματα» και με την ενθάρρυνση γνωστών οικονομικών κύκλων της Αθήνας και του Λονδίνου, προθυμοποιήθηκαν να ενισχύσουν το σημαντικό για την εθνική οικονομία εγχείρημα.

Η κρίση της ιστιοφόρου ναυτιλίας, η ύφεση του διεθνούς εμπορίου, η ασθένεια των αμπέλων και των σταφιδαμπέλων που έπληξε από το 1850 τις σταφιδοκαλλιέργειες των περιοχών Ηλείας - Αχαΐας, η απουσία ευχερών μέσων συγκοινωνίας και εμπορευματικών μεταφορών και η παντελής έλλειψη εγχώριας ατμοπλοΐας ως οικονομικοκοινωνικοί παράμετροι προσέλκυσαν την προσφορά κεφαλαίων για την ενίσχυση της εν λόγω επένδυσης.

Για την εγγραφή των μετόχων διορίζοντο οι ισχυρότεροι οικονομικοί και πολιτικοί παράγοντες κάθε περιοχής.

Η ονομαστική αξία κάθε μετοχής ήταν 300 δραχμές.

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας εκδόθηκε το Β.Δ. αριθμός 3 της 11 Ιανουαρίου 1854 «Περί ατμοπλοϊκής συγκοινωνίας δι' ελληνικών ατμοπλοίων», με το οποίο η ελληνική κυβέρνηση ενέκρινε τις εργασίες της συσταθείσας επιτροπής για την συγκρότηση της πρώτης επιχείρησης στην Ελλάδα με αντικείμενο την ατμοπλοΐα. Ταυτόχρονα, εξέφραζε και την διαβεβαίωση ότι μελλοντικά θα συμμετείχε και το Ελληνικό Δημόσιο στην επένδυση.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑΣ.
Βεβαίωση εγγραφής προς έκδοση μίας μετοχής (1854)

Επί τη βάσει του ανωτέρω Β.Δ. εκδόθηκε η εγκύκλιος αρ. 5/548/16-1-1854 του Υπουργείου Εσωτερικών, η οποία απεστάλη σε όλους τους νομάρχες του κράτους. Ζητείτο από αυτούς να συμβάλουν στην επιτυχή έκβαση της προσπάθειας με την εγγραφή μετόχων προερχομένων εκ του Νομού του οποίου προΐσταντο. Ως μέτοχοι μπορούσαν να εγγραφούν ιδιώτες ή δήμοι εφόσον «έχουσι περισσεύματα δημοτικών κεφαλαίων, καθιστώντες όντως παραγωγικά τα κεφάλαιά των ταύτα».

Ο κατάλογος των μετόχων του Πύργου είναι ο εξής:

A/A	Έλαβον	Μετοχές	A/A	Έλαβον	Μετοχές
1	A. Αυγερινός	1	15	Διον. Ασημακόπουλος	1
2	Π. Αυγερινός	2	16	Αναστ. Ι. Κανελλόπουλος	1
3	Θεμιστοκλής Χ. Δαραλέξης	2	17	Ιω. Κ. Παππακυριακόπουλος	1
4	Νικόλ. Σταματοπούλος	2	18	Ανδρέας Πολυζυγόπουλος	1
5	Ιω. Αναγνωστόπουλος	1	19	Φίλιππος Πολυζυγόπουλος	1
6	Παναγ. Κόκαλης	2	20	Παναγ. Παπαθανασίου	1
7	Διογένης Λεονταρίτης	2	21	Αναγ. Ματσούκα	1
8	B. Στ. Βωβός	2	22	Ιω. Εμμ. Γιαννόπουλος	1
9	Ιω. Γκίκας	1	23	Φώτιος Καρύδης	1
10	Διον. Παππαναγιωτόπουλος	1	24	Παναγιώτης Δ. Αχολος	1
11	Θεοδ. Ι. Κανελλόπουλος	1	25	Γεώργιος Πραντσόπουλος	1
12	Γεώργ. Δημητρίου	1	26	Άγγελος Φιλιππόπουλος	1
13	Κανέλλος Ι. Κανελλόπουλος	1	27	Κ. Καλαντσόπουλος	1
14	Αθαν. Μαστραπόπουλος	1	28	Κων. Χ. Γιανναράπουλος	1
				Σύνολο Μετοχών:	34

Οι ανωτέρω αστοί του Πύργου, με την εν λόγω επενδυτική επιλογή των, προσπαθούσαν να απαλλαγούν από τις οικονομικές πρακτικές των προκρίτων και των γαιοκτημόνων. Ακολουθούσαν τις εξελίξεις και επένδυναν στην υπό δημιουργία εμπορική ατμοπλοΐα, η οποία θα μπορούσε να συνδεθεί με την εξαγωγή της σταφίδας και γενικά με την μεταπρατική οικονομία.

Οι προαναφερθέντες Πύργιοι επενδυτές προφανώς αξιολόγησαν θετικά τις δυνατότητες ανάπτυξης σύγχρονων θαλασσίων μεταφορών στην ελληνική επικράτεια, καθώς και το ενδιαφέρον του ελληνικού κράτους για το εμπόριο και την ναυτιλία, το οποίο κατά τους χρόνους εκείνους εκδηλούτο με συνεχείς νομοθετικές και διοικητικές παρεμβάσεις. Ωστόσο, λόγω των ιστορικών εξελίξεων [Κριμαϊκός Πόλεμος (ναυμαχία Σινώπης) 1853, εξέγερση των υποδούλων Ελλήνων στην Ήπειρο - Θεσσαλία - Μακεδονία 1854, διακοπή ελληνοτουρκικών σχέσεων, είσοδος Αγγλογάλλων στον πόλεμο 1854], οι μέτοχοι (Πύργιοι και λοιποί) της υπό ίδρυση ατμοπλοϊκής εταιρείας ανέβαλαν την πρώτη γενική συνέλευσή των (22-4-1854).

Το έτος 1857, με την σύμπραξη του Δημοσίου, της Εθνικής Τράπεζας και

εμπόρων της Σύρου, πραγματοποιήθηκε τελικά η ίδρυση της πρώτης ελληνικής ατμοπλοϊκής εταιρείας με έδρα τη Σύρο».

Ο αποκλεισμός των επενδυτών του νομού Αχαϊοήλιδας ως οικονομική επιλογή και της τότε διοίκησης της ΕΤΕ δεν ήταν τυχαίο γεγονός (φωτό). Η πρόσκληση των ομογενών εκ μέρους των ανωτέρω επενδυτών να συμμετάσχουν στο κεφάλαιο της υπό ίδρυση ναυτιλιακής εταιρείας δεν απέδωσε. Οι ομογενείς έθεσαν ως προϋπόθεση την συμμετοχή Συριανών επιχειρηματιών στον όμιλο. Ανταποκρινόμενοι στις προθέσεις των ομογενών, οι Συριοί δήλωσαν ότι θα εκδήλωναν επενδυτικό ενδιαφέρον αν η εταιρεία είχε έδρα την Ερμούπολη και όχι την Πάτρα. Πρόκειται για σύμπτωση συμφερόντων μεταξύ Συριανών και ομογενών. Η Ερμούπολη ήταν σημαντικός σταθμός για το διαμετακομιστικό εμπόριο των σιτηρών της Μαύρης Θάλασσας και των προϊόντων που εισάγοντο στην Ελλάδα και την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Οι καθιερωμένοι μεγαλοαστοί της Σύρου επικράτησαν των ανερχόμενων μεσοαστών της Αχαϊοήλιδας. Η Εθνική Τράπεζα επέλεξε τη Σύρα για να διεισδύσει στην οικονομία της. Άλλωστε, το επεδίωκε από την ίδρυσή της. Σε επίπεδο οικονομικής αντίληψης, η διαμετακομιστική δραστηριότητα επικράτησε του εξαγωγικού εμπορίου.

Η ελληνοκεντρική αντίληψη των επενδυτών του νομού Αχαϊοήλιδας, η οποία κυρίως εδράζεται στον εξαγωγικό χαρακτήρα του σταφιδοκάρπου, αντιμετώπισε τον διεθνικότερο προσανατολισμό του κεφαλαίου των Συριανών και των ομογενών. Δεν πρόκειται για θέμα που εξαντλείται στον τομέα της ατμοπλοΐας, αλλά συνδέεται με την εξωτερική πολιτική της χώρας, τον συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ των κεφαλαιακών κέντρων και τις εξελίξεις της διεθνούς οικονομίας.

Μεταξύ 1866 και 1892 η αύξηση της παραγωγής του σταφιδοκάρπου και οι υψηλές τιμές άλλαξαν προς το καλύτερο τα οικονομικοκοινωνικά δεδομένα της Πελοποννήσου και συνετέλεσαν στην ανάπτυξη της χώρας. Η Εθνική Τράπεζα και στις εξελίξεις αυτές είναι παρούσα. Ήδη από το έτος 1846 έχει ιδρύσει το πρώτο υποκατάστημα στην πρωτεύουσα του νομού Αχαϊοήλιδας. Από τις εργασίες του συγκεκριμένου υποκαταστήματος αναδεικνύεται η συμβολή της Εθνικής στην προώθηση των παραγωγικών έργων και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στο νομό.

Κατά το δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα η ευρύτερη περιφέρεια του Πύργου εξελίσσεται σε σημαντικό κέντρο καλλιέργειας της σταφίδας. Η πόλη του Πύργου

γίνεται κέντρο εμπορίου του πολύτιμου προϊόντος. Προξενεία των σημαντικότερων εμπορικών χωρών εγκαθίστανται στην πόλη, η οποία παρουσιάζει οικονομική, κοινωνική και πνευματική άνοδο.

Πρώτοι πελάτες της Εθνικής τράπεζας στην Ηλεία ήταν :

Άγγ. Αγγελόπουλος. Στις 2-5-1842 έγινε δεκτό το αίτημά του για προεξόφληση συναλλαγματικής 4.000 δραχμών.

Σαρ. Σοφόπουλος. Το αίτημά του για δάνειο 2.000 δραχμών έγινε δεκτό στις 16-5-1842.

Γ. Ποιμενόπουλος (Πύργος). Το αίτημά του για δάνειο 1.000 δραχμών έγινε δεκτό στις 24-5-1843.

Θ. Θεοδορίδης (Πύργος). Το αίτημά του για δάνειο – το ποσό δεν αναφέρεται – έγινε δεκτό στις 13-11-1844.

Κατά την ΙΔ΄ συνεδρίαση του γενικού συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας (1864) αποφασίζεται η σύσταση του υποκαταστήματος Πύργου.

*Απεφασίσθη να' αμυνθώσι· λέοντα· ετα· νόμου·
λαγύματα· τῶ· βασιλέως· ἐπ'· ἀρβαστάν,· Ἄμφριοναν,
Πύργου· ἐπ'· Ἀίγιον· ἐπ'· να'· γυ· λαδῆ· ἢ· ἐργασίας· τῶ· βα.
Συνεφώνησαν τῶ· Μελοβάν.*

Απόσπασμα από τα πρακτικά συνεδρίασης της Εθνικής Τράπεζας όπου απεφασίσθη η ίδρυση υποκαταστήματος στον Πύργο

Στην ΙΕ΄ Γενική Συνεδρίαση του 1864 (25 Αυγούστου 1864) ορίζεται πρώτος

διευθυντής του εν λόγω υποκαταστήματος ο Κ. Δημακόπουλος.

Στη συνεδρίαση του γενικού συμβουλίου της 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1864 διορίζονται πρώτοι σύμβουλοι του υποκαταστήματος Πύργου οι Δ. Χατζηγιάννης - Μητρόπουλος, Ι. Γκίκας, Β. Βωβός, Θ. Βακαλόπουλος και Αν. Γκάβας. Το υποκατάστημα Πύργου της Εθνικής Τράπεζας ξεκίνησε την λειτουργία του στις 21 Σεπτεμβρίου 1864.

Αποτέλεσμα της ανάπτυξης του εμπορίου της σταφίδας είναι και η κατασκευή (1883) της σιδηροδρομικής γραμμής μήκους 13 χιλιομέτρων που συνδέει την πόλη του Πύργου με το επίνειό της Κατάκωλο. Το έτος 1902 η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος συμμετείχε στα κεφάλαια της εταιρείας σιδηροδρόμων Πύργου – Κατακώλου.

Δεκαετίες μετά (1939) ο τμηματάρχης της Εθνικής Τράπεζας Κ. Μάνος σε υπηρεσιακή έκθεσή του αναφέρεται στην εν λόγω σιδηροδρομική γραμμή και στην εμπορική κίνηση της περιοχής ως εξής : «...λειτουργεί μέχρι σήμερα προς τον σκοπόν διαμετακομιστικού εμπορίου εκ του λιμένος Κατακώλου εις Πύργον και την ενδοχώραν του. [...] Μεταφέρονται κατ' έτος 40-50.000 τόνοι εμπορευμάτων εκ Κατακώλου εις Πύργον και τανάπαλιν. Τα εμπορεύματα ταύτα είναι κυρίως: σταφίς, σιτηρά διά τον εν Πύργω αλευρόμυλον «Δήμητρα» και οίνοι εις βαρέλια του εν Πύργω Εργοστασίου της Εταιρείας Οίνων εκ χλωράς σταφίδος. Ουσιαστικώς πρόκειται περί μεταφορών εποχιακών εις μεγάλας ποσότητας, αίτινες ευρίσκοντο αποθηκευμένοι ή δέον να αποθηκευθώσιν εις Πύργον.»

Την δεκαετίαν του 1890 προτεραιότητα των εργασιών του υποκαταστήματος Πύργου της Εθνικής είναι η στήριξη των σταφιδοπαραγωγών λόγω ζημιών που υπέστησαν οι καλλιέργειές τους όσο και η αγορά συναλλάγματος για την εξαγωγή του προϊόντος. Η Τράπεζα συνέβαλε στην αντιμετώπιση της σταφιδικής κρίσης, που συμπίπτει με την πτώχευση του 1893. Μελέτησε το πρόβλημα, προγραμμάτισε τις ενέργειές της, δανειοδότησε τους σταφιδοπαραγωγούς για την περαιτέρω καλλιέργεια των σταφιδοφυτειών τους, προσπάθησε να εξαγάγει το πλεόνασμα στην αγορά της Ρωσίας και ανέλαβε την σημαντική πρωτοβουλία για την σύσταση της Ελληνικής Σταφιδικής Εταιρείας, στην οποία συμμετείχε ως βασικός μέτοχος.

Στην εν συνεχεία αναφορά μας περί «Προνομιούχου εταιρείας προς προστασίαν της παραγωγής και της εμπορίας της σταφίδος» (Ενιαία) θα επισημάνουμε ότι το Ελληνικό Δημόσιο, μετά την εκ μέρους του εξαγορά της εν λόγω εταιρείας (1924), ανέθεσε με ειδική σύμβαση την διαχείριση των σταφιδικών ζητημάτων στην Εθνική Τράπεζα, η οποία εν συνεχεία υπό ιδίαν της ευθύνη

παραχώρησε την διαχείριση του σταφιδοκάρπου στην «Προνομιούχο Ανώνυμον Εταιρείαν Γενικών αποθηκών της Ελλάδος».

Οι ανωτέρω εταιρείες με την λειτουργία τους κατά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα χαρακτήρισαν και την οικονομία του Ηλειακού τόπου.

Σε έκθεσή του ο επιθεωρητής της Εθνικής Τράπεζας Κ. Μπάκος, τον Μάρτιο του 1928, για την σταφιδοπαραγωγό περιφέρεια του Πύργου, αναφέρει:

«Η περιφέρεια του υποκαταστήματος Πύργου είναι κυρίως σταφιδοπαραγωγός, εκ του προϊόντος δε τούτου λαμβάνει ζωήν και το εμπόριον. Τα δημητριακά, η ελαία, τα οπωροφόρα δένδρα και η κτηνοτροφία εις μικράν κλίμακα αποδίδουν, και μόνον η σταφίς συγκεντρώνει την προσοχήν του παραγωγού και του

εμπόρου εις ολόκληρον, εκ της τύχης δε του προϊόντος τούτου εξαρτάται και η ευημερία της όλης περιφερείας, εν ή καλλιεργούνται περί τα 110.000 στρέμματα.» Η σύσταση υποκαταστήματος της τράπεζας στην Αμαλιάδα αποφασίστηκε στην συνεδρίαση της 1^{ης} Ιανουαρίου 1908 μετά από πρόταση του διοικητή της τράπεζας Στ. Στρέιτ. Τον Σεπτέμβριο του ιδίου έτους το υποκατάστημα ξεκίνησε την λειτουργία του με πρώτο διευθυντή τον Α. Κολιόπουλο.

Πριν διορισθεί ο Αλ. Κολιόπουλος διευθυντής του υποκαταστήματος της ΕΤΕ στην Αμαλιάδα, σύμφωνα με δημοσιεύματα της εποχής («Νεολόγος», 29-6-1908) ανεμένετο να διορισθεί ως διευθυντής αυτού ο Ν. Κλαμαρής, νομικός σύμβουλος του υποκαταστήματος της ΕΤΕ στον Πύργο. Έχει ενδιαφέρον και αξίζει να αναφερθεί ότι οι πληροφορίες περί ίδρυσης υποκαταστήματος της ΕΤΕ στην Αμαλιάδα αναστάτωσαν τον εμπορικό και κτηματικό κόσμο της περιοχής. Οι πρόεδροι των τοπικών συλλογικών φορέων απέστειλαν μάλιστα στη Γενική Διοίκηση της Τράπεζας τηλεγράφημα με την απόφασή τους («Νεολόγος», 3-7-1908).

Ωστόσο, την 29η Ιουλίου 1908 ο διορισθείς ως διευθυντής του ιδρυόμενου υποκαταστήματος της ΕΤΕ στην Αμαλιάδα Αλ. Κολιόπουλος κατέφθασε στην ανωτέρω πόλη για να επιλέξει προς ενοικίαση το καταλληλότερο εκ των οικημάτων που προσφέροντο για τον εν λόγω σκοπό («Νεολόγος», 30-7-1908).

Για την εγκατάσταση του υποκαταστήματος της ΕΤΕ στην Αμαλιάδα επελέγη το οίκημα του φαρμακοποιού Γ. Λαζαράκη, το οποίο ευρίσκεται στο κέντρο της πόλης, έναντι μισθώματος 2.200 δραχμών το έτος («Νεολόγος», 2-8-1908). Ο διευθυντής του υποκαταστήματος της ΕΤΕ στον Πύργο Ροδόπουλος, σε συνέντευξή του (7 Αυγούστου 1908) η οποία δημοσιεύθηκε στον «Νεολόγο» της 8ης Αυγούστου 1908, αναφέρθηκε θετικά στην απόφαση της Διοίκησης της ΕΤΕ που αφορούσε την ίδρυση υποκαταστήματος της Τράπεζας στην Αμαλιάδα.

Στην εφημερίδα «Νεολόγος» της 11ης Σεπτεμβρίου 1908, σχετικά με τα εγκαίνια του εν λόγω υποκαταστήματος έχουν καταγραφεί και τα εξής: *«Μετά πάσης μεγαλοπρεπείας και επισημότητας ετελέσθησαν προχθές τα εγκαίνια του αρτισυστάτου εν Αμαλιάδι υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης. Από πρωΐας το οίκημα της Τραπέζης ως και αι πλησίον οικίαι είχαν σημαιοστολισθή. Το απόγευμα περί την 3^{ην} και ½ ώρα αφίκοντο εκ Πύργου, ο διευθυντής του εκεί υποκαταστήματος της Εθνικής κ. Ροδόπουλος, μεθ' ολοκλήρου του προσωπικού, ως και πολλοί εκ των επιφανών εμπόρων του Πύργου.»*

Την 13 Δεκεμβρίου 1910, 30 έμποροι της Αμαλιάδας ζήτησαν τηλεγραφικά από την Διοίκηση της ΕΤΕ την απομάκρυνση του διευθυντού του εκεί υποκαταστήματος της Τράπεζας. Προς τούτο, σύμφωνα με δημοσιεύματα της εφ. «Πάτραι» (14-12-1910), απέστειλαν προς την Διοίκηση της ΕΤΕ το εξής τηλεγράφημα:

«ΣΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ, Αθήνας,

Θερμώς παρακαλούμεν την Διοίκησιν όπως μας απαλλάξη Διευθυντού υποκαταστήματος Αμαλιάδος Κολιοπούλου, καθόσον ούτος ρυθμίζει τα συμφέροντα της Τραπέζης συμφώνως τη πολιτική, καταρρίπτων αξιοπρέπειαν Τραπέζης και παραβλάπτων εμπόριον σημαντικώς.»

Σύμφωνα με δημοσίευμα της εφ. «Πρόοδος» Αμαλιάδος, το οποίο αναδημοσιεύθηκε στην εφ. «Πάτραι» της 14-12-1910, ο αρχηγός των Φιλελευθέρων και βουλευτής του τότε νομού Αχαϊοήλιδος Κανακάρης, με ανακοίνωσή του στον Τύπο της Πάτρας και με τηλεγραφήματά του προς τον τότε υπουργό Εσωτερικών και προς τον διοικητή της ΕΤΕ, κατήγγειλε τον υποδιευθυντή του υποκαταστήματος της

ΕΤΕ στην Αμαλιάδα Αλ. Κολιόπουλο, συμπολίτη και φανατικό πολιτικό φίλο του συμβούλου της ΕΤΕ και πολιτευτή Ζαΐμη, ως σκανδαλωδώς επεμβαίνοντα κατά τις τελευταίες εκλογές υπέρ του Ζαΐμικού συνδυασμού μέσω της μεροληπτικής διαχείρισης των χρηματοπιστωτικών δυνατοτήτων – λειτουργιών του υποκαταστήματος του οποίου προΐστατο.

Επίσης, σύμφωνα με τα ανωτέρω δημοσιεύματα:

1. Ο εν λόγω υποδιευθυντής είχε πράξει το αυτό και κατά τις προτελευταίες εκλογές.
2. Η ίδρυση του εν λόγω υποκαταστήματος της ΕΤΕ όσο και ο διορισμός του προαναφερθέντος υποδιευθυντή «δεν ήτο άμοιρος πολιτικών σκοπών» και
3. *«Η τοιαύτη ενέργεια αποβαίνει εις βάρος του γοήτρου της Εθνικής Τραπέζης, της αξιοπρεπείας του τόπου, εις βάρος μεγάλης μερίδος του τοπικού εμπορίου και της εγχωρίου παραγωγής και της πολιτικής ελευθερίας και του πολιτικού φρονήματος ολοκλήρου του Κάμπου.»*

Ακολούθως, οι επιθεωρητές της τράπεζας διαπίστωσαν την ανάγκη μεταφοράς του υποκαταστήματος Πύργου σε κεντρικό σημείο της πόλης. Στις αρχές της δεκαετίας του 1930 η Τράπεζα αγόρασε (έναντι 1.200.000 δραχμών) οικοπέδο στην πλατεία Δημαρχείου, την κεντρική πλατεία της πόλης, όπου ανήγειρε το νέο κτήριο του υποκαταστήματος.

Άποψη της Πλατείας Δημαρχείου στον Πύργο

Συγκεκριμένα, η αγορά του οικοπέδου έγινε το έτος 1932, η κατασκευή του κτηρίου άρχισε το 1933 και διήρκησε έως το έτος 1936. Ο προϋπολογισμός του κτηρίου υπερέβαινε τα 5 εκατομμύρια δραχμές. Στο κτήριο αυτό στεγάζεται και σήμερα το υποκατάστημα Πύργου της Εθνικής Τραπέζας.

Το υποκατάστημα Πύργου

Μετά την συγχώνευση με την Τράπεζα Αθηνών (Ιούνιος 1953), το υποκατάστημα Αμαλιάδας της Εθνικής μεταστεγάσθηκε στο κτήριο του υποκαταστήματος της πρώην Τράπεζας Αθηνών.

Υποκατάστημα Εθνικής Τράπεζας και Τράπεζας Αθηνών στην Αμαλιάδα

Στις 20 Ιανουαρίου 1969 ιδρύονται από την τράπεζα τα πρώτα πρακτορεία στη Γαστούνη και τη Ζαχάρω.

Εθνική Τράπεζα, Υποκατάστημα Γαστούνης

Εθνική Τράπεζα, Υποκατάστημα Ζαχάρως

Πρώτοι διευθυντές των ανωτέρω πρακτορείων διορίστηκαν ο Χ. Αλεξανδρόπουλος (Γαστούνη) και ο Σ. Κουκουλάς (Ζαχάρω).

Το πρακτορείο Γαστούνης διοικητικά ανήκε στο υποκατάστημα Αμαλιάδας. Το πρακτορείο Ζαχάρως διοικητικά ανήκε στο υποκατάστημα Κυπαρισσίας, μετετρέπη δε σε αυτόνομο υποκατάστημα στις 17 Μαρτίου 1969.

Η επιστημονική μελέτη των εργασιών των υποκαταστημάτων της Εθνικής στην Ηλεία θα αναδείξει οικονομικοκοινωνικά τεκμήρια που αφορούν την σύγχρονη ιστορία του Ηλειακού τόπου.

ΣΥΝΑΛΛΑΣΟΜΕΝΟΙ ΜΕ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΠΥΡΓΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΜΑΛΙΑΔΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1920 – 1940 ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΟΥ ΑΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ:

ΠΥΡΓΟΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
Ηλεκτρική Εταιρεία Πύργου	
ΑΣΟ ΣΤΑΦΙΔΟΣ	Εμπόριο σταφίδας
ΑΘΗΝΑ ΑΕ	Τεχνικές εργασίες
Ανε. Παπασπύρου	Εμπόριο τσιγάρων
Εταιρεία Γενικών Αποθηκών	Εμπόριο σταφίδας
Εταιρεία Οίνων & Οινοπνευμάτων	Αντιπροσωπεία στον Πύργο
Συνεταιρισμός Αρηνοφιγαλείας	Εμπόριο σταφίδας
Δημήτριος Π. Τερζόπουλος	Πυρηνελαιουργείο
ΔΗΜΗΤΡΑ-ΑΛΦΕΙΟΣ	Ψυγεία
ΔΗΜΗΤΡΑ-ΑΛΦΕΙΟΣ	Σιτηρά
Τζιαντζής - Παπαδόπουλος	Φανελοποιία
Αριστ. Αλεξόπουλος	Αποικιακά/Σταφίδα
Κων. Αγγελόπουλος	Υφάσματα
Π. Αργυρακόπουλος	Αποικιακά/Σταφίδα
Ιωαν. Διδάχος	Στεμφυλόπνευμα
Γ. Μπομπήρης	Εμπόριο σταφίδας
Εταιρεία συγκέντρωσης στεμφυλοπνεύματος	Στεμφυλόπνευμα
Αναστ. Νικολόπουλος	Ξυλεία σταφιδοκιβωτίων και ξυλεία
Κεντρική Γεωργοκτηματική Τράπεζα Ολυμπία ΣυνΠε	
Κεντρική Γεωργική Τράπεζα Ολυμπίας	
Αφοί Κωνσταντόπουλου	Αποικιακά
Χρηστός Σορβατζώτης	Εξαγωγή σταφίδας
Αναστάσιος Τσατάς	Εμπόριο σταφίδας
Ιω. Παπαδημητρίου	Εμπόριο σταφίδας
Αφοί Κολοκοτρώνη	Σταφιδοκιβώτια
Λεων. & Παν. Γαλανόπουλος	Ξυλοκιβώτια
Απόστ. Καλομοίρης	Τυρέμπορος
Χρηστός Ζαχαρ. Πατίρης	Σιδηροπωλείον
Τάσσης Παν. Χριστακόπουλος	Υαλικά
Παντελής Βεργίνης	Φαρμακοποιός
Άγγελος Καντούνης	Ιχθυοτροφείο
Αφοί Τυλιγάδα	Αποικιακά

Δημήτριος Μάγος & Ευθ. Καρούμπαλης	Λιγνιτωρυχείο
Χρήστος Νικ. Κορομηλάς	Εστιατόριο - εμπόριο οίνων
Ιωάννης Νικ. Θεοφιλόπουλος	Δερματέμπορος
Ιωάννης Νικ. Αποστολόπουλος	Αποικιακά
Γεράσιμος Μακρής	Εμποροράφτης
Κληρ. Κατελούζου	Εμπόριο βενζίνης
ΔΗΜΗΤΡΑ-ΑΛΦΕΙΟΣ	Γαλακτοκομικά
Λεων. Αντωνακόπουλος	Αποικιακά
Θ. Πλέσσας	Εμπόριο σταφίδας
Ηλίας Ξανθούλης	Τυρός
Αλεξ. Κάσσαρης	Τυρός
Νέμος Καραμπέτσος	Ελαιοτριβείο Μύλος
Δημήτριος Σοφιανόπουλος	Υφάσματα
Αφοί Δ. Βρυσούλη	Ελαιοτριβείο
Αφοί Κουμπάτη	Εμπόριο δενδρυλλίων
Ελαιουργία Πύργου ΑΕ	Πυρηνελαιουργείο
Ιωάννης Μυλωνόπουλος	Παραγγελιοδόχος
Λεων. Βαρουζής	Εφημερίδα "Πατρίς"
Παναγ. Ραυτόπουλος	Τυριά
Αθ. Πεχρόπουλος	Εμπόριο σταφίδας
Παρασκευάς Νικολετόπουλος	Δέρματα
Κληρ. Λεων. Μερκούρη	Εμπόριο οίνων
Εμπορικός οίκος Δημ. Μπερτζελέτου	
Αθαν. Πετρόπουλος	Σταφιδοκιβώτια
Αφοί Λάτση	Πλοία
Ανδρέας Σωτηρόπουλος	Εμπόριο σταφίδας
Αντώνιος Τιμ. Ζάντες	Γεωργικές επιχειρήσεις
Μιχαήλ Ξύστρας	Ελαιοτριβείο
Ιωαν. Πετρόπουλος	Δικηγόρος

Α Μ Α Λ Ι Α Δ Α

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
Αγγούρη Αφοί	Εμποροι υφασμάτων
Αλεξανδρόπουλου Αφοί	Εμποροι αποικιακών
Αργυρόπουλος Διονύσιος	Εμπορος σταφίδας
Βουρλούμης Διονύσιος	Εμπορος σταφίδας
Γαβριηλίδης Κωνσταντίνος	Ιατρός
Γεωργακόπουλος Σωτήριος	Εμπορος
Γεώργιος Παρασκευόπουλος	Εξαγωγέας σταφίδας
Δανιάς - Κοτσέτας	Ανδρικά είδη
Καλαμαράς Γεώργιος	Εμπορος σταφίδας
Καούκης Χρήστος	Εργοστάσιο κονσερβών τουρσιών
Καραμήτσος Δημήτριος	Εξαγωγές σταφίδας
Κατσούλας Κ.	Καραμελοπώλης
Κοκλώνης Νικόλαος	Εμπορος
Κουτσογεωργόπουλος Δημήτριος & Ιωάννης	Αποικιακά
Μαζαράκης Αναστάσιος	Εμποροκτηματίας
Μαρανής Διονύσιος	Εμπορος σταφίδας
Μαρανής Χρήστος	Εμπορος σταφίδας
Μασαλάς Νικόλαος	Καλτσοβιομήχανος
Πανάγου Πάνος	Εμπορος υφασμάτων
Παπαδάτος Σπόρος	Αποικιακά/έμπορος σταφίδας
Παπανδρικόπουλος Ανδρέας	Υαλοπώλης
Παυλόπουλος Χρήστος	Εμπορος σταφίδας
Ράπτης Νικόλαος	Υποδηματοποιός
Ρουμελιώτης Στέφανος	Χαρτοπωλείο-Τυπογραφείο
Σκαμνάκης Ανδρέας	Υποθηκοφύλακας
Συριόπουλος Στέφανος	Αποικιακά/έμπορος σταφίδας
Τσατσούλη Αφοί	Αλευρέμποροι, Ελαιοτριβείο, Αρτοποιείο
Γαβριλιάδης Κωνσταντίνος	Εμπορος σταφίδας
Ρετσίνας Παναγιώτης	Εμπορος σταφίδας
Ψημένος Ευστάθιος	Εμπορος σταφίδας
Κασκούρας Χρήστος	Εργολάβος
Παρασκευόπουλος Γεώργιος	Εμπορος σταφίδας
Τεμπονέρας Στέλιος	Εμπορος εγχώριων προϊόντων
Γεωργίτσας Γ.	Εμπορος τυριού
Τσουνής Χαράλαμπος	Εμπορος σταφίδας
Κοροντζής Σόλωνας	Εμπορος σταφίδας
Κανέλλα Κατσινιέρη	Εμπορος σταφίδας
Παναγιώταρος Δημ.	Εμπορος

	Εμπορος σταφίδας/αποικιακών/ αντιπρόσωπος SHELL/εταιρία πωλήσεων αυτοκινήτων
Λάσκαρις Ιωάννης	
Πανουτσόπουλος	Εμπορος
Χρηστόπουλος	Εμπορος σταφίδας
Ξένος Αναστάσιος	Εμπορος σταφίδας
Βαρβαρίγος Νικόλαος	Οινοπνευματοποιός
Ξένος Χρήστος	Οινοπνευματοποιός
Λάσκαρης Ιωάννης	Αντιπρόσωπος SHELL
Καπατσώνης Γεώργιος	Αντιπρόσωπος CONTINENTAL
Αλεξανδρόπουλος	Εμπορος σταφίδας
Μαρινάκης	Εμπορος σταφίδας
Τσούδης Νικόλαος	Γαλακτοκομικές επιχειρήσεις
Ψυχαλίνος Χαράλαμπος	Εμπορος σταφίδας
Κυριακόπουλος	Οινοπνευματοποιός
Καλαμαράς Γεώργιος	Εμπορος σταφίδας
Παπαδόπουλος	Εμπορος σταφίδας
Μαρανής Χρήστος	Εμπορος σταφίδας
Σπυρόπουλος Ιωάννης	Οινοπαραγωγός
Διαμαντόπουλος	Εμπορος σταφίδας
Διαμαντοπούλου Ελένη	Εμπορος σταφίδας
Πολυζωγόπουλος Ι.	Εμπορος
Κοσμόπουλος Βασίλειος	Εμπορος καφέ, αμυγδάλων, κεφαλοτυριού και σαρδελών
Μηττάς Ιωάννης	Εμπορος σταφίδας
Μαρανής Κωνσ.	Εμπορος σταφίδας
Γαλανόπουλος Ν.	Εμπορος σταφίδας
Παρασκευόπουλος Παρασκευάς	Εμπορος σταφίδας

Μέρος των φωτογραφιών του παρόντος κειμένου προέρχονται από την έκδοση του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος *Η παρουσία της Εθνικής Τράπεζας στην Δυτική Πελοπόννησο*, Αθήνα, 2014. Σχετική μνεία θα γίνει στην παρούσα έκδοση.

Ευχαριστούμε την Διεύθυνση του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος και ειδικότερα τον κ. Γ. Νοταρά για την ευγενική παραχώρηση της αναδημοσίευσης των εν λόγω φωτογραφιών.

*Κτήμα,
Μερκούρη*

1864 –

Στον Κόλπο της Φειάς, ανάμεσα στα βράχια της θάλασσας και τις πευκοβελόνες, ως αισθητική αξία και ιστορική υπόμνηση, ως υστερόγραφο του παρελθόντος, χρονικό θέασης των δρώμενων και διαχείρισης των πραγμάτων, ως έκφραση της ποιητικότητας του αγροτικού μεσογειακού τοπίου, αλλά και ως σύγχρονη επιχειρησιακή αντίληψη, υπάρχει το Κτήμα του Μερκούρη.

Για το επώνυμο Μερκούρης και για το εξ ανθρωπωνυμίου τοπωνύμιο Μερκούρη (του), στο «Τοπωνυμικό της Ηλείας» του Κων/νου Ν. Ηλιόπουλου, καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και τ. Προέδρου της Εταιρείας Ηλειακών Μελετών, αναγράφονται τα εξής :

«Μερκούρη τοῦ, ὄνομα τοποθεσίας τοῦ χωρίου Κορακοχωρίου τοῦ τ. δ. Λετρίνων, προελθὸν ἐκ τοῦ ἐπωνύμου ἐπιφανοῦς ἰδιοκτῆτου τῆς περιοχῆς. Τὸ ἐπώνυμον Μερκούρης ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον τὸν 13ον αἰῶνα καὶ μάλιστα ἐν ἐγγράφῳ τῆς 12ης Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1262, δηλαδὴ ἐν τῷ Πρακτικῷ τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας. Ἐκεῖ μάλιστα ἀπαντᾷ ὑπὸ τοὺς τύπους Μαρκούρις καὶ Μερκούρις. Ἐπίσης ἀναφέρεται Μιχαὴλ Μερκούριος ἐν Πρακτικῷ τῆς ἐν Ἄθῳ Μονῆς τῶν Ἰβήρων τοῦ ἔτους 1341. Ὡσαύτως ἀναφέρεται ἐν ἐγγράφῳ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1357 Γεώργιος Μερκούρης. Ἐπίσης μεταξὺ τῶν προκρίτων δημογερόντων τῆς πόλεως καὶ ἐπαρχίας Καλαβρυτῶν τοῦ ἔτους 1833 ἀναφέρεται Ἀναγνώστης Μερκούρης.»

Εμεῖς θα αρχίσουμε την περί των Μερκούρη και του ομωνύμου Κτήματός των αφήγησή μας από τους πρώτους μετεπαναστατικούς χρόνους. Αρχές της δεκαετίας του 1840, ο νεαρός τότε Θεόδωρος Α. Μερκούρης (1833-1897), βορειοηπειρωτικής καταγωγής, η οικογένεια του οποίου ήταν εγκατεστημένη στη Δίβρη ενώ ταυτόχρονα

δραστηριοποιείτο και στην πόλη του Πύργου, θα εγκατασταθεί για λίγο στην περιοχή του σημερινού Κτήματος.

Τα πουρνάρια, οι αρωκάριες και η άγρια βλάστηση της περιοχής τον γοητεύουν. Αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες του τόπου, χαράζει πάνω σε μια πέτρα το όνομά του και στους παρευρισκόμενους συντρόφους του λέει: «Αν κάποτε γυρίσω στην πατρίδα, τον τόπο αυτόν θα τον κάμω δικό μου» .

Η οδύσσεια πρόθεση του νεαρού Θ. Μερκούρη να ταξιδέψει και να παλινοστήσει ήταν εξίσου εμφανής και ισχυρή.

Κατά τους χρόνους αυτούς οι συγκρούσεις των αντιμαχόμενων παρατάξεων για τον έλεγχο του τότε νεοσύστατου ελληνικού κράτους συνεχίζοντο.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου της Κριμαϊκής (1854-1856), ο Θεόδωρος Μερκούρης, σύμφωνα με τις ημερολογιακές καταγραφές για την ιστορία του Κτήματος, τις οποίες κατέχουν οι σημερινοί απόγονοί του, «...φεύγει κρυφά με βάρκα (από την ακτήν τῆς Δυτικῆς Πελοποννήσου, νῆσος Κόρακας) με ἄλλους δύο ἀπὸ τοὺς συντρόφους του, ἀποβιβάζεται εἰς Ζάκυνθον, ἥτις διετέλη ὑπὸ Ἀγγλικὴν Κυριαρχίαν, καὶ ἐκεῖθεν φεύγει εἰς Τριέστι (Τεργέστην)...»

Στην βόρειο Ιταλία, όπου εγκαθίσταται ως έμπορος οίνων, εργάζεται, επιμορφώνεται και γνωρίζει την καλλιέργεια του ιταλικού αμπελώνα. Σύμφωνα με τις ανωτέρω ημερολογιακές καταγραφές, ο Θ. Μερκούρης «... στην Ἴταλία ἐγνωρίσθη μὲ κάποιον εὐγενὴ Conte Chanini, ὁ ὁποῖος εἶχε πολλὰ ἀμπέλια καὶ ἔπαθαν ἀπὸ λόβα καὶ ὁ Θόδ. Μερκούρης τοῦ εἶπε νὰ τὰ θειάφισει μὲ θειάφι ποὺ ἤξερε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Κόμης δὲν ἤθελε καὶ δὲν ἤξερε καὶ ὁ Θόδ. Μερκούρης ἀνέλαβε καὶ τοῦ ἔσωσε τὴν παραγωγή.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἡ ἀρρώστεια εἶχε διαδοθῆ καὶ οἱ παπάδες διέδιδον ὅτι εἶναι θεία τιμωρία καὶ ὁ Πάππας τὸν ἀφόρησεν τὸν Θεοδωρῆ Μερκούρη ἐπισήμως δι’

ἐκκλησιαστικοῦ ἐγγράφου κ.λπ., διότι ἔκανε μάγια ἐναντίον τῆς θείας βουλήσεως καὶ ἠσχολεῖτο μὲ τὰ δαιμόνια...

... Ὅταν ἐσώθη ἡ παραγωγή ὁ Conte Chanini εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης τοῦ χάρισε ἓνα ὠραιότατο ντουφέκι του μὲ θήκη, μὲ σκαλιστὸ ἀσήμι καὶ ἰδιόχειρο ἀφιέρωση». (Ἀπὸ διήγηση Πατέρα καὶ θείου Περικλή).

Το ὄπλο αὐτὸ εἶχε μαζί του στο ταξίδι του πρὸς τὴν Αἰθιοπία (Αβησσυνία).

Συγκεκριμένα, κατὰ τὴν διάρκεια του ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα των Αἰθιόπων, ὁ Θ. Μερκούρης, μ' ἓνα καῖκι φορτωμένο ὄπλα καὶ τρεῖς συνεργάτες του, πλέει πρὸς τὴν χώρα τους. Ταξιδεύοντας πρὸς τὴν Ἀφρική, ἐν μέσῳ μιᾶς καταιγίδας, τὸ καῖκι βυθίζεται νότια τῆς Σικελίας. Χρησιμοποιώντας μιὰ πρόχειρη σχεδία κατάφερε νὰ διασωθεῖ. Ὡς ναυαγὸς σ' ἓνα ξερονήσι, ἀντιμετωπίζει τὶς ὑαίνες, διατρέφεται μ' αὐτές, ἀνάβει με πέτρες φωτιά, στέλνει σήματα κινδύνου στα διερχόμενα καράβια καὶ τελικὰ περισυλλέγεται ἀπὸ ἓνα ἐξ αὐτῶν. Τὸ καράβι τον φέρει τελικὰ στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου με ἐπιτυχία ἐπιδίδεται στὴν καλλιέργεια καὶ τὸ ἐμπόριο βαμβακιοῦ. Στις ἐν λόγω ἡμερολογιακὲς καταγραφὲς ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς σχετικὰ:

«.....Καὶ πραγματικῶς ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἐργασθεὶς εἰς Ἰταλίαν ὡς ἔμπορος οἴνων καὶ εἰς Αἴγυπτον εἰς τὸ ἐμπόριον βάμβακος, φθάσας νὰ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς περισσότερον ἐπηρεάζοντας τὸ Χρηματιστήριον τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπιστρέφει πλούσιος καὶ τὸ ἀγοράζει (ἀπὸ τὸ Ἑλλήν. Δημόσιον)...».

Στα μέσα τῆς δεκαετίας του 1860 ὁ Θεόδωρος Μερκούρης βρίσκεται ἀκόμη στὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὡστόσο, ἀρχισε νὰ γίνεται ἰδιοκτήτης του κτήματος αξιοποιώντας τὸ διάταγμα περὶ προικοδοτήσεως του Καποδίστρια καὶ τὴν διαδικασία των διαδοχικῶν παραχωρήσεων ἐθνικῶν γαιῶν στὸν ἴδιο ἢ καὶ ἄλλους. Ταυτόχρονα ἀγόραζε καὶ γειτονικοὺς πρὸς τὸ Κορακοχώρι ἀγρούς, με ἀποτέλεσμα οἱ ὑπὸ του Θεοδώρου Μερκούρη συνολικὰ ἀποκτηθεῖσες ἐκτάσεις νὰ ἀνέλθουν περίπου στα 500 στρέμματα. Στὸν παρατιθέμενο τοπογραφικὸ χάρτη του Κτήματος, ὁ ὁποῖος συντάχθηκε ἀπὸ τὸν Λεωνίδα Μερκούρη, γιο του Θεοδώρου, κατὰ ἢ μετὰ τὴν περίοδο τῆς ἐκριζώσεως των σταφιδαμπέλων γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς σταφιδικῆς κρίσης (1916) – καθότι ἐντοπίζεται ἐκταση προελθούσα ἀπὸ ἐκριζωθεῖσα σταφιδάμπελο –, ἀναγράφονται 6 παραχωρητήρια σε διάστημα ἑντεκα ἐτῶν (1865-1876).

1	Παραχωρητήριο	2348	Στρέμματα	44	Έκδοση 1865	Σταφιδάμπελος. Ελαιών
2	»	56.101	»	80		Σταφιδάμπελος, άμπελος, ελαιών
3	»	56.141	»	80		Αγροί, σταφιδάμπελος, ελαιών
4	»	56.142	»	80	Δήλωση 1876	Δασύλλιον εξ αγρίων δένδρων επιστημονικώς καλλιεργημένων και ως 3 χιλιόμετρα κυπαρίσσια.
5	»	89915	»	80		Αγρός
6	»	56199	»	80	Δήλωση 1876	Ελαιών, αγροί σίτου

Στο χάρτη μεταξύ άλλων σημειώνονται και τα εξής:

- 1) «Έν τῷ παραχωρητηρίῳ 56.142 περιλαμβάνεται καὶ τὸ καλλιεργηθέν δασύλλιον».
- 2) «Αἱ οἰκίαι ὠκοδομήθησαν τῷ 1874 καὶ 1880. Κτήμα Θ. Μερκούρη ἤδη Λ. Μερκούρη».
- 3) «Στρ. 444. Συνολ. κτήματος Θ. Μερκούρη».

Ὡς ἴτο φυσικό για την εποχή εκείνη (1865 – 1890), η σταφιδοκαλλιέργεια αποτέλεσε την κύρια παραγωγική εκμετάλλευση του Κτήματος (364 στρέμματα), καθότι δεν είχε προκύψει ακόμη η σταφιδική κρίση του 1892. Άλλωστε, μεταξύ 1866 και 1890 η γενική αύξηση της παραγωγής και οι υψηλές τιμές του σταφιδοκάρπου άλλαζαν την όψη της Πελοποννήσου και συντελούσαν στην ανάπτυξη ολόκληρης της ελληνικής οικονομίας. Τον Σεπτέμβριο του 1872 η συνολική αξία των εξαγωγών σταφίδας ήταν περίπου 31.000.000 δραχμές, ίση με το επίπεδο της κατά του ανωτέρω μήνα νομισματικής κυκλοφορίας.

Κατά την περίοδο αυτή στο Κτήμα φυτεύτηκαν και αμπελώνες για την παραγωγή κρασιού, με την εξαιρετική ιταλική ποικιλία του Τυρόλου, την Refosco. Συγκεκριμένα, το έτος 1870 ο Θ. Μερκούρης θα εισαγάγει την ποικιλία Refosco, η οποία χαρακτήριζε την αμπελοκαλλιέργεια της βόρειας Ιταλίας (Φριούλι και ανατολική Σαβοΐα), όπου ήταν γνωστή ως Mondeuse. Η ποικιλία αυτή έχει εγκλιματισθεί πλέον στο γεωφυσικό περιβάλλον της Ηλείας και ονομάζεται μερκούρη.

Η τελευταία επενδυτική προσπάθεια του Θ. Μερκούρη αφορούσε την αναδοχή της διαχείρισης των διοδίων του εθνικού για την εποχή εκείνη οδικού άξονα Πύργου – Κατακόλου. Πρόκειται για το κύκνειο άσμα των επιχειρηματικών του επιλογών. Οι

διαδοχικές παρατάσεις και οι συνεχείς αυξήσεις των τελών χρήσης του εν λόγω οδικού δικτύου, σε συνδυασμό με την σταφιδική κρίση του 1892 και τις προηγηθείσες κατά τα έτη 1890 και 1891 ευνοϊκές μεταβολές στην λειτουργία των σιδηροδρόμων Πύργου – Κατακόλου και Πύργου – Πατρών, σε σχέση με την μεταφορά του σταφιδοκάρπου, κατέστησαν την εν λόγω επένδυσή του μη ανταποδοτική.¹

Οικία Μερκούρη

Η προαναφερθείσα επιχειρηματική αποτυχία του Θ. Μερκούρη συνοδεύτηκε και από την καταστροφή λόγω περονόσπορου των σταφιδοκαλλιεργειών του.

Οι αλληπάλληλες οικονομικές του απώλειες είχαν ως αποτέλεσμα και την απώλεια της υγείας του. Έκτοτε ο Θεόδωρος Μερκούρης και έως το έτος 1897 θα διαγάγει ημίπληκτος τα τελευταία πέντε έτη της ζωής του.

¹ Το έτος 1857 ολοκληρώθηκε η κατασκευή της οδού Πύργου – Κατακόλου (Π-Κ), η οποία χαρακτηρίστηκε εθνική. Την 13-7-1864 στην εν λόγω οδό επιβλήθηκαν τέλη διέλευσης (διόδια). Τα ανωτέρω επιβληθέντα διόδια την 10-7-1867 αποφασίστηκε να ισχύσουν μέχρι το έτος 1870 (ΦΕΚ 40). Την 15-6-1870 ψηφίστηκε η διατήρηση για 3 χρόνια ακόμη των εν λόγω διοδίων. Την 24-7-1873 ανανεώθηκαν και πάλι τα προαναφερθέντα διόδια. Την 22-9-1878 αποφασίστηκε η κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Πύργου – Κατακόλου «προς χάριν του εμπορίου» με την εγγύηση του Δήμου Λετρίνων. Το έτος 1883 εγκαινιάστηκε η ανωτέρω σιδηροδρομική γραμμή. Την 15-9-1888 αυξήθηκαν και πάλι τα τέλη διέλευσης στην εθνική οδό Π-Κ. Το έτος 1890 η Α.Ε. Σιδηρόδρομος Π-Κ εξαγοράστηκε από την «Εταιρεία Μεσημβρινών Σιδηροδρόμων Ελλάδος», γνωστότερη ως Σιδηρόδρομος Μύλων – Καλαμών. Την 9-5-1891 επετράπη η διά του σιδηροδρόμου μεταφορά του σταφιδοκάρπου από τον Πύργο στην Πάτρα.

Στις ημερολογιακές καταγραφές για την ιστορία του Κτήματος υπάρχει η εξής σχετική αναφορά: «... Ὁ Θεodorῆς Μερκούρης ἔπαθε τὴν ἡμιπληγία ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ καταστροφή. Ἀφ' ἑνὸς τῆς παραγωγῆς ὅλης (τῆς σταφίδας) ἐκ τοῦ περονοσπόρου καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν διοδίων τῆς ὁδοῦ Πύργου-Κατακόλου, λόγω τῆς ἰδρύσεως τὸ ἔτος ἐκεῖνο τοῦ Σιδηροδρόμου Κατακόλου (=ΣΠΚ, Σιδηρόδρομος Πύργου-Κατακόλου, 1881) καὶ τοῦ χρέους πὸν ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ...

... Ὅταν ὁ Θεodorῆς Μερκούρης ἔπαθε τὴν πρώτη κρίσιν τῆς ἡμιπληγίας ἐγύριζε ἀπὸ τὸν Πύργο στὸ Κτῆμα. Στὴν Συκιὰ (προτελευταία στάση τοῦ τραίνου, ἀπὸ ὅπου ὁ δρόμος πρὸς Ἁγιαντρέα καὶ Κορακοχώρι) τὸν περίμενε ὁ ἄνθρωπος τοῦ Κτήματος μὲ τὸ ἄλογο νὰ καβαλῆκε. Βγαίνοντας ἀπὸ τὸ τραῖνο ὑπέστη τὴν παράλυσιν (ἔπεσε κάτω) καὶ ὅταν σηκώθηκε (ἢ τὸν σήκωσαν;) εἶπε «δὲν ἔχω τίποτε...», ἔσφιξε τὰ δόντια καὶ καβαλίκεψε στὸ ἄλογο μόνος καὶ ἔφθασε ἡμίπληκτος στὸ Κτῆμα...»

Ἀκολούθησε ἡ κορύφωση τῆς σταφιδικῆς κρίσης, ἡ υπερχρέωση τοῦ Κτήματος καὶ οἱ επαχθεῖς πλειστηριασμοὶ ἀπὸ τὴν τότε δανειστρία τράπεζα.

Ὁ πρωτότοκος γιος τοῦ Θεοδώρου Μερκούρη, Λεωνίδας, γὰρ νὰ διασώσει τὸ Κτῆμα εγκατέλειψε τὶς σπουδὲς τοῦ στη Σχολὴ Ευελπίδων καὶ αφοσιώθηκε στὴν ἐκμετάλλευσή του. Ἡ μονοκαλλιέργεια τῆς σταφίδας αντικαταστάθηκε προοδευτικὰ μὲ ελαιῶνες, ἀμπελώνες, σταροχώραφα, κριθαροχώραφα, κυπαρισσῶνες καὶ μορεῶνες γὰρ τὴν σηροτροφία πὸν ασκούσε ζευγάρι Μικρασιατῶν προσφύγων πὸν κατέφυγε στὸ Κτῆμα γὰρ διαμονὴ καὶ ἐργασία. Περὶ τὸ ἔτος 1920 τὰ μὲν σιτοχώραφα τοῦ Κτήματος εξασφάλιζαν τὴν σιτάρκεια τῆς οἰκογένειας καὶ τῶν πολυάριθμων εποχικῶν καὶ μόνιμων ἐργατῶν τῆς, τὰ δὲ κριθαροχώραφα τὶς διατροφικὲς ἀνάγκες τῶν ζώων ἔλξης.

Ὁ Λεωνίδας Θ. Μερκούρης τελικὰ πέτυχε τὴν διάσωση καὶ τὸν παραγωγικὸ ἐκσυγχρονισμό τοῦ Κτήματος, ἐν μέσω τῆς παρατεταμένης σταφιδικῆς κρίσης. Μὲ τὸν Κωνσταντῖνο Λάτση, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Γεωργικοῦ Επιμελητηρίου Ηλείας υπέγραψαν τὸ με ἀρ. πρωτ. 148/13-2-1936 ἔγγραφο τοῦ Γεωργικοῦ Επιμελητηρίου Ἀχαΐας, τὸ ὁποῖο ἀφοροῦσε ληφθεῖσες συλλογικὲς ἀποφάσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν σταφιδοφόρων Γεωργικῶν Επιμελητηρίων – Ἀχαΐας, Ηλείας, Μεσσηνίας, Ἀργολίδας, Κορινθίας, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης – γὰρ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς σταφιδικῆς κρίσης.

Το Γεωργικό Επιμελητήριο Αχαΐας εξουσιοδοτήθηκε όπως υποβάλει τις ανωτέρω αποφάσεις «εις το Πολιτικόν Γραφείον Πρωθυπουργού, Αρχηγούς Κομμάτων, Υπουργεία Γεωργίας και Εθνικής Οικονομίας και εις τον Α.Σ.Ο. εις απάντησιν του υπ' αρ. 2412 εγγράφου του». Το εν λόγω έγγραφο του Γεωργικού Επιμελητηρίου Αχαΐας καταλήγει ως εξής: «Ως προς το ζήτημα της αναμίξεως του Α.Σ.Ο. εις βιομηχανικάς επιχειρήσεις (οινοπνευματοποιία κ.λπ.) μειοψηφεί ο αντιπρόσωπος του Γεωργικού Επιμελητηρίου Ηλείας Λεων. Μερκούρης».

Ωστόσο, η σταφιδική κρίση είχε ήδη δημιουργήσει και το μεταναστευτικό κύμα των Ηλείων, κυρίως προς την Αμερική. Ο Λεων. Μερκούρης, εν μέσω και των λοιπών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του, αντιπροσώπευε την Υπερωκεάνειο Ελληνική Ατμοπλοΐα, η οποία μετέφερε και Ηλείους στην Αμερική.

Υπερωκεάνειος Ελληνική Ατμοπλοΐα. Πράκτορ εν Ηλεία, Ολυμπία και Γορτυνία: Λεων. Θ. Μερκούρης.

Σύζυγος του Λ. Μερκούρη ήταν η πρωτότοκη κόρη του καπνοβιομήχανου και τραπεζίτη Β. Καραβασίλη, Χριστίνα. Η εκ μέρους του σχεδίαση του προαναφερθέντος τοπογραφικού χάρτη του Κτήματος υποδηλώνει γνώση και ενδιαφέρον γι' αυτό, καθότι στον εν λόγω χάρτη μεταξύ άλλων έχει καταγράψει πληροφορίες για την έκταση, την παραγωγική συγκρότηση και τον γεωφυσικό χαρακτήρα του Κτήματος.

1890. Κτήμα Μερκούρη, μάζεμα ελιάς

Η ήδη επισημανθείσα επί του χάρτη, υπερρεαλιστικού ύφους, αλλά πραγματικού περιεχομένου, σημείωση για το «δασύλλιον εξ αγρίων δένδρων επιστημονικώς καλλιεργημένων» αφορά το σύνολο της βλάστησης στην πλαγιά του Κτήματος που συνορεύει με τη θάλασσα. Πρόκειται για το αποτέλεσμα μακροχρόνιας και μεθοδικής προσπάθειας που αποσκοπούσε τόσο στην ανάπτυξη και συμπλήρωση της γηγενούς βλάστησης, όσο και στην διαμόρφωση της ποικιλότητας και της φυσιογνωμίας της χλωρίδας του δασικού τοπίου του Κτήματος. Δρύες και κουκουναριές, πουρνάρια και κυπαρίσσια, του Απόλλωνα δάφνες λατρευτικές, μυρτιές, σχίνοι, άρκευθοι, φοίνικες και πικροδάφνες, κέδροι και αρωκάριες είναι μερικά από τα είδη που ενδημούν στην περιοχή του Κτήματος.

Η πρωτότοκη κόρη του Λεωνίδα Μερκούρη και της Χριστίνας Καραβασίλη, Μαρία (1915-2006), σε ηλικία 21 μόλις ετών, μετά την φυσική απώλεια του πατέρα της (1936), θα αναλάβει την διαχείριση του Κτήματος. Η παιδεία της και η χρόνια

σχέση της με το Κτήμα θα συμβάλουν και στην εκ μέρους της επιτυχή διαχείρισή του. Στο εβένινο γραφείο της Μαρίας Λ. Μερκούρη, μεταξύ άλλων, υπάρχουν και οι μοναδικές ημερολογιακές καταγραφές για την ιστορία του Κτήματος, εκ των οποίων αποσπάσματα ήδη παρατέθηκαν.

Το έτος 1945 η Μαρία Λ. Μερκούρη παντρεύτηκε τον γεωπόνο Χαράλαμπο (Λάμπη) Κανελλακόπουλο (αργότερα Δήμαρχο Πύργου). Απέκτησαν δύο γιούς, τον Βασίλη και τον Χρίστο, τους σημερινούς κληρονόμους και διαχειριστές του Κτήματος.

Η οικονομία της φύσης και των ανθρώπων, συμπληρωματικά εναρμονισμένες, συγκρότησαν κατά τα μέσα του περασμένου αιώνα και τις μεταποιητικές υποδομές της πρωτογενούς παραγωγής του. Πρόκειται για ένα πρότυπο βιοτεχνικού χαρακτήρα συγκρότημα, το οποίο περιελάμβανε ελαιοτριβείο, οινοποιείο και αποστακτήριο. Το έτος 1985 άρχισε μια νέα συστηματική προσπάθεια για την ανασύσταση των αμπελώνων, τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων και την παραγωγή τυποποιημένων κρασιών και ελαιολάδου.

Σήμερα, στις παλιές βιοτεχνικές εγκαταστάσεις λειτουργεί ένα σύγχρονο και άρτια στελεχωμένο οινοποιείο, στο οποίο μεταποιούνται τα σταφύλια των αμπελώνων του Κτήματος. Εξίσου αξιοποιείται και ο ελαιώνας, ο οποίος τροφοδοτεί προς εξαγωγή την παραγωγή τυποποιημένων προϊόντων ελαιολάδου, βιολογικών ή μη προδιαγραφών. Μέσω των επίκαιρων διαφημιστικών φυλλαδίων της Ανωμόμου Εταιρείας ΚΤΗΜΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ, αναδεικνύεται η επιχειρησιακή πλευρά του ομώνυμου κτήματος. Παραθέτω αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα:

«...Σήμερα το Κτήμα Μερκούρη, με τη μορφή μιας οικογενειακής Α.Ε., διαθέτει 160 στρέμματα αμπελώνων και 80 στρέμματα ελαιώνων στο Κορακοχώρι Ηλείας, σε μία περιοχή που οι εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες βοηθούν ιδιαίτερα στην παραγωγή οίνων και ελαιολάδου υψηλής ποιότητας. Με τη συμβολή

και της 5ης γενιάς της οικογένειας και μιας επίλεκτης ομάδας συνεργατών, το Κτήμα Μερκούρη πορεύεται με σιγουριά προς το μέλλον προσφέροντας στην Ελληνική και διεθνή αγορά το εύρος των ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών του».

Σύγχρονη άποψη του Κτήματος Μερκούρη

«Οι υπηρεσίες αγροτουρισμού που παρέχει το Κτήμα Μερκούρη αφορούν στη δυνατότητα επίσκεψης των εγκαταστάσεων του οινοποιείου, των αμπελώνων και των ελαιώνων του Κτήματος, καθώς και του μικρού αγροτικού μουσείου με τη συλλογή παλιών αγροτικών εργαλείων και μηχανημάτων. Περιλαμβάνουν επίσης τη δυνατότητα περίπατου στο δάσος και την παραλία και γενικά επαφή με την πανέμορφη φύση που περιβάλλει το Κτήμα και ολοκληρώνονται με γευσιγνωσία των προϊόντων της εταιρείας μας, κάτω από τις αιωνόβιες κουκουναριές, με θέα το Ιόνιο πέλαγος και τη νήσο Ζάκυνθο. Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων υπάρχει η δυνατότητα αγοράς όλων των προϊόντων σε ειδικές τιμές».

«Στους αμπελώνες του Κτήματος καλλιεργούνται σήμερα 15 διαφορετικές Ελληνικές και διεθνείς ποικιλίες. Οι παραδοσιακές για το Κτήμα Μερκούρη ερυθρές ποικιλίες Refosco και Μαυροδάφνη, οι επίσης ερυθρές Αυγουστιάτης, Αγιωργίτικο, Mourvedre, Syrah, Grenache Rouge, Negroamaro και Merlot και οι λευκές Ασύρτικο, Ρομπόλα, Viognier, Αρωματική Μαλβαζία, Albarino και Ribolla giala. Από αυτές παράγεται μια σειρά από επώνυμα κρασιά, ξηρά (κυρίως) αλλά και γλυκά,

μονοποικιλιακά ή με συνδυασμό δύο ή περισσότερων ποικιλιών. Παράγεται επίσης ένα εξαιρετικό Extra Παρθένο Ελαιόλαδο, εξαγωγής εν ψυχρώ, από τους φυτεμένους με την ποικιλία «Κορωνέικη» ιδιόκτητους ελαιώνες του Κτήματος. Τόσο τα κρασιά, όσο και το ελαιόλαδο είναι πιστοποιημένα προϊόντα «Ολοκληρωμένης Καλλιέργειας».

Ο «Αντάρης», ο «Αυγουστιάτης», και η «Καλλιστώ», ο «Λαμπαδίας», και η «Φολόη»... πρόκειται για ονόματα προσώπων μυθικών και προσωνύμια μορφών λαϊκών που έγιναν επωνυμίες οίνων του Κτήματος Μερκούρη. Η γεύση, τα αρώματα και η μακρά επίγευσή τους σε οδηγούν στο «χαμένο σανδάλι της Ήλιδας», εκεί όπου η ισορροπία των γλάρων στ' ακρογιάλι συναντά το μετέωρο σφύριγμα του τραίνου, των αμπελώνων την αρχιτεκτονική και τη σιωπή των λιόδεντρων.

**«ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ & ΤΡΑΠΕΖΑ
Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ»
1880-1964**

Η οικογένεια του Βασιλείου Καραβασίλη κατάγεται από το Μοναστηράκι Γορτυνίας. Ο Βασίλειος γεννήθηκε το έτος 1865. Ο πατέρας του, Κανέλλος Καραβασίλης, γεννήθηκε το έτος 1831, ενώ ο παππούς του, Κωνσταντίνος Καραβασίλης, πρωτοπαλίκαρα του Αλή Φαρμάκη, γεννήθηκε το έτος 1811.

Ο Κανέλλος Κ. Καραβασίλης είχε παντρευτεί δύο φορές. Με την πρώτη σύζυγό του απέκτησε τον Κωνσταντίνο Καραβασίλη (Πύργος, 1855), ομοπάτριο αδερφό του Βασιλείου, καθότι ο Βασίλειος γεννήθηκε από τον δεύτερο γάμο του Κανέλλου με την Χριστίτσα του Κασιδοχρόνη, επίσης από το Μοναστηράκι Γορτυνίας. Ο Κανέλλος με τη Χριστίτσα, εκτός του Βασιλείου, απέκτησαν τον Δημήτριο, τον Νικόλαο και την Αικατερίνη. Παράλληλα με την επιμέλεια των ανωτέρω τέκνων του, ο Κανέλλος Καραβασίλης είχε και την επιμέλεια των Αριστείδη και Θύμιου Σπηλιοτόπουλων, τέκνων από προηγούμενο γάμο της πρώτης συζύγου του.

Ο Βασίλειος Κανέλλου Καραβασίλης παντρεύτηκε την Θεοδώρα Δασκαλοπούλου από την Κοντοβάζαινα. Απέκτησαν ένδεκα παιδιά, τέσσερα κορίτσια και επτά αγόρια. Ονομαστικά και κατά σειρά γεννήσεως είχε τις εξής θυγατέρες: Χριστίνα, Ελένη, Ευγενία, Ευτυχία και τους εξής γιούς: Κανέλλο (γεν. 1886), Δημήτριο (γεν. 1888), Πάνο (γεν. 1888), Διονύσιο (γεν. 1893), Σαράντη (γεν. 1895), Νικόλαο (γεν. 1898) και Ιάσωνα (γεν. 1901).

Ο Βασίλειος Καραβασίλης σε ηλικία 15 ετών ήρθε στον Πύργο προς αναζήτηση εργασίας. Είχε προηγηθεί η έλευση στον Πύργο του αδερφού του Κώστα, ο οποίος ήδη διατηρούσε κηροπλαστείο στην οδό Ερμού, την πλέον εμπορική οδό του Πύργου. Στον Πύργο ο Βασίλειος δεν συγκατοίκησε με τον ετεροθαλή αδερφό του. Λόγω των δυσκολιών που αντιμετώπισε, αναγκάστηκε σύντομα να επιστρέψει στο Μοναστηράκι. Επανεγκατεστάθη στο πατρικό του σπίτι, από το οποίο λίγους μήνες μετά, σύμφωνα με αφήγηση Γορτυνίων, ο πατέρας του Κανέλλος «τον πέταξε έξω».

Η περιώνυμη πορεία ζωής του Βασιλείου είχε ήδη αρχίσει. Ο Βασίλειος, μετά την «έξωση υπό του πατρός του», φιλοξενήθηκε σε σπίτι οικείων του. Ως φιλοξενούμενος παρέμεινε στο χωριό τρεις μέρες. Εν συνεχεία, με τη συμβολή γέροντα συγχωριανού του, επέστρεψε στον Πύργο (1880). Εγκαταστάθηκε τελικά στον ομοπάτριο αδερφό του Κωνσταντίνο, ενώ ταυτόχρονα εργαζόταν στο κηροπλαστείο του.

Στο χώρο διαμονής του ο Βασίλειος ανάρτησε την εικόνα του Θ. Κολοκοτρώνη και αυτό είναι άξιο ιδιαίτερης μνείας.

Σύντομα ο νεαρός Βασίλειος ζήτησε από τον Κωνσταντίνο να του παραχωρήσει μέρος του καταστήματός του για να κόβει καπνό και να κάνει χειροποίητα τσιγάρα.

Η εν λόγω επιδίωξη του ανήσυχου και δημιουργικού Βασιλείου, ως απεδείχθη εκ των υστέρων, ήταν η αρχή της πραγμάτωσης μιας, για την εποχή εκείνη, σημαντικής επιχειρηματικής ιδέας, η οποία ήταν αποτέλεσμα αξιοποίησης της εκ μέρους του βιωματικής γνώσης συμπεριφορών που τότε εξεδηλούντο στα καφενεία της πόλης του Πύργου.

Συγκεκριμένα, ο οξυδερκής Βασίλειος, περιδιαβαίνοντας τα καφενεία της πόλης (του Πύργου), διαπίστωσε ότι η προετοιμασία του τσιγάρου εκ μέρους των χαρτοπαικτών κατά την διάρκεια της χαρτοπαιξίας δυσχέραινε την διεξαγωγή της.

Την διαπίστωσή του αυτή μετέτρεψε σε επιχειρηματική ιδέα. Αποφάσισε να παρασκευάζει και να προσφέρει κατ' αρχάς σ' αυτούς – τους χαρτοπαίκτες – έτοιμα τσιγάρα. Η συγκυρία ήταν κρίσιμη για το εγχείρημα του νεαρού Βασιλείου καθότι κατά τους χρόνους εκείνους καπνοβιομηχανία δεν υφίστατο. Στην Ελλάδα τα τσιγάρα τα έφτιαχναν με το χέρι, ήταν δηλαδή χειροποίητα και κυρίως αυτοκαταναλισκόμενα. Προς τούτο επετράπετο η πώληση χύμα καπνού συσκευασμένου σε μικρά πακέτα, επί των οποίων προσκολλούσαν φύλλο τσιγαρόχαρτου των 50 τεμαχίων. Ακόμη δεν είχε εισαχθεί το σύστημα της διά ταινίας φορολογίας του καπνού, ούτε οι κοπτικές και σιγαροποιητικές μηχανές.

Αργότερα, όταν απαγορεύτηκε τελείως η πώληση χύμα καπνού – καθότι η εν λόγω μορφή κατανάλωσής του έδινε την δυνατότητα της λαθραίας κυκλοφορίας τόσο του καπνού όσο και του τσιγαρόχαρτου, με συνέπεια την απώλεια φορολογικών εσόδων εκ μέρους του Δημοσίου –, ο καπνός εκόπτετο και τα τσιγάρα παρασκευάζοντο στα Δημόσια Καπνοκοπήρια. Στον Πύργο το Δημόσιο Καπνοκοπήριο ήταν εγκατεστημένο στην οικία του Ιωάννη Αθανασόπουλου ή Καγιάφα, μετέπειτα ιδιοκτησία του δικηγόρου Αθανασίου Σωτ. Παναγιωτακόπουλου, η οποία ευρίσκετο στην Πλατεία Ανεξαρτησίας ή Καφενείων. Στον Πύργο, κατά τους χρόνους εκείνους, εταιρείες μεταποίησης του καπνού για την παρασκευή χειροποίητων τσιγάρων, εκτός των αδερφών Βασιλείου και Κων/νου Καραβασίλη,

ήταν του Θεμελή Σπυρόπουλου, του Γεωργίου Μορώνη και του Θεοδώρου Παπαχριστόπουλου ή Αληφαρμάκη.

Εν μέσω των ανωτέρω χαρακτηριστικών της τότε αγοράς καπνού, ο Βασίλειος Καραβασίλης πραγμάτωνε την επιχειρηματική του ιδέα. Αξιοποιώντας συγκυρίες, δυνατότητες και ευκαιρίες παρασκεύαζε μόνος του τσιγάρα, τα οποία προωθούσε για κατανάλωση στην αγορά του Πύργου.

Περίπου επί μία δεκαετία βελτίωνε την υπ' αυτού συσταθείσα διαδικασία παρασκευής χειροποίητων τσιγάρων, εντάσσοντας σ' αυτή διαδοχικά την σύζυγό του Θεοδώρα και τα πολυάριθμα παιδιά τους. Αποτέλεσμα της εν λόγω συνεχούς προσπάθειας του Βασιλείου ήταν η διαρκής αύξηση της παραγωγής και του κύκλου εργασιών της άτυπης σιγαροποιητικής οικοτεχνίας του. Όταν ο Κωνσταντίνος Καραβασίλης διαπίστωσε ότι ο αδερφός του Βασίλειος κέρδιζε πολύ περισσότερα χρήματα απ' αυτόν, του πρότεινε να συνεργασθούν. Λίγο μετά, το εν Πύργω «ΚΑΠΝΟΠΩΛΕΙΟ ΑΦΟΙ ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ» ήταν γεγονός. Επρόκειτο για την ομόρρυθμη εταιρία των Β. και Κ. Καραβασίλη, της οποίας η λειτουργία διήρκησε περί τα 15 έτη.

Η καταναλισκόμενη ποσότητα των χειροποίητων τσιγάρων της εταιρείας, η οποία απαιτούσε την μεταποίηση 3-4 χιλιάδων κιλών καπνού τον μήνα, ανήρχετο σε δεκάδες χιλιάδες μονάδες προϊόντος. Προφανώς, η προστιθέμενη αξία στο πλαίσιο της ανωτέρω παραγωγικής διαδικασίας είχε αρχίσει να είναι σοβαρά υπολογίσιμη.

Στις αρχές του 1900 ο πρωτότοκος γιός του Βασιλείου Κανέλλος, ο οποίος ακολούθως συνέβαλε τα μέγιστα στην ανοδική πορεία της Καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη, δεν κάπνισε ποτέ και απεβίωσε 102 ετών έχοντας την πλήρη αναγνώριση των αδερφών του για τις προσφερόμενες στην οικογένειά των υπηρεσίες του, φέρεται ότι παρά το νεαρό της ηλικίας του επέβαλε την διακοπή της ανωτέρω εταιρικής συνεργασίας.

Έκτοτε η εταιρία των αδερφών Βασιλείου και Κωνσταντίνου Καραβασίλη έπαψε να λειτουργεί. Το εν συνεχεία «ΚΑΠΝΟΠΩΛΕΙΟ Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ», που διευθύνετο από τον ομώνυμο ιδιοκτήτη του και τον γιο του Κανέλλο, ήταν μια εταιρεία θεσμικά διαφορετική της προηγούμενης. Ο Κωνσταντίνος, εν είδει θεματοφύλακα, επέστρεψε στο Μοναστηράκι. Τα λοιπά μέλη της οικογενείας ομόφωνα του μεταβίβασαν το πατρικό σπίτι, το οποίο εν συνεχεία δώρισε στο δάσκαλο του χωριού (Αγγελόπουλο) για να διαμένει στο χωριό και να διδάσκει τα παιδιά. Στο διάστημα αυτό, η εκ μέρους των Καραβασίλη διά των χειρών, χαβανιών και καλουπιών πρώιμη σιγαροποιητική διαδικασία αντικαταστάθηκε με μια μικρή χειροκίνητη κοπτική μηχανή. Στην πρώτη σιγαροποιητική μηχανή προσετέθη και δεύτερη. Προφανώς, ο ρυθμός μεταβολής του συνολικού προϊόντος θα αυξάνετο με αυξαντα ρυθμό σε κάθε μοναδιαία μεταβολή του μηχανικού συντελεστή.

Το γεγονός αυτό κάλυπτε την συνεχώς διευρυνόμενη κατανάλωση και απέφερε μεγαλύτερα κέρδη. Το μικρό βήμα προς την μεγάλη πορεία εκμηχάνισης της διαδικασίας μεταποίησης και εμπορίας καπνών του Οίκου Β. Καραβασίλη είχε συντελεσθεί.

Η ενεργή και επιτελική συμμετοχή του Κανέλλου στην διοίκηση της εταιρείας έδωσε σ' αυτή την αναγκαία ώθηση. Η επιχειρηματική επιλογή της οικογενείας

Καραβασίλη και ειδικά των Βασιλείου και Κανέλλου για την ίδρυση ιδιωτικού Καπνεργοστασίου ήταν πλέον αμετάκλητη. Στις αρχές της δεκαετίας του 1910 μετέφεραν την παραγωγική τους δραστηριότητα από τους μισθωμένους χώρους του Δημοσίου Καπνοκοπητηρίου – που ήταν όπως αναφέραμε τα κτίρια ιδιοκτησίας Καγιάφα στην οδό Ερμού και παρά το πρώην ξενοδοχείο «ΑΚΡΟΠΟΛ» – στους νεόδμητους εργοστασιακούς χώρους ιδιοκτησίας Καραβασίλη, οι οποίοι συναποτελούν το οικοδομικό τετράγωνο που περικλείεται από τις οδούς Συλλαϊδοπούλου (θέατρο ΑΠΟΛΛΩΝ) – Ξάνθου – Τ. Καζάζη (Εργατικό Κέντρο) και Ομήρου.

Το εργοστάσιο της Καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη στην πλήρη ανάπτυξή του περιελάμβανε μεγάλες αποθήκες καπνού, από τις οποίες άρχισε η επεξεργασία του και η παρασκευή των χαρμανιών, καθώς και χώρους βιομηχανικών προδιαγραφών, στους οποίους, σύμφωνα με τα στάδια παραγωγής του προϊόντος, είχαν εγκαταστήσει τον κατάλληλο μηχανικό εξοπλισμό.

Περιελάμβανε επίσης αποθήκες ετοιμών προϊόντων, τμήμα κατασκευής κυτιών για την συσκευασία των σιγαρέτων και μηχανοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος από σειρά πετρελαιομηχανών ντίτζελ, διά των οποίων ενεργοποιούνται οι σύγχρονες για την εποχή εκείνη κτηριακές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις του.

Το έτος 1910 υπήρχε και στην Αθήνα επί της οδού Σατωβριάνδου καπνοπωλείο και αποθήκη καπνού του Β. Καραβασίλη. Κατά το χρονικό διάστημα 1910-1912 δώδεκα σιγαροποιητικές μηχανές και έξι κοπτικές εγκαταστάθηκαν στους χώρους του εργοστασίου. Οι καπνεργάτες αντέδρασαν έντονα. Προέβησαν σε αναφορές και διαμαρτυρίες προς την τότε κυβέρνηση, ενώ ταυτόχρονα απειλούσαν ότι θα καταστρέψουν τις μηχανές. Έφθασαν μάλιστα στο σημείο να απαξιώνουν λεκτικά τα περίφημα τσιγάρα που οι ίδιοι παρασκεύαζαν και να καπνίζουν επιδεικτικά τσιγάρα άλλων καπνοβιομηχανιών (Καρέλια, Πτωχούλη, Τσιλιβή (των Καλαμών), Λέρτα, Βάρκα, Γιαννουκάκη, Πρωτοπαπά των Αθηνών κ.ά.). Για την αντιμετώπιση των καπνεργατικών αντιδράσεων οι μηχανές μεταφέρθηκαν στον Πύργο και εγκαταστάθηκαν με την συνοδεία ισχυρής φρουράς χωροφυλάκων και ευζώνων, ενώ ταυτόχρονα αρκετοί καπνεργάτες απελύθησαν. Η εν λόγω αντίδραση των Πυργίων καπνεργατών, ακόμη και μετά από έναν αιώνα παρουσιάζει οικονομικό και κοινωνιολογικό ενδιαφέρον.

Στην Ηλεία, αρχές της δεκαετίας του 1910, οι λόγω του σταφιδικού ζητήματος εν εξελίξει αγροτικοί αγώνες «συναντώνται» με τους πρωτοεμφανιζόμενους, λόγω μερικής εκβιομηχάνισης της τοπικής οικονομίας, εργατικούς αγώνες. Ωστόσο, οι

εργατικοί αγώνες ήταν και παραμένουν διαφορετικής φύσεως αγώνες σε σχέση με τους αγροτικούς.

Με δεδομένο ότι οι καπνεργάτες και οι υφαντουργοί ως παραγωγικές συσσωματώσεις υπήρχαν από την εποχή των οικοτεχνικών και βιοτεχνικών μορφών παραγωγής της οικονομίας του ελλαδικού χώρου, μπορούμε να αντιληφθούμε το κατά πόσον και γιατί ως εργασιακοί κλάδοι ήταν εκτεθειμένοι στις μεταβολές των εκάστοτε λειτουργικών χαρακτηριστικών της σύγχρονης μισθωτής εργασίας. Για τους καπνεργάτες και τους υφαντουργούς, η συνύπαρξή τους με τις μηχανές δεν ήταν αυτονόητη. Πολύ περισσότερο για τους συγκεκριμένους καπνεργάτες της Ηλείας, οι οποίοι ως εργαζόμενοι μέχρι πρότινος και επί μακρόν στον αγροτικό τομέα δεν είχαν την πολιτική και κοινωνική παράδοση των καπνεργατών της Θεσσαλονίκης και του Βόλου, στην συνειδητοποίηση των οποίων η «Φεντερασιόν» διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο.

Εκτός από το απρόσωπο των βιομηχανικών σχέσεων παραγωγής, που ευνοεί την εμφάνιση οριζοντίων σχέσεων μεταξύ των εργαζομένων, καθώς και την εμφάνιση ατύπων και εν συνεχεία τυπικών μορφών οργάνωσής τους, ποιες λοιπές αιτίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν τους Ηλείους καπνεργάτες σε αρχαϊκές μορφές πάλης; (λουδιτισμός).

Αφού υπενθυμίσουμε ότι οι καπνεργάτες του Πειραιά, επηρεασμένοι, σύμφωνα με τον Γ. Κορδάτο, από τις αναρχικές ιδέες του J. Grave έσπασαν τις μηχανές, να υποθέσουμε ότι οι εν λόγω ιδέες, σε επίπεδο προθέσεων,

επέδρασαν στην διαμόρφωση των αγώνων και των Ηλείων καπνεργατών, οι κινητοποιήσεις των οποίων διέποντο από ένα αντιβιομηχανικό πνεύμα;

Είναι γνωστό ότι η εισαγωγή των σιγαροποιητικών μηχανών όχι μόνον έκανε περιττές κάποιες εργασιακές δεξιότητες των καπνεργατών στο πλαίσιο ενός στοιχειώδους καταμερισμού της εργασίας, αλλά και εκτόπιζε τους ιδίους από την παραγωγή.

Σύμφωνα με πηγές του Εργατικού Κέντρου Αθήνας, στις οποίες παραπέμπει ο Γ. Κορδάτος, η είσοδος μιας σιγαροποιητικής μηχανής έκανε περιττούς 100 καπνεργάτες.

Συνεπώς, την συμμετοχή των κοπτικών και σιγαροποιητικών μηχανών στην διαδικασία παραγωγής των τσιγάρων οι καπνεργάτες της Ηλείας, λόγω έλλειψης ταξικής συνείδησης και συνδικαλιστικής εμπειρίας, μάλλον την εννοούσαν ως αυθαίρετη παραβίαση εκ μέρους των εργοδοτών ενός άτυπου κοινωνικού συμβολαίου και την προσελάμβαναν ως κατάρρευση ενός δοκιμασμένου συστήματος αξιών,

συνυφασμένου με παρελθούσες μορφές οργάνωσης της οικονομίας, οι οποίες αντιστοιχούσαν σε πατριαρχικές δομές κοινωνικής οργάνωσης.

Προφανώς, οι καπνεργάτες της Ηλείας κατά την δεύτερη δεκαετία του 20^{ού} αι., όταν η βιομηχανία καπνού σε επίπεδο εθνικής οικονομίας πλέον είχε αρχίσει να καταλαμβάνει τη θέση της σταφιδοπαραγωγής, διαισθάνθηκαν τις συνέπειες που θα είχε η είσοδος των μηχανών στο χώρο της εργασίας των και ανέπτυξαν μηχανισμούς αυτοάμυνας. Επίσης, το γεγονός ότι σε πανελλήνιο επίπεδο οι καπνεργάτες αποτελούσαν το μοναδικό τμήμα των Ελλήνων εργατών που αναπαράγεται, καθότι τα παιδιά τους μετά το δωδέκατο έτος της ηλικίας τους ακολουθούσαν το ως ένα βαθμό προνομιούχο επάγγελμα των γονιών τους, προϋπέθετε την διατήρηση – αύξηση των θέσεων εργασίας και σε καμία περίπτωση την εκμηχάνιση της επεξεργασίας του καπνού. Η ανωτέρω παραγωγική – συνδικαλιστική εμπειρία των Ηλείων εργατών στο χώρο της καπνοβιομηχανίας μήπως συναρτάτο και με την διατήρηση του προαναφερθέντος προνομίου, το οποίο κατελύετο από την κυρίαρχη πλέον συμμετοχή των μηχανών στην παραγωγική διαδικασία;

Σε κάθε περίπτωση όμως, οι καπνεργάτες είχαν την αίσθηση πως αγωνίζονται για μια δίκαιη υπόθεση, η οποία σαφώς αντικατόπτριζε την δική τους υποκειμενική άποψη για δικαιοσύνη και ηθική. Αυτή η έντονη αντίληψη των καπνεργατών, εν μέσω αισθημάτων πικρίας, απογοήτευσης και αγανάκτησης, τους οδηγούσε πολλές φορές σε συγκρουσιακές επιλογές κατά τις οποίες δεν ελάμβαναν υπόψη τους το πλέγμα των ιδιοκτησιακών σχέσεων παραγωγής.

Λίγα χρόνια μετά, και χωρίς να απολέσουν την αγωνιστική τους παράδοση στο ελληνικό εργατικό κίνημα, οι καπνεργάτες διαισθάνοντο πιο έντονα το τέλος τους ως κοινωνικής τάξης, κυρίως λόγω της μηχανοποίησης της παραγωγής των τσιγάρων, κάτι που έκανε τις διαμαρτυρίες τους πιο έντονες και ριζοσπαστικές, με αποκορύφωμα τον «Μάη του 1936». Εν μέσω αυτών των εργασιακών δεδομένων, οι ιδιοκτήτες και εκπρόσωποι του καπνοβιομηχανικού οίκου Β. Καραβασίλη καλούντο να διαχειρισθούν την σημαντική επένδυσή των.

Προς τούτο, το έτος 1916 ίδρυσαν στην Αθήνα γραφείο, το οποίο λειτουργούσε ως κέντρο συντονισμού των ανά την Ελλάδα επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους.

Το έτος 1921 η οικογένεια Β. Καραβασίλη εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, στο νεοκλασικό κτίριο της οδού Αδριανού 3, απέναντι από τον σταθμό του Θησείου. Το εν λόγω κτίριο ανηγέρθη από την οικογένεια Καραβασίλη. Το υπόγειο και το ισόγειο του χρησιμοποιούνται ως καπναποθήκες. Η οικία της οδού Αδριανού 3 θεωρείτο ένα από τα μεγαλύτερα και ωραιότερα αρχοντικά σπίτια των Αθηνών. Ήταν σημείο συνάντησης προσωπικοτήτων της πολιτικής και οικονομικής ζωής. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και ο Ι. Δροσόπουλος, Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, είναι μεταξύ των σημαντικών ανθρώπων που φιλοξενήθηκαν στην εν λόγω οικία του Β. Καραβασίλη.

Το καπνεργοστάσιο στον Πύργο τροφοδοτούσε με την παραγωγή του όλη την Πελοπόννησο, τα Επτάνησα, μέρος της αγοράς των Αθηνών και της λοιπής Ελλάδας. Η ανάπτυξη της καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη είχε ως αποτέλεσμα και την βαθμηδόν φθίνουσα πορεία των λοιπών μονάδων επεξεργασίας καπνού που δραστηριοποιούντο στον Πύργο.

Οι προμήθειες καπνού, λόγω του ότι απέδιδαν συναλλακτικές σχέσεις της επιχείρησης, την πολιτική της επί των αποθεμάτων και τις ποιοτικές προδιαγραφές των προϊόντων της, πραγματοποιούντο εκ μέρους της Καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη με κρυπτογραφικούς κώδικες. Εν συνεχεία παραθέτω «κρυπτογραφικών λεξιλόγιον διά τηλεγραφικήν συνενόησιν» του έτους 1925 της εταιρείας Β. Καραβασίλη, από το οποίο προκύπτουν τιμές, είδη καπνών, τρόπος συσκευασίας τους, καθώς και στερεοτυπικές εμπορικές φράσεις οι οποίες τηλεγραφούντο με αριθμούς. Ακολουθεί και υπόδειγμα κρυπτογραφικής επικοινωνίας της επιχείρησης.

«I. TIMAI KAIINΩN

Ἡ λέξις	Ἀριστοτέλης	σημαίνει	πεντήκοντα	λεπτά
»	Ἀριστείδης	»	μία	δραχμή
»	Ἀλκιβιάδης	»	δύο	δραχμαί
»	Ἀριστοφάνης	»	τρεις	»
»	Ἀρχιμήδης	»	τέσσαρες	»
»	Ἀλέξανδρος	»	πέντε	»
»	Ἀγαμέμνων	»	ἕξι	»
»	Ἀχιλλεύς	»	ἑπτὰ	»
»	Βρασίδης	»	ὀκτώ	»
»	Βασίλειος	»	ἐννέα	»
»	Γοργίας	»	δέκα	»
»	Γεώργιος	»	εἴκοσι	»
»	Διογένης	»	τριάκοντα	»
»	Δημόκριτος	»	τεσσαράκοντα	»
»	Δημοσθένης	»	πεντήκοντα	»

II. ΕΙΔΗ ΚΑΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΣΚΕΥΗΣ ΑΥΤΩΝ

Ὁ ἀριθμός	1	σημαίνει	Τσεμπέλια
»	2	»	Μυρωδάτα εἰς βαντάκια
»	3	»	Μυρωδάτα εἰς ἄρματοδέματα
»	4	»	Μυρωδάτα εἰς μάτσα κεφαλοδεμένα
»	5	»	Σπόρον Καβάλας εἰς βαντάκια
»	6	»	Σπ. Καβάλας εἰς ἄρματοδέματα
»	7	»	Σπ. Σαμψοῦντος εἰς βαντάκια
»	8	»	Σπ. Σαμψοῦντος εἰς ἄρματοδέματα
»	9	»	Σπ. Σαμψοῦντος εἰς μάτσα
»	10	»	Καπνά Καράδες Ἰωαννίνων
»	11	»	Πατόφυλλα μυρωδάτων
»	12	»	Πατόφυλλα Τσεμπελίων

ΦΡΑΣΕΙΣ ΑΙ ΟΠΟΙΑΙ ΘΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΩΝΤΑΙ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Ὁ ἀριθμός	300	σημαίνει	Ἐμβάσατε χιλιάδας (ὅσας χρειάζεσθε, π.χ. 150)
»	301	»	Μέσον κόστος καπνῶν....
»	302	»	Συμπληρώσατε ἀγοράς μέχρι ποσοῦ ὀκ...
»	303	»	Ἐπισπεύσατε δραστηρίως ἀγοράς
»	304	»	Χαλαρώσατε ἀγοράς
»	305	»	Παύσατε ἀγοράς
»	306	»	Ἐνδιαφερθῆτε μόνον διά....
»	307	»	Φανῆτε ὡς ἐνδιαφερόμενος χωρίς να ἀγοράσητε
»	308	»	Ἐξωθήσατε τάς τιμάς
»	309	»	Ἦνοιξεν ἡ ἀγορά μέ τιμήν...
»	310	»	Ἦγοράσαμεν ἐν ὄλῳ χιλιάδας ὀκ....
»	311	»	Ἦνεφανίσθησαν ἄλλοι ἀγορασταί και προσφέρουσι τιμήν...

» 312 » Χρειάζεται ακόμη περιθώριον διά νά προχωρήσω
εἰς τὰς ἀγοράς δραχ....

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ

ΑΝΟΙΚΤΟΝ

Ἐμβάσατε χιλιάδας 150. Ἡ ἀγορά ἤνοιξε
μέ τιμήν δραχ. 19 χρειάζεται ακόμη
περιθώριον δρχ. 2 διά νά προχωρήσωμεν
εἰς τὰς ἀγοράς Στοπ. Τῶν μυρωδάτων
κεφαλοδεμένων εἰς μάτσα ἡ τιμή εἶναι
δραχ. 29. Τῶν μυρωδάτων
ἀρμαθοδεμάτων τό κόστος εἶναι 21. Τῶν
πατοφύλλων τσεμπελίων τό κόστος εἶναι
14 δραχμαί.

ΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

300 250 309
Γοργίας Βασίλειος 312
Ἀλκιβιάδης Στόπ.
4 Γεώργιος Βασίλειος
3 Γεώργιος Ἀριστείδης
12 Γοργίας Ἀρχιμήδης

Σημ. Σημειώσατε ὅτι ἡ τηλεγραφική διεύθυνσις τοῦ Γραφείου εἶναι ἡ κάτωθι.

Π Α Φ Ρ Ε Ρ

ΑΓΡΙΝΙΟΝ»

Τα παραγγελθέντα καπνά, συσκευασμένα σε δέματα βάρους 50-60 κιλών και τυλιγμένα σε λινάτσες, ἐφθάναν στον Πύργο με τον σιδηρόδρομο ἢ με κάρρα και αποθηκεύοντο στο εργοστάσιο για περαιτέρω επεξεργασία (διαλογή φύλλων καπνοῦ, ράντισμα φύλλων με νερό, μπασκιά, χαρμάνιασμα, ποιοτικός ἐλεγχος, εισαγωγή καπνοῦ στις καπνοκοπτικές και τριπτικές μηχανές, αποξήρανση, προώθηση στις σιγαροποιητικές μηχανές, πακετάρισμα και συσκευασία – γινόταν ἀπό εργάτριες –, τοποθέτηση ταινιῶν φορολογίας, σφράγιση, προώθηση στις αποθήκες ετοιμῶν προϊόντων).

Μέχρι το 1924 ἡ καπνοβιομηχανία εἶναι ατομική ἐπιχείρηση. Το ἔτος 1924 γίνεται ἀνώνυμος εταιρεία. Διοικεῖται ἀπό 9μελές διοικητικό συμβούλιο με πρόεδρο τον Β. Καραβασίλη. Το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας ἀνέρχεται στο ποσό των 10.000.000 δρχ. και διανέμεται μεταξύ του Β. Καραβασίλη και των παιδιῶν του. Το αποθεματικό της εταιρείας εἶναι 443.611,70 δρχ. Ἡ ἀνώνυμος εταιρεία συνέχει δύο κλάδους: της Καπνοβιομηχανίας και της Τράπεζας Β. Καραβασίλη.

1924

ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑ Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10,000,000.
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ 443,611.70

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ
ΕΝ ΠΥΡΓΩ & ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
○○○○○
○○○○○

ΚΛΑΔΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΠΥΡΓΩ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ
ΕΣΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΣΤΕΡΙΚΟΥ

ΧΡΗΣΕΙΣ

1924 - 1942

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΒΑΣ. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Ι. Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ	ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΑΝ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΠΑΝΑΓ. ΑΛΦΙΕΡΗΣ	
ΙΩΑΝ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ	
ΔΗΜ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΔΙΕΥΘ. ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΑΝ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
ΔΙΟΝΥΣ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΥΠΟΚ/ΜΑΤΟΣ ΠΥΡΓΟΥ
ΣΑΡ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΔΙΕΥΘΥΝ. ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

ΕΑ
14

ΤΥΠ. ΛΕΥΚΑ. ΤΟΥΛΑ. ΠΑΤΡΑΙ.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΣΙΣ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΕΙΣ ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ ΚΑΡΑΒΑΣΙΑΝ
ΕΧΟΝΤΑ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ 3,000,000 ΣΙΓΑΡΕΤΤΩΝ

ΚΛΑΔΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙ' ΟΛΑΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ		ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΠΙ	
ΕΝ ΟΥΕΙ	ΠΡΟΣ 5 %	ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΕΝ ΟΥΕΙ	ΠΡΟΣ 5 %
ΜΕ 15ΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΔΟΠ.	• 6 %	• ΔΙ' ΕΣ ΜΗΝΑΣ	• 5 1/2 %
ΕΠΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ 6 ΜΗΝΩΝ	• 6 1/2 %	ΠΑΡΙΣΙΩΝ ΕΝ ΟΥΕΙ	• 5 %
• • 1 ΕΤΟΥΣ	• 7 %	• ΔΙ' ΕΣ ΜΗΝΑΣ	• 5 1/2 %
• • 2 ΕΤΩΝ	• 7 1/2 %	Ν. ΥΟΡΚΗΣ ΕΝ ΟΥΕΙ	• 5 %
• • • • •		• ΔΙ' ΕΣ ΜΗΝΑΣ	• 5 1/2 %

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΜΕΧΡΙ ΔΡΑΧΜΩΝ 25.000

6 %

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΠΑΝΤΟΣ ΘΕΡΟΥ

ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΚΑΙ
ΤΡΑΠΕΖΑ Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 15.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡΑΧ. 5,178.845

≡ ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ≡

ΚΛΑΔΟΣ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ
ΕΝ ΠΥΡΓΩ & ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΚΛΑΔΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΠΥΡΓΩ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

≡≡≡

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΒΑΣ. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Ι. Θ. ΣΑΚΕΛΑΡΙΟΥ	ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΑΝ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΠΑΝ. ΑΛΦΙΕΡΗΣ	
ΙΩΑΝ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ	
ΔΗΜ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΑΝ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ) ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
ΔΙΟΝΥΣ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ) ΥΠΟΚ/ΜΑΤΟΣ ΠΥΡΓΟΥ
ΣΑΡ. Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ	ΔΙΕΥΘΥΝ. ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Τύπος «Οικονομολόγος» Αθηνών

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

Κύριοι Μέτοχοι,

Ἡ Ἐταιρία μας συνεχιζοῦσα τὰς Κατασκευαστικὰς καὶ Τραπεζικὰς ἐργασίας τοῦ Οἴκου Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΑΗ ἐσημείωσε κατὰ τὴν ἀπολογιστικὴν χρήση σημαντικὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόωδον τῶν ἐργασιῶν τῆς κατ' ἀρχαίτητος τοῦ Κλάδου αὐτῆς.

Ἡ διὰ τῶν προϊόντων τῆς Κατασκευαστικῆς μας καὶ ἰδίῃ τῶν Συγκρίτων Λιγῶν ποιότητος, κατὰ τὴν ἀπολογιστικὴν χρήση ἐξήθη σημαντικῶς τὸ ποσοθ εἰς ὃ εἶχεν ἀνέλθῃ κατὰ τὴν ἀπόστον προηγουμένην τοιαύτην τῆς ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ οἴκου Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΑΗ καὶ βραβεύεται ἐπισημνῶς καὶ σταθερῶς ἀξιοσημείωτη, τόσον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἑλλάδα ὅσον καὶ τὰς Νέας γῆρας. Ἡ ζήτησις τῶν προϊόντων μας εἶναι τοιαύτη ὅσῃ αἰ ἐπάγουσαι βιομηχανικὰ ἐγκαταστάσεις μας δὲν δύνανται νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς αὐτὴν ἀλλὰ ἀπαιτεῖται παραγωγή. Ἴνα ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς τοιαύτας ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως, ἀπερνούσαμεν α) τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἐν Πύργῳ ἐργοστασίου μας εἰς μεγάλῃ κλίμακῃ διὰ τῆς ἀνεγέρσεως ἐν συνεχείᾳ πρὸς αὐτὸ τριουράτου κτιρίου ἐμβαδοῦ 800 π. μέτρων, ὅπου δυνήσομεν νὰ ἐγκαταστήσωμεν μίαν εἰς αὐτὸ ἐλεκτροσυμφορῶν πετρελαιομηχανικὴν Diesel δυνάμει 150 ἵππων καὶ ἀναλόγων αἰσθησομηχανικῶν μηχανῶν. Αἱ ἐργασίαι τοιαύτης ἐπέκτασιος ἤρξαντο ἤδη καὶ ἐλπίζομεν νὰ περατωθῶσι μέχρι προσεχοῦς Σεπτεμβρίου. β) τὴν ἰδρῶσαν δευτέρου ἐργοστασίου ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ πρὸς τοῦτο προέβημεν εἰς τὴν ἐνοκίωσιν τοῦ οἰκοδομημένου τοῦ χρησιμοποιήσαντος διὰ τὸ πρῶτον Κατασκευαστοῦ τῆς Ἐταιρίας „Balkan“. Αἱ ἀρχαίται ἐργασίαι τῶν μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ νέου τοῦτου ἐργοστασίου μας ἐλπίζομεν νὰ περατωθῶσιν καὶ νὰ ἀρχίσῃ ἡ λειτουργία, ἀποβλέποντες τρυφῶντες ὅσοιτε θὰ αὐξήθῃ σημαντικῶς ἡ παραγωγή μας.

Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐπισημνῆς ἡ θύσις ἣν κατέχει ἡ Κατασκευαστικὴ τῆς Ἐταιρίας μας ἐν Ἑλλάδι, δύναν νὰ ληφθῇ ὡς ὄψις ὅτι ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου μέχρι 21ης Δεκεμβρίου 1921 καταβάλλεται 549781 χιλιάγραμμα Συγκρίτων

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί Παροχής άδειας συστάσεως έν 'Αθήναις 'Ανωόμου 'Εταιρείας υπό την έπωνυμίαν «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη, 'Ανώνυμος 'Εταιρεία» και έγκρίσεως τοϋ καταστατικοϋ αύτης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

*Εχόντες ύπ' όψει τό άρθρον 37 τοϋ 'Εμπορικοϋ Νόμου προτάσει τοϋ 'Ημετέρου επί της 'Εθνικής Οικονομίας 'Υπουργοϋ, παρέχομεν την άδειαν συστάσεως έν 'Αθήναις 'Ανωόμου 'Εταιρείας υπό την έπωνυμίαν «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη 'Ανώνυμος 'Εταιρεία» και έγκρίνομεν τό Καταστατικόν αύτης ώς τοϋτο κατηρίσθη διά της ύπ' αριθ, 32095 έ. έτους πράξεως τοϋ Συμβολαιογράφου 'Αθηνών Κων. Ρούσσου.

'Ο αύτός 'Υπουργός δημοσιεύσει και εκτελέσει τό παρόν Διάταγμα, μεθ' οϋ θέλει δημοσιευθῆ και τό ως άνω έγκρινόμενον καταστατικόν.

'Εν 'Αθήναις τῆ 4 Μαρτίου 1924

'Εν όνόματι τοϋ Βασιλέως
'Ο 'Αντιβασιλέος
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

'Ο επί της 'Εθνικής Οικονομίας 'Υπουργός
Κ. ΣΠΥΡΙΔΗΣ

Αρχικά θα αναφερθούμε στην Καπνοβιομηχανία και εν συνεχεία στην Τράπεζα.

Την 10η Φεβρουαρίου 1925 το Διοικητικό Συμβούλιο της Καπνοβιομηχανίας και Τράπεζας Β. Καραβασίλη, στην έκθεσή του προς την Γενική Συνέλευση των μετόχων ανακοινώνει:

«α) Τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἐν Πύργῳ ἐργοστασίου μας εἰς μεγάλην κλίμακα διὰ τῆς ἀνεγέρσεως ἐν συνεχείᾳ πρὸς αὐτὸ τριορόφου κτιρίου ἐμβαδοῦ 800 τ. πήχεων, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἐγκαταστήσωμεν μίαν ἐλεκτροπαραγωγὸν πετρελαιομηχανὴν Diesel δυνάμεως 150 ἵππων καὶ ἀναλόγους σιγαροποιητικὰς μηχανάς. Αἱ ἐργασίαι τοιαύτης ἐπεκτάσεως ἤρξαντο ἤδη καὶ ἐλπίζομεν νὰ περατωθῶσι μέχρι προσεχοῦς Σεπτεμβρίου. β) Τὴν ἴδρυσιν δευτέρου ἐργοστασίου ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ πρὸς τοῦτο προέβημεν εἰς τὴν ἐνοικίασιν τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ χρησιμεύοντος διὰ τὸ πρῶην Καπνεργοστάσιον τῆς Ἑταιρίας «Balkan» Αἱ ἀρξάμεναι ἐργασίαι τῶν μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ νέου τούτου ἐργοστασίου μας ἐλπίζομεν νὰ περατωθῶσιν καὶ νὰ ἀρχίσῃ ἢ λειτουργίᾳ, αὐτοῦ ἐντὸς τριμήνου ὅποτε θὰ ἀυξηθῇ σημαντικῶς ἡ παραγωγή μας.»

Την 18η Φεβρουαρίου 1928 το Διοικητικό Συμβούλιο, στην έκθεσή του επί του ισολογισμού της χρήσεως 1927, ανακοινώνει προς τους μετόχους ότι:

«Ἡ Καπνοβιομηχανία μας κατὰ τὴν λήξασαν χρῆσιν ἐσημείωσεν οὐσιωδεδεσάτην πρόοδον, καθόσον ἠδυνήθη νὰ λύσῃ τὸ δυσχερὲς εἰδικῶς δι' αὐτήν, λόγῳ τῆς μεγάλης καταναλώσεως τῆς ζήτημα, τῆς συσκευῆς τῶν σιγαρέττων τῆς εἰς κυτία τύπου Κασετίνας, διὰ τῆς ἰδρύσεως δύο κυτιοποιεῖων, ἐν Πύργῳ καὶ Θεσσαλονίκῃ ὅπου τὰ ἐργοστάσιά της, δυναμένων νὰ ἐπαρκοῦν εἰς τὴν κατανάλωσίν μας τῶν 200.000 κυτίων ἡμερησίως.

Ἐπίσης κατὰ τὴν λήξασαν χρῆσιν ἀπεφασίσθη ἡ ἀνοικοδόμησις ἰδιοκτῆτου ἐργοστασίου καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ πρὸς τοῦτο ἠγοράσθη τὸ γῆπεδον ἐφ' οὗ τὸ πρῶην Καπνεργοστάσιον τῆς Ἑταιρίας Σαλόνικα καὶ ἤρξατο ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἀνοικοδόμησις, ἣτις θέλει ἀποπερατωθῆ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου ἐ.ἐ.»

Επί του εν λόγω γηπέδου ἀρχισε ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ἐργοστασίου στη Θεσσαλονίκη, το οποίο ἀποπερατώθηκε τον Δεκέμβριο του 1928.

Το Διοικητικό Συμβούλιο, στην έκθεσή του επί του ισολογισμού της χρήσεως 1928 την 4η Φεβρουαρίου 1929, ανακοινώνει ἐπί του θέματος τα εξής:

«Σχετικῶς μὲ τὴν πρόοδον τοῦ Κλάδου τούτου ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὸ ἐργοστάσιόν μας Θεσ/νίκης παρεδόθη ἔτοιμον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου, ὅπου καὶ μετεφέραμεν τὰς ἐγκαταστάσεις μας, βελτιώσαντες ταύτας, εἰς τρόπον ὥστε ἐκτὸς τῶν οἰκονομιῶν τὰς ὁποίας θὰ ἔχωμεν ἐκ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἐργασιῶν μας ἐν Θεσ/νίκῃ εἰς ἓν οἶκημα, θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐπιμελούμεθα καλλίτερον τὴν βιομηχανοποίησιν τῶν σιγαρέττων μας, διὰ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ κατανάλωσίν μας.»

Κατὰ τὸ ἔτος 1928 ἡ Καπνοβιομηχανία καὶ Τράπεζα Β. Καραβασίλη ἀναμείχθηκε ενεργά στην διοίκηση τῆς Ἀνώνυμης Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας Βιομηχανίας Καπνοῦ.

Στην ανωτέρω έκθεση της 4 Φεβρουαρίου 1929 περί του θέματος τούτου αναγράφονται τα εξής:

«Εν συνδυασμῷ με τὰς ἐργασίας τοῦ Κλάδου Καπνοβιομηχανίας σημειοῦμεν ἰδιαίτερος ὅτι κατὰ τὴν λήξασαν χρῆσιν ἡ Ἐταιρία μας ἀνεμίχθη ἐνεργῶς εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἀν. Ἑλλην. Ἐταιρ. Βιομηχανίας Καπνοῦ διὰ συμβουλίου τῆς ἐμπιστοσύνης της. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην προέβημεν μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι τοῦτο θὰ ἐξυπρέτη ἀμφοτέρας τὰς Ἐταιρίας διότι διὰ τῆς στενῆς συνεργασίας θὰ ἐπιτυγχάνετο ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν».

Ἡ ἀναφορά τοῦ Δ.Σ. στὴν ἀνάπτυξη οἰκονομιῶν κλίμακας ὑπὲρ τῶν συνεργαζομένων ἐπιχειρήσεων εἶναι σαφής. Στὴν έκθεση τοῦ Δ.Σ. ἐπὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1930, ἡ ὁποία ἀνακοινώθηκε τὴν 20ῆ Φεβρουαρίου 1931, γίνεται ἀναφορά στὶς ἐπιπτώσεις τῆς κρίσης τοῦ 1929. Ἀναφέρεται ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κρίσις τοῦ 1929 ἀπειλεῖ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ ὅτι δὲν εἶναι προβλέψιμη ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὶς συνέπειές της. Ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι ἡ εταιρεία λαμβάνει ὅλα τὰ μέτρα γιὰ τὴν διατήρησιν τῆς οἰκονομικῆς τῆς ἰσχύος καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων ἐξελίξεων τῆς κρίσης. Εἰδικότερα, ἀναφέρεται ὅτι λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς κρίσης τοῦ 1929, ἐκ μέρους τῆς εταιρείας:

- Περιορίσθηκαν οἱ πιστώσεις τῶν ἀντιπροσώπων καὶ τῶν πελατῶν, ἐνὸς ταυτόχρονα καταβάλλεται προσπάθεια τακτοποίησης τῶν λογαριασμῶν τους.
- Ἐγίναν ἐνέργειες ἐλέγχου τοῦ λαθρεμπορίου τσιγάρων, ἐνὸς ταυτόχρονα προωθείται ἡ αὐξήσις τῆς κατανάλωσις τῶν νομίμως κυκλοφορούντων.
- Δὲν ἐνισχύθηκε ἡ αὐξήσις τῆς κατανάλωσις τῶν ὑπὸ τῆς εταιρείας παραγομένων τσιγάρων διὰ τῆς παροχῆς ἐκ μέρους τῆς πιστώσεων καὶ ὑπερβολικῆς προμήθειας.

Στὴν έκθεση τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἀνω. Εταιρείας «Καπνοβιομηχανία καὶ Τράπεζα Β. Καραβασίλη» ἐπὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1931 πρὸς τὴν τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευσιν τῶν μετόχων τῆς 28^{ης} Μαΐου 1932 ἀναφέρεται ἡ δημιουργία ἐγκαταστάσεων κυτιοποιείου καὶ καθαριστηρίου στα ἐργοστάσια Πύργου καὶ Θεσσαλονίκης ὡς εξής:

«Ἐν τῷ Κλάδῳ Καπνοβιομηχανίας ἐσυνεχίσθη τὸ μέτρον τοῦ περιορισμοῦ τῶν πιστώσεων τῶν ἀντιπροσώπων καὶ πελατῶν μας χωρὶς ν' ἀποβλέψωμεν εἰς ἐπαύξεισιν κατανάλωσις διὰ παροχῆς πιστώσεων καὶ ὑπερβολικῆς προμηθείας. Παραπλεύρως ἐμεριμνήσαμεν ἐγκαίρως περὶ τῆς προμηθείας ἱκανῶν ποσοτήτων καπνῶν ἐκλεκτῆς ποιότητος, εἰς λίαν συμφερούσας τιμάς, καὶ ἐμπλουτήσαμεν τὰ ἐργοστάσιά μας Πύργου καὶ Θεσσαλονίκης διὰ τελείων ἐγκαταστάσεων κυτιοποιείου καὶ καθαριστηρίου, προπαρασκευασθέντες γενικῶς, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ προσφέρωμεν εἰς τὴν κατανάλωσιν νέον ἐξαιρετικῆς ποιότητος σιγαρέττον συσκευασμένον εἰς καλλιτεχνικώτατα κυτία, παραγωγῆς τῶν κυτιοποιείων τῆς Ἐταιρείας μας μετὰ εὐθηνὸν κόστος. Διὰ τῶν ἄνω ληφθέντων μέτρων φρονοῦμεν, ὅτι ἠκολουθήσαμεν τὴν ἐνδεδειγμένην καὶ ὑγιεστέρην ὁδὸν ἐν τῷ κλάδῳ μας Καπνοβιομηχανίας καὶ εὐελπιστοῦμεν, ὅτι θὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς προβλέψεις μας».

Ανακοινώνεται επίσης ότι η Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη είναι ο μεγαλύτερος μέτοχος της Ανωνύμου Ελληνικής Εταιρίας Βιομηχανίας Καπνού.

Στην έκθεση του Δ.Σ. της εν λόγω ανωνύμου εταιρείας επί του ισολογισμού της χρήσεως 1932 προς την Γεν. Συνέλευση των μετόχων της 17ης Ιουνίου 1933 γίνεται αναφορά στην διατήρηση της εφαρμοσμένης εκ μέρους της εταιρείας οικονομικής πολιτικής για την αντιμετώπιση της κρίσης, στην πολιτική της εταιρείας επί των προμηθειών της, η οποία αφορά υψηλής ποιότητας καπνά, καθώς και στην καλλιτεχνική παραγωγή κυτίων συσκευασίας των τσιγάρων από τα ιδιόκτητα κυτιοποιεία της εταιρείας. Στην ανωτέρω έκθεση γίνεται επίσης αναφορά στη σύμβαση της εταιρείας μετά του Γαλλικού Μονοπωλίου περί εισαγωγής στη Γαλλία ειδικού τύπου σιγαρέττων της, τα οποία, ως αναφέρεται, ήδη τυγχάνουν μεγάλης καταναλωτικής αποδοχής.

Στην έκθεση του Δ.Σ. επί του ισολογισμού της χρήσεως 1936 προς την τακτική και έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της 11ης Μαρτίου 1937 γίνεται αναφορά στην άρτια βιομηχανοποίηση της παραγωγής των τσιγάρων της ανωτέρω εταιρείας μετά την εγκατάσταση και λειτουργία του σύγχρονου για την εποχή εκείνη συστήματος καθαριστηρίων και χημείου.

Ακολούθως, εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου της Ανωνύμου Εταιρείας «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη Α.Ε.» προς την Γενική Συνέλευση των μετόχων της ανακοινώθηκαν τα εξής:

«Ἡ κατάταξις τῶν διαφόρων κονδυλίων ἐν τῷ Ἰσολογισμῷ τῆς ὑπολόγου χρήσεως ἐγένετο κεχωρισμένως κατὰ κλάδον, κατόπιν τῆς ἀποφασισθείσης ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου συγχωνεύσεως τοῦ Κλάδου Καπνοβιομηχανίας μετὰ τῆς Ἀνωνύμου Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας Βιομηχανίας Καπνοῦ πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 259/1936, δι' ἣν συγχώνευσιν ἐκλήθη νὰ ἀποφασίσῃ ἡ παροῦσα Γεν. Συνέλευσις. Μετὰ τὴν ὡς ἄνω συγχώνευσιν τοῦ Κλάδου Καπνοβιομηχανίας ἡ Ἐταιρία μας θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἐργάζεται ὡς Τράπεζα, ἐνεργοῦσα Τραπεζιτικὰς ἐργασίας ὑπὸ τὴν εὐρείαν σημασίαν τοῦ ὅρου τούτου. Ὡς ἐξάγεται δὲ ἐκ τοῦ ὑπὸ ἔγκρισιν Ἰσολογισμοῦ τοῦ Κλάδου Τραπεζῆς, τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τ' ἀποτελοῦντα τὰ Κεφάλαια τοῦ Κλάδου τούτου παραμένουσιν ἀμετάβλητα, ἀνερχομένων μετὰ τῶν Ἀποθεματικῶν εἰς δραχμὰς 31.875.353,20».

Σύμφωνα με τα πρακτικά της ανωτέρω Π' Τακτικής και Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Α.Ε. «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη», εγκρίθηκε παμψηφεί το θέμα της ημερησίας διάταξης που αφορούσε την συγχώνευση του κλάδου καπνοβιομηχανίας «τῆς ἡμετέρας Ἐταιρείας μετὰ τῆς Ἀνωνύμου Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας Βιομηχανίας Καπνοῦ, πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 16§1 τοῦ Νόμου 5076, ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 259/1936 Ἀναγκαστικοῦ Νόμου».

Ταυτόχρονα, βάσει της προαναφερθείσας ομοφώνου απόφασης και σε συνδυασμό με την επίσης από 11 Μαρτίου 1937 αντίστοιχη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της Α.Ε. υπό την επωνυμία «Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Βιομηχανίας Καπνού» – Φιλαδελφείας 8, Αθήνα, έναντι του σιδηροδρομικού σταθμού Λαρίσης –, εγκρίθηκε η συγχώνευση στην δεύτερη του κλάδου καπνοβιομηχανίας της πρώτης

σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις των ανωτέρω Γενικών Συνελεύσεων των εν λόγω εταιρειών.

Η ανωτέρω συγχώνευση, η οποία συνοδεύτηκε και από τροποποίηση άρθρων του καταστατικού της Α.Ε. «Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Βιομηχανίας Καπνού», απέδωσε θεσμικά την Ανώνυμη Εταιρεία υπό την επωνυμία «Ελληνική Βιομηχανία Καπνού Β. Καραβασίλης Ανώνυμη Εταιρεία» με μετοχικό κεφάλαιο 40.500.000 δραχμές, ολοσχερώς καταβεβλημένο και διηρημένο σε 108.000 μετοχές εκ δραχμών 375 εκάστη.

Επίσης, βάσει απόφασης της ανωτέρω (11-3-1937) Γενικής Συνέλευσης της εταιρείας «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη Ανώνυμος Εταιρεία – Σανταρόζα 3 Αθήνα – και της εν συνεχεία έγκρισης της τροποποίησης άρθρων του καταστατικού της, συνεστήθη Ανώνυμη Εταιρεία υπό την επωνυμία «Τράπεζα Β. Καραβασίλη, Ανώνυμη Εταιρεία».

Τις αποφάσεις των τακτικών και έκτακτων Γενικών Συνελεύσεων των ανωτέρω συμβαλλομένων εταιρειών, που αφορούσαν την συγχώνευση του κλάδου καπνοβιομηχανίας της εταιρείας «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη Α.Ε.» μετά της «Ανώνυμης Ελληνικής Εταιρείας Βιομηχανίας Καπνού», ακολούθησε η υπογραφή σύμβασης (12-3-1937) μεταξύ των εκπροσώπων των ανωτέρω εταιρειών, κατά την οποία συνομολόγησαν και αποδέχτηκαν τους όρους «της τοιαύτης συγχώνευσης».

Στην ανωτέρω σύμβαση, μεταξύ άλλων:

- Η αξία των κτιρίων του εργοστασίου Β. Καραβασίλη στον Πύργο εκτιμήθηκε σε 2.998.0259 δραχμές.
- Το αυτοκίνητο Ford μεταφοράς εμπορευμάτων 1¼ τόνων με αριθμό κυκλοφορίας 17.866, το οποίο συνέδεε λειτουργικά το εργοστάσιο του Πύργου με τα λοιπά εργοστάσια και τις αποθήκες καπνών της εταιρείας, αποτιμήθηκε σε 32.000 δραχμές.
- Τα κατεργασμένα καπνά του υποκαταστήματος Πύργου αποτιμήθηκαν σε 2.496.139,40 δραχμές.

- Τα ακατέργαστα καπνά του υποκαταστήματος Πύργου αποτιμήθηκαν σε 8.364.089,05 δραχμές.
- Τα υπό βιομηχανοποίηση καπνά του υποκαταστήματος Πύργου αποτιμήθηκαν σε 294.781,95 δραχμές.
- Λοιπές α' ύλης του υποκαταστήματος Πύργου αποτιμήθηκαν σε 2.630.759,65 δραχμές.
- Τα εξαρτήματα και ανταλλακτικά μηχανών του υποκαταστήματος Πύργου αποτιμήθηκαν σε 1.596.804,70 δραχμές.
- Οι οφειλές πελατών και ανταποκριτών του υποκαταστήματος Πύργου ανήρχοντο σε 1.040.705,30 δραχμές.
- Το ταμείο του υποκαταστήματος Πύργου ανήρχετο σε 712.260,60 δραχμές.
- Και οι «οφειλές εις κλάδον Τραπεζης» του υποκαταστήματος Πύργου ανήρχοντο σε 31.306.306,85 δραχμές.

Από το ύψος των ανωτέρω χρηματικών ποσών (λαμβάνομένου υπόψιν ότι αναφερόμαστε στο έτος 1936) προκύπτει το σημαντικό μέγεθος και η μεγάλη δυναμικότητα της Καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη στον Πύργο.

Επίσης, στην προαναφερθείσα σύμβαση γίνεται η εξής αναφορά στα εισφερόμενα κτίρια του εργοστασίου της Καπνοβιομηχανίας στον Πύργο:

«Αί οικοδομαί και τὰ κτίσματα ἐν γένει ἐν οἷς τὸ ἐργοστάσιον, αἱ Βιομηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐν γένει καὶ αἱ ἀποθήκαι τοῦ κλάδου καπνοβιομηχανίας τῆς Ἀνωνύμου Ἑταιρείας «Καπνοβιομηχανία καὶ Τράπεζα Β. Καραβασίλη Α.Ε.», γενικοῦ κυβισμοῦ μέτρων κυβικῶν εἴκοσι χιλιάδων τετρακοσίων τριάκοντα ἑπτὰ (20437), μετὰ πάντων τῶν παραρτημάτων, παρακολουθημάτων καὶ προσαυξημάτων αὐτῶν, προσωπικῶν καὶ πραγματικῶν δικαιωμάτων, κείνται ἐν Πύργῳ τοῦ Δήμου Λετρίνων, Νομοῦ Ἠλείας, ἐντὸς τῆς πόλεως Πύργου καὶ κατὰ τὴν συνοικίαν Ψαλτέϊκα ἢ Ἀναπλάσεως μετὰ τοῦ οἰκοπέδου των καὶ λοιπῆς περιοχῆς των ἐκτάσεως ἐν ὅλῳ (ἤτοι τῶν οἰκοπέδων ἐφ' ὧν εἶναι ἐκτισμένοι αἱ οικοδομαὶ αὐταὶ καὶ τῆς λοιπῆς περιοχῆς) μέτρων τετραγωνικῶν δύο χιλιάδων ἑπτακοσίων ἐξήκοντα ἑπτὰ (2767) ἢ ὅσης ἐκτάσεως ἐπὶ πλέον ἢ ἔλαττον καὶ ἂν εἶναι, περιγραφομένης δὲ καὶ ἐμφαινομένης ἐν τῷ συνημμένῳ τῷ παρόντι σχεδιαγράμματι τοῦ μηχανικοῦ Ἀντωνίου Καραμπέτσου μὲ ὄρια ἀνατολικῶς, δυτικῶς καὶ ἀρκτικῶς ὁδοὺς δημοτικὰς ὀνομαζομένας καὶ μεσημβρινῶς μὲ οἰκίαν καὶ οἰκόπεδον Χρ. Τσουκαλᾶ, οἰκόπεδον Χρ. Τσουκαλᾶ, οἰκόπεδον καὶ οἰκίαν Κανέλλου Β. Καραβασίλη μὴ εἰσφερομένην διὰ τοῦ παρόντος καὶ οἰκόπεδον Σπυρ. Μπαντούνα. Ἡ ὡς ἄνω περιγραφομένη ἔκτασις οἰκοπέδου μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς κτισμάτων καὶ οικοδομῶν ἐν γένει περιῆλθεν εἰς τὴν κυριότητα τῆς Α.Ε. «Καπνοβιομηχανία καὶ Τράπεζα Β. Καραβασίλη Α.Ε.» δυνάμει τῶν ἐξῆς συμβολαίων. 1) Δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 32095)1924 συμβολαίου τοῦ Συμγράφου Ἀθηνῶν Κων. Ρούσσου μεταγεγραμμένου εἰς τὰ Βιβλία τῶν μεταγραφῶν τοῦ Δήμου Λετρίνων ἐν τόμῳ 216 καὶ ὑπ' αὔξοντα ἀριθμὸν 12644 λόγῳ ἑταιρικῆς εἰσφορᾶς παρὰ τοῦ Βασιλείου Καραβασίλη πρὸς τὴν ἄνω Ἀνωνύμου Ἑταιρείαν. 2) Δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 1378 (1925) συμβολαίου τοῦ Συμβολαιογράφου Πύργου Ἰω. Κωνσταντοπούλου μεταγεγραμμένου ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν μεταγραφῶν τοῦ Δήμου Λετρίνων ἐν τόμῳ 217 καὶ ὑπ' αὔξοντα ἀριθμὸν 13328 ἐν ἐκτάσει μέτρων τετραγωνικῶν ὀγδοήκοντα καὶ ὀγδοήκοντα πέντε (80.85) ἐξ ἀγορᾶς

παρὰ τοῦ Χριστοῦ Τσουκαλᾶ. Διευκρινίζεται ὅτι εἰς τὰς εἰσφερομένας ὡς ἄνω οἰκοδομὰς δὲν περιλαμβάνεται οὔτε μεταβιβάζεται εἰς τὴν Ἀνώνυμον Ἑλληνικὴν Ἑταιρείαν Βιομηχανίας Καπνοῦ ἡ οἰκία μετὰ τοῦ οἰκοπέδου τῆς ἐκτάσεως μέτρων τετραγωνικῶν τριακοσίων ἐξήκοντα τριῶν (363) διακρινομένη ἐν τῷ συνημμένῳ σχεδιαγράμματι δι' ἐρυθρᾶς γραμμῆς ἀνήκουσα δὲ κατὰ κυριότητα εἰς τὸν Κανέλλον Καραβασίλην, εἰς ὃν περιῆλθεν ἐκ κληρονομίας τοῦ κατὰ τὴν 16ην Ἰανουαρίου 1934 ἀποβιώσαντος πατρός του δυνάμει τῆς ἀπὸ 28 Ἰουνίου 1925 ἰδιογράφου διαθήκης του καὶ ὅστις καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἐνεργῶν καὶ ἀτομικῶς ἀναγνωρίζει καὶ συνομολογεῖ ὅτι τὰ ὄρια τῆς ἐν λόγῳ οἰκίας του μετὰ τοῦ οἰκοπέδου τῆς ἔχουσιν ὡς ἐν τῷ σχεδιαγράμματι ἐμφαίνονται. Τὰ ὡς ἄνω περιγραφόμενα ἀκίνητα εἰσφέρονται καὶ μεταβιβάζονται εἰς τὴν Ἀνώνυμον Ἑλληνικὴν Ἑταιρείαν Βιομηχανίας Καπνοῦ κατὰ κυριότητα, νομὴν καὶ κατοχὴν μεθ' ὄλων τῶν δικαιωμάτων προσωπικῶν καὶ πραγματικῶν καὶ τῶν συναφῶν τούτοις ἀγωγῶν, ἐλεύθερα δὲ παντὸς οἰουδήποτε βάρους καὶ τρίτου ἐκνικήσεως».

Τα ανωτέρω ιστορικά στοιχεία αφορούν την οικονομία, την χωροταξία και το ιδιοκτησιακό καθεστὸς του αστικού κέντρου της πόλης του Πύργου.

Το κυτιοποιεῖο στον Πύργο λειτουργοῦσε ἀπὸ το 1927 ἕως το 1937 ὑπὸ τὴν διεύθυνση του Οὐγγρου Ιουλίου Σεέρ, τον ποῖο μετὰ τῆς οικογενείας του ἔφερε ἀπὸ τὴν Ουγγαρία ὁ Β. Καραβασίλης. Ἡ δυναμικότητα του κυτιοποιεῖου ἦταν 200.000 κυτία τὴν ἡμέρα. Ὁ Ἀρχιμηχανικός του εργοστασίου στον Πύργο ἦταν Γερμανός, ὀνόματι Ἐσερμαν, καὶ μηχανικός ὁ Κάρολος Μαξ Σους, σύζυγος Πυργίας ὀνόματι Ελένης, ἡ ποῖα κατὰ τὴ δεκαετία του 1960 διέμενε στον Πύργο ἀνωθεν του καταστήματος (ραφείου) του πατέρα του γράφοντος Γεωργίου Π. Σπυροπούλου ἐπὶ τῆς οδοῦ Ἀχόλου 5.

Κατὰ τὴ δεκαετία του 1930 στο κυτιοποιεῖο του Καπνεργοστασίου Β. Καραβασίλη στον Πύργο ἐργάζοντο περὶ τους 680 ἐργάτες ἀπὸ τὴν ἐυρύτερη περιοχή. Μετὰ το ἔτος 1937, γιὰ τον ἐκσυγχρονισμό του εργοστασίου στον Πύργο ἀγοράσθηκαν νέα μηχανήματα. Ἡ οικογένεια Σεέρ ἐπέστρεψε στὴν Ουγγαρία ἐκτὸς τῆς κόρης Ἐτελ, ἡ ποῖα παρέμεινε στον Πύργο, λόγῳ τῆς σχέσης καὶ ἐν συνεχείᾳ του γάμου τῆς με τον γιο του Β. Καραβασίλη, Διονύσιο, πατέρα του Νικολάου Καραβασίλη.

Ὁ Διονύσιος Β. Καραβασίλης – ὡς εἶπε στον γιο του Νικόλαο – λόγῳ των επιχειρηματικῶν καὶ προσωπικῶν σχέσεών του με τὴν Ουγγαρία ἔφερε στον Πύργο τὴν ποδοσφαιρικὴ ομάδα Φερεντσβάρος γιὰ νὰ παίξει με τον Ὀλυμπιακὸ Πύργου. Ἡ οικογένεια Β. Καραβασίλη, λόγῳ Ἀρχ. Ὀλυμπίας, ἦταν οπαδοὶ του Ὀλυμπιακοῦ Πειραιῶς καὶ του ὁποῖου ἀνά τὴν Ελλάδα Ὀλυμπιακοῦ. (Ὁ Βελισαρόπουλος,

ιδιοκτήτης της κλωστοϋφαντουργίας ΒΕΛΚΑ «Βελισαρόπουλος – Καρέλας», ο οποίος έφτιαχνε και τις φανέλες του Ολυμπιακού Πειραιώς, είχε παντρευτεί την Ευγενία Β. Καραβασίλη, αδελφή της Χριστίνας Μερκούρη και των λοιπών τέκνων του Βασιλείου Καραβασίλη.)

Στην έκθεση του Δ.Σ. της εταιρείας «Τράπεζα Β. Καραβασίλη» επί του ισολογισμού της χρήσεως 1938 προς την τακτική Γεν. Συνέλευση των μετόχων της 19ης Απριλίου 1939 αναφέρεται ότι:

«Η λήξασα χρήσις τοῦ ἔτους 1938 εἶναι ἡ δευτέρα κατὰ σειράν καθ’ ἣν ἡ ἡμετέρα Τράπεζα κατόπιν τοῦ ἀποχωρισμοῦ τοῦ Κλάδου Καπνοβιομηχανίας ἠσχολήθη εἰς καθαρῶς Τραπεζιτικὰς ἐργασίας. Καὶ κατὰ τὴν λήξασαν χρῆσιν ἐσυνεχίσθη σταθερῶς προϊοῦσα ἀνάπτυξις τῶν ἐργασιῶν τῆς ἡμετέρας Τραπεζῆς ἐντὸς πάντοτε τοῦ κύκλου τῆς αὐστηρῶς τηρουμένης ἀρχῆς τῆς συντηρητικότητος.»

Πράγματι, το έτος 1937 η Καπνοβιομηχανία διαχωρίστηκε από την Τράπεζα Β. Καραβασίλη, την ιστόρηση της οποίας, ως ανεφέρθη, θα επιχειρήσουμε εν συνεχεία.

Το έτος 1937 στην Καπνοβιομηχανία Β. Καραβασίλη περιήλθε λόγω συγχωνεύσεως η Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Βιομηχανία Καπνού, το εργοστάσιο της οποίας ευρίσκετο στην Αθήνα έναντι του σιδηροδρομικού σταθμού Λαρίσης. Η επωνυμία της επιχείρησης, σε περίοπτη θέση επί του κτηρίου της, ήταν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΠΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗ – ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ. Στη συνέχεια, η εν λόγω επωνυμία αντικαταστάθηκε με την: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΠΝΟΥ Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ.

Η υπουργική απόφαση της 26ης Μαρτίου 1937 που αφορά την ανωτέρω συγχώνευση παρατίθενται ακολούθως:

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (1)

Αριθ. 25590

Περί έγκρίσεως τροποποιήσεως του καταστατικού της 'Ανωύμου 'Εταιρείας υπό την έπωνυμίαν «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη 'Ανώνυμος 'Εταιρεία».

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Έχοντες υπ' όψει το άρθρον 37 του 'Εμπορικού Νόμου και το άρθρον 4 του Νόμου 2190 «περί ανωνύμων εταιρειών», ως τοῦτο τροποποιήθη διά του άρθρου τούτου του Νόμου 3759 «περί κυρώσεως του από 12 Νοεμβρίου 1927 Ν. Διατάγματος περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 14 Ιουνίου 1926 Ν. Διατάγματος περί τροποποιήσεως συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως των Νόμων 1023, 2196 κλπ.» έγκρίνομεν την τροποποίησιν των άρθρων 1, 3, 45 και 47 του καταστατικού της έν 'Αθήναις έδρευούσης 'Ανωύμου 'Εταιρείας υπό την έπωνυμίαν «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη 'Ανώνυμος 'Εταιρεία», συμφώνως πρός αποφασίαν της από 11 Μαρτίου 1937 Γενικής Συνελεύσεως της έν λόγω 'Εταιρείας.

Έν 'Αθήναις τῆ 24 Μαρτίου 1937

Ειδικῆ έντολή Υπουργού

Ο Διευθυντής

Ι. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

(1) Έβημοσιεύθη εις τό υπ' αριθ. 67/26—3—1937 φύλλον δευτέρου 'Ανωύμων 'Εταιρειών της Έφημερίδος της Κυβερνήσεως.

Αριθ. 25591

Περί έγκρισεως τροποποιήσεως άρθρων καταστατικού
της 'Ανωνόμου 'Ελληνικής 'Εταιρείας
Βιομηχανίας Καπνοῦ κλπ.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Έχοντες υπ' όψει α) τὸ ἄρθρον 37 τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου
β) τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Ν. 2190 περὶ Ἀνωνόμων Ἐταιρειῶν
ὡς τοῦτο τροποποιήθη διὰ τοῦ ἄρθρου μόνου τοῦ Ν. 3759,
γ) τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Νόμου 5261 περὶ συγχωνεύσεως Ἀνω-
νόμων Ἐταιρειῶν δ) τὸ ἄρθρον 16 τοῦ Νόμου 5076 περὶ
Ἀνωνόμων Ἐταιρειῶν καὶ Τραπεζῶν ὡς τοῦτο τροποποιήθη
διὰ τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 259)1936 περὶ τροποποιή-
σεως τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ Ν. 5076 κλπ., ε) τὰς ἐπὶ 11 Μαρ-
τίου ἑ. ἑ. ἀποφάσεις τῶν γενικῶν συνελεύσεων τῆς Ἀνωνόμου
'Εταιρείας ἐπὶ τὴν ἔπωνυμίαν «Ἀνόνημος Ἑλληνική Ἐται-
ρεία Βιομηχανίας Καπνοῦ» καὶ τῆς Ἀνωνόμου Ἐταιρείας
ἐπὶ τὴν ἔπωνυμίαν «Καποβιομηχανία καὶ Τράπεζα Β. Κα-
ραβασίλη Ἀνόνημος Ἐταιρεία», ἐγκρίνομεν 1) τὴν συγχώνευ-
σιν εἰς τὴν πρώτην τοῦ κ' ἄδου καποβιομηχανίας τῆς δευτέ-
ρας, συμφώνως πρὸς τὰς σχετικὰς ἀποφάσεις τῶν ὡς ἄνω
γενικῶν συνελεύσεων τῶν ἐν λόγῳ Ἐταιρειῶν καὶ 2) τὴν
τροποποίησιν τῶν ἄρθρων 1, 4, 5 καὶ 23 τοῦ καταστατικοῦ τῆς
'Ανωνόμου Ἐταιρείας «Ἀνόνημος Ἑλληνική Ἐταιρεία Βιο-
μηχανίας Καπνοῦ», συμφώνως πρὸς ἀποφάσιν τῆς ὡς ἄνω Γε-
νικῆς Συνελεύσεως τῶν μετέχων τῆς ἐν λόγῳ Ἐταιρείας.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 26 Μαρτίου 1937

Ὁ Ὑπουργός

Α. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΠΝΟΥ -
- Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ Α.Ε.

ΩΣ ΕΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗ

Διὰ τῶν ἀπὸ 27 Φεβρουαρίου 1920, 27 Φεβρουαρίου 1921,
20 Μαρτίου 1924, 10 Δεκεμβρίου 1924, 30 Μαρτίου 1928, 31 Μαρ-
τίου 1926, 27 Ἀπριλίου 1929, 19 Δεκεμβρίου 1934 καὶ 11 Μαρτίου
1937. Γενικῶν Συνελεύσεων τῶν Μετέχων.

ΜΕΤΑ

ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΓΚΡΙΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ. 1937

Το έτος 1937, ως έχουμε ήδη αναφέρει, έπαυσε να λειτουργεί το κυτιοποιείο στον Πύργο. Μετά το 1937 σταδιακά τα μηχανήματα από το εργοστάσιο στον Πύργο μετεφέροντο στο Καπνεργοστάσιο Β. Καραβασίλη των Αθηνών. Για λόγους γοήτρου και παράδοσης το εργοστάσιο στον Πύργο υπολειτουργούσε μέχρι το 1947 υπό την διεύθυνση του Πύργιου Πάνου Αναγνωστόπουλου.

Την Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα μέχρι το 1916 διήθυνε ο γιός του Β. Καραβασίλη, Κανέλλος. Κατά το χρονικό διάστημα 1916 – 1936 την ανωτέρω διεύθυνση είχε ο έτερος γιος του Βασιλείου, Διονύσιος Καραβασίλης, απόφοιτος της Εμπορικής Σχολής της Χάλκης.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (1)

Αριθ. 27890

Περί έγκρίσεως τροποποιήσεως του καταστατικού της 'Ανωόμευ 'Εταιρείας υπό την έπωνυμίαν «Τράπεζα Β. Καραβασίλη Α. Ε.»

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Έχοντας υπ' όψιν το άρθρον 37 του 'Εμπορικού Νόμου και το άρθρον 4 του Νόμου 219) «περί 'Ανωόμευ 'Εταιρειών» ως τουτο έτροποποιήθη διά του άρθρου μόνου του Νόμου 3759 περί κυρώσεως του από 12 Νοεμβρίου 1927 Ν. Δίτος «περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 14 'Ιουνίου 1926 Ν. Δίτος «περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως των Νόμων 1023, 2190 κλπ. ως και το άρθρον 10 του Νόμου 5076 την από 20-6-1951 σύμφωνα γνωμοδότησιν της 'Επιτροπής 'Ανωόμευ 'Εταιρειών και την από 31-3-1952 γνωμοδότησιν της Νομισματικής 'Επιτροπής, έγκρίνομεν την τροποποίησιν των άρθρων 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 16, 17, 20, 22, 25, 26, 31, 32, 35, 36, 39, 43, 44, 45, 47, 48, 50 και 51 και την κατάργησιν των άρθρων 57 και 59 του καταστατικού της έν 'Αθήναις έδρευούσης 'Ανωόμευ 'Εταιρείας υπό την έπωνυμίαν «Τράπεζα Β. Καραβασίλη Α. Ε.» συμφώνως προς απόφασιν της από 12ης 'Απριλίου 1951 γενικής συνελεύσεως των μετόχων της έν λόγω 'Εταιρείας.

Έν 'Αθήναις τῆ 16ῃ 'Απριλίου 1952

Έντολή 'Υπουργού
'Ο Γενικός Διευθυντής
Ι. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

(Αριθ. διπλ. 14829/1951 Ταμ. Γεν. Έσόδων Τ.Α. 793)

(1) Έδημοσιεύθη εις το υπ' αριθ. 98/23-4-1952 φύλλον δελτίου 'Ανωόμευ 'Εταιρειών της 'Εφημερίδος της Κυβερνήσεως.

Το έτος 1939 η Καπνοβιομηχανία Β. Καραβασίλη απέστειλε στη Γερμανία μεγάλα χρηματικά ποσά για την προμήθεια τσιγαρόχαρτου και υλικών κυτιοποιείας. Λόγω της μετά το 1940 εμπολέμου καταστάσεως, οι ανωτέρω παραγγελίες ουδέποτε παρελήφθησαν από την Καπνοβιομηχανία. Τα κατατεθέντα χρήματα εξανεμίσθησαν

και λόγω της μεταβολής των νομισματικών ισοτιμιών. Παρ' όλα αυτά, μετά τον πόλεμο τα αποθέματα καπνού στις αποθήκες – Πύργου, Θεσσαλονίκης, Βόλου, Αγρινίου, Αθηνών – της Καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη ήταν τα μεγαλύτερα στη χώρα. Ο τότε υπουργός Οικονομίας Δ. Χέλμης κατά τα έτη 1947 – 1948 ώθησε την Καπνοβιομηχανία Β. Καραβασίλη να δώσει καπνά σε λοιπές καπνοβιομηχανίες της χώρας λόγω έλλειψης αποθεμάτων. Η Καπνοβιομηχανία Β. Καραβασίλη αρνήθηκε κατ' επανάληψη να προμηθεύσει με καπνά λοιπές καπνοβιομηχανίες, φοβούμενη την αδυναμία πληρωμής της στο μέλλον. Ακολούθησε επίταξη των καπνών της και απόδοσή τους σε λοιπές καπνοβιομηχανίες. Το Δημόσιο δεν επέστρεψε ποτέ τα χρήματα για τα καπνά που επίταξε, με αποτέλεσμα η Καπνοβιομηχανία Β. Καραβασίλη κατά τα έτη 1948 – 1953 να οδηγείται σε συνεχείς δανειοδοτήσεις, κατ' αρχάς από την Τράπεζα Β. Καραβασίλη και ακολούθως από την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος.

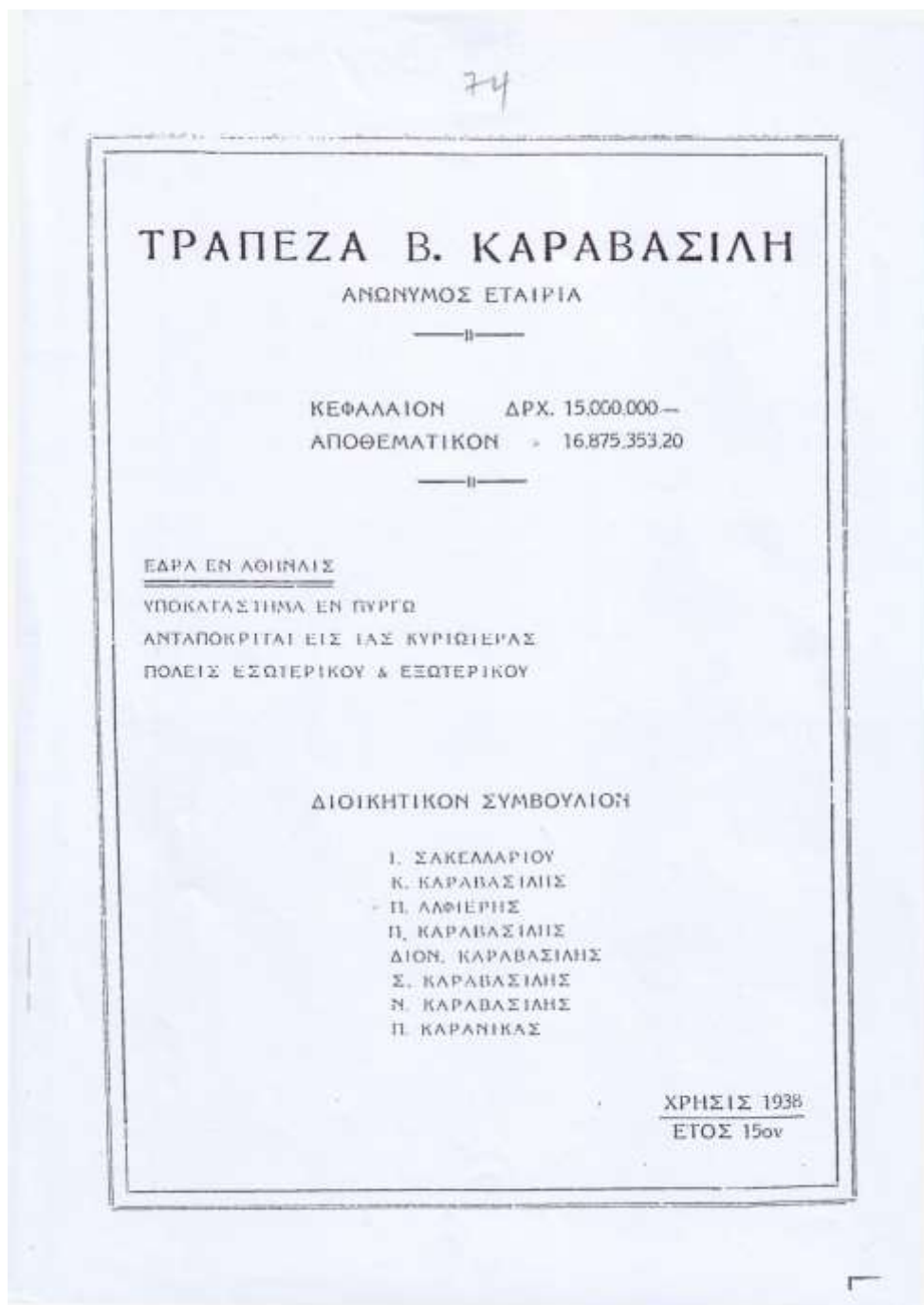
Να επισημάνουμε ότι εκτός από την επίταξη καπνών της καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη από τον υπουργό Δ. Χέλμη, υπήρξε και κατάσχεση καπνών της εν λόγω καπνοβιομηχανίας εκ μέρους των Γερμανών (1941). Συγκεκριμένα, ο εξ Αγρινίου καπνέμπορος Ιωάννης Κόκκαλης ενημέρωσε (7/5/1941) τους εκπροσώπους της «Ελληνικής Βιομηχανίας Καπνού Β. Καραβασίλης» ότι θυροκολλήθηκε στις καπναποθήκες του κατασχετήριον έγγραφο της Γερμανικής Στρατιωτικής Διοίκησης Αθηνών που αφορούσε τα καπνά της εν λόγω καπνοβιομηχανίας. Επίσης, κατά την γερμανική κατοχή (Μάιος 1942) ο επιτετραμμένος του Γ' Ράιχ για την Ελλάδα Γκέρλαχ απέστειλε έγγραφο προς το Ελληνικό Υπουργείο Οικονομικών σύμφωνα με το οποίο εντέλλονται οι καπνοβιομηχανίες Καραβασίλη και Παπαστράτου να προσφέρουν τα τσιγάρα σε ποιοτικά υποδεέστερα κυτία και σε μικρότερες τιμές. Για τα ανωτέρω ενημερώθηκε και η Ένωση Καπνοβιομηχανιών. Μετά από διαδικασία εκούσιας εκκαθάρισης το έτος 1953, η Καπνοβιομηχανία Β. Καραβασίλη κήρυξε πτώχευση. Τα εργοστάσιά της, τα υποκαταστήματά της και οι αποθήκες της περιήλθαν στην Εθνική Τράπεζα.

Η Τράπεζα Β. Καραβασίλη, ως ανεξάρτητο νομικό πρόσωπο από το έτος 1937, εξακολούθησε να λειτουργεί και μετά την πτώχευση της Καπνοβιομηχανίας. Η ιστορία της Τράπεζας Β. Καραβασίλη συνδέεται με την οικονομική ιστορία του Πύργου και έχει ως εξής:

Το έτος 1906 στον Πύργο της Ηλείας και επί της τότε οδού Λετρίνων συστάθηκε από τον καπνοβιομήχανο Β. Καραβασίλη γραφείο τραπεζικών συναλλαγών, το οποίο εκείνη την εποχή αντιπροσώπευε στην περιοχή την Τράπεζα Αθηνών.

Το εν λόγω γραφείο αντιμετώπιζε με ιδιαίτερη εμπιστοσύνη από τους συναλλασσόμενους. Η συσχέτισή του με την ισχυρή και ακμάζουσα Καπνοβιομηχανία Β. Καραβασίλη συνέβαλε σ' αυτό. Μετά τις εξελίξεις στην Τράπεζα Αθηνών, οι τραπεζικές υπηρεσίες του Β. Καραβασίλη το έτος 1924 απέκτησαν υπόσταση κανονικής τράπεζας με την ίδρυση στην Αθήνα της ανωνύμου εταιρείας «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη» (Παράρτημα ΕτΚ 88/19.3.1924). Την 23/8/1926 η εταιρία εισήχθη στο Χρηματιστήριο. Το έτος 1924 η Τράπεζα Καραβασίλη ξεκίνησε τις εργασίες της στην Αθήνα. Λειτουργούσε σ' ένα

μικρό κατάστημα (υπάρχει ακόμα, 2017) στην οδό Πανεπιστημίου 71 και Σανταρόζα 7. Εν συνεχεία, για τις λειτουργικές ανάγκες της Τράπεζας η οικογένεια Καραβασίλη ανοικοδόμησε το κτίριο στην οδό Σανταρόζα 3, όπου σήμερα στεγάζονται γραφεία της Eurobank. Ακόμη και σήμερα στην κεντρική είσοδο του εν λόγω κτιρίου υπάρχει το μονόγραμμα ΒΚ, δηλαδή Βασίλειος Καραβασίλης. Από το έτος 1937, η Τράπεζα και η Καπνοβιομηχανία Β. Καραβασίλη λειτουργούν χωριστά σύμφωνα με τον ειδικό υπ' αριθμ. 259/1936 αναγκαστικό νόμο διά του οποίου απαγορευόταν οι τράπεζες να ασκούν για ίδιο λογαριασμό εμπορικές και βιομηχανικές πράξεις.

Ως εκ τούτου, και η Τράπεζα Β. Καραβασίλη περιορίστηκε μόνο σε τραπεζικές εργασίες. Η Τράπεζα απέκτησε την επωνυμία «Τράπεζα Β. Καραβασίλη» μέχρι το έτος 1952.

Το έτος 1952, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας και σύμφωνα με την απόφαση της από 12 Απριλίου 1951 Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της ανωτέρω εταιρείας, τροποποιήθηκε το καταστατικό της. Με το από 23 Απριλίου 1952

νέο καταστατικό συνεστήθη «Ανώνυμη Εταιρεία διά μετοχών υπό την επωνυμίας «ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ Α.Ε.». Το εταιρικό κεφάλαιο της τράπεζας ανήρχετο σε 16.500.000 δραχμές, κατεβλήθη ολοσχερώς και ήταν διηρημένο σε 16.500 ονομαστικές μετοχές, οι οποίες διέποντο από τον νόμο 1644/51.

Κύριοι και σχεδόν μοναδικοί μέτοχοι της Τράπεζας Επαγγελματικής Πίστεως ήσαν μέλη της οικογένειας Β. Καραβασίλη. Όταν η Τράπεζα ως εταιρεία έγινε ανεξάρτητη της Καπνοβιομηχανίας (1937), Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της ήταν ο Βασίλειος Καραβασίλης, Γενικός Δ/ντής αυτής ο γιος του Κανέλλος, Αντιπρόεδρος δε και Νομικός αυτής Σύμβουλος ο δικηγόρος Ιωάννης Θεοδοσίου Σακελλαρίου. Ο Πύργιος Ηρακλής Πετρόπουλος διηύθυνε το υποκατάστημα της Τράπεζας Καραβασίλη στον Πύργο από την ανωνυμοποίησή της (1924) μέχρι το έτος 1940. Από το 1940 έως το 1945 το εν λόγω υποκατάστημα διηύθυνε ο επί πολλά έτη εργαζόμενος σ' αυτό Χαράλαμπος Καραθανάσης. Του Κεντρικού Καταστήματος της Τράπεζας Καραβασίλη στην Αθήνα μετά το 1940 προϊστάτο ο εκ του υποκαταστήματος Πύργου μετατεθείς Ηρ. Πετρόπουλος. Κατά την περίοδο αυτή Διευθύνων Σύμβουλος του Κεντρικού Καταστήματος ήταν ο Νικόλαος Β. Καραβασίλης και Γενικός Διευθυντής αυτού ο Μενέλαος Κυριακόπουλος. Το έτος

1964 η Τράπεζα Επαγγελματικής Πίστεως περιήλθε στην Εθνική Τράπεζα Ελλάδος, της οποίας διοικητής ήταν ο Γ. Μαύρος, μετέπειτα βουλευτής και μεταδικτατορικά αρχηγός της Ένωσης Κέντρου. Η Τράπεζα Επαγγελματικής Πίστεως δεν πραγματοποιούσε συναλλαγές μετά την μεταβίβασή της στην Εθνική. Ακολούθως, η Εθνική Τράπεζα πώλησε την Τράπεζα Επαγγελματικής Πίστεως σε επενδυτές του χρηματοπιστωτικού τομέα, οι οποίοι την μετονόμασαν σε Τράπεζα Αθηνών (1992). Εν συνεχεία, η ανωτέρω Τράπεζα Αθηνών το έτος 1999 συγχωνεύθηκε με την Τράπεζα Eurobank. Ο νέος τραπεζικός οργανισμός ονομάστηκε EFG Eurobank A.E. και εν συνεχεία EFG Eurobank Ergasias A.E. Στον Πύργο της Ηλείας, συνεπώς, μέσω της «Τράπεζας Β. Καραβασίλη» έγινε η πρώτη συνάντηση μεταξύ της Τράπεζας Αθηνών και της Τράπεζας Επαγγελματικής Πίστεως, η μετονομασία της οποίας σε Τράπεζα Αθηνών ανάγει σε παρελθούσες οικονομικές σχέσεις και ιστορικές επωνυμίες.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κ Α Τ Α Σ Τ Α Τ Ι Κ Ο Ν

Ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 25590 τῆς 24 Μαρτίου 1937 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 27890 τῆς 16 Ἀπριλίου 1952 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορίου

ΑΘΗΝΑΙ
1952

ΑΡΧΙΥΧΗ

Οι επιχειρηματικές επιτυχίες του Β. Καραβασίλη και των απογόνων του υποδηλώνουν ανθρώπους με δημιουργικές ικανότητες, τόλμη, οξυδέρκεια και προνοητικότητα.

Η συμβολή της Καπνοβιομηχανίας και της Τράπεζας Β. Καραβασίλη στην ανάπτυξη της χώρας και ιδιαίτερα του Πύργου κατά το πρώτο ήμισυ του 20ού αιώνα ήταν σημαντική.

Εν μέσω της παρατεταμένης περιόδου της σταφιδικής κρίσης, ο Β. Καραβασίλης πρότεινε κατ' αρχήν στους Πυργίους δρόμους και τρόπους οικονομικοκοινωνικής ανάπτυξης.

Ξεπερνώντας αποφασιστικά τη νοσηρή και αναποτελεσματική πλέον οικονομία της σταφίδας, ως πρωτοπόρος επιχειρηματίας με το έργο του φώτισε το δρόμο της ήδη συντελούμενης ανάπτυξης μέσω του βιομηχανικού και χρηματιστικού κεφαλαίου.

Κατά τους χρόνους λειτουργίας της Καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη, κάθε Σάββατο που πληρώνονταν οι εργάτες, εισέρρεε στην αγορά του Πύργου άφθονο χρήμα.

Ταυτόχρονα, η κοινωνία των Πυργίων προσελάμβανε μια παραγωγική αντίληψη για τη ζωή, καθότι το εργοστάσιο ήταν το κέντρο της πόλης και οι εργαζόμενοι σ' αυτό ουκ ολίγοι.

Σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στοιχεία, το εργατικό δυναμικό της Καπνοβιομηχανίας πριν την εισαγωγή των μηχανών αποτελείτο από:

- 80 εργάτριες
- 60 εργάτες τσιγαράδες
- 30 εργάτες ψαλιδάδες
- 10 εργάτες συσκευαστές
- 6 εργάτες κοπής καπνού με χαβάνια
- 15 εργάτες τρίφτες καπνού
- 10 εργάτες ζυγιστές.

Μετά την εισαγωγή του σιγαροποιητικών μηχανών αποτελείτο από:

- 100 εργάτες
- 500 εργάτριες.

Στο κυτιοποιείο του Πύργου (1927 – 1937) εργάζοντο 80 εργάτες και 600 εργάτριες.

Στις αποθήκες της Καπνοβιομηχανίας εργάζοντο 100 εργάτες και 500 εργάτριες.

Ο αριθμός των ανωτέρω εργαζομένων, ως είναι φυσικό, αυξομειούτο. Οι αυξομειώσεις σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία ποτέ δεν υπερέβησαν το 30% του συνόλου των ανωτέρω εργαζομένων. Τα προϊόντα της Καπνοβιομηχανίας ήταν υψηλής ποιότητας. Καταναλίσκοντο στην Ελλάδα και εξάγοντο στην Γαλλία, Αίγυπτο και σε χώρες της Μέσης Ανατολής. Για τη συσκευασία και την ενίσχυση της εικόνας των ποιοτικών προϊόντων της η Καπνοβιομηχανία εισήγαγε κατ' αρχάς τυποποιημένα πακέτα από την Ελβετία. Εν συνεχεία, στα κυτιοποιεία του Πύργου και της Θεσσαλονίκης παρήγοντο τα εξίσου καλαίσθητα κυτία των τσιγάρων Β.

Καραβασίλη. (Ημερήσια παραγωγή κυτίων: 200.000, για την συσκευασία των 3.000.000 – 4.000.000 παραγόμενων τσιγάρων ημερησίως.)

Τα πρώτα πακέτα της Καπνοβιομηχανίας ήταν συρταρωτά. Ήταν υψηλής αισθητικής και έφεραν την λέξη ΩΘΗΣΟΝ ως ένδειξη χρήσης. Το εμβληματικό πακέτο με την προσωπογραφία του Θ. Κολοκοτρώνη, προφανώς επιλογή του Β. Καραβασίλη λόγω της τιμής που απέδιδε στη μνήμη του εθνικού ήρωα, θα παραμείνει δημιούργημα αναφοράς της πρώιμης τέχνης του ντιζάιν. Σε διαφημιστικές καταχωρήσεις της περιόδου 1925 – 1950 συναντάμε πακέτα με σήματα της Καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη. Ειδικότερα, στα εν συνεχεία αναφερόμενα έτη διαφημίζοντο τα παραπλεύρως αυτών παρατειθέμενα σήματά της:

- 1925: PEMBH, ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ, ΦΩΣ, ZENIΘ, ΡΕΑ
- 1929: Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ (Καπνά Αγρινίου)
- 1931: Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ (Εξαιρετικά πολυτελείας)
- 1932: GRECO
- 1933: GRECO (ντάμες)
- 1935: Ω (ελαφρά), Ζ (ελαφρά), Δ (γλυκά εκλεκτά), Κ (γλυκοσέρτικα από εκλεκτά καπνά Αγρινίου, Ζαπαντίου και Παραβόλας), Κ (έξτρα), Ε (βαρύτερα), Λ (σέρτικα εκλεκτά), Σ (σέρτικα). Το έτος 1935 παρουσιάζεται η καινοτομία της χάρτινης ταμπακέρας με το σήμα Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ.
- 1936: Διαφημιστική καμπάνια για την προώθηση του σήματος Ζ ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ από τον διαφημιστή Τάκη Φοράουερ. Συμμετέχουν επώνυμοι καλλιτέχνες και λογοτέχνες της εποχής (Γ. Ξενόπουλος, Μ. Κοτοπούλη, Κ. Ανδρεάδη κ.ά.).
- 1937 – 1938: ΑΛΦΑ (σέρτικα), ΖΑΠΑΝΤΙ 15, ΑΦΡΑΤΟ
- 1946: DORIS (μακεδονικά καπνά) και ΔΕΛΤΑ
- 1950: ATHENSCLUB

Άξιες μνείας είναι και οι κοινωνικές παροχές της ανωνύμου εταιρείας «Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη» προς τους εργατοϋπαλλήλους της. Η εταιρεία τους παρείχε οικονομικές ενισχύσεις και καθημερινό συσσίτιο. Με έξοδά της είχε εφαρμόσει υπέρ αυτών και των οικογενειών τους το θεσμό του οικογενειακού γιατρού. Η παροχή αυτή διήρκησε μέχρι την ίδρυση του ΙΚΑ (1935). Η εταιρεία κάθε χρόνο προικοδοτούσε διά κλήρου άπορες εργάτριες της οι οποίες διακρίνοντο για το ήθος και την εργατικότητα τους. Η κλήρωση γινόταν σε δημόσια τελετή ενώπιον των αρχών του τόπου. Αρχικά η εταιρεία προικοδοτούσε 6 εργάτριες με χίλιες δραχμές, αργότερα προικοδοτούσε τον αυτόν αριθμό εργατριών με τρεις χιλιάδες δραχμές. Το κεφάλαιο της προικοδότησης το κατέβαλλε εξ ολοκλήρου η εταιρεία χωρίς να προβαίνει σε κρατήσεις επί των μισθών και των ημερομισθίων. Η εταιρεία οργάνωνε επίσης εκδρομές με την δωρεάν συμμετοχή των εργαζομένων της και ενίσχυε κάθε σοβαρή εκπολιτιστική δραστηριότητα που συντελείτο υπέρ της πόλης του Πύργου και της κοινωνίας των Πυργίων πολιτών.

«Α.Ε. Σιδηρόδρομος Πύργου-Κατακόλου»

(ΣΠΚ)

(1883 –)

Το έτος 1878, από τον Δήμο Λετρίνων (Πύργου), επί Δημαρχίας του Πέτρου Αυγερινού, κλήθηκε ο μηχανικός Αλ. Στρέιτ να κοστολογήσει την κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής που θα συνέδεε την πόλη του Πύργου με το λιμάνι του Κατακόλου.

Το έτος 1881, βάσει του άρθρου 1 του νόμου ΠΙΘ΄ της 13ης Μαρτίου 1881, παραχωρήθηκε στον Δήμο Λετρίνων το δικαίωμα κατασκευής και εκμετάλλευσης – για 60 χρόνια – της εν λόγω σιδηροδρομικής γραμμής. Ο Δήμος επιβαρύνετο με τις αναγκαίες απαλλοτριώσεις καθώς και με την εγγύηση ελάχιστου κέρδους 6%. Ταυτόχρονα, είχε το δικαίωμα συμμετοχής στα άνω του 6% κέρδη και εκπροσώπηση στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας η οποία θα αναλάμβανε την εκμετάλλευση του έργου.

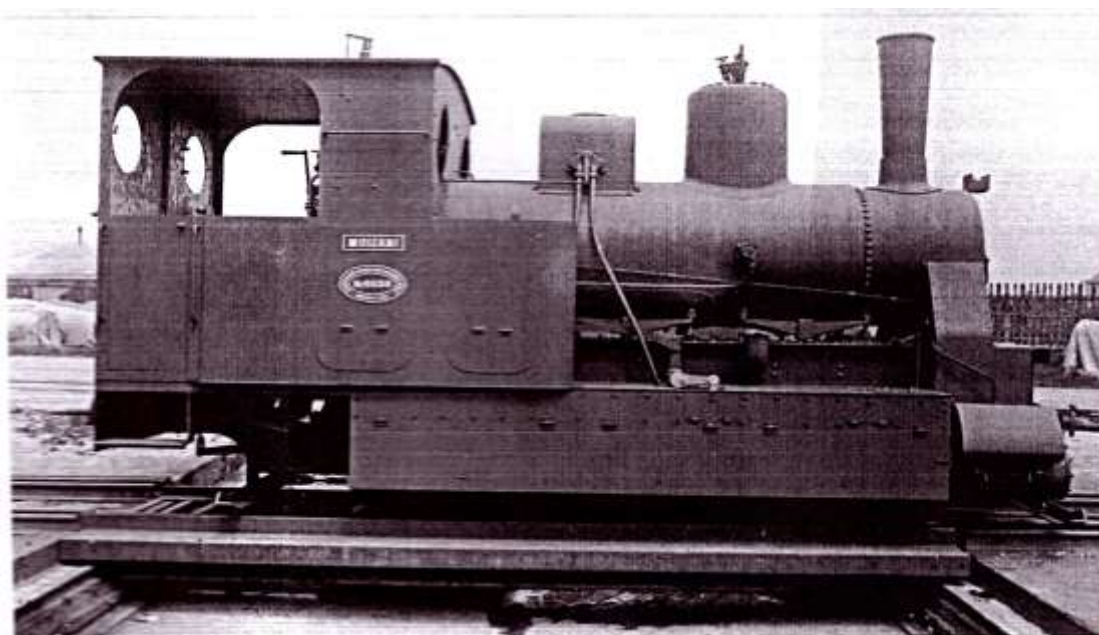
Ο Σιδηροδρομικός Σταθμός Πύργου-Κατακόλου

Το Μάιο του 1882 το θέμα της εγγύησης του ελάχιστου κέρδους απασχόλησε τις συνεδριάσεις της Βουλής. Ο Χ. Τρικούπης υποστήριξε ότι η συμβολή του κράτους πρέπει να αφορά την γραμμή μετρικού εύρους και την ανά χιλιόμετρο οικονομική επιχορήγησή της και όχι την εγγύηση ελάχιστου κέρδους. Η αντιπολίτευση υπό τον Κουμουνδούρο υποστήριξε ότι η γραμμή μετρικού εύρους

μπορεί να αφορά μόνο τοπικής ή δευτερεύουσας σημασίας δίκτυα και ότι η εγγύηση ελάχιστου κέρδους, ύψους τουλάχιστον 5%, θα αποτελούσε επενδυτικό κίνητρο, καθότι η εκμετάλλευση των σιδηροδρομικών δικτύων θα ήτο επικερδής από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας τους.

Τον Οκτώβριο του 1881 άρχισε η κατασκευή της γραμμής Πύργου – Κατακόλου με χρηματοδότηση από την Γενική Πιστωτική Τράπεζα. Στον ανάδοχο κατασκευής παρείχεται δωρεάν ξυλεία από τα εθνικά δάση και ατέλεια για όλα τα εισαγόμενα υλικά. Η ανωτέρω τράπεζα, σε συνεργασία με Έλληνες και ξένους κεφαλαιούχους, την 19η Απριλίου 1882 υπέγραψε σύμβαση με το Ελληνικό Δημόσιο για την κατασκευή – εκμετάλλευση και άλλων σιδηροδρομικών γραμμών. Να επισημάνουμε ότι το 1882 η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος χρηματοδοτούσε τους ελληνικούς σιδηροδρόμους στην Πελοπόννησο και την Θεσσαλία και συμμετείχε στα κεφάλαιά τους. Το ενδιαφέρον του τραπεζικού κεφαλαίου για τον ανερχόμενο κλάδο των σιδηροδρόμων είναι πλέον γεγονός.

Τον Νοέμβριο του 1882 ολοκληρώθηκε η κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Πύργου – Κατακόλου. Το 1882 επίσης η Γερμανική εταιρεία Krauss προμήθευσε την σιδηροδρομική εταιρεία Πύργου – Κατακόλου με τρεις ατμάμαξες, τον «Πύργο», την «Ηλεία» και τον «Ερμή», τροχιοδρομικού τύπου και με διάταξη αξόνων Bn2t.

Ατμάμαξα «τροχιοδρομικού τύπου» του ΣΠΚ

Χαρακτηριστικά της σιδηροδρομικής γραμμής ήταν και παραμένουν τα εξής: 1. Εύρος: 1 μέτρο, 2. Μήκος: 13 χιλιόμετρα. 3. Μέγιστη κλίση: αμελητέα λόγω του πεδινού εδάφους και 4. Ελάχιστη ακτίνα καμπυλότητας. 450 μέτρα. Η σκοπιμότητα της κατασκευής του έργου αφορούσε την ανάγκη σύνδεσης του Πύργου, του τότε αναπτυσσόμενου γεωργικού και εμποροβιομηχανικού κέντρου του Ν. Ηλείας, με το επίνειό του, το Κατάκωλο, προκειμένου να διευκολύνονται κυρίως οι εξαγωγείς προϊόντων και ειδικά της σταφίδας. Το Δημοτικό Συμβούλιο του τότε Δ. Λετρίνων απέδωσε εύστοχα και επιγραμματικά την σκοπιμότητα κατασκευής του εν λόγω έργου: «χάριν του εμπορίου». Η κανονική εκμετάλλευση της γραμμής άρχισε από τον Φεβρουάριο του έτους 1883 (περιγραφή Βικέλα).

Το Ιούνιο του 1883 ιδρύθηκε η «Α.Ε. Σιδηρόδρομος Πύργου – Κατακόλου» (ΣΠΚ). Μέτοχοι της εταιρείας ήταν η Γενική Πιστωτική Τράπεζα, διάφοροι κεφαλαιούχοι, βουλευτές, τραπεζίτες και ο Δήμος Λετρίνων.

Τίτλος μετοχών της «Α.Ε. Σιδηρόδρομος Πύργου – Κατακόλου», 1883.

Πρώτος Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της ανωτέρω Α.Ε. ορίσθηκε ο βουλευτής Ανδρέας Αυγερινός.

Το δημοτικό συμβούλιο που εξελέγη το έτος 1887, με Δήμαρχο τον Π. Αυγερινό, αποφάσισε όπως αποσύρει ο Δήμος Λετρίνων την συμμετοχή του από την εταιρεία, υπό την προϋπόθεση ότι θα παραγραφεί το χρέος του, το οποίο ανήρχετο στο 12% του μετοχικού της κεφαλαίου.

Το έτος 1890 η «Α.Ε. Σιδηρόδρομος Πύργου – Κατακόλου» εξαγοράσθηκε από την νεοϊδρυθείσα (1889) Εταιρεία Μεσημβρινών Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΕΜΣΕ), την γνωστή ως «Σιδηρόδρομοι Μύλων – Καλαμών». Για την χρηματοδότηση της γραμμής Μύλων – Ναυπλίου – Καλαμάτας στις 24 Μαΐου 1888 η Εθνική Τράπεζα σύνηψε σύμβαση ομολογιακού δανείου 24.000.000 χρυσών φράγκων με το Ελληνικό Δημόσιο με όρους: διάρκεια δανείου 99 έτη, τόκος 30 δραχμές το χρόνο για κάθε μετοχή των 500 δραχμών και, ως εγγύηση, υποθήκη επί του συνόλου του κεφαλαίου της σιδηροδρομικής γραμμής. Η ΕΜΣΕ τον Δεκέμβριο του 1891, αδυνατώντας να ολοκληρώσει την παραχωρηθείσα σε αυτήν κατασκευή της γραμμής Μύλων – Καλαμάτας, κηρύχτηκε έκπτωτη. Πρόεδρος της Εταιρείας ήταν ο Ανδρέας Συγγρός. Λίγο μετά, η Εταιρεία ανέστειλε την λειτουργία της.

Ο χώρος του Σταθμού του Σ.Π.Κ. Νεκροταφείο τριάντων, πριν τομνημονογραφεί.

Τα γεγονότα αυτά, σε συνδυασμό με την αδυναμία σύνδεσης της σιδηροδρομικής γραμμής Πύργου – Κατακόλου με το δίκτυο των ΣΠΑΠ (Σιδηρόδρομοι Πειραιώς – Αθηνών – Πελοποννήσου), την σταφιδική κρίση του 1892

και την νομοθεσία του 1896 για το «παρακράτημα» της σταφίδας, η οποία ευνοούσε την μεταφορά του στην Πάτρα μέσω του δικτύου των ΣΠΑΠ, περιόρισαν σε μεγάλο βαθμό την εμπορική κίνηση του Σιδηροδρόμου Πύργου – Κατακόλου.

Την 31η Δεκεμβρίου 1902 η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος συμμετείχε στα κεφάλαια της εταιρείας σιδηροδρόμων Πύργου – Κατακόλου. Γενικά, δανειοδοτήσεις της Εθνικής Τράπεζας για την επέκταση – ενίσχυση του σιδηροδρομικού δικτύου της Πελοποννήσου υφίστανται μετά το 1890.

Στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αρ. φύλλου 185, 7 Οκτωβρίου 1922, δημοσιεύεται το τροποποιηθέν καταστατικό της Α.Ε. «Σιδηρόδρομος Πύργου – Κατακόλου». Ως σκοπός της εν λόγω επένδυσης αναφέρεται: «η χρήση και κάρπωση του σιδηροδρόμου για 60 χρόνια από την ημέρα αποπεράτωσης του έργου και διάθεσης στο κοινό του σιδηροδρόμου» (Φεβρουάριος 1883). Αναφέρεται επίσης το εταιρικό κεφάλαιο: 1.450.000 δρχ., διηρημένο σε 14.500 μετοχές αξίας 100 δρχ. εκάστη. Το έτος 1922 η εταιρία παρέλαβε από την Krauss την ατμάμαξα «Αλφειός» με διάταξη αξόνων Cn2t, η οποία, όπως και οι λοιπές, ήταν τροχιοδρομικού τύπου λόγω των αστικών διαδρομών τους για να προστατεύονται από την άμμο της παραλίας.

Σε έγγραφο του 1925 αναφέρεται ως Πρόεδρος ο Α. Γ. Νικολόπουλος. Στον Γενικό Ισολογισμό του 1930 αναφέρεται το Δ.Σ. της Εταιρείας:

Α. Γ. Νικολόπουλος, Πρόεδρος,

Π. Κουμανούδης, Αντιπρόεδρος,

Κ. Παπαϊωάννου, Σύμβουλος,

Ξ. Καραπάνος, Σύμβουλος.

Το έτος 1931 η σιδηροδρομική εταιρεία Πύργου – Κατακόλου παρέλαβε από την Krauss την επίσης τροχιοδρομικού τύπου ατμάμαξα «Ολύμπια», με διάταξη αξόνων B2nt. Σε έγγραφο του 1937 αναφέρεται ως Διευθύνων Σύμβουλος ο Κ. Μάνος και ως Σύμβουλος ο Λυκ. Δημητρακόπουλος. Σύμφωνα με έκθεση του Συμβούλου Λυκ. Δημητρακόπουλου (1937), η Εθνική Τράπεζα είχε 4.759 μετοχές επί συνόλου 10.320, γι' αυτό διοικούσε την Εταιρεία με αντιπροσώπους της. Σε έγγραφο του 1939 αναφέρεται ότι, σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος Εμμαν. Παπαδάκη, εξελέγη ως μέλος του Δ.Σ. ο Νικόλαος Τ. Χαρδαλούπας, διευθυντής της Α.Ε. Γενικών Ασφαλειών Εθνικής, κάτοικος Αθηνών, Μαυρομιχάλη 36. Σε έγγραφο της 27 Ιουνίου 1943, έτος λήξης του εταιρικού προνομίου εκμετάλλευσης του σιδηροδρόμου, αναφέρονται ως μέλη του Δ.Σ. οι εξής:

1. Γεράσιμος Μιλτ. Θεοδωράτος, Πρόεδρος του Δ.Σ. και Διευθύνων Σύμβουλος, πολιτικός μηχανικός, Δ. Σκαλιστήρη 18, Αθήνα.
2. Γεώργιος Ιω. Γεωργακόπουλος, Σύμβουλος και αναπληρωτής του Γερ. Θεοδωράτου, δικηγόρος, Δ. Σκαλιστήρη 18.
3. Κωνσταντίνος Δ. Μάνος, Σύμβουλος, υποδιευθυντής ΕΤΕ, Μετσόβου 23, Αθήνα.
4. Δημήτριος Κοσμά Δερνίκος, Σύμβουλος, ιδιωτικός υπάλληλος, Ισαύρων 29, Αθήνα.
5. Κίμων Επαμ. Αντωνόπουλος, Σύμβουλος, πολιτικός μηχανικός, Βουλής 31, Αθήνα.

Ο σιδηρόδρομος μετέφερε κυρίως εμπορεύματα: σταφίδα, οίνο και σιτηρά του αλευρόμυλου «Δήμητρα». Η μεταφορά οίνου για εξαγωγή σταμάτησε το 1931. Το έτος 1938, λόγω χρεών της σιδηροδρομικής εταιρείας, ετέθη θέμα διακοπής της λειτουργίας του σιδηροδρόμου. Η εταιρεία, αναζητώντας λύση, απευθύνθηκε στο Υπουργείο των Σιδηροδρόμων.

Το έτος 1939 περιήλθε σε πλήρες οικονομικό αδιέξοδο. Από τις 5 ατμομηχανές λειτουργούσαν μόνο 2 και από τα 64 οχήματα τα πιο πολλά ήταν σε άθλια κατάσταση.

Ομάδα Πυργίων επενδυτών ζήτησε να αγοράσει μετοχές που είχε η Εθνική Τράπεζα. Η Τράπεζα συμφώνησε, αλλά ο Δήμος Λετρίνων αντιτάχθηκε και ζήτησε να πάρει την διαχείριση της σιδηροδρομικής εταιρείας. Παρά τις ενστάσεις της εταιρείας, στις 4 Μαρτίου 1940 ο Δήμος Λετρίνων πήρε την εταιρική διαχείριση έως το 1943, έτος λήξης του προνομίου εκμετάλλευσης. Εξαιτίας του πολέμου και των οικονομικών δυσχερειών που αντιμετώπιζε, η σιδηροδρομική εταιρεία δεν επεδίωξε να ανακτήσει τον σιδηρόδρομο.

Το έτος 1947 ο Δήμος Λετρίνων, ως διαχειριστής του Σιδηροδρόμου Πύργου – Κατακόλου, ζητά δάνειο 20.000.000 δρχ. από την Εθνική Τράπεζα. Όμως, δεν είναι δυνατόν να του δοθεί καθότι είναι διαχειριστής και όχι κύριος.

Το 1951 η γραμμή Πύργου – Κατακόλου περιήλθε στους ΣΠΑΠ.

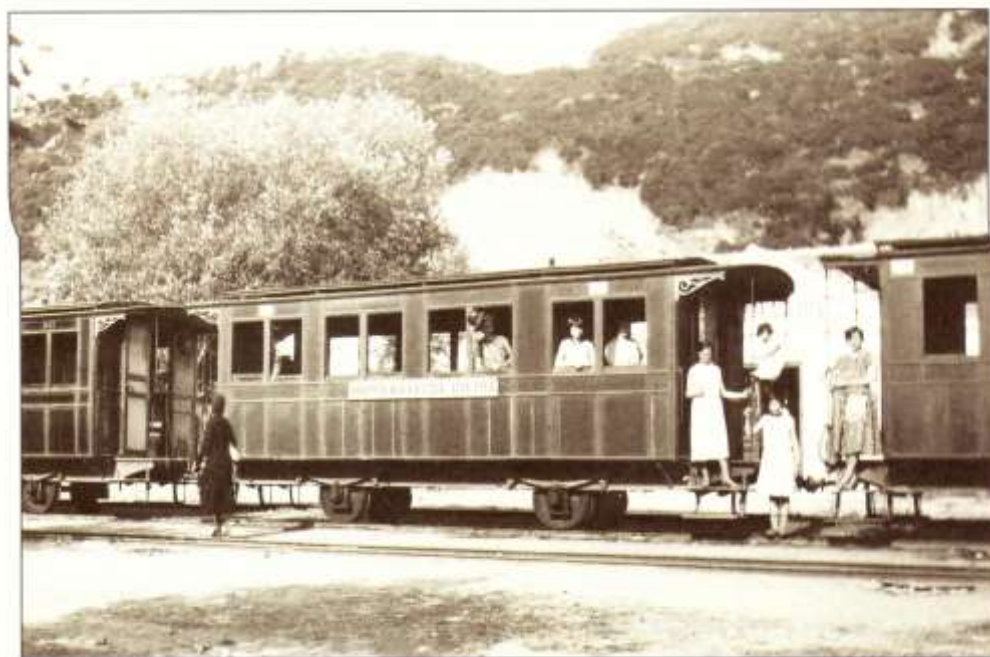
Πλησίον του παλαιού νοσοκομείου Πύργου, συνδετήρια γραμμή ένωσε τις υφιστάμενες γραμμές του ΣΠΚ με αυτή των ΣΠΑΠ. Έκτοτε τοπικοί συρμοί δρομολογούνται στη γραμμή Κατάκωλο – Ολυμπία. Εν συνεχεία ενσωματώθηκε στον ΣΕΚ (Σιδηρόδρομοι Ελληνικού Κράτους), οι οποίοι εξελίχθηκαν στον σημερινό ΟΣΕ (Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος).

Σταδιακά οι ατμάμαξες του ΣΠΚ αντικαταστάθηκαν με μηχανές έλξης των ΣΠΑΠ. Επίσης, τα παλιά επιβατικά βαγόνια αντικαταστάθηκαν με επιβατάμαξες των ΣΠΑΠ. Στα μέσα της δεκαετίας του 1960 δρομολογήθηκαν μονές και κάποιες φορές διπλές αυτοκινητάμαξες, ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 1970 μονές τύπου Breda.

Το έτος 1975 καταργήθηκε ο σταθμός του ΣΠΚ στον Πύργο. Ο σταθμός στεγάζετο σε νεοκλασικό κτήριο του 1920, το οποίο σώζεται μέχρι σήμερα. Για την αποκατάσταση και την περαιτέρω χρήση του εν λόγω αξιόλογου δημοτικού κτηρίου απαιτούνται τεχνικές παρεμβάσεις. Ακολουθώντας, οι γραμμές του ΣΠΚ, από τον εν λόγω σταθμό του Πύργου μέχρι το κλειδί της στάσης «Νοσοκομείο», ξηλώθηκαν και την θέση τους πήρε δρόμος βάσει του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης.

Σήμερα οι αυτοκινητάμαξες της γραμμής Κατάκωλο – Πύργος – Ολυμπία αναχωρούν και τερματίζουν στον σταθμό των ΣΠΑΠ.

Ο Σιδηρόδρομος Πύργου – Κατακόλου συνιστά μια ιδιαίτερη περίπτωση της ιστορίας των Ελληνικών Σιδηροδρόμων. Το τραίνο Πύργου – Κατακόλου, ο «Κωλοσούρτης», το «Τραίνο της Αγάπης», ήταν στοιχείο του πολιτισμού της καθημερινότητας των Πυργίων.

Βαγόνι του τραίνου της γραμμής Πύργου – Κατακόλου με την επιγραφή «ΘΕΡΜΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΛΟΥΤΡΑ»

Προσομοιάζε σε ατμήλατο τραμ, το οποίο αργά και νωχελικά έφτανε στον σταθμό του Πύργου μέσω της οδού ΣΠΚ και στο λιμάνι του Κατακόλου μέσω της παραλιακής οδού. Για την ιστορία των σιδηροδρόμων στην Ηλεία να αναφέρουμε

επίσης ότι: Λόγω των κατά το έτος 1885 οικονομικών προβλημάτων των ΣΠΑΠ, τα οποία είχαν οδηγήσει στην αναβολή της κατασκευής της σιδηροδρομικής γραμμής Πατρών – Πύργου τον Μάιο του 1887, η Ελληνική Κυβέρνηση και οι ΣΠΑΠ υπέγραψαν σύμβαση κατά την οποία η κατασκευή και η εκμετάλλευση της γραμμής Πάτρας – Πύργου παρεχωρούντο προσωρινά στην Εταιρεία Δημοσίων και Ιδιωτικών Έργων και στην Εταιρεία Αεριόφωτος Πειραιώς. Οι ΣΠΑΠ διατηρούσαν το δικαίωμα εξαγοράς εντός τετραετίας. Οι ανωτέρω ανάδοχες εταιρείες ένα χρόνο μετά την έναρξη των εργασιών αδυνατούσαν να ολοκληρώσουν το έργο. Τον Οκτώβριο του 1889 οι ΣΠΑΠ ανέλαβαν την αποπεράτωση. Για την εξαγορά της εν λόγω γραμμής οι ΣΠΑΠ κατέφυγαν σε νέο ομολογιακό δάνειο. Την 29 Μαρτίου 1890 η γραμμή Πάτρα – Πύργος, μήκους 99 χιλιομέτρων, παραδόθηκε τελικά στην κυκλοφορία.

Η τοπική γραμμή Πύργος – Ολυμπία, μήκους 20,8 χιλιομέτρων, όπως και η επίσης τοπική γραμμή Καβάσιλα – Κυλλήνη, μήκους 16 χιλιομέτρων, θα εγκαινιασθούν και θα παραδοθούν στην κυκλοφορία τον Αύγουστο του 1891.

Την 19η Μαρτίου 1900 το Ελληνικό Δημόσιο έλαβε από την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος δάνειο 11.750.000 δραχμών (διάρκεια δανείου 65 έτη, επιτόκιο 5%) για την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Πύργου – Κυπαρισσίας – Μελιγαλά. Ως εγγύηση παραχωρήθηκαν οι πρόσοδοι από την εκμετάλλευση της ανωτέρω γραμμής.

“ Το επίνειον τούτο του Πύργου οφείλει την ύπαρξίν του εις την Κορινθιακήν σταφίδα, καθόσον δε η καλλιέργεια αυτής αναπτύσσεται, κατά τοσούτον προοδεύει και ο Πύργος και το Κατάκωλον. Μικρά γραμμή σιδηροδρόμου, δέκα ή δώδεκα χιλιομέτρων, συνδέει τας δύο πόλεις, τέρπει δε τον οφθαλμόν η θέα του λευκού ατμού της μηχανής ότε προσορμίζεται τις ενταύθα. Κατά την εποχήν της εξαγωγής της σταφίδος πολυάριθμα ατμόπλοια έρχονται ενταύθα προς φόρτωσιν του προϊόντος, το οποίον αποτελεί τον πλούτον της χώρας, τότε δε το Κατάκωλον είναι πλήρες ζωής και κινήσεως. »

Κατάκωλον, 27 Απριλίου 1884.
Δ. Βικέλας, Από Νικοπόλεως εις Ολυμπίαν,
Εκάτη, Αθήνα 1991, σ. 141.

Πηγή: Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έν Αθήναις, τῆ 7 Ὀκτωβρίου

1922

Ἀριθμὸς φύλλου 183

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Καταστατικὸν	Σελ. 1059-1064
Διαταχτικὸν	» 1064
Προσάγγελσις διαγωνισμοῦ κλπ.....	» 1064-1065
Ἀνακοινωσις	» 1065-1066

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑ

Περί ἑννομιῶν τροποποιήσεων τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἀνωνόμου Ἐταιρείας «Σιδηροδρόμος Πύργου-Κατακόλιον»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 37 τοῦ Ἐπιτομικοῦ νόμου, προτάσει τοῦ Παισιότου ἐπι τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομικῆς Ὑπηρεσίᾳ, ἐγκρίνομεν τὴν ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνέλευσεως τῶν μετόχων τῆς ἐν Αθήναις ἑνωμένης Ἀνωνόμου Ἐταιρείας «Σιδηροδρόμος Πύργου-Κατακόλιον» φερθεύσασαν τῆ 18 Ἰανουαρίου 1921 προσκολλησάντων τὰ καταστατικὰ αὐτῆς συνσταμένην εἰς τὴν τροποποίησιν τῶν ἄρθρων 14, 15, 16, 20, 21, 24, 30, 32, 33, 35 καὶ 37 καὶ τὴν προσθήκην νέων ἄρθρων ὑπ' ἀριθμ. 17, 23, 38 καὶ 39.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐπιτέλειον τοῦ παρόντος, μεθ' οὗ θίλει δημοσιευσθῆ καὶ τὸ καταστατικὸν τῆς ἐν λόγω ἑταιρείας συνηρμητικῶν εἰς βυβαίον κείμενον μετὰ τῶν ἐγκρινόμενων τροποποιήσεων.

Ἐν Αθήναις τῆ 12 Φεβρουαρίου 1921.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β.

Ὁ ἐπι τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομικῆς Ὑπηρεσίᾳ
Π. Μαυρεμιχάλης

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ

τῆς ἀνωνόμου Ἐταιρείας «Σιδηροδρόμος
Πύργου-Κατακόλιου».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Σκοπὸς, αἰτίαισι καὶ διάρκειά τῆς Ἐταιρείας.

Ἄρθρον 1.

Συνιστᾶται ὑπὸ τῶν ἀνω εἰρημένων προσώπων, καὶ τῶν κατ' αὐτῶν ἀφρατῶν καὶ κατόχων μετόχων τῆς Ἐταιρείας ἐπι τοῖς κατωτέρω ἔσοσι τοῦ καταστατικοῦ ἐγγράφου, ἑνωμένης διὰ μετοχῶν Ἐταιρεία ὑπὸ τὸ ὄνομα «Σιδηροδρόμος Πύργου-Κατακόλιον» ἔσονται τὴν ἔδραν αὐτῆς ἐν Αθήναις.

Ἄρθρον 2.

Σκοπὸς τῆς Ἐταιρείας εἶναι ἡ γρήσις καὶ κέρσισις τοῦ ἀπὸ Πύργου εἰς Κατακόλιον σιδηροδρομοῦ, ἐκχωρημένου διὰ τοῦ παρόντος συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ὑπὸ τῆς Γενικῆς Πιστωτικῆς Τραπέζης καὶ τῆς ομάδος αὐτῆς, ἡ πρόκιτασις αὐτοῦ

ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἠλείας, ἢ ἡ ἐνοικίσις καὶ συγγώνισις αὐτοῦ μετ' ἄλλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ἡ διάρκειά τῆς Ἐταιρείας ὁρίζεται εἰς ἑξήκοντα ἐτη, ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀποπερατωθῆσι τὸ ἔργον εἰς τὴν γῆσιν τοῦ κείνου ὁ σιδηροδρομὸς, ἢ τοῖς ἑσὸν διαρκεῖ τὸ προνόμιον δυνάμει τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ἀπὸ δεκάτης τρίτης Μαρτίου τοῦ 1881 ἐξεδεκυμένου πρώτου ἐτους αἰτῆς νόμου.

Ἄρθρον 3.

Εἰς τούτοις ἡ Γενικὴ Πιστωτικὴ Τραπέζα τῆς Ἑλλάδος, ἐνεργῶσα δι' ἐαυτὴν καὶ τὴν ομάδα τῆς, κειτημένη τὸ προνόμιον νὰ κληθῆ ἐπὶ ἑξήκοντα ἐτη τὸν παρ' αὐτῆς κατασκευασθέντα σιδηροδρομὸν ἀπὸ Πύργου εἰς Κατακόλιον, α') ἐκχωρεῖ καὶ μεταβιβάζει εἰς τὴν ἑνωμένην αὐτῆν Ἐταιρείαν ὅπαντα τὰ δικαιώματα αὐτῆς καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἐκτασιν καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὄρων, καθ' οὓς ἀπέκτησε αὐτὰ μεθ' ὅλων τῶν προνομίων, τὸν παραχωρηθέντων αὐτῇ δυνάμει τοῦ νόμου αἰτῆς τῆς δεκάτης τρίτης Μαρτίου τοῦ 1881 ἐτους καὶ τοῦ ἀπὸ 20 Μαΐου ἰδίου ἐτους Β. διατάγματος καὶ τῆς συγγραφῆς τῶν ὑποχρεώσεων, ἐντὶ τοῦ τετρακτοῦ τῶν δραχμ. εὐρὸς ἑκατομμύριον τετρακοσίων χιλιάδων 1,400,000 καὶ β') ὑποχρεοῦται νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Ἐταιρείαν αὐτῆν ἀντὶ τοῦ μόνου ἴσουλου τριγῶντος ἐτους τῶν ἀπὸ Πύργου εἰς Κατακόλιον σιδηροδρομὸν εἰς ἐπιτέλει καταστάσει καὶ καλῶς λειτουργοῦντα, μεθ' ὅλων τῶν κτήσεων, συνσταμένων εἰς ἀκίνητα καὶ κίνητα, τοῦ ὅλου τοῦ ἀεροπλάνου, ἀμαξῶν, ἀποθηρῶν καὶ σταθμῶν κατὰ τὴν ἀπὸ δεκάτης Μαΐου 1881 ἐξεδεκυμένου πρώτου ἐτους συγγραφῆς («Charte des chartes») καὶ κατὰ τὸν συνημμένον λειτουργικὸν κατῳλογοῦ τῶν κινήτων καὶ ἀκινήτων. Ἡ δὲ καταρτισθεῖσα διὰ τοῦ παρόντος ἀνωνόμος Ἐταιρεία «Σιδηροδρόμος Πύργου-Κατακόλιον», ἀποδέχεται τὴν ἀνωτέρω παραχώρησιν μεθ' ὅλων τῶν προνομίων καὶ ὑποχρεώσεων τῆς ἐκχωρηθείσης Πιστωτικῆς Τραπέζης καὶ ομάδος τῆς, καὶ ὑποχρεοῦται, ἄμα τῇ ἐγκρίσει τοῦ παρόντος Καταστατικοῦ, νὰ παραλάβῃ τὸν εἰρημὸν σιδηροδρομὸν μετὰ τῶν παρετηρημάτων αὐτοῦ καὶ πληροῦσι εἰς τὴν εἰρημὸν Τραπέζαν, ἐνεργῶσα δι' ἐαυτὴν καὶ τὴν ομάδα τῆς, τὸ ἀντίμισον αὐτοῦ δραχμῶν ἐν ἑκατομμύριον τετρακοσίας χιλιάδας 1,400,000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἐταίρικόν κεφάλαιον.

Ἄρθρον 4.

Τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον τῆς Ἐταιρείας ὁρίζεται εἰς δραχμῶν ἐν ἑκατομμύριον τετρακοσίας πενήκοντα χιλιάδας (ἀριθμ. 1,450,000), διανεμομένης εἰς δεκατέσσαρας χιλιάδας πεντακοσίας (ἀρ. 14,500) μετοχῶν, ἐκαστὴν ἐκαστῆς,

Ἄρθρον 5.

Τὰ κεφάλαια τῆς Ἐταιρείας δύνανται κατ' ἀπόφασιν τῆς γενικῆς τῶν μετόχων συνέλευσεως, ἀποτελεσθῆναι ἐκ τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μετοχῶν, καὶ ἐγκρίσει τῆς Κυβερνήσεως ν' αἰτηθῶσιν, εἴτε διὰ τῆς ἐκδόσεως νέων μετοχῶν, εἴτε τὴν ἀπόκτησιν τῶν ὁσίων προτιμῶνται οἱ παλαιὸι μέτοχοι,

22

819

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΥΡΓΟΥ - ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΑΠΟ 1ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΕΧΡΙ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1924

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ		ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ	
Άξια Σιδηροδρομίου:		Μετοχικόν Κεφάλαιον	
Σιδηρική Γραμμή και Οικοδομαί Δρ. 1.202.000,10		11.187 μετοχαι προς δρ. 100 Δρ. 1.118.700	
Τροχαίον Ύλικόν * 220.355,25		3.313 Μετοχαι άποσβεσθείσαι * 331.300	Δρ. 1.450.000,—
Όικοδομαί και Έργαλεία Έργ. γουασιού * 11.923,14		Τακτικόν Άποθεματικόν *	12.531,45
Λοιπά εν Κατακόλω * 3.000,—		Άποθεματικόν προς άνανέωσιν Τροχαίου Ύλικού *	100.203,86
* Έπιπλά και σκευή εν χρήςει * 2.000 — Δρ. 1.403.287,49		Κρατήσεις προς άπόσβεσιν μετοχών	32.543,—
.30 Όμολ. Άνταναστατικού Δανείου προς 37 *	7.400,—	Μερίσματα μη πληρωθέντα *	548,—
Έντοκα Γραμμάτια Έθ. ουής Άρμένη *	100.000,—	Είδικος Λογμός άρθ. 33 Νόμος 1021 *	259.937,45
Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος *	151.358,51	Ταμείον Συντάξεων Ύπαλλήλων *	49.779,50
Όμοίως Ύποκείμε Πόργου *	29.478,12	Προσωπικοί Λογαριασμοί	67.474,13
Άποθήκη Ύλικών Πόργου *	229.085,98	Κέρδη και Ζημιαί Ύπόλοιπον μεταφερόμενον εις νέον.	14.759,41
Διάφοροι Λογαριασμοί *	28.077,25		
Ταμείον Πόργου *	2.588,45		
Δρ. 1.987.718,80			Δρ. 1.987.718,80
ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΜΕΡΙΔΙΩΣ «ΚΕΡΑΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑΙ»			
ΧΡΕΩΣΙΣ		ΠΙΣΤΩΣΙΣ	
Έξοδα Διοικήσεως		Ύπόλοιπον πορελθόντος έτους Δρ. 10.288,27	
Μισθοί ένοίκια κλπ. Δρ. 66.483,75		Εισπραξεις	
* Εκπίπτουσι τά άναληφθέντα εκ του Ειδ. Λογισμού * 47.192,25 Δρ. 19.291,50		Έπιπλάτα Δρ. 296.584,10	
Έξοδα Έπιμεταλλείσεως		Άποσβεσθεί * 31.288,55	
Κεντρική Ύπηρεσία Δρ. 95.807,76		Έμπορεύματα * 1.067.848,55 Δρ. 1.395.721,20	
* Έμπορικη * 248.977,39		* Εκπίπτουσι τά μεταφερόθέντα εις τον Είδικόν Λογαριασμόν *	933.356,70
* Ύπηρεσία Έλξεως * 461.212,—		Δρ. 462.304,50	
* Γραμμή * 361.398,36 Δρ. 1.136.398,01		Κεντρική Γραμμή	29.914,75
* Εκπίπτουσι τά άναληφθέντα εκ του Είδικου Λογμού * 841.446,39 * 294.949,71		Διάφοροι Εισπραξεις *	8.768,95
Φόροι κινήσεως Δημοσίου *	158.929,80	Καθαρά Όλικά Εισπραξεις Δρ. 501.046,30	
Είσφορά εις Ταμείον Συντάξεων Ύπαλλήλων *	15.000,—	Εισπραξεις εκ Λοιπών *	108.365,15
Προσωπικοί Λογαριασμοί		Ένοίκια *	17.948,30
Τ' άποσβεννόμενα και μεταφερόμενα		Όλοι *	5.467,75
Φόρος Κεφαλαίου 1924 Δρ. 17.977,55			
* Έπιτηδεύματος 1920—1924 *	6.807,60		
* Έπιμελητηρίου Άθηνών *	400,—		
Βοηθήματα και άποζημιώσεις *	15.000,—		
Προκαταβολή δαπάνης έπισκευής			
Άγριαμάξης «Όλύμπια» *	50.000,—		
Είσφορά εις Νοσηλευτικόν Ταμείον *	5.000,— * 65.185,15		
Άποθεματικόν προς άνανέωσιν Τροχαίου Ύλικού *	30.000,—		
Κρατήσεις προς άπόσβεσιν μετοχών *	30.000,—		
Τακτικόν Άποθεματικόν *	5.000,—		
* Ύπόλοιπον μεταφερόμενον εις νέον *	14.759,41		
Δρ. 613.110,57			Δρ. 643.110,57

Έν Άθήναις τη 30 Μαρτίου 1925.

Ό Πρόεδρος του Διοικ. Συμβουλίου
Α. Γ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΕΤΗΣΙΑΝ ΓΕΝΙΚΗΝ ΣΥΜΒΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ
ΤΗΣ 29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1925
ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ
ΠΥΡΓΟΥ-ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1924

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑΝ ΤΑΚΤΙΚΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΗΣ 29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1925

Κύριοι Μέτοχοι,

Τὰ ὑποβαλλόμενα σήμερον ἀποτελέσματα τῆς ληξιάσης χρήσεως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀρκούντως ἱκανοποιητικά, διὰν ληφθῶσι ἕκ' ὄψιν αἱ τόσαι δυσχέρειαι κατὰ τῶν ἑσποίων ἢ ἡμετέρα Ἐταιρεία εἶχε νὰ ἀντιπαλαίῃ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Ἡ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀναδρομικὸν σύστημα ἐφαρμογῆ τῶν διαταγῆ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου χορηγουμένων προσθέτων ἐπιδομάτων τοῦ ἡμετέρου προσωπικοῦ, ἐπαναληφθεῖσα δις ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, δὲν συνεδίασθη μὲ μίαν σχετικὴν ἀξίησιν τῶν κομιστῶν παρὰ κατὰ τὴν τελευταίαν τριμηνίαν. Εὐτυχῶς ἢ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην σημειωθῆσα ἀσυνήθης κίνησις, ἰδίως προϊόντων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ὀνῶν καὶ Ὀινοπευμαμάτων, μᾶς ἐπέτρεψε νὰ καλύψωμεν τὸ ἔλλειμμα τῆς πρώτης περιόδου τοῦ ἔτους, καὶ τοῦτο παρὰ τὴν συνεχιζομένην κρῖσιν τοῦ διὰ τοῦ λιμένος Κατακόλου ἐξτρωγικῶ ἔμπορίου σταφίδος. Παρατηροῦμεν ὅτι τὸ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1924 ἐξαχθὲν πρὸς ἑἴς μικρότερον παντὸς προγενεστέρου ἔτους, καθόσον ἐπὶ ὀλίκο ποσοῦ 5209 τόννων, μεταφερθέντων διὰ τοῦ ἡμετέρου δικτύου, τὸ ἡμῶν σχεδὸν ἀντιπροσωπεύει παρακράτημα, ἐναποθηκισθὲν ἑξαιρετικῶς εἰς Κατάκολον καὶ κειθὲν μετακομισθὲν θαλασσίως, διὰ βιομηχανικὴν χρῆσιν, εἰς διάφορα σημεῖα τῆς χώρας. Ἡ διὰ τῶν μικρῶν ἐκποτίσματος σκαφῶν, μέσον τῆς ἐπισκευαζομένης διάρρηγος Κορίνθου, ἐπανάληψις τῆς ἀποκλείας ἐπίστροφος καθότις τὴν εἰσαγωγικὴν κίνησιν τοῦ ἡμετέρου σιδηροδρόμου, ἀλλ' ἢ τόσον εὐεργετικὴ διὰ τὴν οὖν περιφέρειαν ἀνάπτυξις τοῦ ἐν γένει εἰσαγωγικῶ ἔμπορίου προσκρούει πάντοτε εἰς τὴν τελείαν ἐγκατάλειψιν τῶν λιμενικῶν ἔργων Κατακόλου, περιελθόντων ἀπὸ καιροῦ εἰς ἀβυσσοπύτην κατάστασιν.

Διὰ τοῦ ἀπὸ τινος ἐγκαινισθέντος νέου τρόπου διατεπίσεως τῆς μερίδος «Κέρδη καὶ Ζημίαι», ἐπεκτοθέντος ἤδη καὶ εἰς τὰ «Ἐξόδα Διοικήσεως», ἐξάγειται λίαν εὐχερῶς ἡ ἀνάγκη τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἡμετέρας ἐκμεταλλεύσεως. Οὕτω αἱ ἐκ Δραχμ. 1.395.721.20 ἀποδοθένται εἰσπράξεις τοῦ 1924 ὑπερβαίνουν κατὰ Δραχμ. 210.192.55 τὰς τοῦ 1923, παραλλήλως πρὸς μίαν ἀξίησιν ἐκ Δραχμ. 221.456.58 τῶν Ἐξόδων Ἐκμεταλλεύσεως, ἀνελθόντων τὸ 1924 εἰς Δραχμ. 1.136.396.01. Μετὰ δὲ τὴν ἀφ' ἑνὸς μεταφορὰν εἰς τὸν Ἐπίδικον Λογαριασμόν τῶν ἐκ Δραχμ. 933.356.70 ἑκτρομβητικῶν εἰσπράξεων καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν, ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου, ἀνάληψιν ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ λογισμοῦ Δραχμ. 841.446.30 διὰ τὰ ἔκτακτα ἐκδόματα τοῦ ἡμετέρου προσωπικοῦ καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀετιμώσεως πρόσθετον δαπάνην ὀλικῶν, ἐμφανίζεται πλεόνασμα τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐκ Δραχμ. 167.414.79, εἰς τὰς ὁποίας ἄριστος περιλαμβάνονται οἱ ἐκ Δραχμ. 138.929.80 ἀποδοθέντες φόροι κινήσεως τοῦ Δημοσίου. Οὕτω τὸ καθαρὸν περίσσευμα τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀντισταθίζεται εἰς Δραχμ. **28.484.99.**

Προστιθεμένων εἰς τὸ ἀνωτέρω ποσὸν τῶν λοιπῶν ἐξόδων τῆς Ἐταιρείας ἐκ τῆς Ἐνωτικῆς Γραμμῆς, ἐκ Διαφόρων Εἰσπράξεων, Λουτρῶν, Ἐνοικίων καὶ Τόνων, ἀνερχομένων εἰς Δραχμ. 170.462.80 ἔχημεν ἐν σύνολον Δραχμ. **198.947.97** τὸ ὁποῖον διετέθη, ὡς βλέπετε, ὡς ἑξῆς :

Ἀπόδοσις καθαρῶν ἔξοδων Διοικήσεως	Δραχ.	19.251.50
Εἰσφορὰ εἰς Ταμείον Συντάξεων	»	15.000 —
Φόρος Κεφαλαίου 1923 — 1924	»	17.977.55
» Ἐπιτηδεύματος 1920 — 1924	»	6.807.60
» Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν	»	400. —
Βοηθήματα καὶ ἀποζημιώσεις	»	15.000 —
Ἀπέναντι ἐπισκευῆς ἀτμομάτης «Ὀλύμπια»	»	50.000 —
Εἰσφορὰ εἰς Νοσηλευτικὸν Ταμείον	»	5.000. —
Ἀποθεματικὸν πρὸς ἀνανέωσιν Τροχ. Ὑλικῶν	»	30.000. —
Κρατήσεις πρὸς ἀπόδοσιν μετοχῶν	»	20.000. —
Τακτικὸν Ἀποθεματικὸν	»	5.000. —
Προσθήκη εἰς μεταφερόμενον ὑπόλοιπον	»	4.471.14
	<u>Δραχ.</u>	<u>198.947.97</u>

Παρατηροῦμεν ὅτι ἐδωρηθῶσιν σκόπιμον, ὅπως ἢ ὡς ἀνω ἐνεργηθεῖσα προκαταβολὴ Δραχμ. 50.000. — εἰς τὴν συνολομένην ἤδη ἐπισκευῆς τῆς ἀτμομηχανῆς «Ὀλύμπια» ἀναληφθῆ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς χρήσεως, ὅπως μὴ ἐξασθενήσῃ τὸ Ἀποθεματικὸν πρὸς ἀνανέωσιν Τροχαίων Ὑλικῶν, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ ἀντιμετώπισῃ σημαντικὰς ἐπιπροσθέτους δαπάνας, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐνεργουμένων ἀνακαινιστικῶν ἐπιχειρημάτων.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἑτέρῃ τοῦ ἡμετέρου ὀλικῶ ἔλξεως τοιαύτην μέριμναν, ἐξακολουθοῦμεν τὴν πρὸς στερῶσιν τῆς γραμμῆς σφραγισμένην πύκνωσιν τῶν στορωτήρων, προβάλλοντας καὶ εἰς μικρὰν παραγγελίαν σιδηρῶν ὑάρδων πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν φθαρεισῶν.

Ἐφιστάμεν πρὸς τοῦτους τὴν ἡμετέραν προσοχὴν ἐπὶ τῆς ἐπελθούσης προσθέτου μείωσεως τοῦ Ἐταιρικῶ Κεφαλαίου, διὰ τῆς ἐξαγορᾶς ἐσφῶν 500 μετοχῶν, συνεχιζομένης οὕτω τῆς ἐσχάτως ἐφαρμοσθείσης τακτικῆς πρὸς βαθμιαίαν ταχύτεραν ἀπόδοσιν τοῦ μετοχικῶ κεφαλαίου.

Ὀφείλομεν ἤδη νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμεν ὅτι, ἀποχωρησάντος οἰκειοθελῶς, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους, τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἐταιρείας τοῦ κ. Κ. Δημοσκόπου, σταθμάρχου Πύργου, ἐνὸς τῶν δύο ἀνωτέρων ἐπαλλήλων εἰς τοὺς ὁποίους εἴχοντο ἐπισημασθῆ, μετὰ τὴν πορείαν τοῦ ἐν Πύργῳ διεθυντοῦ κ. Πηλείδου, τὴν ἀπὸ κοινῶ προσωπικὴν διεύθυνσιν τῆς ἡμετέρας ἐκμεταλλεύσεως, ἀπεθέσωμεν ἔκτοτε ὁριστικῶς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς εἰς τὸν εἰρηρῶν λίαν πεπειρωμένον καὶ δραστήριον ἀνώτερον ἐπαλλήλον τῆς Ἐταιρείας κ. Ἐλαμ. Λάμπρου, ἀνταποκρινόμενον

πλήρως εις τας διάγκας του ήμετερου Σιδηροδρόμου και χαίροντα της άμερίστου έκτιμήσεως του έκεί Έμπορικου κόσμου. Τη συμπράξει δέ του παρ' ήμιν κало έπιστήμονος, άρχιμηχανικου κ. Δ. Καλύβα, μεταβαίνοντος συνεχώς εις Πύργον, έχομεν ούτω έξασφαλισείμιαν άρτίαν όργάνωσιν, δυναμένην νά άντιμετωπίση πάσαν έμπορικήν, τεχνικήν, και ύπαλληλικήν δυσχέρειαν. Η τοιαύτη έπίστασις διεπιστάθη τρωάς κατά την πρό τινας έργασίαν γενικήν άπεργίαν των σιδηροδρομικών, εις την όποιαν και τό ήμέτερον προσωπικόν παρεσύρθη λόγω άλληλεγγύης. Μεταβάντος ταχέως επί τόπου του κ. Καλύβα, δέν έβραδύσαμεν νά άποκαταστήσωμεν την συγκοινωνίαν, πρώτον έν μέρει δι' Μενούερου προσωπικού, βραδύτερον δέ κανονικώς, τη συνδρομή πλείστον των άπεργησάντων ήμετέρων, προς μεγίστην άνακούφιαν της κοινωνίας.

Μία θλιβερά συνέπεια της άνωμαλίας ταύτης ήτον ή άναγκαστική άπομάκρυνσις, συμφώνως τη δοθείσῃ ύπό των άρμοδίων γενικήν κατευθύσει, μερικών άρχαίων ύπαλλήλων του σιδηροδρόμου, ούτινες, κωφεύσαντες εις τας έγκαίρους παροτρύνσεις μας, έφρον άτιχώς κατόπιν τας θέσεις των κατελημμένας. Εύχόμεθα όμως όπως τό τελευταίον πάθημα συντίλθη εις τό νά άποιρέσῃ του λοιπού τούς σιδηροδρομικούς ύπαλλήλους της κατά τό τελευταία έτη, συννεφεύ όσόντων είσηγήσεων, τηρηθείσης προκλήτικης στάσεως άπέναντι των έταιρειών, ούτινες έκτελοοσι ζωτικών διά την κοινωνίαν καθήκον, τό της έξασφαλίσεως των συγκοινωνιών.

Αθήναι 6 Απριλίου 1925

Ο Πρόεδρος

Α. Γ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑΝ ΤΑΚΤΙΚΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΥΡΓΟΥ-ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1924

Συμφώνως τη άνατεθείσῃ ήμιν έντολή, λαμβάνομεν την τιμήν νά υποβάλλωμεν εις την ήμετέραν Σύναλυσιν την έκθεσιν του παρ' ήμιν ένεργηθέντος έλέγχου των έργασιών της ήμετέρας Έταιρίας κατά τό έτος 1924.

Εξηλέξαμεν τά λογιστικά βιβλία, τον Ίσολογισμόν της 31ης Δεκεμβρίου 1924 και την άπόλυσιν των Κερδών και Ζημιών του έτους 1924 και είχομεν τά μέν βιβλία τηρούμενα έν τάξει, τά δέ κονδύλια του Ίσολογισμού και του λογαρισμού Κερδών και Ζημιών σύμφωνα προς τας έν τοις βιβλίοις έγγραφάς.

Η αύξησις των δαπανών έξηκολούθησε και κατά τό 1924 ούτω αι άπολαναί του άσχοληθέντος προσωπικού άνήλθον εις δραχ. 732.337.—έναντι δραχ. 500.770 του 1923 και δραχ. 55.959.—του 1914, ή δέ παραλλήλως συνεχισμένη αύξησις των κριωτέρων δίκων παρουσιάζει κατά μέσον όρον τός σημερινός τιμάς αυτών κατά τό δεκαπεντακάσιον τουλάχιστον άνωτέρα των του 1914,

Απέναντι δέ των αύξήσεων τούτων, τά μέν έπιβατικά είσιτήρια έφθασαν ήδη εις τό πεντακάσιον μόνον, τά δέ κάρμιστρα περί τό έξηκάσιον των συμβατικών.

Χάσις έντούτοις εις την κατά την τελευταίαν τριμήνιαν του 1924 άσυνήθη κίνησιν προϊόντων διά του σιδηροδρόμου της ήμετέρας Έταιρίας, τά άποτελέσματα της όλης χρήσεως εις μάλλον εύάρεστα έπιτεύξαντα γενναιοτέρας κρατήσεις και την έκ των εισαράξεων του 1924 προκαταβολήν δραχ. 50.000.—δι' έπισκευήν διαμαρμαής Όλύμπια, χωρίς νά θρηγί τό Άποθεματικόν προς άνανέωσιν του Τρωχίου Έλικού όλερ ένισχύθη τουναντίον διά νέας κρατήσεως δραχ. 30.000.

Ο ένεργηθείς έλεγχος μός δίδει άποξ έτι την ευκαιρίαν όπως εξάρωμεν προς ύμάς την καλήν διαχείρισιν της ήμετέρας Έταιρίας και τον προς έκτίμησιν ταύτης καταβαλλόμενον παρ' του ήμετέρου Συμβουλίου άμείωτον ζήλον.

Καταθέτοντες την έντολήν, προτείνομεν την έγκρισιν των κατά τό 1924 πεπραγμένων ύπό του Διοικητικού Συμβουλίου και του υποβαλλομένου παρ' ούτω Ίσολογισμού της 31ης Δεκεμβρίου 1924.

Έν Αθήναις τη 10η Απριλίου 1925

Η Έξελεγκτική Έπιτροπή

Α. Ε. ΔΙΠΛΑΣ

Κ. ΊΣΑΛΙΚΗΣ

Γ. ΔΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Γ' 5/10/31 34 117

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ
ΠΥΡΓΟΥ - ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΗΣ

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ

ΕΤΗΣΙΑΝ ΓΕΝΙΚΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

ΤΗΣ 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1931

ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΠΥΡΓΟΥ - ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1930

Διοικητική Συμβούλιος Εταιρείας

*A. Γ. Νικολόπουλος
Π. Κουματίδης
Κ. Παπαϊωάννου
Μ. Μαυροματάκης
Σ. Καραδάκης*

*Πρώτος
Αρμοστής
Σύμβουλος
" "*

(άσπλις όργανα της Εθνικής Τραπέζης Ελλάδος)

Η ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΝ ΗΛΕΙΑ

Ο ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ — ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ

—Τὰ θερμὰ θαλάσσια λουτρά Κατακόλου.

Ὁ Σιδηρόδρομος οὗτος ἐξυπηρετεῖ τὰ μέγιστα τόσον τὸν Πύργον, ὅσον καὶ ὀλόκληρον τὴν Ἡλείαν, Ὀλυμπίαν καὶ Γορτυνίαν ἀπὸ ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀπόψεως, συνδέων τὴν πόλιν, κέντρον τῶν ἄνω περιφερειῶν, μετὰ τοῦ ἐπινείου Κατακόλου καὶ προσδίδων ἐξαιρετικὴν κίνησιν καὶ ζωὴν εἰς αὐτὴν διὰ τῆς μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς διὰ τοῦ λιμένος Κατακόλου, ὥστε νὰ καθιστᾷ τὸν Πύργον ἀξιόλογον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Δυτικῆς Πελοποννήσου ἐν τῶν μεγαλυτέρων ἐξαγωγῆς σταφίδος. Ἐξ ἑτέρου ἐν Κατακόλῳ λειτουργοῦν μεθοδικώτατα ψυχρὰ λουτρά καὶ ἀπὸ διαιτίας καὶ θερμὰ τοιαῦτα ἐν νεοδημητῶ οἰκίματι ἐφοδιασθέντι δι' ὄλων τῶν κομφὸρ καὶ κατ' εὐρωπαϊκὸν σύστημα, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἀκάματον δραστηριότητα τοῦ ρέκτου καὶ εὐγενεστάτου Διευθυντοῦ τοῦ Σιδηροδρόμου Πύργου-Κατακόλου κ. Ἐπαμεινώνδα Λάμπρου, ὅστις κατώρθωσε καὶ τὰς ἐργασίας αὐτοῦ νὰ τονώσῃ καὶ εἰς τὸν λιμένα Κατακόλου νὰ δώσῃ ζωὴν, καταστήσας αὐτὸν ἕνα τῶν καλυτέρων τῆς Πελοποννήσου. Εἶναι γεγονόςς ὅτι ὀφείλονται χάριτες εἰς τὸν κ. Ἐπαμ. Λάμπρου διὰ τὰς ἀόκνους προσπάθειάς του καὶ τὴν ἰσχυρὰν του θέλησιν, δι' ὧν τόσῳ χρήσιμος ἐφάνη εἰς τὸν τόπον, τιμῶν καὶ τὴν ἐπιχείρησιν συνάμα ἢ ὁποῖα τοῦ ἐνεπιστεύθη τὰ συμφέροντά της.

Τὰ θαλάσσια θερμὰ καὶ ψυχρὰ λουτρά
Κατακόλου ἀπεδείχθησαν ἀνώτερα πάντων,
Καθαριότης - Ἀνεσις - Τελειότης

Διαφήμιση τῆς Α.Ε. Σιδηρόδρομος Πύργου - Κατακόλου (Φιλολογικὸ Ἡμερολόγιον
«ΑΥΓΗ» 1936)

Ο Κωλοσούρτης, το τραίνο της αγάπης

Το τραινάκι, ο Κωλοσούρτης, με το γραφικό Θύμιο τον εισπράκτορα, ντυμένο στη μπλε στολή με το σιρίτι στον ώμο, το καπέλο με το γείσο και την καραμούζα κρεμασμένη στο λαιμό. Έδινε το σήμα της αναχώρησης «έσυρεεε», τσεκάριζε τα εισιτήρια και το βράδυ στην επιστροφή άναβε τα φανάρια του πετρελαίου να φωτισθούν τα βαγόνια. Ελάτε, ελάτε ξεσκεπάστε και πληρώστε, έλεγε σε κάποιες κυράτσες που κάθονταν αντικριστά και ανάμεσα στα πόδια τους, κάτω από απλωμένες μπατανίες και σεντόνια, κρύβανε λαθρεπιβάτες πιτσιρικάδες. Οι μηχανοδηγοί πάλι, ο κυρ – Κώστας ο Μπουλαμάτσης και ο κυρ – Λεωνίδας ο Βογάσαρης, που σταμάταγαν το τραίνο και πέρα από τις καθιερωμένες στάσεις, όπου έβλεπαν χέρι να τους κάνει σινιάλο, και διευκόλυναν έτσι τον κόσμο.

.....

Η επιστροφή το βράδυ της Κυριακής με το τελευταίο τραίνο, με τα βαγόνια φίσκα από κόσμο, τα παιδιά τσαμπιά που κρέμονταν στα σκαλοπάτια και τους εξώστες, με γέλια, αστεία, πειράγματα και τραγούδια, ήταν ένα πανηγύρι και να αγκομαχεί ο παραφορτωμένος Κωλοσούρτης και ο θερμαστής ο κυρ – Γιάννης ο Κοντούλης να ταΐζει με κάρβουνο την αδηφάγο ατμομηχανή για να βγάλει τη μικρή ανηφόρα από τα Γρανιτσέικα στον Αγιάνη. Και να ανεβοκατεβαίνουν οι πιτσιρικάδες και να ρημάζουν τα σταφύλια από τα παρακείμενα στις γραμμές αμπέλια. Το τραίνο της αγάπης, όπως το λέγαμε, για τα τόσα ειδύλλια και τους τόσους απελπισμένους έρωτες πούχαν πλεχθεί στα βαγόνια του.

.....

Το Κατάκωλο

Ο σταθμός του Κατακώλου με το νεοκλασικό του κτήριο που ξεκίναγε το τραίνο για το επίγειο και θέρετρο του Πύργου. Η γραμμή Πύργου – Κατακώλου στήθηκε τον περασμένο αιώνα, το 1878, επί δημάρχου Πύργου Αυγερινού, πολύ πριν λειτουργήσει η γραμμή ΣΠΑΠ από τον Πύργο για την Πάτρα. Η παρακμή της πόλης οδήγησε στην παρακμή και το δημοτικό τραίνο. Η καταστροφή ολοκληρώθηκε με το ξήλωμα των γραμμών και την εξαφάνιση κάθε ίχνους από το παλιό μεγαλείο με το τσιμεντάρισμα του σταθμού. Φαινόμενο της εποχής. Οι Εσπερινοί θάβουν στο τσιμέντο τους Αυγερινούς. Γιατί δεν το αντέχουν να ζουν στην σκιά τους. Το τραινάκι – ο Κωλοσούρτης – το γεμάτο κόσμο τους καλοκαιρινούς μήνες που κάναμε τα μπάνια μας. Τα κρύα τους οι νέοι και τα θερμά θαλάσσιά τους οι ηλικιωμένοι. Τα θερμά θαλάσσια λουτρά που από τις αναθυμιάσεις τους εμπνεύστηκε τις ωραίες ιστορίες του ομώνυμου βιβλίου του ο Η. Χ. Παπαδημητρακόπουλος.

Από το βιβλίο του Γιώργου Μιχ. Σκουλαρίκου, «Πύργος – Κατάκωλο, με τον Κωλοσούρτη. Χρονικό της μικρής μας πόλης». Αθήνα, 1993

1884 – ΕΠΙ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ 75 ΕΤΩΝ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΣ – 1959
Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ ΠΥΡΓΟΥ ΤΩΝ κ.κ.
ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΖΙΑΝΤΖΗ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ “ΤΖΙΑΝΚΟ”
ΤΙΜΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ ΤΗΣ ΟΠΟΙΑΣ ΤΟΣΗΝ ΑΝΑΓΚΗΝ
ΕΧΕΙ Η ΧΩΡΑ
ΕΤΕΘΗΣΑΝ ΣΤΑΘΕΡΑΙ ΒΑΣΕΙΣ ΔΙ’ ΙΔΡΥΣΙΝ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τρία τέταρτα αιώνας συνεπλήρωσεν ἑν θριαμβευτικῇ πορείᾳ ἡ ἑνταῦθα ἑδρεύουσα Ἐμποροβιομηχανικὴ Ἐπιχείρησις τῶν Ἀδελφῶν Κ. Τζιαντζῆ.

Ἡ γνωστοτάτη αὐτὴ ἀνά τό Πανελλήνιον καί τό ἐξωτερικόν φίρμα μέ τά φημισμένα προϊόντα της ἐώρτασε πρό ἡμερῶν τά 75 χρόνια συνεχοῦς λειτουργίας της. Ἡ ἀνθοῦσα αὐτὴ βιομηχανία ἰδρύθη τόν Αὐγούστον τοῦ 1884 ὑπό τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Τζιαντζῆ ὡς Βιοτεχνικὴ καί Ἐμπορικὴ ἐπιχείρησις κατασκευῆς πλεκτῶν λευκῶν καλτσῶν Ἑλλήνων καί τήν ἐμπορίαν ἐνδυμάτων Ἑλληνικῶν της ἐποχῆς, ἐξελιχθεῖσα εἰς τήν σημερινήν μεγάλην ἐμποροβιομηχανικὴν ἐπιχείρησιν παραγωγῆς καί ἐμπορίας προϊόντων ὑπό τήν φίρμαν “ΤΖΙΑΝΚΟ”, χάρις εἰς τοὺς προοδευτικούς καί δραστηρίους συμπολίτας κ.κ. Ἀδελφούς Κ. Τζιαντζῆ. Ἡ ἀρχαιοτέρα Ἐμποροβιομηχανικὴ ἐπιχείρησις τῶν κ.κ. Ἀδελφῶν Κ. Τζιαντζῆ τιμᾶ τήν ἐπαρχιακὴν βιομηχανίαν, τῆς ὁποίας τόσση ἀνάγκην ἔχει ἡ χώρα μας, δημιουργεῖται δέ ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἄνωθεν καί κάτωθεν ἐνισχύσεώς της.

Οἱ υἱοὶ Κων. Τζιαντζῆ, οἱ κ. κ. Δημήτριος καί Γεώργιος, ἐν τῇ προβλέψει τῆς ἐξελίξεως τῆς ἐπιχειρήσεως, τήν ὁποίαν παρέλαβον εἰς νηπιώδη κατάστασιν καί μέ τά πρωτόγονα ἐκεῖνα μέσα τῆς κινήσεώς της, ἀπό νεαρᾶς ἡλικίας καί ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν παρηκολούθησαν καί ἐξεπαιδεύθησαν τεχνικῶς εἰς τά τότε

νεοσύστατα ἐργοστάσια Φανελλοποιίας εἰς Πειραιά, παρά τό πλευρόν καί ὑπό τήν καθοδήγησιν Γερμανῶν μηχανικῶν, ἀπό τοὺς ὁποίους καί ἐδιδάχθησαν τήν τεχνικὴν καί οικονομικὴν κατάρτισίν των. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς μακροχρονίου προεργασίας ἦτο τό 1922, μετὰ τόν Α' Εὐρωπαϊκόν Πόλεμον, ἡ ἴδρυσις μέ τά πρῶτα μηχανήματα ἐν Πύργῳ Ἐργοστασίου Φανελλοποιίας μέ παραγωγὴν προϊόντων ἀρίστης ἐπιτυχίας, σὺν τῷ χρόνῳ δέ τά ἑνταῦθα ἐργοστάσιά των ἠῤῥησαν τάς μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις των προοδεύοντα βραδέως κάπως, ἀλλὰ σταθερῶς.

Τό 1950 άμέσως μετά τούς πολέμους οί Άδελφοί Τζιαντζή μετέβησαν εις Γερμανίαν και παρηκολούθησαν τάς νέας εξελίξεις και προόδους. Έκει παρέμεινεν επ' άρκετόν ό έτερος τών άδελφών κ. Γεώργιος Τζιαντζής εκπαιδευθείς και επί τής Ύφαντουργικής, ό νέος κλάδος τής τοπικής βιομηχανίας, ό όποιος άποτελεί τήν συνισταμένην τών αισιοδόξων προβλέψεων τών συμπολιτών μας βιομηχάνων. Τό 1952 έπεξέτειναν διά νέων μηχανημάτων, διά έριοκλωστηρίων πενιέ, διά τών

όποιών κατασκευάζονται νήματα μάλλινα μέχρι τοῦ αριθμοῦ 50 (πολύ λεπτοῦ), τάς συγχρονισμένας έγκαταστάσεις και οὔτω σταθεραί βάσεις έτέθησαν πλέον διά μελλοντικήν επέκτασιν και εις τόν τομέα τής ύφαντουργίας. Τα προϊόντα τής έπιχειρήσεως Άδελφών Τζιαντζή, μάλλινα, μαλλοβάμβακα και βαμβακερά πλεκτά σώματος, καλῶν ποιότητων λόγω τής μεγάλης πείρας και ειδικεύσεως τοῦ προσωπικοῦ και τελειωτάτων μηχανικῶν έγκαταστάσεων πού διαθέτουν, είναι άπαραίτητα εις όλα τά ειδικά καταστήματα τών άγορῶν τής Έλλάδος, γνωστά μέ τό σήμα TZIANKO. Πρέπει δέ νά σημειωθεῖ ότι ή μεγαλυτέρα ποσότης τής παραγωγής τής Έμποροβιομηχανικῆς Έπιχειρήσεως Άδελφών Κ. Τζιαντζή καταναλίσκεται εις τάς Αθήνας και τήν Θεσσαλονίκην. Περιττεύει νά μιλήσωμεν διά τήν εξαιρετικήν ποιότητα τών προϊόντων TZIANKO, όφείλομεν δέ νά αναγνωρίσωμεν ότι πρόκειται περί νοικοκυρεμένης και προοδευμένης βιομηχανίας εις τόν τόπο μας, εις τήν όποιαν, συνεχῶς προκόπτουσαν, άπασχολοῦνται μονίμως 35 υπάλληλοι και έργαται, υπάρχουν δέ άρισται προϋποθέσεις διά μίαν σταθεράν εξέλιξιν.

Ή άρχαιοτέρα αυτή Έμποροβιομηχανική Έπιχείρησις τοῦ τόπου μας καθ' όλον τό διάστημα τών 75 έτῶν ζωῆς και δράσεώς της και παρ' όλας τάς αντίξοους περιστάσεις, τάς πολεμικάς και οικονομικάς άνωμαλίας και άναταραχάς, τήν άπομόνωσιν τής Έπαρχίας εκ τοῦ Κέντρου και τήν έπιβάρυνσιν τών έπαρχιακῶν βιομηχανιῶν από τόν ύδροκεφαλισμόν, δέν έπαυσε νά προχωρῆ μέ ήθικότητα,

δημιουργικόν πνεῦμα καί προοπτικήν.

Αὐτή δέ ἡ προοπτική ἀποβλέπει μέ τάς σκέψεις τοῦ ἐκ τῶν διευθυντῶν κ. Δημ. Τζιαντζῆ ὅπως μέ τό ἄνοιγμα τῆς Διεθνοῦς Ἀγορᾶς καί τῆς εἰσόδου τῆς Ἑλλάδος εἰς ΕΣΕΖ λειτουργήσῃ μέγα ἐργοστάσιον εἰς Πύργον μέ ἐπένδυσιν ξένων κεφαλαίων καί ἀξιοποιήσῃ τῶν λαμπρῶν ἐργατικῶν χειρῶν πού δημιουργοῦν σήμερον ἐν ἀγαστῇ συμπνοίᾳ μέ τοὺς βιομηχάνους Ἀδελφούς.

Συγχαίρομεν τοὺς διευθυντάς τῆς ἀνωτέρω τοπικῆς μας βιομηχανίας κ.κ. Ἀδελφούς Κ. Τζιαντζῆ καί τοὺς εὐχόμεθα ὀλοψύχως καί εἰς τό μέλλον ἀπρόσκοπτον πρόοδον τῆς ἐπιχειρήσεώς των καί τήν δημιουργίαν σύν τῷ χρόνῳ μίας συγχρονισμένης ἐριοβιομηχανίας, ἀκόμη δέ ὅπως ὑπό τοὺς νῦν δημιουργοὺς ἐορταστοῦν καί τά ἑκατόν καί πλέον χρόνια τῆς ἀρχαιοτέρας αὐτῆς βιομηχανίας τοῦ τόπου μας.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΝΤΑΪΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛΕΥΡΟΜΥΛΟΣ – ΜΑΚΑΡΟΝΟΠΟΪΑ – ΑΡΤΟΠΟΪΑ
ΕΜΠΟΡΙΑ ΕΔΩΔΙΜΩΝ ΚΑΙ ΚΡΑΣΙΩΝ
Αφήγηση: Ηρακλή Νταϊρόπουλου (εγγονού)

Εγεννήθηκα στις 15 Μαρτίου του 1938 στον Πύργο Ηλείας. Ο πατέρας μου ήτο ο Μένης Νταϊρόπουλος, εμποροβιομήχανος, και η μητέρα μου ήτο η Τούλα Νταϊροπούλου, το γένος Τσουκαλά, απόφοιτος του διδασκαλείου. Ο παππούς μου Ηρακλής Νταϊρόπουλος κατήγετο από το χωριό Λιβάρτζι Αχαΐας, ενώ ο παππούς μου Χρήστος Τσουκαλάς κατήγετο από το χωριό Δήμητρα Γορτυνίας. Είχαν ξεκινήσει και οι δύο από τα χωριά τους και κατάφεραν, ο μὲν Ηρακλής να γίνει μακαρονοβιομήχανος, ο δε Χρήστος να γίνει υφασματέμπορος στον Πύργο Ηλείας.

*ΗΡΑΚΛΗΣ ΝΤΑΪΡΟΠΟΥΛΟΣ,
ΙΔΡΥΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ "ΗΡΝΤΑ"*

Ο πατέρας μου Μένης Νταϊρόπουλος, με τον αδελφό του Σταύρο, είχε την επιχείρηση μακαρονοποιίας, αρτοποιίας, αλευρομύλου και εμπορίας εδωδιμών και κρασιών, την οποίαν είχε ιδρύσει ο πατέρας τους Ηρακλής Νταϊρόπουλος. Το κτήριο στο οποίο εστεγάζετο η επιχείρηση ευρίσκεται στο κέντρο του Πύργου, κοντά στο Σταυροπάζαρο, και συγκεκριμένα στην οδό Βιλάετη αριθμός 5. Στον ίδιο δρόμο υπήρχαν τότε το εμποροραφείο του Υδραίου, το δερματοπωλείο του Καφήρα, το τροχείο του Παλ(α)μαντούρα και δύο τσαγκαράδικα. Η μεγάλη αυτή επιχείρηση ελειτούργησε έως το 1956. Όπως οι περισσότερες μεγάλες επαρχιακές βιομηχανίες, ήκμασε προπολεμικά, αλλά δεν κατάφερε ν' αντέξει την λαίλαπα των αλλαγών τις οποίες επέφερε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Έτσι, μετά το 1956 ενοικιάστηκε και ελειτούργησε ως αρτοποιείον από τον Νικόλαον Βασιλόπουλον, ο οποίος διέμενε με την οικογένειά του σε τμήμα του ακινήτου.

Τα πατρικά των Νταϊροπουλέων ευρίσκοντο στο ίδιο συγκρότημα όπου εστεγάζετο η επιχείρηση και είχαν πρόσοψη προς την πλατεία της εκκλησίας του Αγίου Αθανασίου, που ήταν και η ενορία μας. Αυτά ήσαν τα σπίτια που εμέναμε, με τους κήπους και τις αυλές τους. Σ' αυτή τη γειτονιά εβίωσα τα παιδικά και εφηβικά μου χρόνια, τα οποία άφησαν ανεξίτηλη τη σφραγίδα τους στη ζωή μου. Από το σπίτι μου κατέβαινα τη σκάλα και μέσα από ένα πλυσταριό κατευθυνόμουν στους φούρνους με τα ζυμωτήρια και τον κύλινδρο, και εν συνεχεία έμπαινα στο εργοστάσιο μακαρονοποιίας και τον αλευρόμυλο.

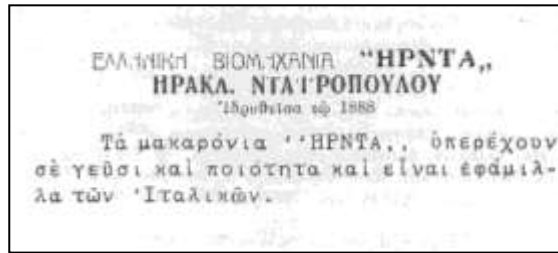
Στις αρχές του αιώνα το εργοστάσιο εκινείτο με ατμό. Επί των ημερών μου είχε μετατραπεί σε ηλεκτροκίνητο. Ένα ιταλικό μοτέρ τύπου MARELI 25 ίππων έδινε κίνηση με ιμάντα (λουρί) στον τεράστιο τροχό του κεντρικού άξονα, και από τον κεντρικό άξονα άλλοι μικρότεροι τροχοί με ιμάντες έδιναν κίνηση μέσω οδοντωτών γραναζιών στα επί μέρους μηχανήματα όπως:

- Τη γράμπουλα, όπου ετοιμαζότανε η ζύμη από αλεύρι και νερό.
- Το συμπιεστή της ζύμης, που απετελείτο από ένα τεράστιο μαρμάρινο τροχό, ο οποίος περιφερόταν επάνω σε ένα στρογγυλό βάθρο για να συμπίεσει τη ζύμη.
- Τις καμπάνες, με άλλα λόγια τα πιεστήρια, μέσα στα οποία ετοποθετείτο η συμπιεσμένη ζύμη διπλωμένη σε ρολά. Εκεί εσυμπιέζετο από ένα έμβολο και, ανάλογα με το είδος της φόρμας που ετοποθετείτο στο κάτω μέρος της καμπάνας, έβγαινε το επιθυμητό είδος ζυμαρικού.

Οι φόρμες, τις οποίες εσήγαμε από την Ιταλία, ανάλογα με το μέγεθος της τρύπας που είχε η κάθε μία, μετέτρεπαν τη ζύμη σε μακαρόνια διαφορετικού πάχους (π.χ. ψιλά, χονδρά, μέτρια). Διαφορετικού τύπου φόρμες έδιναν τα κοφτά ζυμαρικά (π.χ. πεπονάκι, πεπονόσπορο, κουσκουσέ κ.λπ.)

Τα μακαρόνια τα εκρεμούσανε οι εργάτες σε μακριά καλάμια και εν συνεχεία τα μετέφεραν σε ειδικές καμπίνες όπου ελειτουργούσαν μεγάλοι ανεμιστήρες για την τεχνητή αποξήρανσή τους.

Τις σούπες (κοφτά) τις απλώνανε σε ξύλινα τελάρα από λινάτσα, τα οποία στη συνέχεια μετέφεραν και ετοποθετούσαν επάνω σε ξύλινα ικριώματα, μέσα σε ειδικούς χώρους, με ανοικτά τα παράθυρα για φυσική αποξήρανση. Το σχήμα που έπρεπε να δώσει στο μακαρόνι για να γίνει φιδές ή χοντροφιδές, το αποκαλούμενο χονδρομενούδελο, απαιτούσε ειδική τεχνική, που γινόταν με το χέρι.

Από το «ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ – ΑΥΓΗ», 1936

Τα μηχανήματα ἦσαν τεράστια σε μέγεθος, και αν υπήρχαν σήμερα θα αποτελούσαν μουσειακό δείγμα της βιομηχανικής εποχής. Το μόνο που διασώζεται είναι ο τεράστιος μαρμάρινος τροχός, που συμπιέζε τη ζύμη. Ίσως αυτό το απομεινάρι θα μπορούσε να εκτεθεί κάπου στην πόλη ως δείγμα της βιομηχανικής ανάπτυξης που ε γνώρισε ο τόπος μας στην αρχή του περασμένου αιώνα.

Μου προκαλούσε δέος όταν μικρός κατέβαινα στο εργοστάσιο και έβαζα σε λειτουργία το μεγάλο μοτέρ. Σήκωνα τον μεγάλο διχαλωτό τριπολικό διακόπτη και με ένα χαρακτηριστικό μουγκρητό άρχιζε να περιστρέφεται το μοτέρ, ενώ συγχρόνως έπρεπε να περιστρέφω αργά τον μεγάλο ρεοστάτη, έως ότου το μοτέρ αποκτήσει τις κανονικές στροφές. Βέβαια, μετά από λίγο κατέβαζα τον τριπολικό διακόπτη και έκλεινα τον ρεοστάτη. Θα ήταν παρακινδυνευμένο να εμπλακώ σε περαιτέρω χειρισμούς.

Τα μηχανήματα είχαν κατασκευασθεί στην Ιταλία. Μερικά όμως εξ αυτών κατασκευάστηκαν στο Μηχανουργείο Θεοχάρη στον Πύργο, που για την εποχή εκείνη ήταν μια αξιόλογη μηχανουργική μονάδα. Με την οικογένεια Θεοχάρη είχαμε κουμπαριά. Ο πατέρας μου είχε βαφτίσει τα 4 αδέρφια, τον Γεώργιο, τον Μήτσο, τον Γιάννη και τη Μηλίτσα. Δυστυχώς, εκτός από τον Γεώργιο, οι υπόλοιποι έφυγαν γρήγορα. Ο Γεώργιος διατήρησε και ανέπτυξε την επιχείρηση που είχε ιδρύσει ο πατέρας του τον περασμένο αιώνα.

Στο εργοστάσιο αυτό είχα εργασθεί για λίγο διάστημα, κυρίως τα καλοκαίρια, όταν ήμουν σε ηλικία 16 και 17 ετών. Έτσι έβγαζα το χαρτζιλίκι για να καλύπτω τα μικροέξοδά μου και να πηγαίνω με το τραίνο στο Κατάκωλο για μπάνιο.

Τα μηχανήματα του εργοστασίου τα επωλήσαμε για παλιοσίδερα όταν έπαψε πλέον να λειτουργεί το εργοστάσιο. Θυμάμαι ότι κατά τη διάρκεια της Κατοχής μας έκλεισαν τον μεγάλο ιμάντα (λουρί) του εργοστασίου. Προφανώς τον χρησιμοποίησαν για να κατασκευάσουν σόλες παπουτσιών.

Από τον χώρο του εργοστασίου οδηγούμεθα στο εμπορικό κατάστημα, που είχε πρόσοψη στην οδό Βιλαέτη. Στο χώρο αυτό υπήρχαν οι πάγκοι και οι πλάστιγγες,

καθώς και τα γραφεία με το μεγάλο χρηματοκιβώτιο και τα τεράστια λογιστικά βιβλία. Εκεί ελάμβανε χώρα η πώληση των ζυμαρικών και του άρτου. Ετροφοδοτούσαμε με ζυμαρικά τον Πύργο και την ευρύτερη περιοχή του Νομού Ηλείας. Η ημερήσια παραγωγή ψωμιού προπολεμικά ανήρχετο στις 1.000 οκάδες ημερησίως. Ακριβώς δίπλα από το κυρίως κατάστημα υπήρχε άλλο κατάστημα, ειδών αποικιακών και μπακαλικής, και εν συνέχεια άλλος χώρος (TABERNA) γεμάτος μεγάλα βαρέλια, όπου εμπορευόμεθα κρασιά. Το εργοστάσιο και το κατάστημα επικοινωνούσαν με μεγάλη αυλή και αποθήκες, όπου αποθηκεύαμε ξυλεία και κάρβουνο για τους φούρνους.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΗΡΝΤΑ

Μέσα σ' αυτό το εργοστασιακό συγκρότημα, το οποίο, μαζί με τα πατρικά των Νταϊροπουλέων, κατελάμβανε περίπου μισό τετράγωνο, εμεγάλωσα και έζησα αξέχαστες εμπειρίες. Παρέα με τους εργάτες του εργοστασίου (τον Διαμαντόπουλο Πολυχρόνη, Φόγια, Ξουλαιή Σπύρο) βάζαμε κάπου-κάπου κανένα μεζέ, από ψητές χοιρινές μπριζόλες και λουκάνικα, που αγοράζαμε από του Ζήκου στο Σταυροπάζαρο, και με ψωμί και κρασί που ήταν δική μας παραγωγής. Άλλες φορές ψήναμε στο φούρνο γκιουβέτσι κριθαράκι με μικρά πουλιά που συλλαμβάναμε στις κάμαρες φυσικής ξήρανσης των ζυμαρικών. Τα πουλιά μπαίνανε στις κάμαρες από τα ανοικτά παράθυρα για να φάνε κριθαράκι και εμείς κλείναμε τα παράθυρα και τα αιχμαλωτίζαμε.

Ο Φόγιας Σουρμελίδης, Ελληνορώσος που η οικογένειά του εγκατέλειψε τη Ρωσία πριν την επανάσταση, παντρεύτηκε τη Δήμητρα, που την είχαμε οικιακή βοηθό πολλά χρόνια στο σπίτι. Αυτή μας εμεγάλωσε και ήτο αναπόσπαστο κομμάτι της οικογένειας.

Παρ' όλες τις δυσκολίες εκείνης της εποχής, δεν επεινάσαμε. Το εργοστάσιο δεν δούλευε κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Όμως τα εβγάζαμε πέρα, και στην ανάγκη ετρώγαμε ψωμί λαδορίγανη. Έπειτα έρχεται ο Εμφύλιος. Εκείνο που έχει μείνει έντονα χαραγμένο στο μυαλό μου είναι η μάχη του Πύργου το 1944.

Η καταγωγή των αδερφών Κων/νου και Χαριλάου Κοροντζή, από την πλευρά του πατέρα τους Διονυσίου, προέρχεται από το χωριό Δάφνη Καλαβρύτων, η παλαιότερη ονομασία του οποίου ήταν Στρέζοβα. Από την πλευρά της μητέρας τους Γεωργίας Ηλιοπούλου κατάγονται από τα Λαγκάδια Γορτυνίας.

Την δεκαετία του 1860 μέλη της οικογένειας μετοίκησαν από την Στρέζοβα στην Πάτρα, την Αθήνα και την Αμαλιάδα. Συγκεκριμένα, ο προπάππος του Κων/νου και του Χαριλάου Κοροντζή, Κώστας, μαζί με την οικογένειά του, εγκαταστάθηκε στην περιοχή Ακοβίτη Αμαλιάδας, έχοντας λάβει από το Ελληνικό Δημόσιο αποζημίωση σε γη λόγω συμμετοχής μέλους της οικογένειάς του στην Επανάσταση του 1821. Αρχικά ο Κώστας Κοροντζής ασχολήθηκε με το εμπόριο αποικιακών ειδών και εν συνεχεία με την καλλιέργεια και το εμπόριο της σταφίδας.

Ο παππούς των αδερφών Χαριλάου και Κώστα Δ. Κοροντζή, Χαρίλαος, γεννήθηκε την δεκαετία του 1860 και πέθανε την δεκαετία του 1940. Νυμφεύτηκε την Ζωή Αργυροπούλου, θυγατέρα κτηματιών από το χωριό Καλίτσα Αμαλιάδας, με την οποία απέκτησε και τον πατέρα των ανωτέρω αδερφών, Διονύσιο. Ήδη το έτος 1890, ο Χαρίλαος Κοροντζής πραγματοποιούσε εξαγωγές σταφιδοκάρπου από το λιμάνι του Πύργου (Κατάκωλο) και της Πάτρας, ενώ ταυτόχρονα είχε επιτύχει και την επέκταση των καλλιεργούμενων σταφιδαμπέλων του, ανερχόμενων περίπου στα 500 στρέμματα. Οι εξαγωγές πραγματοποιούνται στα ονόματα «Χαρίλαος και Ιωάννης Κοροντζής». Το γραφείο εξαγωγών των Κοροντζή ήταν στην Αμαλιάδα, έναντι της τότε ηλεκτρικής εταιρείας. Η μεταφορά του προς εξαγωγή σταφιδοκάρπου στο Κατάκωλο γινόταν με κάρα.

Ο Ιωάννης Κοροντζής, με τη συμβολή του αδερφού του, ασχολήθηκε με την πολιτική. Λόγω γνωριμίας του με τον Ζαΐμη, συνέβαλε στην σύσταση του υποκαταστήματος της Εθνικής Τράπεζας στην Αμαλιάδα (1908). Τα παιδιά του Ιωάννη Κοροντζή δεν ασχολήθηκαν με το εμπόριο και τις εξαγωγές. Τα παιδιά του

Χαρίλαου Κοροντζή, Διονύσιος και Θανάσης, συνέχισαν την οικογενειακή επιχειρηματική παράδοση.

Ο Διονύσιος Χ. Κοροντζής (1906-1979) γεννήθηκε στην Αμαλιάδα. Μετά το πέρας των γυμνασιακών του σπουδών εργάστηκε στο υποθηκοφυλακείο Αμαλιάδας, κοντά στον θείο του Κωστή Ρουμανιά. Εν συνεχεία, με τον αδερφό του Θανάση ανέπτυξε επιχειρηματική δραστηριότητα. Συνεργαζόμενος και με τον αδερφό του Κωστή συνέστησε τον πρώτο κινηματογράφο στην Αμαλιάδα, ο οποίος λειτούργησε έως την δεκαετία του 1940. Τα δύσκολα εκείνα χρόνια ο μεν Θανάσης υπηρέτησε στο Αλβανικό Μέτωπο, ο δε Διονύσιος στη Μάχη της Κρήτης. Μετά τον πόλεμο, οι αδερφοί Κοροντζή ασχολήθηκαν και πάλι με το εμπόριο και την σταφιδοκαλλιέργεια. Παράλληλα, την δεκαετία του 1950 στο Γεράκι Αμαλιάδας οργάνωσαν τη λειτουργία ελαιοτριβείου και τυροκομείου. Οι ανωτέρω επιχειρηματικές των μονάδες λειτούργησαν περίπου για μία δεκαετία.

Ταυτόχρονα, οι αδερφοί Αθανάσιος και Διονύσιος Κοροντζής οργάνωσαν και την εκμετάλλευση σταφιδοκαλλιεργειών, με αποτέλεσμα το έτος 1955 να έχουν συστήσει μια αξιόλογη επιχείρηση παραγωγής, προμήθειας, τυποποίησης, εμπορίας και εξαγωγής σταφιδοκάρπου. Τα γραφεία της επιχείρησης ήταν στην οδό Φιλελλήνων και το εργοστάσιο στην περιοχή Σοχιά Αμαλιάδας.

Την δεκαετία του 1960 ο Θανάσης και ο Διονύσιος Κοροντζής ίδρυσαν σύγχρονο συσκευαστήριο εσπεριδοειδών και πατάτας στην περιοχή Παναγία Μυρτιδιώτισσα της Αμαλιάδας. Τα προς συσκευασία εσπεριδοειδή προμηθεύοντο από την Ηλεία (Μακρίσια και Κάστρο Κυλλήνης), καθώς και από την Άρτα. Η λειτουργία του εν λόγω συσκευαστηρίου διήρκησε περί τα 15 έτη.

Ωστόσο, η εξαγωγή σταφιδοκάρπου παρέμεινε η κύρια επιχειρηματική δραστηριότητα των αδερφών Κοροντζή. Γι' αυτόν το σκοπό αξιοποίησαν και τις δυνατότητες μονάδας τυποποίησης σταφιδοκάρπου στην Ζάκυνθο. Αποτέλεσμα της εν λόγω επιχειρηματικής των δραστηριότητας ήταν η εκ μέρους των αύξηση των εξαγωγών σταφιδοκάρπου στην Αγγλία, Γερμανία, Μασσαλία και Ρότερνταμ.

Το έτος 1976 γίνεται η πρώτη διανομή της κοινής αγροτικής περιουσίας των Αθανασίου και Διονυσίου Κοροντζή. Το έτος 1979 ο Διονύσιος Κοροντζής απεβίωσε. Τα μερίδια του Διονυσίου Κοροντζή στην Ο.Ε. Αφοί Χ. Κοροντζή περιήλθαν στα παιδιά του Χαρίλαο και Κων/νο, τα οποία στο τέλος του έτους 1979 συνέστησαν την εταιρεία Αφοί Δ. Κοροντζή. Η λειτουργία του σταφιδεργοστασίου

μετά τον θάνατο του Διονυσίου Κοροντζή συνεχίστηκε για ένα χρόνο στην περιοχή Κοχίας Αμαλιάδας.

Το 1980 οι αδερφοί Διονυσίου Κοροντζή μετεγκατέστησαν το εργοστάσιο στην περιοχή Μαραθιά Αμαλιάδας. Η νέα επένδυση ύψους, 30.000.000 δραχμών, έγινε βάσει του Α.Ν. 1116/79 και αφορούσε τη μεταφορά του μηχανολογικού εξοπλισμού του παλαιού συσκευαστηρίου και γενικότερα τον εκσυγχρονισμό της εν λόγω παραγωγικής μονάδας. Η μετεγκατάσταση του συσκευαστηρίου έγινε στο μεσοδιάστημα μεταξύ των παραγωγικών περιόδων 1980 και 1981.

Οι αδερφοί Κωνσταντίνος και Χαρίλαος Κοροντζής, παράλληλα με τον διαρκή εκσυγχρονισμό του συσκευαστηρίου, επέτύγχαναν και την συνεχή επέκταση των εξαγωγικών τους δραστηριοτήτων.

Το συσκευαστήριο Κοροντζή διαθέτει μία γραμμή παραγωγής, αμερικάνικης τεχνολογίας, με δυνατότητα συσκευασίας 3 τόνων σταφιδοκάρπου ανά ώρα. Καλύπτει 4.000 m² και είναι ενταγμένο σε γήπεδο έκτασης 12.000 m². Κατά την διάρκεια του έτους, εκτός από το μόνιμο προσωπικό, αξιοποιεί εκ περιτροπής περί τους 25 εργαζόμενους.

Στόχοι της επιχείρησης «ΑΦΟΙ Δ. ΚΟΡΟΝΤΖΗ Ο.Ε» είναι :

- Η διαρκής βελτίωση της ποιότητας του εξαγομένου σταφιδοκάρπου.
- Ο διαρκής εκσυγχρονισμός της τεχνολογίας τυποποίησης και συσκευασίας του σταφιδοκάρπου.
- Η κερδοφόρος παραμονή της επιχείρησης στην διεθνή αγορά του σταφιδοκάρπου.

- Η θετική συμβολή της επιχείρησης στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.
Οι αδερφές Ιωάννα και Χαρά Κοροντζή, ως νέες διαχειρίστριες της εν λόγω εταιρείας, συνεχίζουν με επιτυχία την επιχειρηματική παράδοση της οικογένειας.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΠΕΡΤΖΕΛΕΤΩΝ

Η επιχειρηματική δραστηριότητα της οικογένειας Μπερτζελέτου ξεκινάει το 1893, όταν ο Δημήτρης Θ. Μπερτζελέτος άφησε πίσω του τον Ατσίχολο της Γορτυνίας, πήγε στον Πύργο Ηλείας για μια καλύτερη τύχη, δούλεψε στην αρχή ως ψυχοπαίδι σ' έναν μεγάλο έμπορο του Πύργου και πολύ σύντομα άνοιξε το δικό του «Παντοπωλείο Η Γορτυνία», όπου πουλούσε είδη μπακαλικής και κυρίως ελιές και σαρδέλες. Ο «μπάρμπα-Μήτσος», σίγουρα θαρραλέος και εργατικός, ρίζωσε στον Πύργο, συνένωσε και τα αδέρφια του στη δουλειά, τον Γιώργο, Βλάσση και Ιωάννη, και άρχισε να προκόβει.

Δημήτρης Θ. Μπερτζελέτος

Πολύ γρήγορα άνοιξε ακόμα ένα μαγαζί στον Πειραιά, το κυριότερο τότε εφοδιαστικό κέντρο της χώρας. Η επιχείρηση ήταν πολύπλευρη. Εκτός από το εμπόριο εγχώριων προϊόντων, η οικογένεια ασχολήθηκε με την συγκέντρωση γάλακτος, αμυγδάλων, καρυδιών, μαλλιού και σταφίδας. Μία ακόμα εμπορική δραστηριότητα ήταν η ενοικίαση των διαφόρων φόρων, του Δημοσίου ή του Δήμου. Επίσης, είχαν στήσει βιοτεχνία μετατροπής του γάλακτος σε τυρί, μία βιοτεχνία αλίπαστων σαρδελών, όπως και ένα εργοστάσιο ρετσινιού. Το μικρό μπακάλικό είχε γίνει πια ένας εμπορικός οίκος με μεγάλη ακτινοβολία στην Δυτική Πελοπόννησο.

Δεσπόζουσα προσωπικότητα στην επιχείρηση άρχισαν να παίρνουν και τα παιδιά του μπάρμπα-Μήτσου, πρώτα ο Χρήστος, ο οποίος υπήρξε από τους πρώτους καθηγητές της νεοϊδρυθείσας Ανωτάτης Εμπορικής Σχολής (ΑΣΟΕΕ) του Πανεπιστημίου Αθηνών, και ύστερα ο Θεόδωρος, ο οποίος σφράγισε την εξέλιξη της εταιρείας με την έντονη επιχειρηματική του δραστηριότητα και ήταν για μία 35ετία εκείνος που μεγαλούργησε και έδωσε στην επιχείρηση την σημερινή της μορφή.

Ο Θεόδωρος Δ. Μπερτζελέτος ήταν χαρακτήρας πληθωρικός, παρορμητικός, ενθουσιώδης, δυναμικός και πολύ διορατικός. Σπούδασε τη νομική επιστήμη στην Αθήνα ενώ παράλληλα εργαζόταν στον Πειραιά, έζησε τις λεηλασίες της Κατοχής, αλλά το 1947, πιο δυνατός από ποτέ, ξεκίνησε να διαπρέπει. Δημιούργησε την Κρεντίν Α.Ε. (το 1968), τη μεγαλύτερη βιομηχανία τροφίμων μέχρι σήμερα, που παράγει προϊόντα αρτοποιίας και ζαχαροπλαστικής και προμηθεύει τους περισσότερους φούρνους και τα περισσότερα ζαχαροπλαστεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με εξαιρετικές, ποιοτικές πρώτες ύλες.

Εργοστάσιο ΚΡΕΝΤΙΝ ΕΛΛΑΣ, ΟΙΝΟΦΥΤΑ 1970

Η Κρεντίν απευθύνεται και στις νοικοκυρές με τα καταναλωτικά προϊόντα Morfat και το πασίγνωστο Morfat Creamy και Ermol, την τελειότερη σαντιγύ! Σε συνεργασία με τον ολλανδικό κολοσσό Akzo Nobel, ο Θεόδωρος Δ. Μπερτζελέτος ίδρυσε την εταιρία Πέρλα Ελληνικών Άλας ΕΠΕ, την βιομηχανία αλατιού στο Σουσσάκι Κορινθίας, η οποία μέχρι σήμερα παράγει αλάτι για μαγειρική και βιομηχανική χρήση με το όνομα ΠΕΡΛΑ. Επίσης, στο Σουσσάκι Κορινθίας εγκαθιστά τη Σουλφούρ Ελλάς Α.Ε., βιομηχανία λιπασμάτων, σπόρων και θειαφιού με ιδιόκτητο λιμάνι.

Η οικογένεια ήταν πολυπράγμων! Ασχολήθηκε με πολλούς άλλους κλάδους, όπως η αλιεία, η παραγωγή χρωμάτων, οι παιδικές τροφές Beechnut, η αντιπροσωπεία πολωνέζικων αυτοκινήτων, η αντιπροσωπεία των ανυψωτικών μηχανημάτων Hyster και το εμπόριο σταφίδας.

Σύμμαχο και πολέμαρχο σε αυτά τα φιλόδοξα σχέδια είχε ο «Θόδωρος ο μεγάλος» τον ξάδερφό του Θεόδωρο Ιωάννου Μπερτζελέτο.

Δημήτριος και Θεόδωρος Μπερτζελέτος στο Σουσσάκι Κορινθίας

Ήταν πάντα στο πλευρό του και έφερνε εις πέρας τα φιλόδοξα σχέδιά τους. Διανύοντας την όγδοη δεκαετία της ζωής του, συνεχίζει να είναι και σήμερα ενεργό μέλος της εταιρείας και να αποτελεί βοήθεια ανεκτίμητη.

Το 1976 ο ξαφνικός θάνατος του Θεοδώρου Δ. Μπερτζελέτου αναγκάζει τον γιο του Δημήτρη να αναλάβει τη διοίκηση του ομίλου, ο οποίος και αποδείχθηκε άξιος συνεχιστής του αξιόλογου και πολύπλευρου αυτού έργου. Μετασχημάτισε κάθε εταιρεία ανάλογα με τις απαιτήσεις της αγοράς, ασχολήθηκε με νέους κλάδους όπως η παιδεία, το εμφιαλωμένο νερό, η παραγωγή ελιάς, διετέλεσε Πρόεδρος του Εξαγωγικού Τμήματος του Επιμελητηρίου Αθηνών, πάντα πρωτοπόρος και επίμονος σε ό,τι και αν επιχειρούσε.

Σήμερα ο όμιλος Μπερτζελέτου, που έχει τιμηθεί με δεκάδες βραβεία, κυριαρχεί στην ελληνική αγορά και στο εξωτερικό, καθοδηγείται από τον Θεόδωρο Δ. Μπερτζελέτο, την τέταρτη πια γενιά της οικογένειας, και είναι θωρακισμένος να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της δύσκολης αυτής οικονομικά εποχής και για την Ελλάδα, αλλά και για το σύνολο των ελληνικών επιχειρήσεων.

Η ΓΛΥΚΟΡΡΙΖΑ ΤΗΣ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ: 1898 – 1945
«Σ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ»
Mc ANDREWS & FORBES Co
ΕΠΙΤΟΜΗ ΜΙΑΣ ΠΙΚΡΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η πορεία της χώρας προς την εκβιομηχάνιση, περί τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, χαρακτηρίστηκε και από την σύσταση μικρών βιοτεχνικών μονάδων, οι οποίες για επεξεργασία χρησιμοποιούσαν διαθέσιμες πρώτες ύλες αγροτικής προέλευσης. Η επεξεργασία αυτή ήταν μικρής κλίμακας, απαιτούσε ελάχιστες υποδομές και περιορισμένες τεχνικές γνώσεις. Η συλλογή γλυκόρριζας και η παραγωγή «οπού – εκχυλίσματος – γλυκορρίζης» είναι χαρακτηριστική περίπτωση μιας τέτοιας πρώιμης βιομηχανικής παραγωγής.

Η γλυκόρριζα, αυτούσια ή υπό μορφή εκχυλίσματος, κοινώς γνωστή ως γυάμπολη – ίσως εκ της πόλης Υάμπολις της Ανατολικής Ρωμυλίας (τουρ. Γιαμπολού), στην οποία κατά πάσα πιθανότητα παρασκευάζετο και εξήγετο το εκχύλισμα – χρησιμοποιείται στην φαρμακοποιία, ποτοποιία, οινοποιία, χρωματοποιία, χαρτοποιία, ζαχαροπλαστική, αρτοποιία, ζυθοποιία, στην παρασκευή του προς μύσηση καπνού κ.ά.

Κατά τη δεκαετία του 1910, για καπνική χρήση, στις ΗΠΑ εισάγοντο 10 εκατομμύρια οκ. γλυκόρριζας, η οποία κυρίως προερχόταν από την Ισπανία και την Μ. Ασία. Κατά τους χρόνους εκείνους στην Γερμανία, Γαλλία και ΗΠΑ η γλυκόρριζα καλλιεργείτο πολλαπλασιαζόμενη διά σποράς και κατά προτίμηση διά ριζών.

Η γλυκόρριζα στην ΒΔ Πελοπόννησο είναι αυτοφυής. Κυρίως ευδοκιμεί στην περιοχή μεταξύ Πατρών και Γαστούνης. Το έτος 1834, στην περιφέρεια των Πατρών – σύμφωνα με την τότε γαλλική προξενική αλληλογραφία που αφορά την εν λόγω πόλη και την ευρύτερη περιοχή της –, η χρηματική αξία της ετήσιας παραγωγής εκχυλίσματος γλυκόρριζας ήταν 3.300 δραχμές. Οι παραγωγοί του οπού έβραζαν τις ρίζες, στερεοποιούσαν το εκχύλισμά τους σε μικρές ράβδους και από το λιμάνι των Πατρών τις εξήγαν κυρίως για φαρμακευτική χρήση στην Αγγλία και την Αυστρία.

Το έτος 1835, σύμφωνα με την ανωτέρω προξενική αλληλογραφία, λειτουργούσε στην Πάτρα το πρώτο βιοτεχνικό εργαστήριο γλυκόρριζας. Το εν λόγω εργαστήριο λειτουργούσε με άδεια της κυβέρνησης και πενταετές μονοπωλιακό προνόμιο, το οποίο αναθεωρήθηκε τέσσερεις φορές. Η έναρξη της λειτουργίας του μάλλον ανάγεται στα έτη 1831 – 1832.

Με δεδομένο ότι τα έξοδα της αρχικής επένδυσης ήταν ελάχιστα, το κόστος της παραγωγής ασήμαντο και οι τιμές ικανοποιητικές, συνάγεται ότι από την εν λόγω παραγωγική διαδικασία προέκυπτε ικανοποιητικό κέρδος. Το έτος 1835 η τιμή του «οπού γλυκορρίζης» ήταν 75 δραχμές το καντάρι (44 οκάδες). Το 1840 το κάθε εξαγόμενο καντάρι στην Αγγλία πληρωνόταν 90 δραχμές – περίπου 2 δραχμές η οκά – ενώ κατά το ίδιο έτος το κόστος παραγωγής ήταν περίπου μία δραχμή ανά οκά.

Ωστόσο, η κατά τα έτη αυτά αντικοινωνική επέκταση της σταφιδοκαλλιέργειας και στον τότε νομό Αχαϊοήλιδας δεν άφησε ζωτικό χώρο στη φύση για τη γλυκόρριζα. Η σπανιότητα της πρώτης ύλης και η πτώση της τιμής της κατά το έτος 1851 – η τιμή ήταν μόνο 40 δρχ. το καντάρι (εφ. «Αιών» της 31/3/1851, αρ. φ. 1149) – είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθεί ο αριθμός των παραγωγών «οπού γλυκορρίζης» και τα εναπομείναντα εργαστήρια να είναι μόνο δύο στην περιοχή των Πατρών.

Κατά την δεκαετία του 1850 ως μοναδικός παραγωγός οπού γλυκόρριζας φέρεται ο Κεφαλλήνιος Γεώργιος Κόγκος. Η παραγωγή του ανήρχετο στις 40.000 οκάδες το χρόνο και προεβάλλετο στην Διεθνή Έκθεση του Λονδίνου (εφ. «ΑΙΩΝ» της 10-10-1851). Στο εργοστάσιο του Γ. Κόγκου λειτούργησε η πρώτη στην Πάτρα – ίσως και στην Ελλάδα – ατμομηχανή, άγνωστης ιπποδύναμης και επενδυτικής αξίας 60.000 δρχ., προφανώς για τυχόν βελτίωση της σχέσης σταθερού και μεταβλητού κεφαλαίου, καθότι, όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα προξενική αλληλογραφία, ο επιχειρηματίας Γ. Κόγκος μείωσε τον αριθμό των εργατών από 60 σε 12 μετά την ανωτέρω κεφαλαιουχική επένδυσή του. Το εργοστάσιο επεξεργασίας της γλυκόρριζας του Γ. Κόγκου το 1865 λειτούργησε ως νηματοποιείο βάμβακος Γ. Κόγκου. Το έτος 1874 λειτούργησε ως Ατμόμυλος Γ. Τριάντη και εν συνεχεία ως Μύλος Αγ. Γεωργίου.

Διαδικασίες μεταποίησης της γλυκόρριζας δεν εκτελούνταν μόνο στην Πάτρα, αλλά και στην Γαστούνη, ενδοχώρα της Πάτρας στο πλαίσιο του τότε νομού Αχαϊοήλιδας και τόπος ευδοκίμησης του επίμαχου φυτού. Την εξαγωγή γλυκορρίζης από την Γαστούνη αναφέρει ο Γάλλος πρόξενος στην Πάτρα (1816) F. Rouqueville στο έργο του *Voyage de la Grèce*, Paris, 1826, τ. I – VI.

Στην Γαστούνη η αυτοφυής γλυκόρριζα πλεονάζει – το ίδιο συμβαίνει και σε άλλες περιοχές της Ηλείας όπου η σύσταση του εδάφους έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με αυτού της Γαστούνης. Την επάρκεια της γλυκόρριζας ως πρώτης ύλης στην περιοχή της Γαστούνης, σε συνδυασμό με το μικρό κόστος απόκτησής της και τα υψηλά κέρδη που απέφερε λόγω τιμής η μεταποίησή της, θέλησαν να

εκμεταλλευτούν οι εκ Σοποτού καταγόμενοι κάτοικοι της Γαστούνης αδελφοί Σταύρος και Θεόδωρος Σπηλιόπουλοι.

Ο Σταύρος Σπηλιόπουλος, αφού διέκρινε την οικονομική αξία της γλυκόρριζας και παρακολούθησε τον τρόπο εκμετάλλευσής της από τους Ιταλούς, Αμερικανούς και Άγγλους, αποφάσισε να συστήσει βιομηχανία επεξεργασίας γλυκόρριζας στην Γαστούνη.

Προς τούτο συνέπραξε με τον αδελφό του Θεόδωρο και τον εκ Πατρών μεγαλέμπορο και εξαγωγέα Παναγή Βουρλούμη για την πραγμάτωση του μεγαλεπήβολου σχεδίου του.

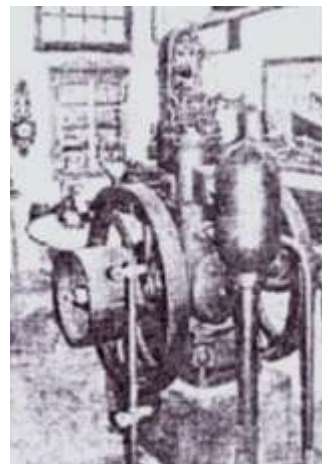
Σταύρος Σπηλιόπουλος

Οι ανωτέρω συνυπέγραψαν το υπ. αριθμ. 1210/24-10-1898 εταιρικό συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Πατρών Εμ. Φελουζάκη, το οποίο αφορούσε την εκ μέρους των σύσταση ετερόρρυθμης εταιρείας υπό την επωνυμία «Σ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ και ΣΙΑ».

Η εταιρεία είχε έδρα την Γαστούνη, διατηρούσε το δικαίωμα σύστασης υποκαταστημάτων και σε λοιπές πόλεις της Ελλάδας, τη συγκροτούσαν δε ως ομόρρυθμα μέλη – απεριόριστη και εις ολόκληρον ευθύνη – ο Σταύρος και ο Θεόδωρος Σπηλιόπουλος και ως ετερόρρυθμα μέλη – περιορισμένη ευθύνη και ίση με το ποσό της εμπορικής εισφοράς – οι έμποροι Παναγής Α. Βουρλούμης, ο οποίος διετέλεσε Υπουργός Εθνικής Οικονομίας του Ελ. Βενιζέλου, και Δημήτριος Ανδρούτσος, κάτοικοι Πατρών. Το ιδρυτικό κεφάλαιο της εταιρείας ανήρχετο σε 30.000 δραχμές. Τα ετερόρρυθμα μέλη εισέφεραν από 10.000 δρχ. έκαστο, τα δε ομόρρυθμα 4.000 δρχ. μετρητές και 6.000 δρχ. ως αξία οικοπέδου των έκτασης περίπου 8 στρ. το οποίο ευρίσκετο εντός της τότε αστικοποιούμενης Γαστούνης και παρά τον σιδηροδρομικό σταθμό ΣΠΑΠ. Οι ανωτέρω εταίροι συμφώνησαν επίσης τα ετερόρρυθμα μέλη της ετερόρρυθμης εταιρείας των να παίρνουν το 60% των κερδών, ενώ τα ομόρρυθμα μέλη το λοιπό 40% των κερδών. Για την κατανόηση των γεγονότων είναι άξιο μνείας ότι ο Σταύρος Σπηλιόπουλος, εμπνευστής και δημιουργός της εν λόγω επένδυσης, παραιτήθηκε από κάθε αμοιβή του για τις εργασίες που θα προσέφερε στην εταιρεία. Σκοπός της εταιρείας ήταν:

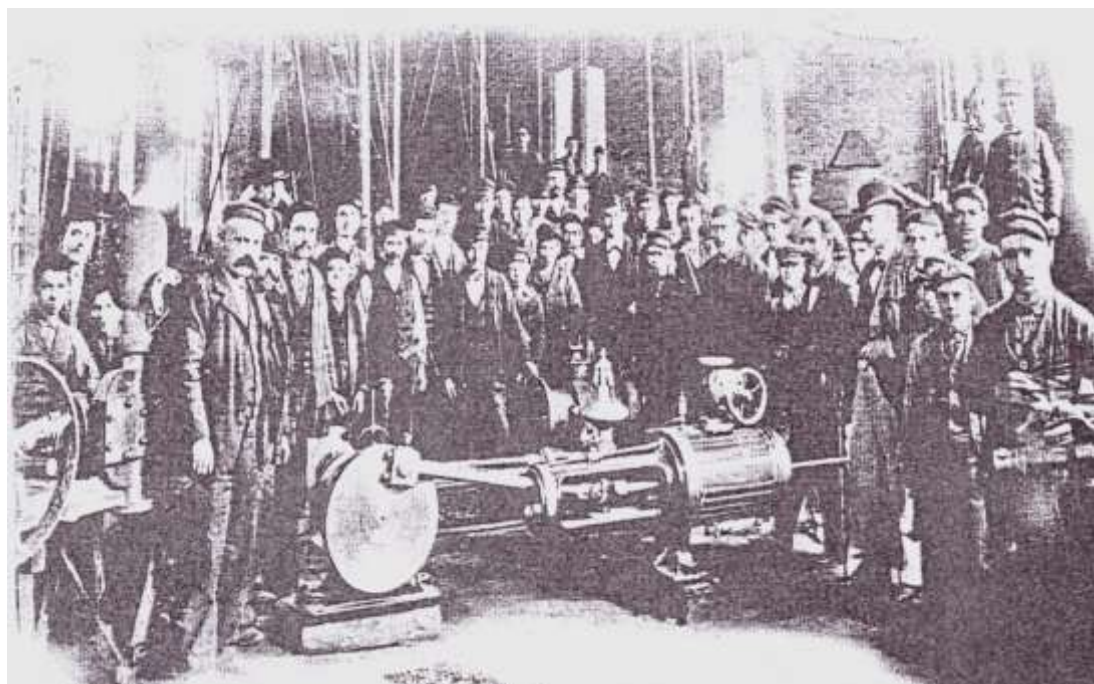
«Η εγκατάσταση και ίδρυση ατμοκινήτου εργοστασίου, προς αγοράν, εκμετάλλευσιν και βιομηχανική κατεργασίαν διαφόρων εγχώριων προϊόντων, ιδίως της γλυκορρίζης, χάριν εμπορίας αυτών εν τω εσωτερικώ και εξωτερικώ...».

Ακολούθησε η κατασκευή των κτηρίων και των υποδομών της επιχείρησης (οικοδόμημα περίπου 1.000 τεκτ. πήχ., αποθήκη περίπου 520 τ.π., στέρνα και φρέαρ), η προμήθεια του μηχανολογικού της εξοπλισμού (ατμομηχανή μετά ατμολέβητος, δύο ελαιοπιεστήρια, ένα ελαιοτριβείο, ένας προθερμαντήρας, μία καπνοδόχος, μία ατμαντλία, μία δεξαμενή, δέκα λέβητες, ένας κρουνός εξατμίσεως και λοιπά εργαλεία συνολικής αξίας περίπου 17.000 δραχμών) και η επιλογή των αντιπροσώπων της για την περιφέρεια Πύργου και Βαρθολομιού και τις περιοχές Μπουχιώτη (Αυγείο), Σαμπάναγα (Αγ. Μαύρα), Καβασίων και Κελεβής (Κόροιβος).

*Μηχανή επεξεργασίας
γλυκόρριζας*

Ως διευθυντής παραγωγής της βιομηχανικής μονάδας προσελήφθη ο Ιταλός μηχανικός Oragio Arena και ως βοηθός του ο επίσης Ιταλός Antonio Pesce. Όταν ολοκλήρωσαν τις εγκαταστάσεις του εργοστασίου και συμπλήρωσαν την επάνδρωσή του, τέλεσαν τα εγκαίνιά του με μεγαλοπρέπεια.

Γαστούνη 1898: Εγκαίνια εργοστασίου γλυκόρριζας

Το εργοστάσιο γλυκόρριζας στη Γαστούνη «Σ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ» λειτούργησε περίπου δύο χρόνια. Στη συνέχεια η λειτουργία του απέβη προβληματική λόγω αθέμιτου ανταγωνισμού εκ μέρους ξένων επιχειρηματιών του κλάδου.

Αναφέρεται ότι Ιταλοί επιχειρηματίες παρήγαν στην Ιταλία μεγάλες ποσότητες πάστας γλυκόρριζας χρησιμοποιώντας ως πρώτη ύλη επίσης μεγάλες ποσότητες από το ομώνυμο φυτό που ήτο αυτοφυές στην περιοχή της Γαστούνης και αποτελούσε την πρώτη ύλη για την παραγωγή της ανωτέρω ελληνικής εταιρείας. Στη συνέχεια προωθούσαν στην αγορά την υπερπαραγωγή του εκχυλίσματος ώστε να προκύψει υπερπροσφορά του προϊόντος και συνεπώς πτώση της τιμής του καθ' ότι η αγοραία ζήτησή του μάλλον παρέμενε σταθερή ή σχεδόν σταθερή. Η ανωτέρω περιγραφείσα επιχειρηματική τακτική, η οποία οδήγησε την ελληνική εταιρεία επεξεργασίας γλυκορρίζης «Σ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ» στην έξοδο από τον κλάδο παραγωγής του συγκεκριμένου προϊόντος, δεν είναι τυχαία. Ίσως ήταν ενταγμένη στο πλαίσιο όχι μόνο του ελέγχου της α' ύλης στην περιοχή της Γαστούνης, αλλά και γενικότερα της διαμόρφωσης μονοπωλίου, τοπικού και ευρύτερου εν συνεχεία, στην αγορά του προϊόντος. Σε κάθε περίπτωση, για να αποφανθούμε χρειάζεται η μελέτη οικονομικών στοιχείων τα οποία δεν διαθέτουμε. Γνωρίζουμε όμως ότι η εταιρεία «Σ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ» έπαψε να λειτουργεί. Μηχανολογικές της εγκαταστάσεις πουλήθηκαν για να χρησιμεύσουν στην λειτουργία αλευρόμυλου της περιοχής. Τα κτήριά της αγοράστηκαν από τον εταίρο Π. Βουρλούμη, το δε οικόπεδο με την αποθήκη γλυκορρίζης περιήλθε στον Εμμ. Πετροκόκκινο και εν συνεχεία στην εταιρεία Mc ANDREWS & FORBES COMPANY. Ειδικότερα: Μετά την διάλυση της εταιρείας Σπηλιόπουλου το οικόπεδο με την αποθήκη γλυκορρίζης (1245 τ. μ.) περιήλθε στον Εμμ. Ι. Πετροκόκκινο, ο οποίος εργαζόταν στην Σμύρνη στα γραφεία της Mc ANDREWS. Να επισημάνουμε ότι ο Στ. Σπηλιόπουλος, μετά τη διάλυση του εργοστασίου του, συνεργάζετο με τον Εμμ. Πετροκόκκινο και γενικότερα με την Mc ANDREWS. Επίσης, μέλη της ευρύτερης οικογένειας του Στ. Σπηλιόπουλου αξιοποιήθηκαν επιτελικά από την Mc ANDREWS για την επ' ονόματί της συγκέντρωση και διαχείριση της γλυκόρριζας της περιοχής. Το ανωτέρω οικόπεδο ακολούθως περιήλθε στην Mc ANDREWS, η οποία είχε έδρα την πόλη Camden της Νέας Υερσέης (New Jersey) των ΗΠΑ (αρ. συμβ. 21.545/15-6-1929 του συμβολαιογράφου Πατρών Ανδρέα Δ. Αντωνόπουλου. Μετεγράφη στις 3-7-1929 στο υποθηκοφυλακείο του Δ. Ήλιδος, τόμος 101, αριθμ. 471 του βιβλίου μεταγραφών).

Εν συνεχεία, ο Ε. Πετροκόκκινος έγινε διευθυντής της Mc ANDREWS στην Κυλλήνη. Το έτος 1973 το εν λόγω οικόπεδο περιήλθε σε ιδιώτη (συμβ. 21770/23-2-1973 του συμβολαιογράφου Μυρτουντίων Ευθ. Ι. Πανουτσόπουλου, έχει καταχωρηθεί στο γενικό βιβλίο εκθέσεων με αριθμό 144 και έχει μεταγραφεί στον τόμο 96 αριθμ. 40 του βιβλίου μεταγραφών του Δήμου Γαστούνης την 24-2-1973).

Η εταιρεία Mc ANDREWS & FORBES Co αγόραζε πλέον μονοπωλιακά και στην τιμή που επέβαλλε η ίδια την αυτοφυή και κατά τους χρόνους εκείνους πολύτιμη γλυκόρριζα του Ηλειακού κάμπου, τη συσκευάζε και την εξήγε ακατέργαστη στην Αγγλία, την Αμερική και την Μασσαλία μέσω του λιμένα της Κυλλήνης, όπου διατηρούσε γραφεία και αποθηκευτικούς χώρους.

Η εταιρεία ήταν οργανωμένη και εφάρμοζε συστήματα αμοιβών για την παρακίνηση των εργαζομένων. Λόγω του ότι οι φυσικές συνθήκες επηρεάζουν την διαδικασία «εξόρυξης» της γλυκόρριζας καθώς και την ποιότητά της, η εταιρεία είχε σύστημα καταγραφής και αξιοποίησης των μετεωρολογικών δεδομένων. Η εν λόγω εταιρεία ενδιαφέρθηκε επίσης για την εμπορία και λοιπών αγροτικών προϊόντων της περιοχής.

Το έτος 1941 το απόθεμα γλυκόρριζας της εταιρείας στην αποθήκη της στην Κυλλήνη ήταν 1.108 τόνοι. Μετά τον πόλεμο η διοίκηση της εταιρείας με επιστολή της (28-3-1945) ζήτησε από τους εκπροσώπους της στην Ελλάδα πλήρη ενημέρωση για την επιχειρησιακή και περιουσιακή της κατάσταση στη χώρα μας. Στις 25-6-1945 η διοίκηση της εταιρείας είχε πλήρως ενημερωθεί σε σχέση με τα ανωτέρω.

Υπεβλήθη στην διοίκηση της εταιρείας αναλυτική έκθεση, η οποία αφορούσε την μεταπολεμικά απαξιωμένη κατάσταση των μηχανημάτων, των υλικών, των κτηρίων, των βαγονιών και των αποθεμάτων γλυκόρριζας της εταιρείας. Αξίζει να αναφέρουμε ότι κατά το έτος 1945 τα αποθέματα γλυκόρριζας στην αποθήκη της εταιρείας Mc ANDREWS & FORBES Co στην Κυλλήνη ήταν περίπου 1.500 τόνοι. Έκτοτε οι εν λόγω επιχειρησιακές

δραστηριότητες αποτελούν ανάμνηση των εντοπίων.

Ωστόσο, η γλυκόρριζα εξακολουθεί και σήμερα να φύεται στην περιοχή μας, είναι δε εξαιρετικής ποιότητας. Το γεγονός αυτό αναφέρεται ότι το εκμεταλλεύονται ξένοι επιχειρηματίες και ιδιαίτερα Ιταλοί. Το ενδιαφέρον για την συλλογή και την εκμετάλλευση της γλυκόρριζας έγινε και πάλι έντονο μετά το έτος 1980. Αναφέρεται ότι κατά την δεκαετία του 1980 έγινε και στον Πύργο ατελέσφορη προσπάθεια σύστασης επιχειρησιακής μονάδας συλλογής και επεξεργασίας γλυκόρριζας. Σύμφωνα με εμπειρικούς υπολογισμούς ασχολουμένων άτυπα με την οικονομική σημασία της γλυκόρριζας για τους Ηλείους, κάθε χρόνο εξάγεται από την Ηλεία ποσότητα 300 – 350 τόνων του εν λόγω αυτοφυούς και ίσως ακόμη προσοδοφόρου προϊόντος, η τιμή του οποίου κατά το έτος 2000 αναφέρεται επίσης ότι ήταν 80 δραχμές ανά παραδοτέο κιλό.

Σε κάθε περίπτωση, μόνο μέσω μιας επιστημονικής και επίσημης επιχειρησιακής έρευνας θα μπορούσε τεκμηριωμένα να διακριβωθεί η όποια σημασία της γλυκόρριζας για την σύγχρονη οικονομία των Ηλείων.

ΣΤΑΦΙΔΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΥΡΓΟΥ 1899

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αι. η εκ μέρους των ελληνικών κυβερνήσεων πολιτική αδυναμία διαχείρισης της υπερπροσφοράς του σταφιδοκάρπου είχε ως αποτέλεσμα και την σταφιδική κρίση του έτους 1890. Η εν λόγω κρίση συνοδεύτηκε από αγροτικούς αγώνες και πολιτικές ανακατατάξεις.

Υπό την πίεση των παραμέτρων που προκάλεσαν την ανωτέρω σταφιδική κρίση, οι τότε κυβερνήσεις προέβησαν στη λήψη νομοθετικών μέτρων, τα οποία σε μεγάλο βαθμό είχαν τον χαρακτήρα ευκαιριακής διαχείρισης του σταφιδικού ζητήματος και πρόσκαιρης εκτόνωσης της κοινωνικής αγανάκτησης των σταφιδοπαραγωγών.

Χαρακτικό Τάσσου, Σταφιδεργάτες

Τα πρώτα νομοθετικά μέτρα ελήφθησαν διά των νόμων ΒΤΘ'/1895, ΒΤΣ'/1896 και ΒΥΚΕ'/1896. Διά των ανωτέρω νόμων μειώθηκε η επί της εξαγόμενης σταφίδας επιβαλλόμενη φορολογία κατά τέσσερες δραχμές το χιλιόλιτρο και θεσπίστηκε η σε είδος εισφορά (15%) επί της εξαγόμενης ποσότητάς της (παρακράτημα).

Δηλαδή, μετά το έτος 1895 το ελληνικό κράτος από την ποσότητα της ανά έτος εξαγόμενης σταφίδας παρακρατούσε υποχρεωτικά ποσότητα σταφιδοκάρπου με στόχο να αντισταθμίσει την πτώση της διεθνούς ζήτησης του προϊόντος, ιδιαίτερα την πτώση της ζήτησής του στη γαλλική αγορά, και να ρυθμίσει την τιμή του.

Αν και το παρακράτημα αρχικά λειτουργούσε ως αντισταθμιστικός παράγοντας στην μείωση της ζήτησης του προϊόντος και συνέβαλλε στη βελτίωση της τιμής του (1895 – 1897), η εκ μέρους του κράτους διαχείρισή του (1895-1899) συνολικά δεν απέδωσε τα αναμενόμενα. Κατά το έτος 1899 η διαχείριση των ήδη συσσωρευμένων παρακρατημάτων παρέμενε σε μεγάλο βαθμό ατελέσφορος, ενώ τα χρέη των σταφιδοπαραγωγών προς τους ιδιώτες συνεχώς αυξάνοντο.

Τα προβλήματα αυτά η τότε κυβέρνηση Γ. Θεοτόκη προσπάθησε να τα διαχειρισθεί με το νόμο ΒΦΠΓ' του 1899 «Περί Φορολογίας του σταφιδοκάρπου και περί συστάσεως Σταφιδικής Τράπεζας». Με τον ανωτέρω νόμο ο σε είδος φόρος της σταφίδας μειώθηκε σε 10% επί της εξαγόμενης ποσότητας. Το ποσοστό αυτό του παρακρατήματος, κατόπιν γνωμοδότησης ειδικής Επιτροπής η οποία υποβάλλετο στον Υπουργό Εσωτερικών και μέσου αυτού στο Υπουργικό Συμβούλιο, θα μπορούσε να αυξηθεί και να ανέλθει μέχρι και στο διπλάσιο ποσοστό, ανάλογα με την εκάστοτε διαμορφωμένη σχέση μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης του επίμαχου προϊόντος.

Επίσης, με τον ανωτέρω νόμο, για τη διαχείριση του παρακρατήματος και την επίλυση του σταφιδικού ζητήματος συστάθηκε και η Σταφιδική Τράπεζα υπό την μορφή Α.Ε. και με έδρα την Πάτρα, πρωτεύουσα τότε του νομού Αχαΐας και Ήλιδας. Η χρονική διάρκεια της τράπεζας ορίστηκε 20ετής και το διοικητικό συμβούλιό της αποτελείτο από 5 έως 10 μέλη. Την ίδρυση σχετικής τράπεζας με σκοπό την επίλυση του σταφιδικού ζητήματος είχαν προτείνει και διεκδικήσει Ηλείοι κατά τις σταφιδικές εξεγέρσεις του 1895 (Εφημ. “ΤΟ ΑΣΤΥ”, 15-8-1895). Μέτοχοι της Σταφιδικής Τράπεζας ήταν οι σταφιδοκτήμονες οι εισφέροντες σταφιδόκαρπο εισαγόμενο στις αποθήκες “λόγω του εις είδος εγγείου φόρου ή εξαγωγικού δασμού”. Η απόκτηση του παραστατικού της ανωτέρω εισφοράς επέιχε θέση μετοχής. Από την 5η Αυγούστου 1899 και εξής η Σταφιδική Τράπεζα είχε αναλάβει την είσπραξη, αποταμίευση και διάθεση του αντί εγγείου φόρου ή εξαγωγικού δασμού εισπραττόμενου σταφιδοκάρπου. Με δεδομένη την απαγόρευση ανέγερσης εκ μέρους της αποθηκών (άρθρο 24 του νόμου ΒΦΠΓ'/1899) και συμμορφούμενη προς τον περί Γενικών Αποθηκών νόμο (ΒΥΙΑ'/1899), ανέλαβε την σύσταση αποθηκών για την

εξυπηρέτηση των συμφερόντων του σταφιδοπαραγωγικού κλάδου (άρθρα 2 και 7 του Ν. ΒΥΙΑ΄/1899). Ως όφειλε (άρθρο 24 του περί Σταφ. Τρ. Νόμου του 1899), διατηρούσε αποθήκες για την αποταμίευση του εισπραττόμενου σταφιδοκάρπου και σε πόλεις-κωμοπόλεις του σημερινού νομού Ηλείας: Πύργο, Αμαλιάδα, Λεχαινά, Ζαχάρω. Η αποθήκη της Στ. Τρ. στον Πύργο άρχισε να λειτουργεί την 1η Αυγούστου 1901. Των ανωτέρω ποσοτήτων σταφιδοκάρπου επιτρέπετο η κατεργασία στο εσωτερικό της χώρας μόνο για την παραγωγή οινοπνεύματος. Κατόπιν αδείας του Συμβουλίου της Σταφιδικής Τράπεζας επιτρέπετο και μεταβίβαση των εν λόγω ποσοτήτων σταφιδοκάρπου σε άλλους βιομήχανους, και πάλι μόνο για την παραγωγή οινοπνεύματος. Σε κάθε περίπτωση, απαγορευόταν η εξαγωγή του αποταμιευμένου σταφιδοκάρπου της Σταφιδικής Τράπεζας. Προβλέπετο επίσης ότι, εάν διά νόμου εισάγετο στην Ελλάδα το μονοπώλιο παραγωγής οινοπνεύματος υπό του κράτους, η Σταφιδική Τράπεζα υποχρεούτο να παραδίδει τον εισπραχθέντα στις αποθήκες της σταφιδόκαρπο στα υπό του κράτους συσταθέντα ή επιλεγέντα εργοστάσια για την παραγωγή οινοπνεύματος (alcohol) ή καθαρού αποστάγματος οίνου (eau-de-vie de vin).

Η Σταφιδική Τράπεζα όφειλε πρωτίστως να ασχολείται με την λήψη μέτρων που έκρινε ως αναγκαία για την επέκταση της κατανάλωσης του σταφιδοκάρπου στο εξωτερικό, καθώς και για την ενίσχυση και βελτίωση της σταφιδοπαραγωγής.

Ωστόσο, η μόνη περί διαδόσεως του σταφιδοκάρπου ενέργεια της Σταφιδικής Τράπεζας, η οποία αναφέρεται στην λογοδοσία του Διοικητικού Συμβουλίου της 20ης Αυγούστου 1900, ήταν αυτή που αφορούσε την αποστολή σταφιδοκάρπου στο Μαυροβούνιο με σκοπό την οινοποίησή του.

*Ξήρανση κορινθιακής σταφίδας, δεκαετία 1930
(ημερολόγιο 2011 της Ε.Α.Σ. Ηλείας-Ολυμπίας, με τίτλο «Οι φάμπρικες της Μαυρομάτας»)*

Η εν λόγω ενέργεια της Σταφιδικής Τράπεζας απέτυχε, με αποτέλεσμα να μην επιτραπεί η προς βιομηχανική κατεργασία δωρεάν αποστολή της προαναφερόμενης ποσότητας σταφιδοκάρπου, αξίας 1.688,75 δραχμών.

«Το μετοχικό κεφάλαιο της Σταφιδικής Τράπεζας αποτελείτο από το καθαρό προϊόν του αντί φόρου ή εξαγωγικού δασμού εισπραττόμενου σταφιδοκάρπου μετά την προς το δημόσιο απόδοση του εκ δραχμών τεσσάρων κατά χιλιάδα ενετικών λιτρών εγγείου φόρου ή εξαγωγικού δασμού επί του ποσού, κατά την εξαγωγή του οποίου εισεπράχθη ο σε είδος έγγειος φόρος ή εξαγωγικός δασμός» (άρθρο 12 Νόμου ΒΦΠΓ/1899).

Την Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας αποτελούσαν οι σταφιδοκτήμονες των οποίων η ετήσια εισφορά σε σταφιδόκαρπο ανερχόταν τουλάχιστον στην ποσότητα των 1.000 ενετικών λιτρών.

Ανάλογα με το ύψος της προαναφερόμενης εισφοράς εκάστου των συμμετεχόντων στην Γενική Συνέλευση της Τράπεζας καθορίζονταν και οι ψήφοι του. Ο σταφιδοκτήμονας που εισέφερε 1.000 – 5.000 ενετικές λίτρες σταφιδοκάρπου είχε δικαίωμα μίας ψήφου. Ο εισφέρων 5.000 – 15.000 είχε δικαίωμα δύο ψήφων και ο υποβληθείς σε εισφορά άνω των 15.000 ενετικών λιτρών είχε δικαίωμα τριών ψήφων στην Γενική Συνέλευση των μετόχων, η οποία μετά το έτος 1900 συνείρχετο στην Πάτρα την 1η Ιουλίου εκάστου έτους. Η συμμετοχή των σταφιδοκτημόνων στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας «εις ουδεμίαν υποβάλλετο κατάσχεσιν». Ήταν δε

αδιαίρετη και αναπαλλοτριώτη και δεν μεταβιβάζονταν παρά μόνο «λόγω προικός και κληρονομικού δικαιώματος».

Η Σταφιδική Τράπεζα είχε την υποχρέωση να χορηγεί καλλιεργητικά δάνεια μόνο σε σταφιδοκτήμονες με ετήσιο τόκο 5%, σύμφωνα με τις από 2-12-1896 περί χορηγίας σχετικών δανείων διατάξεις της σύμβασης μεταξύ Κυβέρνησης και Εθνικής Τράπεζας και το νόμο ΒΥΞΑ/8-1-1897, με τον οποίο επικυρώθηκε η ανωτέρω σύμβαση. Το ύψος των καλλιεργητικών δανείων προέκυπτε με βάση την συμμετοχή εκάστου σταφιδοκτήμονα στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας. Σε καμία περίπτωση το καλλιεργητικό δάνειο δεν μπορούσε να είναι κατ' έτος μεγαλύτερο των 1.000 δραχμών. Όταν σταφιδοκτήμων δεν εκπλήρωνε εμπρόθεσμα τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει προς την Τράπεζα, διεγράφετο από τον πιστωτικό της κατάλογο. Τα καθαρά κέρδη που προέκυπταν από τη λειτουργία της Σταφιδικής Τράπεζας αποτελούσαν το αποθεματικό της κεφάλαιο.

Εάν εκ των εργασιών της Τράπεζας κατά το προηγούμενο έτος προέκυπτε ότι το μετοχικό της κεφάλαιο μειούτο κατά το ήμισυ, η Γενική Συνέλευση των μετόχων μπορούσε να αποφασίσει τη διάλυσή της και τη διάθεση του εναπομείναντος ποσού από το μετοχικό της κεφάλαιο. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης υποβάλλετο στον Υπουργό Εσωτερικών και αποφαινότο το Υπουργικό Συμβούλιο. Εάν η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης γινόταν αποδεκτή, ο Υπουργός Εσωτερικών προκαλούσε Β. Διάταγμα για την διάλυση της Τράπεζας. Το υποκατάστημα της Σταφιδικής Τράπεζας στον Πύργο συστάθηκε βάσει του νόμου ΒΦΠΓ/17-6-1899, άρθρο 26, ενώ ανά την λοιπή σταφιδοφόρα Ηλεία βάσει του ανωτέρω νόμου το Συμβούλιο της Τράπεζας είχε συστήσει γραφεία για την επίτευξη των καταστατικών και λειτουργικών της σκοπών.

Εν συνεχεία αξίζει να αναφερθούμε στο οικονομικοκοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον λειτουργίας της Σταφιδικής Τράπεζας και ιδιαίτερα στους κοινωνικούς αγώνες των Ηλείων σε σχέση με τους στόχους λειτουργίας οι οποίοι αφορούσαν το παρακράτημα και κατ' επέκταση και την επίλυση του σταφιδικού ζητήματος.

Το έτος 1902 μειώθηκε έντονα η τιμή της σταφίδας. Με το νόμο ΒΠΞΕ΄/1903 «Περί μεταρρυθμίσεως του νόμου... περί φορολογίας του σταφιδοκάρπου και περί συστάσεως Σταφιδικής Τράπεζας», το ποσοστό της σε είδος εισφοράς (παρακράτημα) μπορούσε να αυξηθεί από 10% μέχρι 24% μετά από γνώμη της Επιτροπής του άρθρου 2 του Νόμου ΒΦΠΓ΄/1899. Η τροποποίηση διατάξεων που αφορούσε την λειτουργία της Σταφιδικής Τράπεζας εξυπηρετούσε πληρέστερα τα συμφέροντα των σταφιδοπαραγωγών. Ωστόσο, παρά την ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση, το σύστημα του παρακρατήματος και γενικότερα η λειτουργία της Σταφιδικής Τράπεζας δεν συνέβαλαν στην λύση του σταφιδικού ζητήματος.

Κατόπιν τούτου προτάθηκε και από τους Ηλείους σταφιδοπαραγωγούς η λύση του μονοπωλίου, δηλαδή η σύσταση εταιρείας η οποία θα αναλάμβανε το προνόμιο της αποκλειστικής διαχείρισης του προϊόντος. Αποτέλεσμα του μονοπωλίου θα ήταν τα οφέλη από την παραγωγή και την εμπορία της σταφίδας να διανέμονται μόνο μεταξύ παραγωγού και εταιρείας, η οποία λόγω συμφέροντος θα επεδίωκε την διαρκή επέκταση της κατανάλωσης του σταφιδοκάρπου. Στην εξουσία από την 24-11-1902 ήταν η κυβέρνηση Θ. Δηλιγιάννη.

Η πολιτική αστάθεια ήταν έντονη. Ο Θ. Δηλιγιάννης δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει το θέμα του μονοπωλίου της σταφίδας και παραιτήθηκε την 13-6-1903. Η νέα κυβέρνηση υπό τον Γ. Θεοτόκη ανέλαβε την διακυβέρνηση της χώρας την 14-6-1903. Το κυριότερο θέμα που καλείτο να αντιμετωπίσει ήταν το σταφιδικό πρόβλημα και ειδικά το αίτημα του μονοπωλίου, το οποίο είχε πλέον ισχυρή λαϊκή βάση.

Στο σημείο αυτό επισημαίνουμε ότι και οι υπέρ του μονοπωλίου αγροτικές εξεγέρσεις στις οποίες πρωτοστάτησαν Ηλείοι και Πύργιοι δεν απέβλεπαν στην οικονομική και κοινωνική αλλαγή. Επιδιώκετο η παρεμβατική πολιτική του κράτους για να ξεπεραστεί η σταφιδική κρίση και να αναζητηθεί η χαμένη οικονομική ευρωστία, με την προσδοκία ότι ίσως ο σταφιδικός κόσμος να αποκτούσε τη δυνατότητα να ενσωματωθεί κυρίως καταναλωτικά στο σύστημα του ανερχόμενου βιομηχανικού καπιταλισμού. Ουσιαστικά, η κινητοποίηση των σταφιδοκαλλιεργητών υπέρ του μονοπωλίου εκφράζει κοινωνικοπολιτική επιλογή κατά των ελευθέρων ανταλλαγών. Σε άλλες χώρες η επιλογή αυτή είχε επιτευχθεί από τη δεκαετία του 1880. Η Γερμανία από το έτος 1879 πρώτη άρχισε να εφαρμόζει παρεμβατική πολιτική υπέρ του αγροτικού κόσμου. Στη Γαλλία επίσης τα αγροτικά αιτήματα της δεκαετίας του 1880 αφορούσαν την τελωνειακή προστασία. Το προστατευτικό δασμολόγιο στην εισαγωγή της σταφίδας που εφάρμοσε με νόμο τον Ιανουάριο του 1892 ο Υπουργός Γεωργίας της Γαλλίας Jules Meline αφορούσε άμεσα τους κατά την δεκαετία του 1890 εξεγερμένους Έλληνες σταφιδοκαλλιεργητές. Να επισημάνουμε επίσης ότι στην Ελλάδα την εποχή αυτή των εκτεταμένων σταφιδοκαλλιεργειών και των αγροτικών εξεγέρσεων άρχισε η εκβιομηχάνιση. Τα εν λόγω αντικρουόμενα γεγονότα επιδρούσαν στην διαμόρφωση της πολιτικής των κυβερνήσεων. Ο σφυγμός της παγκόσμιας οικονομίας χτυπούσε πλέον στα εργοστάσια, τα λιμάνια και τα χρηματιστήρια της Δύσης. Η Ελλάδα όφειλε να ενσωματωθεί σ' ένα διεθνές οικονομικό σύστημα στο οποίο κυριαρχούσαν όχι μόνο τα εμπορικά και τραπεζικά δίκτυα του δυτικού καπιταλισμού, αλλά και οι βιομηχανίες του. Ωστόσο, η επερχόμενη εκβιομηχάνιση της ελληνικής οικονομίας προσέκρουσε στις επιλογές του κόσμου της υπαίθρου και ειδικά των σταφιδοκαλλιεργητών. Οι εξεγέρσεις τους, οι οποίες συνέβαιναν σε περιοχές με την πλέον έντονη ενσωμάτωση στην τότε καπιταλιστική οικονομία (Πάτρα, Πύργος...), δεν είχαν πλέον τον χαρακτήρα και την τύχη των αγροτικών εξεγέρσεων της Οθωνικής περιόδου. Είχαν ειδικά κοινωνικά χαρακτηριστικά και προκαλούσαν υπολογίσιμα κοινωνικά αποτελέσματα.

Εν μέσω των ανωτέρω αγροτικών εξεγέρσεων, οι μικροί σταφιδοκαλλιεργητές, οι ακτήμονες εμφυτευτές, οι αγρότες και οι εργάτες που συνδέοντο με την παραγωγή και την εμπορία της σταφίδας διατηρούσαν με τους μεγαλοκτηματίες και τους σταφιδεμπόρους σχέσεις συνεργασίας παρά την διαφορά των μεταξύ τους συμφερόντων. Αυτό δείχνει ότι οι αγροτικές εξεγέρσεις στις σταφιδοφόρες περιοχές δεν γίνονταν με ταξικά κριτήρια, όπως συνέβαινε στις εργατικές εξεγέρσεις των

βιομηχανικών περιοχών. Άλλωστε, καθ' όλη τη διάρκεια του 19ου αι. οι επαναστάσεις και οι κοινωνικές εξεγέρσεις με αίτημα την οικονομικοκοινωνική αλλαγή δεν αναπτύχθηκαν στον αγροτικό χώρο. Αυτό εξηγεί και το γιατί η σταφιδική κρίση δεν έφερε αντιμέτωπες διαφορετικές κοινωνικές τάξεις, παρά μόνο κάποιες επαγγελματικές ομάδες. Το γεγονός ότι κατά την σταφιδική κρίση οι αστοί των σταφιδοφόρων περιοχών συμμετείχαν καθοριστικά στην διαμόρφωση της κυρίαρχης πολιτικής τάσης του αγροτικού κινήματος εμμένοντας στην ανάκτηση της χαμένης ευμάρειας, που κατά το πρόσφατο παρελθόν συγκυριακά είχε αποκομίσει η ελληνική κοινωνία, σχετίζεται με τις δυνατότητές τους να αξιοποιήσουν υπέρ της εκβιομηχάνισης της χώρας την οικονομία της αγοράς που είχε διαμορφωθεί κατά τις προηγούμενες δεκαετίες από την καλλιέργεια και το εμπόριο της σταφίδας. Η σταφίδα από παράγοντα ανάπτυξης εξελίσσεται σε συντελεστή επιβράδυνσης της ελληνικής οικονομίας. Την εξέλιξη αυτής μεταξύ άλλων καλείτο να διαχειρισθεί και να αποτρέψει η Σταφιδική Τράπεζα της Ελλάδος.

Για να γίνει πλέον εμφανής η σημασία της Σταφιδικής Τράπεζας, αρκεί να αναφέρουμε ότι λίγα χρόνια πριν την ίδρυσή της (1872) η συνολική αξία των εξαγωγών σταφίδας ήταν περίπου 31.000.000 δραχμές, ίση με τα συνολικά φορολογικά έσοδα του Δημοσίου και σχεδόν ίση με το επίπεδο της νομισματικής κυκλοφορίας. Ο μέγιστος μέσος όρος κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων του 1872 ήταν περίπου 36.000.000 δραχμές. Να αναφέρουμε επίσης ότι η ποσοστιαία συμμετοχή της σταφίδας επί της συνολικής αξίας των εξαγωγών της χώρας, όπως αυτή καταγράφεται στους μέσους όρους των παρακάτω επιλεγμένων περιόδων, δείχνει τη σημαντικότητα της σταφίδας για την ελληνική οικονομία κατά τον 19ο αι. και την σημασία της Σταφιδικής Τράπεζας, που καλείτο να διαχειρισθεί τα δεδομένα αυτά. Η ποσοτική συμμετοχή της σταφίδας επί της συνολικής αξίας των εξαγωγών της χώρας στους Μ.Ο. των περιόδων 1898 – 1901 και 1903 – 1906 αφορά την χρονική περίοδο λειτουργίας της Σταφιδικής Τράπεζας. Το σταφιδικό ζήτημα ήταν και παραμένει εθνική υπόθεση, όχι μόνο για την συμμετοχή του στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας κατά τον 19ο – 20ο αι., αλλά και για το πόσο και πώς συνέβαλε στην εκβιομηχάνιση της χώρας.

Έτη ή περίοδος	Εξαγωγικό προϊόν: Σταφίδα. % συμμετοχή επί της συνολικής αξίας των εξαγωγών
M.O. 1860 – 63	57%
» 1865 – 68	48%
» 1873 – 74	63%
» 1887 – 89	55%
» 1892 – 95	41%
» 1895 – 98	37%
» 1898 – 1901	45%
» 1903 – 1906	35%
» 1907 – 1910	31%

Στις ανωτέρω οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους που διαμόρφωναν το περιβάλλον λειτουργίας της Σταφιδικής Τράπεζας πρέπει να προσθέσουμε και το ότι στην προαναφερθείσα λύση του μονοπωλίου ήταν αντίθετη η Αγγλία, κυριότερος πελάτης της ελληνικής σταφιδικής αγοράς. Να επισημάνουμε ότι η ζήτηση σταφίδας στην Μεγάλη Βρετανία αυξανόταν παράλληλα με την εκβιομηχάνιση της βρετανικής οικονομίας. Εκ μέρους των Άγγλων διατυπωνόταν ο ισχυρισμός ότι το μονοπώλιο ήταν αντίθετο προς την ισχύουσα εμπορική σύμβαση μεταξύ Ελλάδος και Αγγλίας. Η ανωτέρω αντίθεση της Αγγλίας υπεστηρίχθη ότι υπεκινήθη από ισχυρούς Έλληνες σταφιδεμπόρους.

Στην εφ. του Πύργου «ΠΑΤΡΙΣ» της 30 Ιουνίου 1903, αρ. φ. 222, σελ. 1, υπάρχει άρθρο του πολιτειολόγου και πρώην υπουργού Γ. Φιλάρετου διά του οποίου επιχειρεί να αντικρούσει τις θέσεις της Αγγλίας και γενικά των ξένων κατά της σύμβασης του μονοπωλίου.

Η ματαίωση της ψήφισης του μονοπωλίου από την κυβέρνηση Γ. Θεοτόκη προκάλεσε νέες αγροτικές εξεγέρσεις και κοινωνικές αντιδράσεις στην Ηλεία και ειδικότερα στον Πύργο. Η εφημερίδα «Νεολόγος» Πατρών, στο υπ' αριθμ. 3198 φύλλο της 21-6-1903, κάνει εκτενή αναφορά στις αγωνιστικές διεκδικήσεις και στα γεγονότα που ακολούθησαν την μη ψήφιση του μονοπωλίου.

Η εφ. «Αθήναι» της 28 Ιουνίου 1903, αριθμ. φύλλου 246, σελ. 1, περιγράφει επίσης την εξέγερση των Ηλείων για την ψήφιση του μονοπωλίου. Σχετική αναφορά κάνει και η εφ. «Πατρίς» του Πύργου της 30-6-1903, σελ. 2.

Χαρακτικό Α. Τάσσου, Κοινωνικοί-Αγροτικοί Αγώνες

Οι εξεγέρσεις των Ηλείων σταφιδοκαλλιεργητών εστρέφοντο κατά της κυβέρνησης Γ. Θεοτόκη και της Βουλής, τις οποίες κατηγορούσαν για αδυναμία επίλυσης του σταφιδικού ζητήματος. Ακολούθησε η παραίτηση της κυβέρνησης Γ. Θεοτόκη. Η πτώση της οφείλεται κυρίως στους κοινωνικούς-αγροτικούς αγώνες των Ηλείων. Την 28-6-1903, μετά την δημοσίευση των Β.Δ. αποδοχής των παραιτήσεων των μελών της παρελθούσας κυβέρνησης, σχηματίστηκε νέα κυβέρνηση υπό τον Δ. Ράλλη.

Η επίλυση του σταφιδικού ζητήματος και η εκτόνωση της εξέγερσης των Ηλείων ήταν τα πρώτα θέματα που καλείτο ν' αντιμετωπίσει η νέα κυβέρνηση. Ο Πρωθυπουργός Δ. Ράλλης δήλωσε ότι θα καταστείλει την αναρχία των σταφιδοπαραγωγών της Ηλείας και ότι θα επιβάλει το κράτος του νόμου. Οι σταφιδοπαραγωγοί υποστήριξαν ότι το κράτος είναι υπεύθυνο για τα γεγονότα. Σχετική αναφορά κάνει η εφημ. «Πατρίς» Πύργου και στο υπ. αρ. 222 φύλλο της 30-6-1903. Επίσης, η εφ. των Πατρών «Πελοπόννησος» της 30-6-1903, αρ. φύλλου 4220, σελ. 1, σε σχέση με τα ανωτέρω θέματα κάνει ενδιαφέρουσα αναφορά. Εν μέσω αυτών των γεγονότων λειτουργούσε η Σταφιδική Τράπεζα όταν κατά το έτος 1903 η Ελληνική Κυβέρνηση αποφάσισε ότι όφειλε να αγοράσει με τα χρηματικά της αποθέματα το συσσωρευμένο πλεόνασμα της σταφίδας.

Οι αντιτιθέμενοι στην ανωτέρω ρύθμιση υποστήριξαν ότι η εν λόγω κυβερνητική απόφαση θα οδηγούσε την Σταφιδική Τράπεζα σε πτώχευση. Ακολούθησαν κοινωνικές αντιδράσεις και πολιτικές ανακατατάξεις. Τελικά, η Σταφιδική Τράπεζα δεν μπόρεσε να διαχειρισθεί με επιτυχία την μεγάλη παραγωγή του έτους 1903 καθώς και τα συσσωρευμένα πλεονάσματα των προηγούμενων ετών. Δανείζεται από τις τράπεζες Εθνική, Αθηνών και Ιονική και τους εκχωρεί όλα τα δικαιώματα των συμβάσεων οινοποίησης του παρακρατηθέντος σταφιδοκάρπου (παρακράτημα). Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν η πτώχευση της Σταφιδικής Τράπεζας.

Μετά την Σταφιδική Τράπεζα, η διαχείριση των πλεονασμάτων ανατέθηκε σε όμιλο Ελλήνων και ξένων κεφαλαιούχων οι οποίοι το 1905 ίδρυσαν την «Προνομιούχο Εταιρεία προς προστασία της παραγωγής και της εμπορίας σταφίδος». Στην εν λόγω εταιρεία, την οποία διηύθυνε ο Ιωάννης Πεσματζόγλου, Διοικητής της Τράπεζας Αθηνών, συμμετείχε η Banque de l' Union Parisienne και η τράπεζα "Erlanger & Cie" του Λονδίνου. Η ανωτέρω σύμπραξη του χρηματιστικού κεφαλαίου σηματοδοτούσε την εμφάνιση και την παρέμβασή του σε πολλούς τομείς της ελληνικής οικονομίας. Χαρακτηριστικό δείγμα της παρέμβασης αυτής στο χώρο της βιομηχανίας είναι η ίδρυση το 1906 της «Εταιρείας Οίνων και Οινοπνευμάτων», θυγατρικής της «Προνομιούχου».

Σχετικά με το παρακράτημα, στην εφημερίδα «ΤΟ ΑΣΤΥ» της 6-7-1895 εδημοσιεύθηκαν τα εξής :

«Νέος Πελοποννησιακός πόλεμος. Πρὸς τὸ παρὸν διεξάγεται διὰ τῶν ἀντιθέτων τηλεγραφημάτων, τὰ ὅποια βλέπετε κατωτέρω. Ἀργότερον ὅμως δὲν εἶναι ἀπίθανον καὶ ἀλλέως, δι' ὄπλων ὀλιγώτερον εἰρηνικῶν καὶ μέσων βιαιοτέρων. Αἱ Πάτραι, τὰ Φιλιατρά, ὁ Πύργος, ἡ Ἀχαΐα ὑπὲρ τῆς παρακρατήσεως. Ἡ Κόρινθος, τὸ Αἴγιον, ἡ Μεσσήνη κατὰ τῆς παρακρατήσεως. Καὶ δὸς του τηλεγραφήματα καὶ δὸς του διαμαρτυρήσεις. Καὶ δὸς του ἐκκλήσεις, καὶ δὸς του ἀπειλαί, ψηφίσματα, σταφιδικαὶ ἐκδρομαί. Τὴν δ' ἐπανάστασιν αὐτὴν ποῖος τὴν ἐξήγειρεν; Ἡ ἔλλειψις γνώμης ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως, ἥτις, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐκφερομένη, δὲν θὰ ἄφηνε τὰ ἀντίθετα συμφέροντα νὰ παροξυνθοῦν τόσον καὶ θὰ ἐμετρίαζε τὴν μεταξὺ ἀλλήλων ἀντίθεσιν, ὅχι δὲ ὀλιγώτερον καὶ ἡ ἔλλειψις εἰλικρινείας ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως (Δηλιγιάννη) εἰς τὰς πρὸς τοὺς σταφιδικοὺς πληθυσμοὺς δηλώσεις της.

Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ἐξεγερθοῦν οὗτοι, ἀφοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ἔτοιμον μετὰ τῆς Ρωσίας σύμβασιν, τὴν ὁποίαν κατόπιν κοπιωδεστάτων διαπραγματεύσεων εἶχε

συνομολογήσει ή ἄχρους κυβέρνησις, κατώρθωσεν ό κ. Δηλιγιάννης σχεδόν νά ματαιώσῃ; Πῶς νά μὴν ἀκούεται πανταχόθεν ή κραυγή τῆς ἀπελπισίας καί πῶς νά μὴν ἐγείρωνται πολύηχοι αἱ διαμαρτυρίαι τῶν πεινόντων στομάχων;

Καί νομίζει ό κ. Δηλιγιάννης ὅτι προπαρασκευάσας τὴν φοβερὰν ταύτην ἐξέγερσιν ὀλοκλήρων πληθυσμῶν, ἐξέγερσιν κατὰ τοῦ πεπρωμένου, ἐξέγερσιν κατὰ τῶν ἀτυχιῶν, ἐξέγερσιν – τὸ φοβερώτερον ! – κατ' ἀλλήλων, ἠμπορεῖ νά γλυτώσῃ; Ἢμπορεῖ νά παραμείνῃ κυβέρνησις;....».

Το 1895, σχετικά με τα αγροτικά χρέη και τις αγροτικές εξεγέρσεις που ξέσπασαν πάλι στην Ηλεία, μεταξύ άλλων δημοσιεύθηκαν και τα εξής στην εφημερίδα «ΤΟ ΑΣΤΥ» στις 15 Αυγούστου 1895, σ. 2:

«Σήμερον μετὰ μεσημβρίαν ἰδοὺ δύο δείγματα κοινωνικοῦ κλονισμοῦ ἀήθους. Εἰς τὸ χωρίον Ξυλοκέρα φόνος ἐγένετο σήμερον. Ἀφορμὴ αὐτοῦ τὸ γνωστὸν ζήτημα τὸ συνταράσσον ἐκ βάθρων τὰ κοινωνικὰ θεμέλια. Χωρικός τοῦ χωρίου τούτου ἔπεσε θῦμα τῆς ἀθετήσεως τοῦ ὄρκου τοῦ ἀπέναντι τῶν συγχωρίων του. Ἡ κατάστασις δυσάρεστος καὶ μᾶλλον ἀνησυχητικὴ. Ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ κατόπιν τοῦ ρεύσαντος αἵματος ἐζήτησεν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου ἐνίσχυσιν στατιωτικὴν.

Εφ. "ΤΟ ΑΣΤΥ", 15 Αυγούστου 1895

Ἄλλη σκηνὴ σημαντικὴ εἰς τὸ χωρίον Ἅγιος Ἰωάννης. Σήμερον πρωΐαν δικαστικὸς κλητὴρ κατέσχε σταφιδόκαρπον χωρικοῦ, ἀπελθὼν δὲ ἀφῆκε φύλακας πρὸς φρούρησιν τοῦ καρποῦ. Οἱ χωρικοί, μόλις μαθόντες τὴν κατάσχεσιν, συνῆλθον συσσωματωμένοι καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν φυλάκων, ἐκδιώξαντες τούτους, σωθέντας χάρις εἰς τὴν ὠκυποδίαν των. Δὲν παρέρχεται ἡμέρα, καθ' ἣν νά μὴ σημειωθῇ ὁμοειδὲς συμβάν.»

«ΤΟ ΑΣΤΥ », 17 Αυγούστου 1895, ἀρ. φ. 1703, σ. 2

«Μέχρι τοῦδε τὰ ἐξῆς χωρία ἀρνοῦνται τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν: Μπαρμπάσαινα, Λαμπέτι, Κολλύρι, Βούναργος, Ξυλοκέρα, Κατσαροῦ, Τζόγια, Ἅγιος Ἰωάννης, Κούκουρα.

Εἰς τὸ Λαμπέτι συνέστησαν ταμεῖον ἀμύνης χάριν τῶν ἀναγκῶν τοῦ χωρίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος προσέφερε ποσότητα ἀνάλογον τῆς παραγωγῆς του σταφίδος. Σκοπὸς τῆς συστάσεως τοῦ Ταμείου εἶναι ἡ ἀλληλοβοήθεια. Τὴν σταφίδα των συλλέγοντες εἰς κοινὸν φορτίον δι' ἐπιτροπῆς θ' ἀποστέλλουν εἰς Πάτρας καὶ ἀλλαχοῦ, διὰ νὰ τὴν πωλήσουν.»

«ΤΟ ΑΣΤΥ », 20 Αυγούστου 1895, ἀρ. φ. 1806, σ. 1

«Ἡ Μπαρμπάσαινα εἶναι τὸ χωρίον, ποὺ πρῶτον ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς ἀρνήσεως τῆς πληρωμῆς τῶν χρεῶν πρὸς τοὺς δανειστάς, ὑψῶσαν πρῶτον τὴν σημαίαν τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν χωρικῶν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐμπόρων.»

«ΤΟ ΑΣΤΥ », 31 Αυγούστου 1895, ἀρ. φ. 1717, σ. 1:

Οἱ χωρικοὶ τῆς Ἡλείας ἐκτὸς Νόμου

Πύργος, 29 Αὐγούστου

«Ἐξακολουθεῖ ἡ ἔκρυθμος κατάστασις. Σήμερον ἔλαβον χώραν 2 ἐπεισόδια παραγαγόντα αἴσθησιν ζοηράν. Συνεπεῖα ἐντολῆς τοῦ Εἰσαγγελέως οἱ δικαστικοὶ κλητῆρες Βασιλακόπουλος καὶ Παπαμιχαλόπουλος μετέβησαν εἰς τὸ χωρίον Λαμπέτι νὰ ἐπιδώσουν 4 ἀγωγάς. Εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ χωρίου διὰ συριγμῶν συνελθόντες οἱ χωρικοὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν δικαστικῶν κλητῆρων. Οὗτοι δὲ ὑπεχώρησαν αὐθωρεῖ. Ἄλλ' οἱ χωρικοὶ μὲ μαχαίρας καὶ μὲ λιθοβολισμοὺς καὶ μὲ ἀποδοκιμασίας παρηκολούθησαν αὐτοὺς μέχρι τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ πλησίον τῆς πόλεως, ἔνθα ἐπιτιθέντες κατὰ τοῦ Βασιλακοπούλου τὸν κατέρριψαν εἰς τὸ ἔδαφος, τοῦ ἀφῆρεσαν τὰ ἔγγραφα, τὸ περιστροφὸν καὶ τὸ βαλάντιόν του, σχίσαντες τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.»

Στην εφ. « ΤΟ ΑΣΤΥ » της 15-8-1895 γίνεται εκτενής αναφορά στις αγροτικές εξεγέρσεις των Ηλείων και περιγράφεται η κοινωνική ζωή των Πυργίων εν μέσω των ανωτέρω κοινωνικών εξεγέρσεων. Σχετικά με το αίτημα των Ηλείων για τη σύσταση Τράπεζας αγροτικού χαρακτήρα αναφέρονται τα εξής:

«Εἶναι καιρὸς νὰ παρέμβῃ ἡ Πολιτεία μὲ τὴν βαρῦτητα καὶ τὸ κῦρος τῆς ἐπισημότητός της λαμβάνουσα πρόνοιαν ὑπὲρ τῆς τύχης πολιτῶν, καταφυγόντων εἰς τὰ ἔσχατα ἐξ ὑπερτάτης ἀνάγκης, πρὶν ἢ τὸ κακὸν γενικευθῇ καὶ ἡ ἀνταρτικὴ ἐπιδημία ἐνσκήψῃ εἰς ὅλους τοὺς ὁμοιοπαθεῖς πληθυσμούς. Ἡ πρώτη δὲ μέριμνα τῆς Πολιτείας μετὰ τὴν ἀπόπειραν κανονισμοῦ τῶν μεταξὺ δανειστῶν καὶ ὀφειλετῶν χρεῶν καὶ τῆς ἀναβολῆς τῆς πληρωμῆς αὐτῶν, ἕως ὅτου ἀνακουφισθοῦν οἱ δουλοπάροικοι ὀφειλέται, θὰ εἶναι ἡ σύστασις Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ἐκ τῆς ὁποίας προμηθεύομενοι οἱ καλλιεργηταὶ τὰ ἀναγκαιοῦντα ἐν λογικῷ τόκῳ πρὸς καλλιέργειαν κεφάλαια, θὰ ἀπαλλαγοῦν τῶν ἐκμυζητικῶν βδελλῶν, τῶν πολυαρίθμων ἀπλήστων τοκιστῶν. Μόνον ἡ σύστασις τοιοῦτου εὐεργετικοῦ Ἰδρύματος θὰ δυνηθῇ νὰ ἀνακουφίσῃ βαθμιδῶν τοὺς πολυβασανισμένους σταφιδοπαραγωγούς καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ σὺν τῷ χρόνῳ τὰς διαταραχθεῖσας ἐπικινδύνως ὁμαλὰς σχέσεις τῶν πολιτῶν.»

Εφημερίδα του Πύργου «Πατρίς» της 30 Ιουνίου 1903, αρ. φύλλου 222, σελ. 1

«Αἱ διαμαρτυρίαι κατὰ τοῦ μονοπωλίου. Ἄρθρον τοῦ πολιτειολόγου καὶ πρῶτην ὑπουργοῦ Γ. Φιλαρέτου, δι' οὗ ἀνατρέπονται τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ξένων κατὰ τῆς συμβάσεως τοῦ μονοπωλίου.

Μέχρι τινὸς οἱ ξένοι φανερῶς ἐπέβαλον τὴν θέλησίν των ἐπὶ μόνων τῶν ζητημάτων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἀπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐγκαταστάσεως τοῦ διεθνοῦς οικονομικοῦ ἐλέγχου θηρεύουσι πάση δυνάμει νὰ ἐπεκτείνωσι ἀπροκαλύπτως τὴν σιδηρᾶν κηδεμονίαν των καὶ ἐπὶ παντὸς σχεδὸν ἀναφυομένου σπουδαίου ὀπωσδήποτε ἐσωτερικοῦ ζητήματος. Νεώτατον παράδειγμα εἶναι ἡ πρὸ ὀλίγων μηνῶν παράδοξος ἀξιώσις των νὰ διορίζουν τοὺς οικονομικοὺς ὑπαλλήλους. Ἀλλὰ τότε οἱ ξένοι ἐπὶ τῇ κυβερνητικῇ ἀντιστάσει ὑπέκυψαν, ὡς ἐλέχθη, εἰς τὴν λογικὴν.»

Στην εφημερίδα «Νεολόγος» Πατρών, στο υπ' αριθμ. 3198 φύλλο της 21-6-1903 δημοσιεύθηκαν και τα εξής:

«Τὸ Μονοπώλιον

Ἀναβρασμὸς εἰς τὸν Πύργον

Παντοῦ μαῦραι σημαῖαι

Αἱ διαδηλώσεις – μέτρα Ἀρχῶν

Πύργος 20 Ἰουνίου

Ὡς βόμβα ἐξερράγη ἐν μέσῳ τοῦ Πύργου ἡ εἶδησις τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Θεοτόκη περὶ ναυαγίου τοῦ μονοπωλίου κατόπιν τῶν παραστάσεων τῶν Δυνάμεων. Ἡ εἶδησις αὕτη γνωσθεῖσα διὰ τῆς ἐγχωρίου ἐφημερίδος «Πατρίς», κυκλοφορησάσης μὲ πένθιμον περιθώριον, ἐξηρέθισε τὸν κόσμον τῶν κτηματιῶν. Ἐν ἀκαρεῖ ὁ Πύργος εὐρέθη ἐπὶ ποδός, μία δὲ φωνὴ ἐξήρχετο ἐκ τοῦ στόματος ὄλων. Πάει τὸ μονοπώλιον. Πάει ἡ τελευταία μας ἐλπίς.

Ἡ πόλις ἀπὸ τῆς 6ης πρωϊνῆς ἦτο εἰς κίνησιν μὲ τὰ πνεύματα τῶν κατοίκων ἐξημμένα, ὁ λαὸς ἀπεγνωσμένος ἐξήρχετο καὶ διευθύνετο εἰς τὰ κέντρα τῆς πόλεως, ὅπου πυκνοὶ ὄμιλοι συνεζήτουν παταγωδῶς περὶ τῆς καταστάσεως. Λίαν πρωῖ οἱ κώδωνες ὄλων τῶν ναῶν τῆς πόλεως ἠχοῦσι παταγωδῶς ἀγγέλλοντες τὸ ἀλγεινὸν ἄγγελμα εἰς τὰ πέριξ τοῦ Πύργου. Ὅλα γενικῶς τὰ καταστήματα ἀνήρησαν μαύρας σημαίας εἰς ἔνδειξιν πένθους. Αἱ πλεῖσται σημαῖαι φέρουν ἐπιγραφὰς “κάτω οἱ

πουλημένοι. Κάτω οί 17 προδότηι τοῦ "Ἐθνους" ... Ἐκεῖ διεξάγονται συζητήσεις ζωηρότατοι, ὄμιλοι δὲ συζητούσι θορυβωδῶς. Θὰ κάμουμε συλλαλητήριον λέγουν. Θὰ πάμε στὰς Ἀθήνας ἔνοπλοι. Θὰ ζητήσωμεν ἀπὸ τὸν Βασιλέα τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς... Ἡ κινήσις καὶ ἡ συγκέντρωσις τοῦ κόσμου ζωηρεύει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Μεταξὺ τοῦ πλήθους θεῶνται ὁ δικηγόρος Χρονόπουλος καὶ ὁ περίφημος τῆς Βαρβάσαινης Παπαστασινός, οἵτινες γίνονται ἀφορμὴ ζωηροτάτων ἐκδηλώσεων ὑπὲρ τοῦ μονοπωλίου.»

Για τις αγροτικές εξεγέρσεις των Ηλείων κατά το ἔτος 1903, στην εφημερίδα «Πατρίς» του Πύργου της 30-6-1903, σελ. 2, δημοσιεύθηκαν τα εξής:
«Ἀθάνατε Πύργε!

Τὸ ἐπίσημον τηλεγράφημα τῶν ἀρχῶν τοῦ Πύργου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν περὶ τῶν λαβόντων χώραν κατὰ τὴν ἐξέγερσιν, καθ' ἣν ἡ πόλις ἐξῆλθε λευκὴ ἐκ τοῦ ἀγῶνος, πάλλευκος, καὶ οὐδεμία ῥάνις αἵματος ἐμόλυνε τὰς ὁδοὺς τῆς ἐπαναστατημένης πόλεως καὶ οὐδὲν ἵχνος κλοπῆς καὶ διαρπαγῆς ἐσημειώθη που κατὰ τὸ πενθήμερον ἐκεῖνο ἀγωνιῶδες χρονικὸν διάστημα, ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερον ἔπαινον διὰ τὸν Πύργον, τὸν Πύργον τὸν Ἀθάνατον, ὁ ὁποῖος ἤδη κατέλαβε περιλάμπρον θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πόλεων.

Πάντες, καὶ οἱ Πύργιοι καὶ οἱ Ἡλεῖοι καὶ οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες θὰ σεμνύνονται καὶ δικαίως, διότι καθ' ὃν χρόνον ὁ Πύργος ἐδονεῖτο ὀλόκληρος ὡς ἠφαίστειον ἐκ τῶν ὀμοβροντιῶν τῶν Γκρά, ἐκ τῶν ἰαχῶν καὶ τῶν ἀλαλαγμῶν τοῦ πλήθους, ἐκ τῶν μυριοστόμων κραυγῶν ἐνὸς λαοῦ ἐπαναστατημένου, ὅτι δὲν εὐρέθη ἓνας ἀπὸ τὰς χιλιάδας τῶν πεινασμένων, τῶν γυμνῶν, τῶν ἀπηλπισμένων χωρικῶν, τοὺς ὁποίους ἐδημιούργησεν ἡ κακοδαιμονία καὶ ἡ κακοδιοίκησις, να σφετερισθῆ τὸ παραμικρὸν ἀντικείμενον τῆς περιουσίας τοῦ ἄλλου. Εἰς τὸν Πύργον ὁ σεβασμὸς τῆς περιουσίας ἀνήχθη εἰς περιωπὴν. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἐσεβάσθησαν τὴν περιουσίαν τῶν πολιτῶν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν.»

Σχετικὴ δημοσίευσή ἐγένεε καὶ στὴν εφημερίδα «Πατρίς» τοῦ Πύργου καὶ εἰς το ὑπ' ἀριθμ. 222 φύλλο της 30-6-1903, σ. 1:

«Κατὰ τὰς ἐξ Ἀθηνῶν εἰδήσεις ὁ πρωθυπουργὸς κ. Ῥάλλης λόγου γενομένου περὶ τῆς ἐν Ἡλείᾳ καταστάσεως ἠπέιλησεν ὅτι θὰ καταστείλῃ τὴν ἀναρχίαν καὶ θὰ ἐπιβάλλῃ τὸ κράτος τοῦ νόμου, ὅπερ ἀπὸ πολλοῦ ἐξέλιπεν ἐνταῦθα. Πρὶν ἢ ὁ κ. Ῥάλλης ἐκτοξεύσῃ τὰς ἀπειλὰς ταύτας, ἔπρεπε να εἶχεν ὑπ' ὄψει του ὅτι τὴν ἀναρχίαν

τὴν ἐδημιούργησεν αὐτὴ ἡ Πολιτεία διὰ τῆς ἀστοργίας καὶ τῆς ἀσυναίσθησίας αὐτῆς πρὸς τὰ παθήματα λαοῦ ἀπὸ 15ετίας πλεόντος εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ὀδύνης. Διότι τίνα μέτρα ἔλαβεν ἡ Πολιτεία ὑπὲρ τῶν σταφιδικῶν πληθυσμῶν, καθ' ὅλον τὸ 15ετές διάστημα τῆς σταφιδικῆς κρίσεως;»

Και στην εφημερίδα των Πατρῶν «Πελοπόννησος» της 30-6-1903, στο υπ' αριθμ. 4220 φύλλο της, σελ. 1, υπάρχει σχετική δημοσιογραφική αναφορά:

«Ἡ κρίσις (ἡ πολιτικὴ) ἔληξε ἀπὸ χθὲς διὰ τῆς ἀναλήψεως τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ κ. Ῥάλλη. Ἀλλὰ θὰ ἀκολουθήσῃ τὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Δηλιγιάννη; Θὰ υἱοθετήσῃ τὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Θεοτόκη; Ἐκ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ὁ βίος τῆς νέας Κυβερνήσεως. Ἡ κυρία βᾶσις τοῦ προγράμματος δέν δύναται νὰ εἶναι ἄλλη ἢ ἡ ὑποβολὴ καὶ ἡ ἐπιψήφισις τῆς συμβάσεως τοῦ Μονοπωλίου. Τοῦτο ἐκήρυξεν καὶ πάλιν ὁ σταφιδικὸς κόσμος ζητῶν πρὸ παντὸς ἄλλου νομοθετήματος τὴν πρόταξιν τῆς συμβάσεως».

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΦΩΝ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΡΟΥΒΑ ΚΟΥΜΑΝΙ ΗΛΕΙΑΣ

Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες των αδελφών Βασιλείου και Κωνσταντίνου Δρούβα αποτελούν συνέχεια των δραστηριοτήτων του παππού τους Βασιλείου Δρούβα, τις οποίες είχε ξεκινήσει με έδρα το Κούμανι και είχε επεκτείνει σε όλη σχεδόν την Ηλεία με κτήματα και ακίνητα, καλλιέργεια και εμπόριο σταφίδας. Στο Κούμανι διατηρούσε παντοπωλείο στο ισόγειο της κατοικίας που είχε χτίσει για την οικογένειά του και η οποία απετέλεσε την κατοικία και των επόμενων γενεών.

Βασίλειος Δρούβας

Τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες τις συνέχισαν τα παιδιά του, με την καλλιέργεια και εμπορία σταφίδας με έδρα τον Πύργο, και κατά τις πρώτες δεκαετίες του 1900 συγκαταλέγονταν στους μεγαλύτερους σταφιδέμπορους της περιοχής.

Κωνσταντίνος Δρούβας

Εξ αυτών, ο Νικόλαος, πατέρας των Βασιλείου και Κωνσταντίνου Δρούβα, ανήγειρε στο Κούμανι λιθόκτιστο κατάστημα αρίστης κατασκευής και αισθητικής, ακριβώς δίπλα στην κατοικία τους στις αρχές του 1900, στο οποίο εγκαταστάθηκε πλέον το παντοπωλείο. Το συγκρότημα αυτό της κατοικίας και του καταστήματος σώζεται όπως αρχικά κατασκευάστηκε μέχρι σήμερα. Μεγάλη βοήθεια στην γενικότερη εποπτεία του μαγαζιού προσέφερε η χαρισματική και δυναμική κόρη του Αμαλία.

*Βασίλειος Δρούβας
1930*

Οι γιοί του, Βασίλειος και Κωνσταντίνος, μετά τις γυμνασιακές τους σπουδές και την στρατιωτική τους θητεία, ο Βασίλειος ως αξιωματικός του ιππικού, δραστηριοποιήθηκαν κι αυτοί στο μαγαζί.

Η διεθνής οικονομική κρίση του 1929-33, η πολιτική αστάθεια στη συνέχεια, ο πόλεμος και η κατοχή είχαν βεβαίως σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στις επιχειρηματικές δραστηριότητες της οικογένειας. Έτσι, όταν μετά τον πόλεμο παρέλαβαν την σκυτάλη, ξεκίνησαν σχεδόν από την αρχή. Ίδρυσαν εταιρεία με την επωνυμία «Αφοί Νικολάου Δρούβα», υπό την οποία λειτούργησαν το παντοπωλείο, «εμποροπαντοπωλείον» όπως αναγράφεται και στην ταμπέλα του καταστήματος.

Το καλαίσθητο λιθόκτιστο παντοπωλείο των Αφών Ν. Δρούβα

Ήταν στην κυριολεξία παντοπωλείο. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του μπορούσε να βρει κανείς, ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε εποχής, από ενδύματα, υφάσματα, νήματα και χρώματα για βαφές νημάτων υφάνσεων μέχρι εργαλεία και είδη κιγκαλερίας, από μπουζούλα και καζάνια μέχρι σκεύη και χαλκώματα, είδη περιφράξεων, συρματοπλέγματα κ.λπ., εξαρτήματα ζώων (καπίστρια – πέταλα – καρφιά), ακόμα και διάφορα είδη οικοδομών, από καρφοβελόνες μέχρι τσιμέντα, και βέβαια άριστης ποιότητας τρόφιμα επιλεγμένα με ιδιαίτερη προσοχή από μεγάλα καταστήματα χονδρικής της Αθήνας, του Πύργου και της Πάτρας,

Εσωτερικό του παντοπωλείου

άλευρα σε μεγάλες ποσότητες από την αλευροβιομηχανία «ΔΗΜΗΤΡΑ» του Πύργου, μεγάλες ποσότητες λαδιού επιλεγμένου από παραγωγούς της Μεσσηνίας και Ηλείας, πετρελαίου και άλατος από το μονοπώλιο του Πύργου. Στο κατάστημα λειτουργούσε πρατήριο χονδρικής πωλήσεως τσιγάρων, είχαν την αντιπροσωπεία του Παπαστράτου για την περιοχή, που τροφοδοτούσε όλα τα γύρω χωριά, καθώς και της βιομηχανίας καφέ BRAVO. Για πολλά καταστήματα στα γύρω χωριά, όπως και της

γειτονικής Γορτυνίας, το κατάστημα των αδελφών Δρούβα ήταν πηγή τροφοδοσίας με είδη, κυρίως τρόφιμα, με χονδρική πώληση. Στο Κατάστημα επί δεκαετίες ήταν εγκατεστημένο το ταχυδρομείο, καθώς και χειροκίνητο τηλεφωνικό κέντρο του ΟΤΕ που εξυπηρετούσε τις ανάγκες επικοινωνίας όχι μόνο του χωριού, αλλά και των γύρω χωριών της περιοχής.

Ταυτόχρονα με τη λειτουργία του καταστήματος, ασκούσαν παράλληλες δραστηριότητες μικρότερης κλίμακας, εμπορευόμενοι προϊόντα είτε δικής τους παραγωγής (μελισσοκομία, ψίχα καρυδιών από καλλιέργεια χωρίς λιπάσματα και φάρμακα), είτε του χωριού και της ευρύτερης περιοχής, κυρίως κατά την δεκαετία του '50. Ενδεικτικά αναφέρονται: επεξεργασία και προώθηση στο χονδρικό εμπόριο μεγάλου μέρους της ντόπιας παραγωγής φακής άριστης ποιότητας, ξήρανση και εμπορία ακατέργαστων δερμάτων προϊόντων εκδοράς σφαγίων αιγοπροβάτων του χωριού, εμπορία χοιρινών, σφαγή, εκδορά και προώθηση σφαγίων στην αγορά της Αθήνας, εμπορία δασικής ξυλείας, οργάνωση αδειοδότησης, διάθεσης, κοπής και προώθησης σε παρκετοβιομηχανία της Αθήνας κ.λπ.

Η κορωνίδα όμως των δραστηριοτήτων τους ήταν η τυροκομία. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '50 λειτουργούσαν 2-3 τυροκομεία εγκατεστημένα σε κοντινές περιοχές του χωριού πλησίον σχετικά στους τόπους παραγωγής. Απορροφούσαν μεγάλο μέρος της παραγωγής αιγοπρόβειου γάλακτος του χωριού και της περιοχής. Το γάλα

Το τυροκομείο

το μετέφεραν στα τυροκομεία οι παραγωγοί. Από τις αρχές της δεκαετίας του '60 το τυροκομείο λειτούργησε σε ιδιόκτητο κτίριο που έχτισαν και εξόπλισαν με προδιαγραφές προτύπου τυροκομείου, σύμφωνα με τους κανονισμούς της εποχής (Φωτ. 6). Είχε ξεχωριστούς χώρους παραλαβής, συντήρησης και επεξεργασίας γάλακτος, ωρίμασης, χημείο, καθώς και τραπεζαρία και κοιτώνα προσωπικού.

Απασχολούσαν προσωπικό από το χωριό και ειδικούς

τυροκόμους από άλλα μέρη, αλλά και από το χωριό. Η παραλαβή του γάλακτος, έως και πλέον των 2 τόνων ημερησίως, γινόταν στον τόπο παραγωγής και μεταφερόταν στο τυροκομείο με ιδιόκτητο κατ' αρχάς αυτοκίνητο (Φωτ. 7) και αργότερα με συνεργαζόμενα φορτηγά. Η λειτουργία του τυροκομείου ήταν εποχική, λόγω των συνθηκών παραγωγής γάλακτος στην περιοχή την εποχή εκείνη. Λειτουργούσε τους ανοιξιάτικους μήνες μέχρι τις αρχές του καλοκαιριού.

Τα προϊόντα του τυροκομείου ήταν φέτα βαρελίσια, βούτυρο και μυζήθρα, όλα άριστης ποιότητας, που διοχετεύονταν στην αγορά μέσω γνωστών εμπόρων γαλακτοκομικών προϊόντων της Αθήνας. Η παραγωγή των προϊόντων αυτών σταμάτησε τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '80, η λειτουργία όμως του τυροκομείου συνεχίστηκε για κάποια χρόνια μετά με την συγκέντρωση ποσοτήτων γάλακτος σε παγολεκάνες που είχαν εγκατασταθεί στο τυροκομείο για λογαριασμό της συνεταιριστικής εταιρείας ΗΛΒΙΓΑΛ της Γαστούνης, και έκτοτε παραμένει κλειστό.

Το μαγαζί συνέχισε την λειτουργία του μέχρι το 2000.

Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την άσκηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων είχαν πολλές φορές συνεργασία με άλλους επιχειρηματίες γειτονικών χωριών (αδελφούς Νικολετόπουλους, Ανδρόνι, και Ανδρέα Δημόπουλο, Φολόη), καθώς και του Κούμανι (Αθανάσιο Παπαγιάννη για εμπορία χοιρινών, Κων/νο Βερβίτα για την παραλαβή και μεταφορά γάλακτος από τους τόπους παραγωγής στο τυροκομείο κατά τις δύο φάσεις λειτουργίας του).

Οι αδελφοί Δρούβα, αχώριστοι από τα παιδικά τους χρόνια μέχρι τον θάνατο, άσκησαν με αξιοθαύμαστη σύμπνοια τις δραστηριότητές τους, πιστοί στις παραδόσεις του τόπου τους, με τον οποίο είχαν άρρηκτο συναισθηματικό δεσμό. Ο Βασίλειος, διορατικός, οξυδερκής, οργανωτικός, ευγενικός, και ο Κωνσταντίνος, αντίρροπο συμπλήρωμα, ακούραστος και

Αυτ/το του τυροκομείου για την μεταφορά γάλακτος

Ο Βασίλειος και ο Κων/νος Δρούβας, αρχές της δεκαετίας του 1990

εφευρετικός. Ό,τι κι αν επιχειρούσαν εξυπηρετούσε το Κούμανι και τον αγώνα των κατοίκων του, αλλά και της γύρω περιοχής, για επιβίωση στα πολύ δύσκολα μεταπολεμικά χρόνια. Η επιτυχής και μακροχρόνια έκβαση των επιχειρήσεών τους συνανήκει στην συνολική προσπάθεια του χωριού για ανάπτυξη.

Από τα προπολεμικά κιόλας χρόνια διετέλεσαν και οι δύο πρόεδροι του χωριού και με την ιδιότητα αυτή έδρασαν κοινωνικά και αναπτυξιακά, με καθοριστική συμβολή σε κοινωφελή έργα. Το μαγαζί, μέχρι τα βαθιά τους γεράματα, δεν ήταν μόνο τόπος επιχειρήσεων, αλλά και χώρος κρίσιμων και εποικοδομητικών συζητήσεων και αποφάσεων κοινού οφέλους με αξιωματούχους του Δημοσίου, αλλά και μεταξύ των συγχωριανών τους. Είχαν την τύχη να έχουν την αμέριστη και αδιάκοπη βοήθεια των συζύγων τους μέχρι τα βαθιά τους γεράματα. Ο Βασίλειος είχε σύζυγο την Μαρία Δρούβα, το γένος Χ. Πετροπούλου, και ο Κωνσταντίνος την Παγώνα Δρούβα, το γένος Β. Πλιάτσικα, αγαπητές και σεβαστές από όλο το χωριό. Η Μαρία Δρούβα, που ως δασκάλα στο χωριό απετέλεσε πνευματικό οδηγό κυρίως των νέων, και η Παγώνα Δρούβα, ακαταπόνητη συμπαραστάτης, υπήρξαν οι στυλοβάτες και κράτησαν τη συνέχεια των οικογενειακών παραδόσεων του σπιτιού.

«ΠΑΤΡΙΣ» ΠΥΡΓΟΥ Η Β΄ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Η οικογένεια Μπαρουζή κατάγεται από το ορεινό χωριό Δούκα της Ηλείας. Οι μπαρουτόμυλοι των Μπαρουζήδων και των Σπηλιοτόπουλων – Υδραίων μεγαλεμπόρων με τους οποίους συνδέθηκαν οι Μπαρουζήδες στο Δούκα και τη Δημητσάνα – τροφοδότησαν με μπαρούτι την Πελοπόννησο καθ' όλη τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821.

Μετά την Επανάσταση η οικογένεια Μπαρουζή από το Δούκα μετώκησε στον Πύργο. Ο Ανάστος (Σπύρος;) Μπαρουζής, πρόγονος της οικογένειας και αγωνιστής της Επανάστασης, το έτος 1879 έγινε Δήμαρχος Ολυμπίων.

Και στον Πύργο νεώτερα μέλη της οικογένειας ασχολήθηκαν επίσης με τα κοινά. Συγκεκριμένα, οι αδελφοί Κωνσταντίνος και Λεωνίδας Βαρουζής – όπως εν τω μεταξύ έχει μετατραπεί το επώνυμο – διακρίθηκαν στην

Κωνσταντίνος Βαρουζής (1870-1955)

δημοσιογραφία. Ο τυπογράφος Κωνσταντίνος (Δούκα Ηλείας 1870 – Πύργος 1955) θα ιδρύσει στον Πύργο την εβδομαδιαία πολιτική εφημερίδα «ΑΥΓΗ» (1892 – 1898). Το έτος 1892 φέρεται ότι εξέδωσε και το δεκαπενθήμερο φιλολογικό περιοδικό «Ολύμπια», καθώς και το σατιρικό έντυπο «Βάτραχος». Το έτος 1893, μέσω της εφ. «ΑΥΓΗ», έθεσε το ζήτημα της απόσπασης της Ηλείας από τον τότε νομό Αχαϊοήλιδας, της ενοποίησής της με την επαρχία Ολυμπίας και της σύστασης του ανεξάρτητου νομού Ηλείας.

Η μαχητική δημοσιογραφία του Κ.Δ. Βαρουζή («ΑΥΓΗ», φύλλο 119, 5/11/1895) τον οδήγησε σε δικαστικές περιπέτειες καθότι το άρθρο του «Ο Βασιλεύς» θεωρήθηκε υβριστικό και εμηνύθη. Ο εκδότης εξορίστηκε στην Λευκάδα. Στο δικαστήριο της Λευκάδας, μαζί με την κατηγορία περί προσβολής του βασιλιά Γεωργίου Α΄, την ίδια μέρα δικάστηκε και για προγενέστερη εις βάρος του κατηγορία: «επί εξυβρίσει διά του τύπου, του Δημάρχου Ολυμπίων, Δημοσθένη Δόγκα». Για την κατηγορία αυτή αθωώθηκε, ενώ η δίκη του «επί εξυβρίσει του Βασιλέως» ανεβλήθη (εφημερίδα «Εμπρός», Αθήνα, 12/06/1898). Η δίκη ορίστηκε για τον Οκτώβριο του ίδιου έτους (1898) στο κακουργιοδικείο της Ζακύνθου. Η

εφημερίδα των Αθηνών «Εμπρός» στις 21 – 10 – 1898 έγραφε: «Ζάκυνθος, 20 Οκτωβρίου. Ο Διευθυντής της «ΑΥΓΗΣ» του Πύργου κ. Βαρουξής, δικασθείς παρά του ενταύθα κακουργιοδικείου εκηρύχθη αθώος».

*Λεωνίδας Βαρουξής,
ο ιδρυτής της εφ. «ΠΑΤΡΙΣ» Πύργου*

Ωστόσο, τον ίδιο χρόνο η κυκλοφορία της «ΑΥΓΗΣ» διεκόπη. Μετά την ανωτέρω περιπέτεια του Κωνσταντίνου Δ. Βαρουξή, ο δημοσιογραφικός του λόγος εξέλιπε για μεγάλο χρονικό διάστημα. Είχε όμως καταστεί για την τοπική δημοσιογραφία φωτεινό σημείο αναφοράς. Το έτος 1928 ο Κ.Δ. Βαρουξής εξέδωσε την εβδομαδιαία εφημερίδα «Ηλεία», η έκδοση της οποίας διήρκησε έως το έτος 1931. Ουσιαστικά πρόκειται για επανέκδοση της εν λόγω εφημερίδας, καθότι με τον τίτλο αυτόν είχε πρωτοκυκλοφορήσει στις 18-11-1894 με εκδότη τον Γ.Ε. Δημητριάδη, άλλοτε διευθυντή της εφ. «Φωνή της Ηλείας». Να επισημάνουμε ότι από το έτος 1923 είχε υποβληθεί αίτηση από τον Κ.Δ. Βαρουξή προς έγκριση για την έκδοση της εφ. «ΗΛΕΙΑ». Το καθεστώς Γονατά – Πλαστήρα προφανώς δυσχέρανε την έκδοσή της.

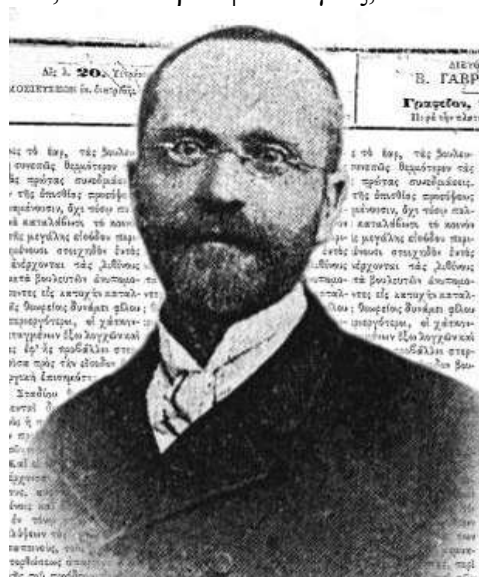
Όταν διεκόπη η έκδοση της εφ. «ΑΥΓΗ» του Κ.Δ. Βαρουξή, ο αδελφός του Λεωνίδας εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και προσελήφθη ως δημοσιογράφος στην εφημερίδα «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» του Βλάση Γαβριηλίδη. Ο Κωνσταντίνος ήταν αρωγός του αδερφού του Λεωνίδα και στην προσπάθειά του αυτή. Ο νεαρός Λεωνίδας Δ.

Βαρουξής δημοσιογραφούσε στην εφ. «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» παρουσιάζοντας τα οικονομικοκοινωνικά και πολιτικά γεγονότα της Ηλείας, ενώ ταυτόχρονα φοιτούσε στη Νομική Σχολή. Κατά τους χρόνους της δημοσιογραφικής μαθητείας του κοντά στον Βλάση Γαβριηλίδη, προφανώς και στον Κλεάνθη Τριαντάφυλλο («Ραμπαγάς» 1878, «Μη χάνεσαι» 1880, «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» 1882), συνδιαλέγεται και συνεργάζεται με τον από το έτος 1885 αρχισυντάκτη της εφ. «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» και συγγενή του από τη Δημητσάνα Αντώνη Θ. Σπηλιωτόπουλο, καθώς και με τον από το Δούκα επίσης καταγόμενο Πύργιο φίλο του, λόγιο, δημοσιογράφο και βουλευτή Τάκη Δαραλέξη, ο οποίος έγραφε χρονογραφήματα στην «ΑΚΡΟΠΟΛΗ» με το ψευδώνυμο «Ίων». Ο Τάκης Δαραλέξης ήταν γιος του βουλευτή Ηλείας Θεμιστοκλή Δαραλέξη.

Ο Λ.Δ. Βαρουξής προφανώς εμπνέετο και από τον σημαντικό Έλληνα λογοτέχνη και Ηλείο την καταγωγή Ανδρέα Καρκαβίτσα, ο οποίος τα χρόνια εκείνα συνεργάζετο με την εφημερίδα «ΕΣΤΙΑ».

Η σταφιδική κρίση, το αναρχικό και χριστιανοκοινωνικό κίνημα στον Πύργο και την Πάτρα με την αξιολογή ηγεσία του (Ιωάννη Αρνέλλο, φιλόσοφο και φυσικομαθηματικό, Αθανάσιο Χριστογιαννόπουλο, διδάκτορα φιλολογίας, Βασίλη Θεοδωρίδη, δικηγόρο...), τα παλλαϊκά σταφιδικά συλλαλητήρια, τα περίφημα «Ευαγγελικά», η τοκογλυφία, η μετανάστευση στις ΗΠΑ, η πτώση της κυβέρνησης Γ. Θεοτόκη, το Α΄ Πανελλήνιο Γεωργικό Συνέδριο, η κρίση στην σταφιδική Τράπεζα, που επηρέασε έντονα και την οικονομία της Ηλείας, το μονοπώλιο της σταφίδας, για το οποίο πρωτοστάτησαν οι Ηλείοι

Ο Βλάσης Γαβριηλίδης

σταφιδοπαραγωγοί, η ίδρυση της «Προνομιούχου» και της θυγατρικής της εταιρείας «Οίνων και οινοπνευμάτων», αποδόθηκαν δημοσιογραφικά κατά τρόπο εύστοχο και επιτυχή μέσα από τις στήλες της εφ. «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» από τον δημοσιογράφο Λεωνίδα Δ. Βαρουξή τόσο κατά τους χρόνους που δημοσιογραφούσε στην εν λόγω εφημερίδα δίπλα στο Βλάση Γαβριηλίδη, όσο και εν συνέχεια διά των εκ Πύργου ανταποκρίσεων του, καθότι ο Πύργος και η Ηλεία για τον δημοσιογράφο παρέμεναν τόπος νοσταλγίας και εν δυνάμει πεδίο επιχειρηματικής δράσης.

Την 5η Νοεμβρίου 1902 η εφ. «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» με διαφημιστική καταχώρηση προβάλλει την επικείμενη έκδοση της εφ. «ΠΑΤΡΙΣ», καθότι ο Λεωνίδας Κ. Βαρουξής είχε πλέον αποφασίσει οριστικά την έκδοση της εν λόγω εφημερίδας στον Πύργο.

Ο Βλάσης Γαβριηλίδης ενθάρρυνε και εμπύχωνε τον συνεργάτη του. Του χάρισε μάλιστα και ένα παλιό πιεστήριο της εφ. «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» για να ξεκινήσει την έκδοση της εφημερίδας του. Την Πέμπτη 7 Νοεμβρίου 1902 η εφ. «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» γράφει: «Αναχωρεί σήμερα εις Πύργον ο φίλτατος συνάδελφος κ. Λεωνίδας Βαρουξής».

Σε λίγες μέρες – πιθανόν στις 11 ή 13 Νοεμβρίου 1902 – η έκδοση της ιστορικής εφημερίδας «ΠΑΤΡΙΣ» Πύργου ήταν γεγονός. Στην εν λόγω εφημερίδα κατεγράφη και απεδόθη σημαντική εκδοχή της ιστορίας της Ηλείας κατά τον 20ό αιώνα. Κατά τη διάρκεια της 50χρονης θητείας του στη διεύθυνση της εφ. «ΠΑΤΡΙΣ», ο Λεωνίδας Δ. Βαρουξής είναι «δαδούχος αληθινός, φωτίζων εν τω δημοσιογραφικώ σταδίω τας πασχούσας κοινωνικάς τάξεις», όπως έγραψε ο «Νεολόγος» Πατρών (φ. 5.627/11-5-1910). Αν και απέτυχε να εκλεγεί βουλευτής, τα προβλήματα του Νομού τον απασχολούσαν σοβαρά και διαρκώς. Ο εξηλεκτρισμός και η εκβιομηχάνιση, τα έργα βελτίωσης-διαχείρισης των φυσικών πόρων, η ανάδειξη και η αξιοποίηση της ιστορίας και του πολιτισμού ως συνιστωσών ανάπτυξης του

Νομού Ηλείας αποτελούσαν για τον δημοσιογραφικό λόγο του Λ.Δ. Βαρουξή θέματα προτεραιότητας.

Και όλα αυτά μέσα από διώξεις και λογοκρισίες, σε περιόδους πολιτικής ανωμαλίας και εθνικής κατοχής. Τα δημοσιευθέντα φλογερά πατριωτικά άρθρα του

ΕΤΟΣ Α' ΕΝ ΠΟΛΙ, ΣΑΒΒΑΤΟΝ 21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1909. ΑΡΧΗ 39

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΒΛΗΘΕΤΑΙ

Τριμηνία 3 δραχμαί 15.
 Έξαμηνία 6 " 30.
 Έτησίως 12 " 60.
 Τιμή πωλ. 5 Λεπτά.

ΠΑΤΡΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣ ΑΓΓΕΛΙΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ

ΤΙΜΗ ΠΩΛ. 5 ΛΕΠΤΑ

ΙΣΟΛΟΓΙΑΙ ΖΩΗΣ
 εις δραχμάς

Όπου της κατασκευαστικής διαδρομής του καναλιού

Η Ρεκατορία του Ρεοβάνου

Ήδη από 1863. Κατά την διάρκεια του 1909 όλα τα έργα κατασκευής διαδρομής της Παιτρίας.

ΑΣΦΑΛΙΑ ΕΝ ΙΣΧΥΙ
 1.100.000.000 π.π.

Αποδοτικότητα 384,47,116 π.π.

ΣΥΝΙΣΤΑΣΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΜΦΙΣΤΡΟΦΕΙΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Όσοι θέλουν να... Μια... Προσ...
 Π...
 Γ...
 Ε...
 Μ...
 Ε...

ΤΟ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Τι συνταγματικόν καθεστώς διαφέρει από το εθνικόν; Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς.

Όσον αφορά... Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς.

Όσον αφορά... Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς.

Όσον αφορά... Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς.

Όσον αφορά... Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως είναι σήμερα, είναι εθνικόν καθεστώς. Η Ελλάδα, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια, ήταν εθνικόν καθεστώς.

ΜΕΓΑ ΚΕΡΔΟΣ
Έπισκεφθήτε
ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΔΕΛΕΩΣΙΝ ΜΑΝΔΑΛΙΟΥΣΩΝ
 (καυσοδόνη)

Εκεί οι οποίοι θέλουν να...
 Εκεί οι οποίοι θέλουν να...
Έργονόμος Παιτρίας
 Τα έργονόμος Παιτρίας...
Καταρτίαι και Άρτιοι
 Οι κατάρτιοι και άρτιοι...
Κατασκευαστικά έργα
 Τα κατασκευαστικά έργα...
ΠΡΟΣ ΔΗ. Εργονόμος Παιτρίας...
ΔΕΛΕΩΣΙΝ ΜΑΝΔΑΛΙΟΥΣΩΝ
 Παιτρίας...
ΕΝ ΠΑΤΡΙΔΙ
Η «ΠΑΤΡΙΣ» και το κανάλι «ΑΕΤΙ»
 Η «ΠΑΤΡΙΣ» και το κανάλι «ΑΕΤΙ»...
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΙ
 Κατά την Παιτρίδα...
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΙ
 Κατά την Παιτρίδα...

Μητροπολίτη Ηλείας Αντωνίου είναι για την εφημερίδα τίτλος τιμής.

Ο Λεωνίδας Δ. Βαρουξής ως δημοσιογράφος δίδαξε ήθος και αγωνιστικότητα και φυσικά ως καλός δάσκαλος άφησε άξιους διαδόχους.

Το έτος 1953 την διεύθυνση της εφημερίδας ανέλαβε ο ανιψιός του ιδρυτή της Λευτέρης Βαρουξής. Διατήρησε την φυσιογνωμία της εφημερίδας, επεξέτεινε την κυκλοφορία της σε όλη την Ηλεία και την Τριφυλία και έθεσε τις βάσεις του εκσυγχρονισμού της.

Η «ΠΑΤΡΙΣ» από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 πέρασε από τα τυπογραφικά στοιχεία στην λινοτυπία και από το επίπεδο στο αυτόματο κυλινδρικό πιεστήριο. Ακολουθεί η φωτοσύνθεση, η ηλεκτρονική και ψηφιακή τεχνολογία. Κατά τα χρόνια αυτά μεταφέρθηκαν και τα γραφεία της εφημερίδας στον Πύργο από το ισόγειο του κεντρικού κτιρίου των

Ο Λευτέρης Βαρουξής

οδών Μιαούλη και 28^{ης} Οκτωβρίου στα ιδιόκτητα κτίρια της Παπαφλέσσα και Θεμιστοκλέους 17. Κατά την σαραντάχρονη εκδοτική του πορεία ο Λευτέρης Βαρουξής διαμόρφωσε τις προϋποθέσεις για το πέρασμα της εφημερίδας στον 21^ο αιώνα.

Σήμερα η εφ. «ΠΑΤΡΙΣ», υπό την διεύθυνση των παιδιών του Ελευθερίου Κ. Βαρουξή, Λεωνίδα και Κωνσταντίνου, κατέχει μια ξεχωριστή θέση στο σύνολο του περιφερειακού τύπου της χώρας. Ως εταιρεία επιχειρησιακά ηγείται του Δημοσιογραφικού Ομίλου Βαρουξή, ο οποίος παράλληλα με την εφημερίδα διαθέτει τηλεοπτική και ραδιοφωνική εταιρεία καθώς και λοιπές εταιρείες στον τομέα της πληροφόρησης και της επικοινωνίας.

Στις νέες εγκαταστάσεις της εφημερίδας (στην είσοδο της πόλης του Πύργου από την πλευρά των Πατρών), μια πλήρως καθετοποιημένη εκτυπωτική παραγωγική μονάδα, από τις μεγαλύτερες και πλέον σύγχρονες στην ελληνική περιφέρεια, διατίθεται για την παροχή ποιοτικών εκτυπωτικών υπηρεσιών σε ιδιώτες, κοινωνικούς φορείς και επιχειρήσεις από την Ηλεία και την Πελοπόννησο. Να

επισημάνουμε, επίσης, ότι και σήμερα στην αναπτυξιακή πορεία τόσο της εφ. «ΠΑΤΡΙΣ» όσο και των λοιπών επιχειρήσεων του Δημοσιογραφικού Ομίλου Βαρουξή συμβάλλει καθοριστικά η άξια και αποτελεσματική διεύθυνση του έμπειρου και ικανού ανθρώπινου δυναμικού του εν λόγω ομίλου.

Χ. Ι. ΘΕΟΧΑΡΗΣ Α.Ε. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Η επιχείρηση χρονολογείται από το 1903, κατά το οποίο οι Αφοί Δημήτριος και Χαράλαμπος Θεοχάρης ίδρυσαν ένα μικρό εργαστήριο ειδών φανοποιείας. Αμέσως, από τα πρώτα χρόνια, οι ιδρυταί του εργαστηρίου επεκτείνουν τις εργασίες τους και παρουσιάζουν στην αγορά τους πρώτους ψεκαστήρες με την ονομασία «ΚΕΡΑΥΝΟΣ», πολλοί από τους οποίους ακόμη και σήμερα υπάρχουν σε λειτουργία σε πολλά διαμερίσματα της Πελοποννήσου.

Δημήτριος Ι. Θεοχάρης ... – 1918

Το 1918 πεθαίνει ο Δημήτριος Θεοχάρης και την διεύθυνση του εργοστασίου αναλαμβάνει ο Χαρ. Θεοχάρης, ο οποίος μετατρέπει την επωνυμία της Εταιρείας σε Χαρ. Θεοχάρης – Μηχανουργείο – Χυτήριο.

Το 1931 ανεγείρονται νέες κτηριακές εγκαταστάσεις, σε οικοπεδική έκταση περίπου ενός στρέμματος, και εξοπλίζεται το εργοστάσιο με σύγχρονες της τότε εποχής εργαλειομηχανές.

Το 1932 η εταιρεία «Χαρ. Θεοχάρης» συμμετέχει στη Ζ' Διεθνή Έκθεση Θεσ/νίκης, στην οποία τιμήθηκε με το χρυσό μετάλλιο για τα μηχανήματα που εξέθεσε.

Χαράλαμπος Ι. Θεοχάρης 1885–1952

Κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου το εργοστάσιο μένει κλειστό. Το 1944, με την απελευθέρωση ο Χαρ. Θεοχάρης αρχίζει την ανασυγκρότηση του εργοστασίου.

Άποψη εργοστασίου Θεοχάρη, 1935

Επέκταση εργοστασίου Θεοχάρη, 1940

Το 1950 η μοίρα έδωσε στο Χαρ. Θεοχάρη το μεγαλύτερο πλήγμα ... πεθαίνει η γυναίκα του!!

Ένα χρόνο σχεδόν αργότερα ο Χαρ. Θεοχάρης, ο κύριος δημιουργός του εργοστασίου, αφού κατανάλωσε ολόκληρη τη ζωή του στη δουλειά, φεύγει από τη ζωή. Την συνέχιση του έργου του αναλαμβάνουν τα τρία παιδιά του. Μετατρέπουν την εταιρεία σε ομόρρυθμη, με την επωνυμία Χ.Ι. ΘΕΟΧΑΡΗΣ Ο.Ε. – ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΕΙΟΝ – ΧΥΤΗΡΙΟΝ – ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ.

Αποψη χυτηρίου

Η εταιρεία, με τη νέα της μορφή, επανδρωμένη με επιστημονικό προσωπικό αναπτύσσει τις εργασίες της, ειδικότερα στον τομέα των ελαιουργικών και οινοποιητικών μηχανημάτων. Παρακολουθεί τις εξελίξεις στον κλάδο των ελαιουργικών μηχανημάτων και παρουσιάζει στην ελληνική αγορά, πρώτη το 1959, σύγχρονα ελαιουργικά μηχανήματα, ισάξια των μηχανημάτων του εξωτερικού. Η μεγάλη ζήτηση των ελαιουργικών μηχανημάτων κατέδειξε την ανάγκη για αναπτύξη ευρύτερου προγράμματος. Το 1969 η επιχείρηση μετατρέπεται σε ανώνυμη εταιρεία, αναδιοργανώνεται με σύγχρονο οργανόγραμμα, δημιουργεί αξιόλογο Γραφείο Μελετών, Γραφείο Προγραμματισμού κ.λπ. και εκσυγχρονίζει το εργοστάσιό της με σύγχρονες εργαλειομηχανές.

Το 1970 ανήγειρε στην Ελευσίνα δεύτερο εργοστάσιο σε οικοπεδική έκταση 17 στρεμμάτων, με καλυπτόμενο χώρο 3.200 m² και με κτήρια στα οποία στεγάζει την

Οικονομική, Τεχνική και Εμπορική Υπηρεσία.

Από το 1972 η εταιρεία αρχίζει ν' ασχολείται με μηχανήματα υψηλής τεχνολογίας, τους φυγόκεντρους διαχωριστήρες. Το 1973 κυκλοφόρησε στην αγορά τους ελαιοδ/ρες απλού τύπου, το δε 1975 τους ελαιοδ/ρες αυτόματου καθαρισμού. Το 1975 αρχίζει η ανέγερση νέου εργοστασίου στο Πύργο Ηλείας σε οικοπεδική έκταση 36 στρεμμάτων και με καλυπτόμενο χώρο 3.700 m². Το 1976 πραγματοποιεί η εταιρεία τις πρώτες της εξαγωγές ελαιουργικών μηχανημάτων στην Ιορδανία.

*Ο φούρνος χυτηρίου σε λειτουργία
(Αρχιτεχνίτης Ερρίκο Μασσολίνι)*

Το 1977 αυξάνει τις εξαγωγές της στην Ιορδανία και την Περσία, ενώ εξάγει και μικρή ποσότητα οινοποιητικών μηχανημάτων στη Γαλλία. Αξίζει να σημειωθεί ότι η εξαγωγή ελαιουργικών μηχανημάτων στη Περσία, ύψους περίπου \$105.000, πραγματοποιήθηκε ύστερα από διεθνή διαγωνισμό του ημικρατικού οργανισμού FIDECO του Ιράν στον οποίο έλαβαν μέρος όλες οι ευρωπαϊκές ομοειδείς βιομηχανίες. Το 1977 η εταιρεία συμμετέχει στην 42η Διεθνή Έκθεση Θεσ/νίκης με διαχωριστήρες απλού τύπου & αυτόματου καθαρισμού.

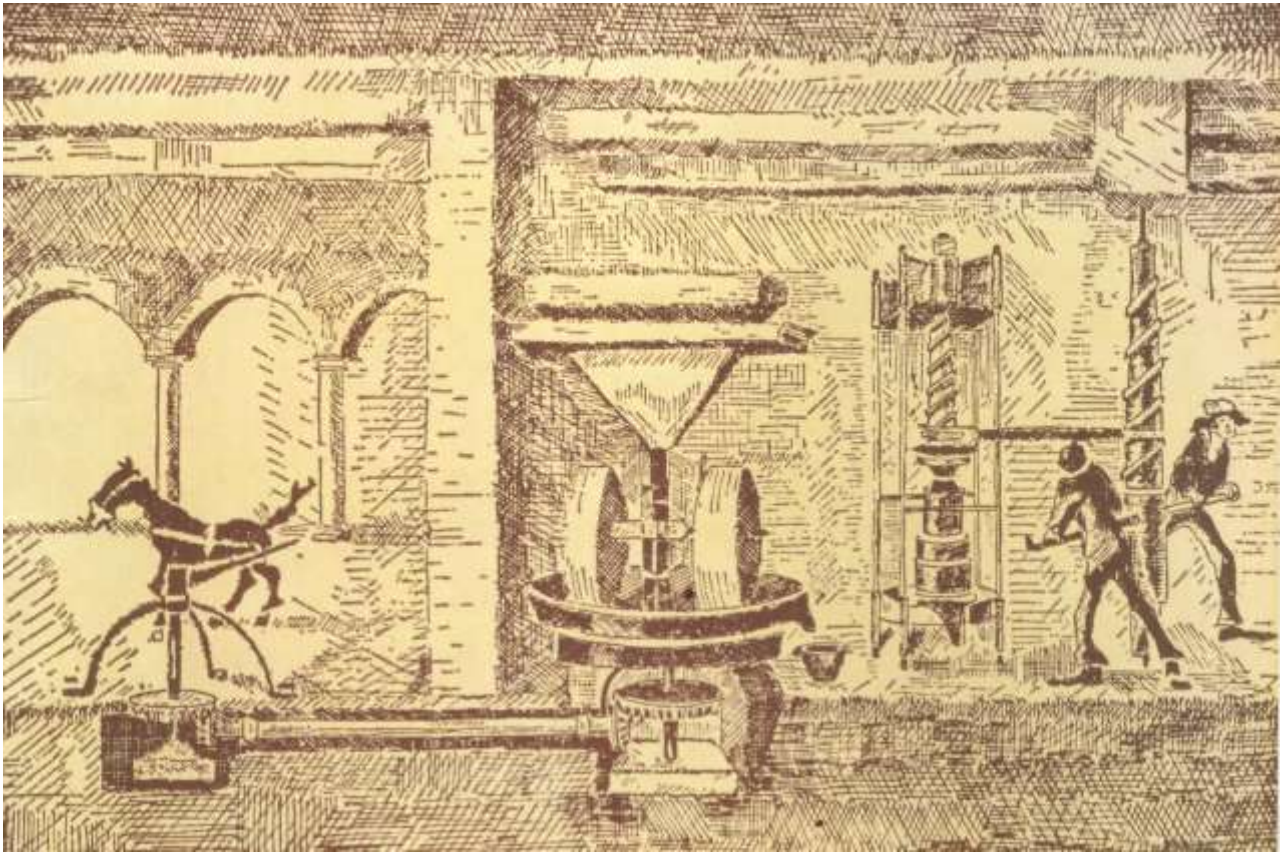
Όλη την τελευταία 10ετία η εταιρεία παρακολουθεί τις εξελίξεις στην τεχνολογία έκθλιψης ελαιοκάρπου. Συμμετέχει στο συνέδριο του FIO στο Torremolinos της Ισπανίας την 14 και 19/6/71 και στο XI Συνέδριο επί των Λιπαρών Ουσιών στο Spoleto της Ιταλίας την 25 και 28/5/72, στο οποίο παρουσίασε το κλασσικό συγκρότημα SUPER COMPOUND με το σύνθετο μηχάνημα MOL-20.

Η έκθεση της εταιρείας για το πιο πάνω συγκρότημα δημοσιεύθηκε στο τεχνικό ιταλικό περιοδικό «RIVISTA ITALIANA DELLE SOSTANZE GRASSE» τον Σεπτέμβριο του 1973.

Το 1975 η εταιρεία εγκαθιστά στο Νιπηδητό Κρήτης το πρώτο της συγκρότημα συνεχούς φυγοκεντρίσεως με φυγοκεντρικό μηχάνημα του γερμανικού οίκου FLOTTWEG. Το 1976 η εταιρεία εγκαθιστά στην Ελλάδα 13 νέα συγκροτήματα συνεχούς φυγοκεντρίσεως.

Από το 1975 η εταιρεία «σκοπεύει» πλέον στην κατασκευή των φυγοκεντρικών μηχανημάτων στα εργοστάσιά της. Εγκαθιστά ένα πειραματικό ελαιουργείο στο νέο της εργοστάσιο του Πύργου και αρχίζει τις μελέτες και δοκιμές δύο μεγεθών φυγοκεντρικών μηχανημάτων. Το 1977 η εταιρεία είναι έτοιμη και παρουσιάζει στην αγορά τους δύο τύπους φυγοκεντρικών μηχανημάτων με την ονομασία DK 3.36 και DK 3.46 αντίστοιχα, τα οποία κατασκευάζει εξ ολοκλήρου στα εργοστάσιά της.

Χ. Ι. ΘΕΟΧΑΡΗΣ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑ – ΕΛΕΥΣΙΝΑ – ΠΥΡΓΟΣ

Α. ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

Κατά την τελευταία και μόνο 5ετία η εταιρεία έχει εξοικονομήσει στο ελληνικό κράτος συνάλλαγμα με σημερινές τιμές της τάξεως των \$12.000.000. Στο πιο πάνω ποσόν δεν υπολογίζονται οι πρώτες ύλες εξωτερικού (χαλυβδόφυλλα κ.λπ.) .

Η αναπτύξη της εταιρείας ώθησε και άλλες ελληνικές βιομηχανίες κατασκευής ελαιουργικών μηχανημάτων να εκσυγχρονισθούν και να παρουσιάσουν σύγχρονα μηχανήματα. Εάν υπολογίσει κανείς και το συνάλλαγμα το οποίον εξοικονομήθηκε και από τις ομοειδείς ελληνικές βιομηχανίες, θα πρέπει η συνολική εξοικονόμηση του συναλλάγματος για την τελευταία 5ετία να ανέρχεται σε \$35.285.000, δηλαδή ετήσια οικονομία συναλλάγματος \$7.057.000.

2. ΕΛΑΙΟΔΙΑΧΩΡΙΣΤΗΡΕΣ

α) ΑΠΛΟΥ ΤΥΠΟΥ

Οικονομία συναλλάγματος ανά τεμ.	\$ 2.860
Για διάθεση 100 τεμ. το χρόνο 100 X 2.860	\$ 286.000

β) ΑΥΤΟΜΑΤΟΥ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ

Οικονομία συναλλάγματος ανά τεμ.	\$ 6.286
Για διάθεση 300 τεμ. το χρόνο 300 X 6.268	\$ 1.885.800

Β. ΦΥΓΟΚΕΝΤΡΙΚΑ ΜΗΧ/ΤΑ

Οικονομία συναλλάγματος ανά τεμ. \$ 28.570
Για διάθεση 100 τεμ. το χρόνο 100 X 28.570 \$ 2.857.000

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι με τη διάθεση ελαιοδ/ρων και φυγοκεντρικών μηχανημάτων από ελληνικές βιομηχανίες μπορεί να προκύψει οικονομία συναλλάγματος το χρόνο \$5.028.000.

Στην πιο πάνω αξία θα πρέπει να προστεθή και η εισαγωγή συνλ/τος η οποία προκύπτει, με θετικές προοπτικές αυξήσεως, από τις εξαγωγές στις χώρες της μεσογειακής λεκάνης.

ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΕΙΟΝ & ΧΥΤΗΡΙΟΝ
ΧΑΡΑΛ. Ι. ΘΕΟΧΑΡΗ

Μελέται— Έγκαταστάσεις
—Κατασκευαί πάσης Βιομηχανικῆς Ἐπιχειρήσεως
ΕΠΙΣΚΕΥΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
Ἄλευρόμυλοι, Κυλινδρόμυλοι, Ὑδρόμυλοι, Παγοποιεῖα, Ψυγεῖα. Πυρηνελαϊουργεῖα, Ἐλαιοτριβεία, (μηχανοκίνητα καὶ ἰπποκίνητα), Ἐλαιοπιεστήρια, (κοινά, ὑδραυλικά, ταχυπιεστήρια), Βαροῦλκα. (Βίντζια), Γερανοί, Μαγγανοπήγαδα (μηχανοκίνητα καὶ ἰπποκίνητα), Ὑδραντλῖαι (χειροκίνητοι, ἰπποκίνητοι καὶ ἱμαντοκίνητοι), Κεντρόφυγοι, Σταφυλοπιεστήρια.
Κύλινδρα καὶ ζημωτήρια ἀρτοποιείων. Τρόχαλῖαι, Κουζινέτα. Ἄξονες, Μπρακέτα κλπ. Ἐκκοκιστικαὶ Μηχαναὶ Αραβοσίτου.
Πλινθομηχαναὶ καὶ ζημωτήρια Πηλοῦ
Ἄντιπροσωπεῖαι, Προμήθειαι: Πετρελαιομηχανῶν. Ἡλεκτροκινήτων καὶ παντός ἐν γένει μηχανήματος.
Ἑπιτόλμα καὶ κατάλογοι τῶν αἰτούντων στέλλονται δωρεάν

Χ. Ι. ΘΕΟΧΑΡΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α Ε ΜΗΧ/ΤΩΝ & ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΩΝ
1ος ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (ΧΡΗΣΙΣ 1-1-1969 - 31-12-1970)

ΣΦΕΡΗΤΙΚΟΝ			ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ		
ΠΑΡΙΟΝ			ΚΕΦΑΛΑΙΑ		
Επιβάρ		250000	Μετοχών (Μετοχάι 50000000)	5000000	
Ηλεκτ/α - Εξυπακούσταις	2600000		Σταθικών Αποθεματικών	502324	
	420051 ^{2α}		Αποθεματικών Η 213/62	4023131	
	3020451 ^{2α}		Αποθεματικών Α 14362 δια ποσού Έξουχ	5062932	
Αποθεσίαι	2256505	364440 ^{2α}	Αποθεματικών Α 14362 δια ποσού Έξουχ	1323127	1591969 ^{2α}
Εργασίας Μαζών, Τριμήνιαι - Α 14362	4681523		ΥΠΟΤΕΤΕΤΕΙΣ		
" " Μαζών Έξουχ Α 14362	542170	5225093	Χρέωται - Πιστώται (Πιστωταί Λυγέται)	2596414	
Επιτήρ & Σύνταξ - Αποσπαστ. Τραβών	239003		Προσωπαί Λυγέται &	1390019	
Αποθεσίαι	34204	199803	Μή βεβαιωμέναι τόκα	1050164	
Μετασχημα Μετα	533668		Γραμμάτια Πληρωταί	3438228	
Αποθεσίαι	102377	470901	Σύνταξ	4313275	14680652 ^{2α}
ΚΥΚΛΟΦΟΡΩΝ		6910843 ^{2α}	ΠΡΟΒΛΕΪΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ Α 14362		4498
Αποθεσίαι	4553265 ^{2α}		ΜΕΤΙΣΤΗΜΑΤΑ ΠΑΥΣΕΤΑ		300000
Χρέωται - Πιστώται (Πιστωταί Λυγέται)	3481144 ^{2α}		ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΤΗΣΕΩΣ		
Προσωπαί Λυγέται	492224 ^{2α}		Έξουχίον επί νέων		2990494 ^{2α}
Γραμμάτια Εισπραξια	8884308				33535514 ^{2α}
Γραμμάτια πωρ Σύνταξ	3504568		ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΙΣ ΤΑΞΕΣ		
Πιστώται	2170 ^{2α}	2490208 ^{2α}	Άμεσώτα Άρ. 12 Η.Δ. 3765/67	1392209	
ΕΙΛΑΡΤΙΣΜΟΝ			Διάδοξοι ε'5 αναπροσαρμογ	16958	
Σύνταξ κεντηνών	1402 ^{2α}		Κράτησις Η 2901/64	15613	
Υποχ/ωτά Άφθνήσι (Σύνταξ)	34699 ¹⁰		Κράτησις Η.Δ. 3213/66	1233629	
Σύνταξ	1504433		Διάδοξοι	4005075	6663486
Χρεωταί πωρ Σύνταξ	132000	1222583 ^{2α}			
		33535514 ^{2α}			
ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΙΣ ΤΑΞΕΣ					
Άμεσώτα Άρ. 12 Η.Δ. 3765/67	1392209 ^{2α}				
Διάδοξοι ε'5 αναπροσαρμογ	16958 ^{2α}				
Κράτησις Η 2901/64	15613 ^{2α}				
Κράτησις Η.Δ. 3213/66	1233629 ^{2α}				
Διάδοξοι	4005075 ^{2α}	6663486			
		40199000 ^{2α}			40199000 ^{2α}
ΕΙΣΛΗΨΙΜΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΩΝ			ΕΙΣΛΗΨΙΜΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΩΝ		
Μισθί Αποθεσίαι	19524950		Τοκωταί Αποθεσίαι	502324	
Τόκα	1326420		Άξίωμα πωρ Σύνταξ	500000	
Τόκα κεντηνών	16168 ^{2α}		Αποθεματικών Η 213/62	1065312	
Τόκα Σύνταξ 10%	3535		Αποθεματικών Α 14362 δια ποσού Έξουχ	5996363	
Έξουχ	36024 ^{2α}	27009116 ^{2α}	Αποθεματικών Α 14362 δια κέρτατων κινήσεω	499190	
ΜΑΤΕΡΙΑ			Αποθεματικών Α 14362 δια κέρτατων κινήσεω	2950494 ^{2α}	
Δοκίμαί Διακινήσεω	5426455 ^{2α}				
Αμοιβώτα Τόκα	189389 ^{2α}				
Δοκίμαί Διακινήσεω	463415 ^{2α}				
Όσοι Διακινήσεω & Έξουχ	238845 ^{2α}				
Επίδομα κεντηνών	191431 ^{2α}				
Βιομηχανικαί Διακινήσεω	12 ^{2α}				
Αποθεσίαι Έξουχ	104 ^{2α}				
Αποθεσίαι Έξουχ Κέντηνών & Διακινήσεω	231990 ^{2α}				
Αποθεσίαι Έξουχ	2486486	10954672 ^{2α}			
Κόστος κεντηνών πωρ Σύνταξ		10054488 ^{2α}			10054488 ^{2α}
		Εν Πόσει 75 % Αποθνήσι επί			
		ε'5 Σύνταξ			
		ε'5 Σύνταξ			
		ε'5 Σύνταξ			

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΟΣ

ΠΥΡΓΟΣ – ΑΜΑΛΙΑΔΑ – ΑΓΟΥΛΙΝΙΤΣΑ – ΖΑΧΑΡΩ – ΛΕΧΑΙΝΑ

Τον Φεβρουάριο του έτους 1905 προκηρύχθηκαν εκλογές, τις οποίες κέρδισε ο Θ. Δηλιγιάννης. Ένα μήνα μετά την πρώτη σύνοδο της νέας Βουλής, η οποία πραγματοποιήθηκε την 14-3-1905, ο Δηλιγιάννης άρχισε να συζητά το σταφιδικό και ιδιαίτερα τα χρέη των σταφιδοπαραγωγών προς την Σταφιδική Τράπεζα. (Τα δάνεια της Σταφιδικής Τράπεζας ανήλθαν συνολικά σε 17.777.885,63 δρχ. και με δυσκολία εισπράχθηκαν 10.484.752,01 δρχ.) Ο Θ. Δηλιγιάννης με τις πολιτικές εισηγήσεις του μετέφερε τις προθέσεις κεφαλαιούχων και τραπεζιτών του εξωτερικού, ενώ αποσιωπούσε πλέον το θέμα του μονοπωλίου. Μεταξύ άλλων, πρότεινε και τη σύσταση εταιρείας υπό τον τίτλο «Προνομιούχος Εταιρεία Περιστολής και Βελτιώσεως της Σταφιδοπαραγωγής». Ωστόσο, ο Ι. Πεσματζόγλου, Διοικητής της Τράπεζας Αθηνών, στις 7 Απριλίου 1905 κάλεσε όλους τους βουλευτές των σταφιδοπαραγωγών περιοχών να συνεργασθούν για την υλοποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου του «Περί Εταιρείας διαχειρίσεως της σταφίδος».

Το νέο σταφιδικό νομοσχέδιο κατατέθηκε στη Βουλή στις αρχές Μαΐου του έτους 1905. Διά του νομοσχεδίου μεταξύ άλλων προτείνονταν η κατάργηση της φορολογίας σε είδος, η επαναφορά της χρηματικής φορολογίας και η ενιαία διαχείριση της σταφίδας. Και ενώ οι συζητήσεις για την σύσταση της «Προνομιούχου» συνεχίζοντο, στις 31 Μαΐου 1905 ο Θ. Δηλιγιάννης δολοφονήθηκε. Ο σχηματισμός της νέας κυβέρνησης ανατέθηκε στον Δ. Ράλλη. Ακολούθησαν κοινωνικές αναταραχές. Η νέα κυβέρνηση του Δ. Ράλλη για τον έλεγχο της επικρατούσας κατάστασης έλαβε αστυνομικά μέτρα.

Ταυτόχρονα, όρισε επιτροπή η οποία θα ασχολείτο με την μελέτη και τη διατύπωση κειμένου που θα αφορούσε την ίδρυση φορέα ο οποίος θα αναλάμβανε την ενιαία διαχείριση της σταφίδας. Η διαδικασία αυτή οδήγησε στην συνομολόγηση σύμβασης (8-7-1905) μεταξύ της Ελληνικής Κυβέρνησης και της εταιρείας υπό την επωνυμία «Προνομιούχος Εταιρεία προς προστασίαν της παραγωγής και της εμπορίας της σταφίδος», γνωστής υπό την επωνυμία «Εταιρεία της ενιαίας διαχειρίσεως». Η ανωτέρω εταιρεία συνεστήθη υπό της Τράπεζας Αθηνών, η οποία

ενήργησε τόσο δι' αυτήν όσο και εξ ονόματος άλλων τραπεζών και κεφαλαιούχων. Συγκεκριμένα, στην σύσταση της «Προνομιούχου» εκτός από την Τράπεζα Αθηνών συμμετείχαν η Εθνική Τράπεζα, η γαλλική τράπεζα «Banque de l'Union Parisienne» και η τράπεζα «Erlanger & Cie» του Λονδίνου.

Πρόκειται για την σύμπραξη χρηματιστικών κεφαλαίων, η οποία σηματοδοτούσε την έναρξη της παρουσίας και των παρεμβάσεών τους σε πολλούς και σημαντικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας. Η ίδρυση το έτος 1906 της «Εταιρείας Οίνων και Οινοπνευμάτων», με την οποία συνεργάζετο στενά η «Προνομιούχος» και στην οποία από 19 Αυγούστου 1906 συμμετείχε και η Εθνική Τράπεζα, επιβεβαιώνει την ανωτέρω εκτίμηση.

Πύργος Ηλείας, Οδός Αγοράς, 1909 (κάρτα αλληλογραφίας)

Την ιδρυτική σύμβαση της «Προνομιούχου» ανήγγειλε και επίσημα η διοίκηση της Τράπεζας Αθηνών προς τους μετόχους της την 15η Φεβρουαρίου 1906. Μεταξύ άλλων, η εν λόγω αναγγελία περιελάμβανε και τα εξής:

Η οικονομική δυνατότητα της Τράπεζας Αθηνών να συμβάλει καθοριστικά στην σύσταση της «Προνομιούχου» προέκυπτε κυρίως από την κερδοφόρα συμμετοχή της στις χρηματαγορές της Ευρώπης και της Αιγύπτου. Τα κεφάλαια της εταιρείας ορίσθηκαν σε 20 εκατομμύρια χρυσά φράγκα, διαιρούμενα σε 80 χιλιάδες μετοχές αξίας 250 χρ. φρ. εκάστη. Η Εθνική Τράπεζα κατείχε 8.000 μετοχές. Η ανωτέρω σύμβαση κυρώθηκε με τον ΓΠ (υπ. αρ. 3080) νόμο της 17ης Ιουλίου 1905, διά του οποίου εκχωρήθηκαν αποκλειστικά στην εταιρεία επί μία εικοσαετία (10/8/1905 – 9/8/1925) όλα τα δικαιώματα – προνόμια που αναφέρονται στην σύμβαση, πλην του προνομίου της σύστασης και εκμετάλλευσης των Γενικών Αποθηκών, το οποίο της παραχωρήθηκε επί μία τριακονταετία, ήτοι μέχρι 9/8/1935,

και τροποποιήθηκε στις λεπτομέρειές της με τους νόμους ΓΡΜ΄/1906, ΓΣΜΖ΄/1908, 195/1914, 633/1915 και το Νομοθετικό Διάταγμα της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1914.

Η «Προνομιούχος» ήταν ιδιωτική κερδοσκοπική επιχείρηση, η οποία ανέλαβε εργολαβικά και έναντι συμβατικών ανταλλαγμάτων την επί εικοσαετία εξασφάλιση στους σταφιδοπαραγωγούς μιας ικανοποιητικής κατώτατης τιμής για την πώληση του σταφιδοκάρπου.

Αμαλιάδα, άποψη κεντρικής πλατείας, αρχές 20^{ού} αιώνα

Στην περιοχή της Ηλείας του τότε νομού Αχαΐας και Ήλιδας η «Προνομιούχος» εταιρεία είχε υποκαταστήματα, γραφεία και πρακτορεία. Η πόλη του Πύργου και η όμορη περιοχή της καλύπτετο με υποκατάστημα της «Προνομιούχου» στο οποίο διευθυντής ήταν ο Ν. Ξανθόπουλος. Στο υποκατάστημα Αμαλιάδας διευθυντής ήταν ο Α. Κουτσαλέξης. Στο πρακτορείο της «Προνομιούχου» στη Ζαχάρω προϊστάτο ο Κ. Μανιάτης, ενώ τις εργασίες του υποκαταστήματος Λεχαινών διεύθυνε ο Δ. Γκάβας.

Η «Προνομιούχος», μετά την υπογραφή της ανωτέρω σύμβασης με το Ελληνικό Δημόσιο, ήταν πλέον αποκλειστική διαχειρίστρια της σταφιδοπαραγωγής. Για την επίτευξη των επιχειρησιακών της στόχων ενδεικτικά αναφέρουμε ότι μεταξύ άλλων στην εταιρεία εκχωρήθηκε:

1. Η είσπραξη και διαχείριση της εις είδος εισφοράς σταφιδοκάρπου (άρθρο 2 ΒΠΞΕ/22-6-1903), η οποία ορίστηκε σταθερά εις 20% καθ' όλη τη διάρκεια του προνομίου της αναδόχου, καθώς και του εις είδος εγγείου φόρου ή δασμού επί του εξαγομένου σταφιδοκάρπου (άρθρο 1 του ΓΚΗ/1904, Ν.

3028/26-6-1904). Ταυτόχρονα, εκχωρήθηκε και το δικαίωμα έκδοσης σχετικών αποδείξεων αποταμίευσης κατά τους όρους του άρθρου 14 του νόμου ΠΒΞΕ/22-6-1903 και του άρθρου 31 εδαφ. β' του νόμου ΒΦΠΓ της 17ης Ιουνίου 1899.

2. Η σύσταση και εκμετάλλευση Γενικών Αποθηκών προς συντήρηση και φύλαξη σ' αυτές παντός είδους εμπορευμάτων και προϊόντων και προς έκδοση δικαιογράφων αποδείξεων αποθήκευσης και ενεχυρογράφων (warrants) σύμφωνα με το νόμο ΒΥΙΗ της 10/4/1896, υπό τους όρους και τις τροποποιήσεις του άρθρου 21 της σύμβασης.
3. Η είσπραξη δικαιώματος 7 δραχμών ανά χιλιόλιτρο παραγομένης ξηράς σταφίδας. Στον πίνακα που παραθέτουμε καταγράφονται τα αποτελέσματα της είσπραξης εκ μέρους της «Προνομιούχου» του επταδράχμου δικαιώματος από τη σύστασή της το 1905-1906 μέχρι τον Αύγουστο του 1913.
4. Η κατά το έτος 1910 υπέρ της «Προνομιούχου» εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου για την εκ μέρους της σύναψη ειδικού δανείου προς αποζημίωση σταφιδοπαραγωγών οι οποίοι αυτοπροαίρετα θα εκρίζωναν ιδιόκτητους σταφιδαμπέλους.

Συγκεκριμένα: Για την αντιμετώπιση της περαιτέρω πτώσης των τιμών του σταφιδοκάρπου λόγω της κρίσης του 1909 η «Προνομιούχος», βάσει του νόμου ΓΧΟΔ' (3674) της 27 Μαρτίου 1910, ο οποίος επικύρωσε την νέα περί εκρίζωσης σύμβασή της με το Ελληνικό Δημόσιο, παράλληλα με το παρακράτημα εφάρμοσε και την υπό του ανωτέρω νόμου παρεχόμενη δυνατότητα της εθελούσιας και κατόπιν αποζημίωσης εκρίζωση σταφιδαμπέλων εκ μέρους των ιδιοκτητών τους. Η εν λόγω σύμβαση παρείχε στην «Προνομιούχο» τη δυνατότητα να συνάψει δάνειο με την εγγύηση του Δημοσίου ύψους 12,5 εκατομμυρίων δραχμών με επιτόκιο 6% για την αποζημίωση καλλιεργητών σύμφωνα με τα ανωτέρω. Η αποζημίωση ανερχόταν σε 80-100 δραχμές ανά στρέμμα. Ένα χρόνο μετά τη ψήφιση του σχετικού νόμου είχαν εκριζωθεί 34.194 στρέμματα. Μέχρι το 1918 από το δάνειο δαπανήθηκαν 7.953.816,75 δρχ. για την εκρίζωση 62.911 στρεμμάτων.

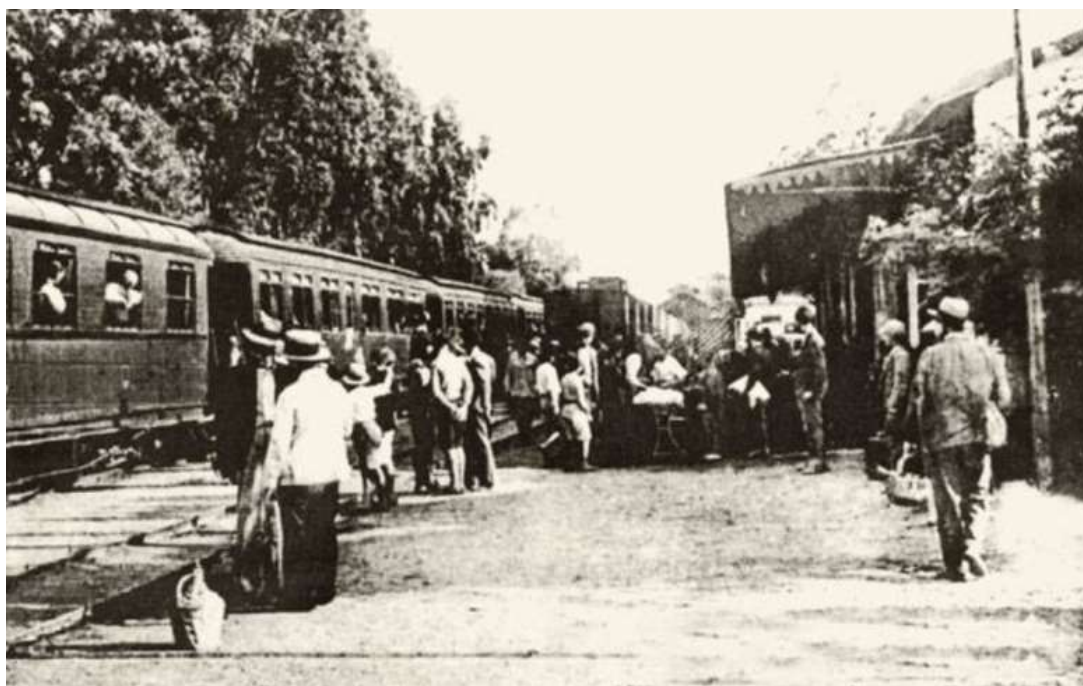
Από τα ανωτέρω 62.911 στρέμματα τα περισσότερα ήταν εγκαταλελειμμένα. Σε σχέση με τα ανωτέρω ασκήθηκε έντονη κριτική και υπεστηρίχθη ότι το μεν κράτος, λόγω της εγγύησης που παρείχε για τη λήψη του εν λόγω δανείου από την «Προνομιούχο», δύσκολα θα εκήρυττε αυτήν έκπτωτο σε περίπτωση που παραβίαζε τη μεταξύ τους σύμβαση, καθότι θα υποχρεούτο να αποπληρώσει το δάνειο, το δε

κεφάλαιο του δανείου θα μπορούσε να ληφθεί για αναπτυξιακούς σκοπούς. Προτάθηκε μάλιστα η κατασκευή του αρδευτικού και αποστραγγιστικού δικτύου του Αλφειού – από το 1910 – για την ανάπτυξη ποτιστικών καλλιεργειών οι οποίες θα απέφεραν, ως θα ήτο φυσικό, την αυτοπροαίρετη αντικατάσταση των πυκνών σταφίδαμπέλων της περιοχής. Πράγματι, η πρόταση αυτή θα μπορούσε να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της Ηλείας.

5. Η πλήρης και αμετάκλητη κυριότητα επί παντός ποσού σταφιδοκάρπου που θα περιήρχετο σ' αυτή, καθώς και του δικαιώματος της διάθεσης αυτού για βιομηχανική χρήση σε όποια επιχείρηση ήθελε αυτή επιλέξει.
6. Το απεριόριστο δικαίωμα να ελέγχει ποιοτικά την παραγόμενη σταφίδα.
7. Το δικαίωμα να εμπορεύεται τον υπ' αυτής αποθηκευμένο σταφιδόκαρπο προς 200 και 160 δραχμές ανά ενετικό χιλιόλιτρο κατά περίπτωση.
8. Το δικαίωμα να μετατρέπει εν όλω ή εν μέρει σε χρηματικές αξίες τον εις είδος παρακρατηθέντα σταφιδόκαρπο, όταν η παραγωγή είναι μικρή.
9. Η θέσπιση απαγορευτικών διατάξεων για εμφύτευση νέων σταφίδαμπέλων.
10. Το δικαίωμα να διαχειρίζεται ελεύθερα το μετοχικό της κεφάλαιο για όποια επιχειρηματική (τραπεζική, βιομηχανική κ.λπ.) χρήση επιλέγει.
11. Το δικαίωμα να χρησιμοποιεί ελεύθερα τον αποθηκευμένο σ' αυτή σταφιδόκαρπο για οποιαδήποτε κατά τη γνώμη της συμφέρουσα βιομηχανική κατεργασία.

Στο σημείο αυτό να επισημάνουμε ότι για την περαιτέρω ενίσχυση της «Προνομιούχου» απαγορεύθηκε με το νόμο ΓΠ', άρθρο 12, η απόσταξη για την παραγωγή οινοπνεύματος από άλλες ύλες πλην των προϊόντων της αμπέλου και της σταφίδαμπέλου. Να επισημάνουμε επίσης ότι τα προαναφερθέντα προνομιακά μέτρα υπέρ της «Προνομιούχου» διατηρήθηκαν σε ισχύ μέχρι την έναρξη του Ευρωπαϊκού Πολέμου (1914). Μετά την έναρξη του πολέμου άρχισαν να αναστέλλονται οι υποχρεώσεις της. Συγκεκριμένα: Το έτος 1914 ανεστάλη η υποχρέωση της «Προνομιούχου» να εξαγοράζει τα πλεονάσματα σταφιδοκάρπου και τα δελτία παρακρατήσεων με ορισμένη ελάχιστη τιμή ανά ενετικό χιλιόλιτρο. Επίσης, ανεστάλη η υποχρέωσή της να διαθέτει ετησίως ποσό 5 – 10 χιλ. λιρών Αγγλίας για την διαφήμιση της σταφίδας στο εξωτερικό προς αύξηση της κατανάλωσής της. Τέλος, ανεστάλη και η υποχρέωση της εν λόγω εταιρείας να αποζημιώνει τους κτηματίες που εκρίζωναν σταφίδαμπέλους για τον περιορισμό της παραγωγής, αν και για τον σκοπό αυτόν, όπως αναφέραμε, είχε συναφθεί ειδικό δάνειο με την εγγύηση

του Δημοσίου. Η ανωτέρω αναστολές, ως είναι φυσικό, όξυναν την υφιστάμενη σταφιδική κρίση.

Σιδηροδρομικός Σταθμός Λεχαινών, αρχές 20^{ου} αιώνα

Εκ της ανωτέρω σύμβασης για την «Προνομιούχο» προέκυπταν και υποχρεώσεις προς το Ελληνικό Δημόσιο. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

1. Την υποχρέωσή της να καταβάλλει κατ' έτος και κατ' αποκοπή στο Ελληνικό Δημόσιο φόρο ανάλογα με το ύψος της ετήσιας εξαγωγής σταφιδοκάρπου. Ο εν λόγω φόρος κατά μέσο όρο ανερχόταν στα 4 εκατομμύρια δραχμές.
2. Την υποχρέωσή της στο τέλος κάθε σταφιδικού έτους – το σταφιδικό έτος συμβατικά ορίστηκε από 10/8 έως 9/8 του επομένου έτους – να αγοράζει μη εξαχθείσες και προσφερόμενες σ' αυτήν ποσότητες σταφιδοκάρπου σε τιμές που προκαθορίζοντο με κριτήρια που αφορούσαν την ποιοτική κατάσταση του σταφιδοκάρπου και την περιοχή προέλευσής του.
3. Την υποχρέωσή της να διαθέτει χώρους των αποθηκών της δωρεάν σε όσους επιθυμούσαν να αποθηκεύσουν την σταφίδα τους. Να διαθέτει επίσης σ' αυτούς τα νόμιμα δελτία και, εφόσον το επιθυμούν, να τους παρέχει δάνειο με επιτόκιο 6% και ενέχυρο την αποθηκευθείσα σταφίδα (warrant). Το ύψος του κάθε δανείου μπορούσε να ανέλθει μέχρι την αξία των 4/5 του από τον δανειοδοτούμενο παραγωγό αποθηκευθέντος σταφιδοκάρπου.

4. Την υποχρέωσή της να διαφημίζει τη σταφίδα με στόχο την αύξηση της κατανάλωσής της στο εξωτερικό. Το ύψος των εν λόγω διαφημιστικών δαπανών μπορούσε να ανέλθει ετησίως στο ποσό των 5 – 10.000 λιρών Αγγλίας.

Για την ρύθμιση της τιμής αγοράς του σταφιδοκάρπου και την επίτευξη των ανωτέρω επιχειρησιακών στόχων της η «Προνομιούχος» εφάρμοσε αρχικά την γνωστή πολιτική του παρακρατήματος, καθότι το εν λόγω μέτρο ως πολιτική παρέμβασης στην αγορά της σταφίδας λειτουργούσε ήδη αντισταθμιστικά σε σχέση με την μείωση της ζήτησής της.

Ωστόσο, η εφαρμογή της μεθόδου του παρακρατήματος και από την «Προνομιούχο» προκάλεσε εκτός άλλων και ενδιαφέρουσες θεωρητικές διαμάχες, μέσω των οποίων αναδείχθηκαν οι οικονομικές ιδέες της εποχής.

Υπέρ του απολύτου φιλελευθερισμού ήταν ο Κ. Ι. Ζωγράφος, ο οποίος θεωρούσε ότι η αγορά μπορούσε να αντιμετωπίσει τις κοινωνικές επιπτώσεις της σταφιδικής κρίσης, ενώ υπέρ του ελέγχου της παραγωγής και της διαχείρισης του σταφιδοκάρπου ήταν ο Α. Θεοδωρίδης, ο οποίος υπερασπιζέτο την πολιτική του παρακρατήματος λόγω των κοινωνικών επιπτώσεων της σταφιδικής κρίσης.

Αν και κατά πρώτα έτη της λειτουργίας της η «Προνομιούχος» εξυγίανε κάπως την σταφίδαγορά, κυρίως λόγω της διάθεσης των μεγάλων αποθεμάτων του παρακρατήματος, στη συνέχεια προέβη σε διαχειριστικές παραβάσεις που αφορούσαν την τήρηση της σύμβασής της με το Ελληνικό Δημόσιο, την εξαγωγή του παρακρατήματος, περιπτώσεις αισχροκέρδειας από την αγορά δελτίων, καθώς και ελλείμματα αποθηκών σε σχέση με τις παρακρατηθείσες ποσότητες. Για να εξειδικεύσουμε ως ένα βαθμό την ανωτέρω αναφορά αξίζει να επισημάνουμε ότι:

Η «Προνομιούχος», κατόπιν κερδοσκοπικών βλέψεων, σύνηψε συμβάσεις διά των οποίων όφειλε να διαθέτει το μεγαλύτερο μέρος του παρακρατήματος με ελάχιστη τιμή κυρίως σε δύο εταιρείες: την Εταιρεία Οίνων και Οινοπνευμάτων καθώς και την Ανώνυμη Οινοπνευματική Εταιρεία του Πειραιά. Οι εταιρείες αυτές απεκόμιζαν τεράστια κέρδη από την βιομηχανική χρήση της σταφίδας. Η πρώτη, βάσει της ιδιαίτερης σύμβασής της με την «Προνομιούχο», αντί 31 δραχμών το ενετικό χιλιόλιτρο θεωρητικά είχε δικαίωμα επί της συνολικής ποσότητας του παρακρατηθέντος σταφιδοκάρπου. Εκ του υπολοίπου παρακρατήματος προμηθεύετο η δεύτερη εταιρεία μονοπωλιακά και κατά παράβαση των προς το Ελληνικό Δημόσιο συμβατικών υποχρεώσεων της «Προνομιούχου». Στο πλαίσιο αυτών των συναλλακτικών σχέσεων συγκρούοντο τραπεζικά και επιχειρηματικά συμφέροντα. Οι

ανωτέρω πράξεις ή παραλείψεις της «Προνομιούχου» επέσυραν την καταδίκη της τόσο εκ μέρους της κοινωνίας (ψήφισμα του συλλόγου Αιγίου διά του οποίου ζητείτο να κηρυχθεί έκπτωτη της σύμβασης) όσο και εκ μέρους των δικαστικών αρχών (Βούλευμα 276/1911 των εν Ηλεία Πλημμελειοδικών). Προκάλεσαν επίσης την σύσταση κοινοβουλευτικής επιτροπής, η οποία συνήλθε την 20ή Μαρτίου 1914 με σκοπό τον έλεγχο διαχείρισης της εταιρείας, και συνέβαλαν στην διαμόρφωση της από 6/2/1915 έκθεσης της Εξελεγκτικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής.

Για να γίνει περισσότερο εμφανής ο τρόπος διαχείρισης της «Προνομιούχου» αναφέρουμε ενδεικτικά ότι:

Ο Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. της «Προνομιούχου» και Υποδιοικητής της Εθνικής Τράπεζας Ι. Ευταξίας εισηγήθηκε την απ' ευθείας υπό της «Προνομιούχου» εκμετάλλευση της βιομηχανικής χρήσης του παρακρατήματος. Η ανωτέρω υπέρ της «Προνομιούχου» εισήγηση μειοψήφησε λόγω της σχέσης της Εταιρείας Οίνων με την Τράπεζα Αθηνών. Να αναφέρουμε επίσης ότι ο Γενικός Γραμματέας της «Προνομιούχου» ήταν μέτοχος της Εταιρείας Πειραιώς, καθώς και ότι οι προαναφερθείσες βιομηχανίες επεδίωκαν να γίνουν μονοπώλια οίνου και οινοπνεύματος αντίστοιχα στην ελληνική αγορά.

Τα διαχειριστικά προβλήματα της «Προνομιούχου», ως είναι φυσικό, προκαλούσαν τον αγροτικό κόσμο, ο οποίος συνεχώς εξεγείρετο απαιτώντας από την εκάστοτε κυβέρνηση την επίλυση του σταφιδικού ζητήματος. Τα υποκαταστήματα της «Προνομιούχου» στον Πύργο, την Αγουλινίτσα (Επιτάλιο) και γενικότερα στην Πελοπόννησο (Αίγιο) εν μέσω της ανωτέρω κατάστασης έγιναν κατ' επανάληψιν στόχος αγροτικών επιθέσεων. Ειδικότερα, στον Πύργο και την Αγουλινίτσα οι αγρότες, αφού ξέσκισαν τα λογιστικά βιβλία των υποκαταστημάτων της «Προνομιούχου», τηλεγράφησαν στην κυβέρνηση να αγοράσει η ίδια ή κατ' εντολή της οι τράπεζες μεγάλες ποσότητες σταφιδοκάρπου προς 140 δραχμές το ενετικό χιλιόλιτρο, στο πλαίσιο των ανωτέρω εντόνων οργανωμένων και συλλογικών εξεγέρσεων των σταφιδοκαλλιεργητών. Έχει επίσης καταγραφεί και επίθεση ενόπλων αγροτών στα γραφεία και τις αποθήκες της «Προνομιούχου» στον Πύργο καθώς και στον σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης. «Οι χωρικοί πυροβολούντες ηνάγκαζαν τον στρατόν να καταλάβει τον σιδηροδρομικόν σταθμόν Πύργου, τας αποθήκας και τα γραφεία της «Προνομιούχου». Πάντα ταύτα συνεπεία του αποκλεισμού της σταφίδος εκ της αγοράς της Γαλλίας», αναφέρει ο Ευθ. Π. Καρακάλος στο έργο του *Πραγματεία περί του Σταφιδικού Ζητήματος*, Εν Αθήναις 1924.

Πύργος, Άποψη του Σιδηροδρομικού Σταθμού, Αρχές 20^{ού} αιώνα

Εκφράζοντας την κοινωνική αγανάκτηση για τις αντισυμβατικές ενέργειες της «Προνομιάουχου», ο πρώην σύμβουλος και βουλευτής Αχαΐας και Ήλιδας Γ. Κρεστενίτης απεκάλεσε ληστρικές συμμορίες όλες τις ομάδες που απορρόφησαν το αίμα της Εταιρείας. Ως ήτο επόμενο, τα διαχειριστικά προβλήματα της «Προνομιάουχου» καθίσταντο αντικείμενο κοινοβουλευτικού ελέγχου. Την 13η Μαρτίου 1924 ο πρωθυπουργός Ελ. Βενιζέλος τόνισε ότι η διοίκηση της «Προνομιάουχου» είναι αχαρακτήριστη και ότι «πρέπει να θεωρηθεί συντελεσθείσα η επέμβασις της Πολιτείας προς έλεγχο του τρόπου καθ' ον εδιοικήθη μέχρι τούδε» (Ε. Καρακάλου, *Πραγματεία ...*, σελ. 213).

Κατά το έτος 1924 το Ελληνικό Δημόσιο, υπό την πίεση των εξεγερθέντων σταφιδοπαραγωγών, αναγκάστηκε να ασκήσει τα δικαιώματά του. Προέβη στην εξαγορά της «Προνομιάουχου». Ακολούθως, με την σύμφωνη γνώμη των ενδιαφερομένων σταφιδοπαραγωγών, ανέθεσε διά ειδικής συμβάσεως την διαχείριση των σταφιδικών ζητημάτων στην Εθνική Τράπεζα. Η Εθνική Τράπεζα για λογαριασμό του κράτους ανέλαβε τη διαχείριση και είσπραξη του παρακρατήματος. Ανέλαβε επίσης την είσπραξη του ανά ενετικό χλιόλιτρο παραγομένου σταφιδοκάρπου επιβεβλημένου φόρου – ο οποίος ανήλθε στις οκτώ δραχμές – καθώς και την απόδοση αυτού στο Δημόσιο. Η Εθνική Τράπεζα απέδιδε επίσης στο Δημόσιο και τον επί της ετήσιας εξαγωγής σταφιδοκάρπου φόρο – ο οποίος ανήλθε στα 5 εκατομμύρια δραχμές – ανεξάρτητα από το ύψος της εξαχθείσας ποσότητας. Ταυτόχρονα, η Εθνική Τράπεζα νομίμως ανέθεσε τη διαχείριση του σταφιδοκάρπου,

υπό την ιδίαν αυτής ευθύνη, στην «Προνομιούχον Ανώνυμον Εταιρίαν Γενικών Αποθηκών της Ελλάδος» έναντι ετήσιας προμήθειας 750.000 δραχμών.

Η υπό την πίεση των εξεγερθέντων σταφιδοπαραγωγών εξαγορά της «Προνομιούχου» από το Ελληνικό Δημόσιο, σε συνδυασμό με την υπ' αυτού προσωρινή ανάθεση των σταφιδικών ζητημάτων στην Εθνική Τράπεζα, ανέδειξε την ανάγκη προσφορότερης επίλυσης του σταφιδικού ζητήματος.

Προς τούτο, το κράτος απεδέχθη συλλογικές απόψεις των σταφιδοπαραγωγών και προέβη στην ίδρυση του Αυτόνομου Σταφιδικού Οργανισμού (ΑΣΟ) διά του από 13 Αυγούστου 1925 Νομοθετικού Διατάγματος, με αποτέλεσμα τη διαχείριση των σταφιδικών ζητημάτων από το σταφιδικό έτος 1925 – 1926 να αναλάβει πλήρως και υπεύθυνα ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ 1894
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΥΡΓΟΥ 1906 –
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ – ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΛΕΧΑΙΝΩΝ

Η Τράπεζα Αθηνών ήταν προϊόν του ελληνικού επιχειρηματικού πνεύματος και μάλιστα του απόδημου ελληνισμού. Ιδρύθηκε το 1894. Ως ιδρυτές φέρονται οι Αδ. Τριανταφυλλίδης, Αλ. Λαμπρινούδης, Αντ. Καλλέργης, Επ. Εμπειρικός, Μιλτ. Ιορδανόπουλος και Νικ. Τριανταφυλλίδης. Η Τ.Α. δραστηριοποιήθηκε για την επίλυση του σταφιδικού ζητήματος, την άνθηση της ατμοπλοΐας, την ανάπτυξη της βιομηχανίας και ειδικά της καπνοβιομηχανίας, την ενίσχυση της γεωργίας και γενικά του εμπορίου. Η Τ.Α. λειτούργησε παράλληλα με το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα της Ελλάδας, την Εθνική Τράπεζα. Τα περισσότερα από τα κεφάλαιά της ήταν κυρίως Ελλήνων του εξωτερικού.

Στις αρχές του 20^{ου} αι., κατά τους χρόνους μετανάστευσης των Ελλήνων και ειδικά των Ηλείων πρώην σταφιδοκαλλιεργητών και σταφιδεργατών στην Αμερική, η Τ.Α. με αισιοδοξία πρότεινε σχέδια ανάπτυξης για την δημιουργική παραμονή των υποψηφίων μεταναστών στη χώρα.

Ως ονομαστικά κεφάλαια ίδρυσης της Τράπεζας αναγράφοντο 10.000.000 δραχμές. Τα πρώτα υποκαταστήματά της ήταν στον Πειραιά, Πάτρα, Βόλο. Η διοίκηση της Τράπεζας συμφώνησε με τον Σμυρναίο ως προς την πρόταση του Ιωάν. Γ. Πεσματζόγλου να συγχωνευθεί το τραπεζικό του κατάστημα στην Αλεξάνδρεια με την Τράπεζα Αθηνών, να επεκταθεί η δράση της Τράπεζας στην Αίγυπτο και να αυξηθούν τα κεφάλαιά της κατά 1.500.000 δραχμές κατόπιν ισόποσης υπέρ της Τράπεζας εισφοράς του Ι. Πεσματζόγλου. Τον Αύγουστο του 1896 η Τράπεζα Αθηνών επεκτείνει την δράση της στην Αίγυπτο, ενώ εντός της χώρας δημιουργεί υποκατάστημα στην Καλαμάτα. Μέσω της Τράπεζας Αθηνών η αισιοδοξία και ο επιχειρηματικός δυναμισμός του απόδημου ελληνισμού της Τουρκίας και της Αιγύπτου επιδρούσε ευνοϊκά στη χώρα για την αντιμετώπιση των δυσμενών της δεδομένων. Ακολούθως, η πρόσληψη του Ι. Πεσματζόγλου (1896), φίλου και συγγενή των εθνικών ευεργετών Γ. Αβέρωφ και Α. Συγγρού αντίστοιχα, ως διευθυντού του υποκαταστήματος της Τράπεζας στην Αλεξάνδρεια και κεντρικού συμβούλου της έδωσε σ' αυτή νέα ώθηση.

Το έτος 1896 στον ετήσιο ισολογισμό της η Τράπεζα παρουσίασε το ενεργητικό της αυξημένο κατά 93%, τα δε κατατεθειμένα σ' αυτήν κεφάλαια αυξημένα από 2,5 σε 4 εκατομμύρια δραχμές.

Κατά την έκρηξη του Ελληνοτουρκικού Πολέμου (1897), κατόπιν απόφασης της πλειοψηφίας των μετόχων, ο Ι. Πεσματζόγλου επελέγη για την θέση του γενικού διευθυντή της Τράπεζας. Το έτος 1898 το ενεργητικό της Τράπεζας αυξήθηκε, οι καταθέσεις διπλασιάστηκαν, οι εξωτερικοί λογαριασμοί υπερτριπλασιάστηκαν, οι προεξοφλήσεις πενταπλασιάστηκαν και η αξία των προς φύλαξη και εγγύηση τίτλων περίπου τριπλασιάστηκαν. Ακολούθησε η ίδρυση υποκαταστημάτων στο Ηράκλειο και στα Χανιά μετά την απελευθέρωση της Κρήτης.

Μετά το 1899 η Τράπεζα Αθηνών επεξέτεινε τις εργασίες της στην χρηματοδότηση λιμενικών και σιδηροδρομικών έργων. Χρηματοδότησε την περαίωση των λιμενικών έργων Τήνου και Κυπαρισσίας, καθώς και την περαίωση του έργου Σιδηρόδρομοι Μύλων – Καλαμών. Παρείχε επίσης δάνεια για επενδύσεις στην ατμοπλοΐα, στην βιομηχανική εκμετάλλευση του καπνού, για την διαχείριση του πλεονάσματος του σταφιδοκάρπου και την βιομηχανική εκμετάλλευσή του. Συμμετείχε στην ίδρυση της «Προνομιούχου εταιρείας προς προστασίαν της παραγωγής και εμπορίας της Σταφίδος». Εξαγόρασε την Βιομηχανική Τράπεζα και από κοινού με την «Προνομιούχο Εταιρεία» ίδρυσε την γνωστή εταιρεία «Οίνων & Οινοπνευμάτων». Έπαιξε σημαντικό ρόλο στην οικονομία της Ηλείας κατά τα έτη της σταφιδικής κρίσης.

Το έτος 1906 στον Πύργο της Ηλείας συστήθηκε από τον καπνοβιομήχανο Β. Καραβασίλη τραπεζικό γραφείο το οποίο εκείνη την εποχή αντιπροσώπευε στην περιοχή την Τράπεζα Αθηνών. Το ανωτέρω γραφείο τραπεζικών συναλλαγών εξελίχθηκε σε Τράπεζα Β. Καραβασίλη (1924), η οποία το έτος 1952 μετονομάστηκε σε Τράπεζα Επαγγελματικής Πίστεως. Το έτος 1964 η εν λόγω Τράπεζα πωλήθηκε στην Εθνική Τράπεζα. Ακολούθως (1991), η Εθνική την πώλησε σε επενδυτές του χρηματοπιστωτικού τομέα, οι οποίοι της προσέδωσαν την επωνυμία «Τράπεζα Αθηνών». Συνεπώς, η Τράπεζα Αθηνών, παλαιά και νέα, συνδέεται άμεσα με την οικονομική ιστορία του Πύργου της Ηλείας κατά τη διάρκεια του 20^{ού} αιώνα.

Το υποκατάστημα Πύργου της Τράπεζας Αθηνών

Η Τράπεζα Αθηνών αντιμετώπισε με εξωστρέφεια και δυναμισμό τις κατά τους χρόνους εκείνους οικονομικές και γεωπολιτικές ανακατατάξεις. Το έτος 1910 η Τράπεζα Αθηνών ίδρυσε στο Λονδίνο την Macedonian Tobacco Co Ltd. Προφανώς η εταιρεία ιδρύθηκε στο Λονδίνο για να λειτουργήσει υπό την σκέπη της αγγλικής προστασίας στην τότε Μακεδονία και στα άλλα καπνοπαραγωγικά κέντρα της περιοχής, στα οποία εμείνετο το μπόϊκοτάζ των Νεοτούρκων εναντίον κάθε ελληνικής εμπορικής δραστηριότητας. Το καπνεργοστάσιο και οι αποθήκες καπνού στη Θεσσαλονίκη του Β. Καραβασίλη (1924) ίσως αξιοποιούν τις ανωτέρω επενδυτικές επιλογές της Τράπεζας Αθηνών.

Το έτος 1910, για την ενίσχυση της «Προνομιούχου», πέτυχε για λογαριασμό της έκδοση δανείου από λ. στ. 500.000, με το οποίο θα αποζημιούντο όσοι εκρίζωναν εθελούσια τις σταφιδαμπέλους των, ώστε να επιτευχθεί η αναγκαστική ελάττωση της παραγωγής του σταφιδοκάρπου.

Σχετικά με το εν λόγω θέμα, στην έκδοση *Ηλεία, Αγορά – Οικονομία, Ιστορία, Πολιτισμός*, αναφέρω: «Ιούλιος 1916: Η Προνομιούχος Εταιρεία ανακοίνωσε την αποζημίωση καλλιεργητών σταφίδας εάν ξερίζωναν τις σταφιδοφυτείες των. Η εποχή της σταφίδας είχε παρέλθει. Ωστόσο, η παραγωγή, η επεξεργασία και η εμπορία της σταφίδας, κατά τις προηγούμενες δεκαετίες είχε συμβάλει στην αστική ανάπτυξη του

Πύργου και της Ηλείας γενικότερα. Ως εθνικό προϊόν ιδιαίτερα μεγάλης οικονομικής σημασίας χαρακτήρισε την παραγωγική των βάση, διαμόρφωσε την βιομηχανική και εμπορική των συγκρότηση, επηρέασε την αρχιτεκτονική και την χωροταξία των, επέδρασε στην οργάνωση και στον χαρακτήρα του αστικού και περιαστικού χώρου αυτών καθώς και στην διάρθρωση – περιεχόμενο της κοινωνικής των γεωγραφίας. Μετά τον πολιτισμό της σταφίδας η κοινωνία της Ηλείας αναζητά το σύγχρονο συγκριτικό της πλεονέκτημα, την νέα θέση στον Εθνικό και Ευρωπαϊκό σχεδιασμό ανάπτυξης και καταμερισμού της παραγωγής. Η κοινωνική αυτή αναζήτηση είναι μέρος και έκφραση της ευρύτερης συλλογικής αγωνίας των Ηλείων για το μέλλον του Τόπου σε μια Ελλάδα και σε έναν κόσμο που συνεχώς μεταβάλλονται με έντονους ρυθμούς.»

Το έτος 1912 η Τράπεζα Αθηνών διήλθε κρίσιμη φάση. Η έκρηξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου επέδρασε δυσμενώς στην πορεία της. Η σχέση της με τα γαλλικά κεφάλαια συνέβαλε στην ανόρθωσή της παρά τις διεθνείς δυσχέρειες. Το έτος 1918 η Τράπεζα Αθηνών συμμετείχε στην ίδρυση της Αθηναϊκής Ασφαλιστικής Εταιρείας, συνέβαλε στην ίδρυση της «Μεταλλευτικής Ένωσης», καθώς και της «Αθηναϊκής εταιρείας προς ανάπτυξιν της Βιομηχανίας και του Εμπορίου». Η Τράπεζα συνέχισε το έργο της δυναμικά προς την ανωτέρω περιγραφείσα κατεύθυνση και κατά τα επόμενα έτη. Το υποκατάστημά της στον Πύργο ήταν στην Κεντρική Πλατεία της πόλης, δίπλα από το σημερινό υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας. Η επιχειρηματική της δραστηριότητα για τη διαχείριση της σταφιδικής κρίσης ήταν κερδοφόρα γι' αυτήν και σημαντική για την οικονομία της Ηλείας. Στο υποκατάστημα της Τράπεζας Αθηνών στην Αμαλιάδα εγκαταστάθηκε το 1953 και η Εθνική Τράπεζα. Επίσης, στον οδηγό πόλεων – κωμοπόλεων της Ελλάδος του έτους 1926 έχει καταγραφεί πρακτορείο της Τράπεζας Αθηνών στα Λεχαινά.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 18/31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1920

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Μετρητά εν τῷ Ταμείῳ, παρὰ Τραπεζίαις εἰς Ἔντοκα Κυβερν. Γραμμ. καὶ Τοκομερ.	Δρχ. 122.556.430.16
Διαθέσιμα παρὰ Τραπεζίαις Ἐξωτερικοῦ . . .	140.107.706.46
Συναλλάγματα . . .	63.558.137.75
Προξοφίλαις καὶ Προκαταβολαὶ ἐπὶ Γραμμ.	25.027.502.49
Δάνεια καὶ Δόμοι: Ἡγνημένοι διὰ χρεωγρ.	30.709.498.10
Δάνεια καὶ Δόμοι: Ἡγνημένοι δι' ἐπιθήκης	5.076.160.54
Δάνεια καὶ Δόμοι: Ἡγν. διὰ διαφόρ. ἐγγυήσ.	37.850.914.80
Προκαταβολαὶ ἐπὶ φοροτ. καὶ ἐμπορευμάτων	94.523.802.14
Τρέχοντες Λογαριασμοὶ . . .	66.972.467.08
Χαρτοφυλάκιον Χρεωγράφων . . .	12.883.728.43
Συμμετοχαὶ εἰς Ἐπιχειρήσεις . . .	3.063.185.—
Καταστήματα Τραπεζῆς . . .	8.862.116.57
Κτήματα ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων . . .	5.656.047.97
Ἐγκαταστάσεις, Ἐπιπλα, Χρηματοκβ. . .	35.—
Δρχ. 616.347.732.49	

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Ἐταιρικόν	Δρχ. 48.000.000.—
Κεφάλαιον Ἀποθεματικόν Τακτικόν	2.400.000.—
Κεφάλαιον Ἀποθεματικόν Ἐκτακτον	2.600.000.—
Καταθέσεις Ὁφεισ	245.353.263.77
Καταθέσεις προθεσμίας	92.462.586.41
Καταθέσεις εἰς ἐγγυήσιν	46.004.780.64
Ταμειυτήριον	34.132.234.49
Τρέχοντες Λογαριασμοὶ	63.528.998.81
Ἀνταποκριταὶ Ἐξωτερικοῦ	31.269.804.14
Εἰσπράξεις διὰ λογαριασμῶν Τρίτων	2.996.843.55
Ἐπιταγαὶ καὶ Ἐντολαὶ	20.116.316.19
ὑποκαταστήματα (προσωριναὶ ἐγγραφαὶ)	17.534.807.49
Μέρηματα κληροτέα, πωλειῶν χρήσιν	1.670.509.—
Μέρισμα τῆς χρήσεως 1920, ἀπληρωμένον φόρου καθαρῶς προσόδου	6.000.000.—
Κέρδη καὶ Ζημίαι: ὑπόλοιπον εἰς Νέον	2.257.583.—
Δρχ. 616.347.732.49	

ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑ

ΧΡΕΩΣΙΣ

Γενικὰ Ἐξόδα	Δρχ. 14.346.960.43
Φόροι Ἑλλήν. Γάλλ. καὶ Ἀγγλ. Δημοσίου	792.242.61
Ἐξόδα Νέων Μετοχῶν	310.437.35
Εἰσφορὰ τῆς Τραπεζῆς ὑπὲρ τοῦ Ταμείου Συντάξεων τῶν Ἑπαλλήλων	369.082.71
Ἀπόσβεσις Ἐγκαταστάσεων	1.362.841.20
Πρόβλεψις 10 ο/ο ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν Χρεωγρ.	1.430.000.—
Πρόβλεψις 10 ο/ο ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν Κτημάτων ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων	630.000.—
Κέρδη πρὸς διανομὴν	18.144.451.40
Δρχ. 37.385.995.70	

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

ὑπόλοιπον προηγούμενης χρήσεως	Δρχ. 534.782.60
Τόκοι, Πρόσοδοι, Προμήθειαι καὶ διάφορα Κέρδη ἀραιώσεαι διαφόρ. προβλέψεων	36.851.213.10
Δρχ. 37.385.995.70	

ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ

Τακτικόν ἀποθεματικόν κεφάλαιον	Δρχ. 1.800.000.—
Τακτικόν μέροςμα 5 ο/ο ἐπὶ τῶν κοινῶν μετοχῶν	2.400.000.—
Φόρος 10 ο/ο τοῦ πρώτου μερίματος	266.667.75
Ποσοστὰ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ Δρχ. 13.143.000	1.031.440.—
Κράτησις 1 ο/ο ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν	131.430.—
Κράτησις 1 ο/ο ὑπὲρ τοῦ Ταμείου Συντάξεων τῶν Ἑπαλλήλων	131.430.—
Κράτησις 5 ο/ο ὑπὲρ τοῦ Προσωπικοῦ	657.150.—
Πρόσθετον μέροςμα Δρχ. 10.— ἐπὶ τῶν μετοχῶν κοινῶν καὶ ἐπιμερησίας	6.000.000.—
Φόρος 10 ο/ο τοῦ προσθέτου μερίματος	666.666.65
Φόρος κυκλοφορίας Μετοχῶν	182.084.—
Κράτησις δι' Ἐκτακτον Ἀποθεματικόν Κεφάλαιον	2.600.000.—
ὑπόλοιπον εἰς τὸν	2.257.583.—
Δρχ. 18.144.451.40	

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6/19 Φεβρουαρίου 1921

Ἐντολῇ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

Ὁ Γενικὸς Διευθυντής
Ι. Κ. ΗΑΙΑΣΚΟΣ

Ὁ Διευθυντής τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου
Α. Μ. ΛΕΒΟΥΝΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ & ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΠΥΡΓΟΣ – ΓΑΣΤΟΥΝΗ

Η κατά το έτος 1858 συμμετοχή του Πυργίου εμπόρου Ευσταθίου Ζώρα στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης υπό την επωνυμία «Εταιρία Ελληνικής Οινοποιίας» ήταν τελικά για την εποχή εκείνη σωστή επιχειρηματική επιλογή. Συντελεσθή όταν η επερχόμενη σταφιδική κρίση υπερπαραγωγής, η οποία συνοδεύτηκε από την ταυτόχρονη αύξηση της παραγωγής και των κατώτερων ποιοτήτων σταφίδας με τελικό αποτέλεσμα την πτώση της τιμής της, έδινε το έναυσμα για την επί τόπου μεταποίησή της.

Και πράγματι, κατά τους χρόνους αυτούς (1858-60) εντοπίζουμε το επιχειρηματικό ενδιαφέρον για την μεταπώληση της σταφίδας. Το ενδιαφέρον αυτό κυρίως αφορούσε την επέκταση και βελτίωση της εγχώριας οινοποιίας. Η ανωτέρω εταιρεία, σύμφωνα με την καταστατική της συμβολαιογραφική πράξη, σκοπό είχε να παράξει σε μεγάλη κλίμακα κρασιά και από σταφίδα. Ωστόσο, μετά από λίγα χρόνια και για λόγους που μας διαφεύγουν, η εταιρεία διαλύθηκε.

Μπορούμε όμως να υποθέσουμε βάσιμα τους ουσιαστικούς λόγους της εν λόγω αποτυχίας, καθότι οι λόγοι αυτοί αφορούσαν και χαρακτήριζαν το σύνολο του συγκεκριμένου παραγωγικού κλάδου.

«Εταιρία της Ελληνικής Οινοποιίας»

Καταστατική συμβολαιογραφική πράξη υπ' αριθ. 12644 της 25^{ης} Φεβρουαρίου 1858 του συμβολαιογράφου Πατρών Ν. Θωμόπουλου, επικυρωθείσα με το Διάταγμα του Όθωνα της 13^{ης} Μαρτίου 1858 «Περί συστάσεως ανωνύμου εταιρίας εν Πάτραις υπό την επωνυμίαν Εταιρία της Ελληνικής Οινοποιίας» (ΦΕΚ αριθ. 17/5 Ιουνίου 1858). Κεφάλαιο ίδρυσης: 2.000.000 δραχμές. Αριθμός ονομαστικών μετοχών: 20.000.

Το γεγονός ότι κατά τα μέσα του 19^{ου} αι. δεν υπήρχαν ακόμη στην Ελλάδα προϋποθέσεις μαζικής μεταποίησης σταφιδοκάρπου σαφώς επέδρασε αρνητικά στο συγκεκριμένο επιχειρηματικό εγχείρημα. Οι μικρές κλίμακας σταφιδοκαλλιέργειες, η έλλειψη οινοποιητικής παράδοσης, το μέγεθος της αυτοκατανάλωσης οίνου στον τότε ελεύθερο ελλαδικό χώρο και η ισχύς των Ευρωπαϊών οινοπαραγωγών επενεργούσαν προφανώς αρνητικά κατά την εποχή εκείνη σε τέτοιου είδους εγχειρήματα.

Η τύχη της «Οινουργικής Εταιρείας Κεφαλληνίας» (1858) επιβεβαιώνει τα ανωτέρω παρά την συμβολή στην λειτουργία της Γάλλων ειδικών. Η επιτυχής

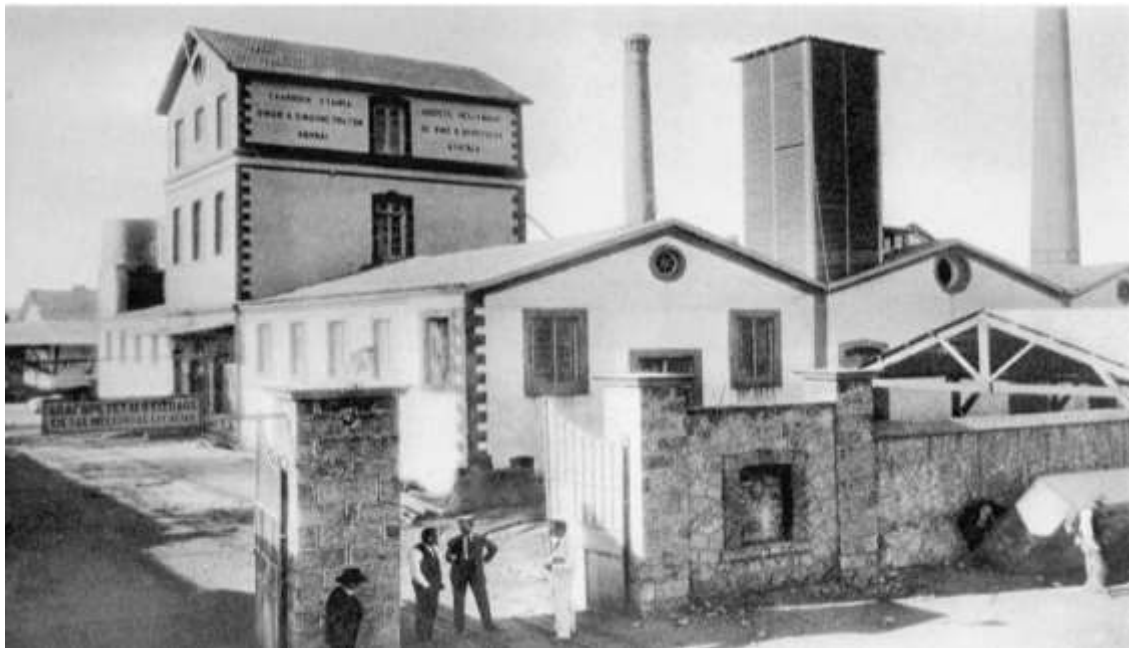
περίπτωση του Γερμανού Γουστάβου Κλάους, που ίδρυσε στην Πάτρα την ίδια εποχή την εν συνεχεία μεγαλύτερη οινοποιητική επιχείρηση στην Ελλάδα, αποτελεί εξαίρεση που ισχυροποιεί τον κανόνα καθότι ο εν λόγω επιχειρηματίας εφάρμοζε ευρωπαϊκή τεχνογνωσία στη διαδικασία παραγωγής οίνου, αξιοποιούσε δε εξ αρχής και αποκλειστικά την παραγωγή δικών του μεγάλων αμπελώνων οι οποίοι βρίσκοντο περίξ της πρωτεύουσας του τότε νομού Αχαΐας και Ήλιδας.

Η σταφιδική κρίση υπερπαραγωγής του 1890 σαφώς διαμόρφωσε συνθήκες μαζικής μεταποίησης της σταφίδας στην Ελλάδα. Έχουμε ήδη αναφερθεί στους λόγους σύστασης και τις συνθήκες λειτουργίας δύο σημαντικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιήθηκαν στην Ηλεία και συνδέονται άμεσα με την σταφιδική κρίση, της Σταφιδικής Τράπεζας και της «Προνομιούχου Εταιρείας».

Στο σημείο αυτό να επισημάνουμε πιο emphaticά ότι κατά το 1905, έτος ίδρυσης της «Προνομιούχου», οι συνθήκες διαχείρισης της σταφιδοπαραγωγής ήταν δυσμενείς. Παρά το μέτρο της μετατροπής του εξαγωγικού φόρου της σταφίδας εις είδος και την παροχή εγγύησης εκ μέρους του Δημοσίου για την λήψη δανείου ύψους 6,5 εκατομμυρίων δραχμών με σκοπό την αγορά πλεονάσματος 127 εκατομμυρίων ενετικών χιλιόλιτρων, οι τιμές του πάλαι ποτέ πολύτιμου προϊόντος διαμορφώθηκαν μόλις στις 80 δραχμές ανά ενετικό χιλιόλιτρο. Στο πλαίσιο της ανωτέρω δυσμενούς κατάστασης που χαρακτήριζε την αγορά του σταφιδοκάρπου, εκπρόσωπος βιομηχανιών που ασχολούντο κυρίως με την σταφίδα και την εξαγωγή της (Οινογεωργική, Χαρίλαος & Σια, Καμπάς) δεν μπόρεσαν να εκτελέσουν συμβατική υποχρέωση των ανωτέρω βιομηχανιών προς την Σταφιδική Τράπεζα (σύμβαση αγοράς 120 εκατομμυρίων ενετικών χιλιόλιτρων) λόγω των συναλλαγματικών μεταβολών, της κατάργησης του μέτρου της χλωράς παρακράτησης και των διατάξεων ξένων κρατών κατά της εισαγωγής της σταφίδας.

Το έτος 1906 στις αποθήκες παρακράτησης της «Προνομιούχου» υπήρχαν τεράστιες ποσότητες σταφιδοκάρπου. Εκτιμάτο δε ότι δεν θα υπήρχαν δυνατότητες αποθήκευσης του επερχόμενου πλεονάσματος. Ταυτόχρονα, Άγγλοι επιχειρηματίες προσέφεραν για την αγορά σταφιδοκάρπου λιγότερο από 15 φράγκα ανά ενετικό χιλιόλιτρο. Παρεμφερή τιμή προσέφερε και Αιγύπτιος μεγαλοβιομήχανος. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης, το Δημόσιο εξέθεσε σε δημοπρασία 97 εκατομμύρια ενετικά χιλιόλιτρα σταφιδοκάρπου, χωρίς να τα διαθέσει. Διέθεσε μόνο 3 εκατομμύρια ενετικά χιλιόλιτρα στην τιμή 30 – 33 δραχμές το χιλιόλιτρο, το δε υπόλοιπο το παραχώρησε στην «Προνομιούχο» προς 30 δραχμές ανά ενετικό

χλιόλιτρο. Η «Προνομιούχος» το παρέλαβε υποχρεωτικά σύμφωνα με το σχετικό άρθρο της Σταφιδικής Σύμβασης χωρίς να έχει δυνατότητες αξιοποίησής του, καθότι η βιομηχανοποίηση της σταφίδας εκ μέρους της ήταν ανέφικτος λόγω των οικονομικών της δυσχερειών, του απαιτούμενου χρόνου για την οργάνωση προϋποθέσεων βιομηχανικής επεξεργασίας του σταφιδοκάρπου και των χρηματιστικών και πολιτικοκοινωνικών αντιθέσεων που «συνέθετε» στους κόλπους της.

Πύργος, άποψη του Οινεργοστασίου της Ελληνικής Εταιρίας Οίνων & Οινοπνευμάτων

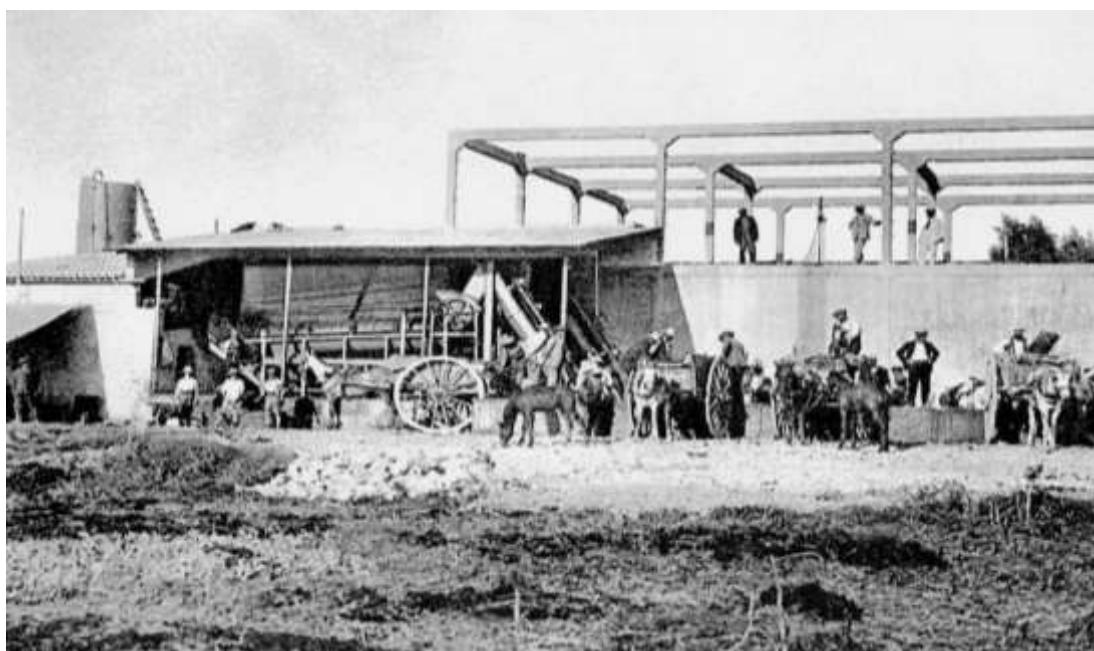
Εν μέσω αυτών των συνθηκών ιδρύθηκε η Ελληνική Εταιρία Οίνων και Οινοπνευμάτων. Η σύστασή της προκρίθηκε τότε ως η μόνη δυνατή λύση για την βιομηχανική κατεργασία του σταφιδοκάρπου. Πρόκειται για ιδιωτική εταιρεία. Επικεφαλείς της εταιρείας τέθηκαν έμπειροι επιχειρηματίες, ο Επαμ. Χαρίλαος, ο Αριστ. Ζάννος, ο Νικολ. Κανελλόπουλος, ο Εμμαν. Ρως και ο Δημ. Γαλανόπουλος.

Η ίδρυσή της είναι έκφραση του μεγάλου χρηματιστικού κεφαλαίου.

Η εταιρεία συνεστήθη δυνάμει του υπ' αριθμ. 19.908 της 6^{ης} Μαΐου 1906 συμβολαίου του Συμβολαιογράφου Αθηνών Ηλία Τοκά. Για την ίδρυσή της συνέπραξε η «Προνομιούχος εταιρεία προς προστασία της παραγωγής της εμπορίας της σταφίδος», η Τράπεζα Αθηνών, ομάδα εκ των Εταιριών Οινοποιίας και Γεωργικής Βιομηχανίας καθώς και η «Ε. Χαρίλαος & Σια».

Σκοπός της Εταιρείας ετέθη κάθε εργασία σχετιζόμενη προς την παραγωγή και εμπορία οίνων, οινοπνεύματος και παντός είδους βιομηχανικών προϊόντων εκ σταφυλών και σταφίδος.

Η διάρκεια της εταιρείας ορίστηκε τριακονταετής, έδρα δε αυτής ήταν η Αθήνα. Το εταιρικό κεφάλαιο ορίστηκε αρχικά σε 6 εκατομμύρια δραχμές και διαιρείτο σε 60 χιλιάδες μετοχές. Η «Προνομιούχος» εταιρεία εισέφερε σε είδος 100 εκατομμύρια λίτρα σταφίδας αντί συνολικού τιμήματος 3.000.000 δρχ., το δε υπόλοιπο κεφάλαιο ίδρυσης κατεβλήθη υπό της Τραπέζης Αθηνών και των Εταιρειών Οινογεωργικής και Ε. Χαρίλαος & Σια.

Γαστούνη, άποψη του Οινεργοστασίου της Ελληνικής Εταιρείας Οίνων & Οινοπνευμάτων. 1918

Οι εργασίες της εταιρείας είχαν αλματώδη ανάπτυξη. Η «Προνομιούχος» παρείχε στην Εταιρία Οίνων μεγάλες πιστώσεις και την διευκόλυne σταθερά για την επέκταση της βιομηχανικής της δράσης. Για την πλήρη κατεργασία των συσσωρευμένων παρακρατημάτων, η εταιρεία σύνηψε σύμβαση με την ιταλική εταιρεία Distilleria Italiana, η οποία ανέλαβε την υποχρέωση να αγοράζει μεγάλες ποσότητες μετουσιωμένης σταφίδας υπό μορφή μάζας για την παραγωγή οινοπνεύματος. Συγχρόνως δε η Εταιρία Οίνων δημιούργησε νέες αγορές κατανάλωσης της σταφιδομάζας στη Γερμανία, Μεξικό κ.λπ. για βιομηχανικές χρήσεις.

Η Διοίκηση της Εταιρίας Οίνων & Οινοπνευμάτων με επιτυχείς ενέργειες αύξησε την κατανάλωση οινοπνεύματος, η παραγωγή του οποίου απαιτούσε τεράστια ποσά σταφίδων.

Πύργος, άποψη του Οινεργοστασίου της Ελληνικής Εταιρίας Οίνων & Οινοπνευμάτων. 1918

Εδημιούργησε επίσης δυνατότητες εξαγωγής καθαρού οινοπνεύματος στο εξωτερικό και εισαγωγής μετουσιωμένου οινοπνεύματος για φωτισμό, θέρμανση και κίνηση. Προς τούτο ίδρυσε ειδικά πρατήρια και εισήγαγε είδη και εργαλεία που συνέβαλαν στη χρήση του.

Η Εταιρία Οίνων πουλούσε το μετουσιωμένο οινόπνευμα φθηνά και με ελάχιστο κέρδος καθότι ήτο είδος πρώτης ανάγκης. Η βιομηχανία του καθαρού οινοπνεύματος για εξαγωγή και εσωτερική κατανάλωση (ποτοποιία, αναμιξεις με οίνους) καθώς και του μετουσιωμένου οινοπνεύματος απορροφούσε περισσότερα από 50 εκατομμύρια λίτρα σταφίδας ετησίως. Η εταιρεία παρήγε και γλεύκος συμπυκνωμένο, του οποίου μεγάλες ποσότητες εξήγε κυρίως στην Αγγλία. Αποτέλεσμα των ανωτέρω επιχειρηματικών επιτυχιών της Εταιρίας Οίνων ήταν η μείωση των αποθεμάτων του παρακρατήματος.

Ταυτόχρονα, η διοίκηση της εταιρίας εστράφη προς την βιομηχανική αξιοποίηση και της ελληνικής σταφυλής (χλωρή σταφίδα). Αξιοποιώντας το δικαίωμα

που είχε από την σύμβασή της με την «Προνομιούχο», παρελάμβανε μέρος του παρακρατήματος σε χλωρή κατάσταση προς οινοποίηση κατόπιν βιομηχανικής επεξεργασίας.

Η ανάπτυξη της Εταιρίας Οίνων και Οινοπνευμάτων ήταν ραγδαία. Σε διάφορα μέρη της Πελοποννήσου ίδρυσε οινοποιεία με δεξαμενές και μηχανήματα για την αγορά και οινοποίηση μεγάλων ποσοτήτων χλωρής σταφίδας κατά την εποχή του τρύγου. Εργοστάσια και οιναποθήκες μεταξύ άλλων δημιούργησε η εταιρεία στον Πύργο και στη Γαστούνη. Στον Πύργο εγκατέστησε και μεγάλα μηχανήματα συμπύκνωσης του γλεύκους ώστε να δύναται να συγκεντρώνει όσο το δυνατόν περισσότερο γλεύκος σε μικρότερο χώρο. Κατ' αυτόν τον τρόπο η εταιρεία έθεσε τις βάσεις ισχυρής οινοποιητικής βιομηχανίας στην Ελλάδα. Σχεδόν ολόκληρο το πλεόνασμα του σταφιδοκάρπου σε συνδυασμό με την χλωρή σταφίδα οινοποιείτο και εξάγεται.

Η οινοποίηση της χλωρής σταφίδας συνδυάστηκε με τους οίνους της κοινής αμπέλου, τους οποίους η εταιρεία αγόραζε απ' όλα τα οινοφόρα μέρη της Ελλάδας είτε υπό μορφή σταφυλιών τα οποία οινοποιούσε η ίδια είτε υπό μορφή γλεύκους είτε οίνου, τον οποίο εξήγε στο εξωτερικό αυτούσιο είτε αναμεμιγμένο με οίνο από χλωρή σταφίδα. Διά των ανωτέρω συνδυασμών παραγωγής οίνων η εταιρεία εξασφάλιζε την διαρκή διάθεση του πλεονάσματος της σταφίδας, έδινε διεξόδους στην οινοπαραγωγή της Ελλάδας και πραγματοποιούσε υψηλά κέρδη.

Η εταιρεία ασχολήθηκε επίσης και με την αποστακτική βιομηχανία. Δημιούργησε αποσταγματοποιείο στο οποίο παρασκεύαζε περίφημα κονιάκ, εφάμιλλα των γαλλικών.

Κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Πολέμου η Εταιρία Οίνων και Οινοπνευμάτων προσέφερε και κοινωνικό έργο για την στήριξη του πληθυσμού:

- Παρείχε άφθονο φωτιστικό οινόπνευμα σε τιμές κόστους και μάλιστα σε εποχές που δεν υπήρχε πετρέλαιο, αερίοφως και ηλεκτρικό ρεύμα.
- Παρείχε επίσης σε πολύ φθηνή τιμή αντί ζάχαρης σταφιδίνη λευκή και σκούρα περιεκτικότητας 72% σε σάκχαρο.
- Διαρκούντος του Ευρωπαϊκού Πολέμου και του ναυτικού αποκλεισμού της Ελλάδας, η εταιρεία πρόλαβε φοβερές καταστροφές των σταφιδοπαραγωγών. Αγόρασε μεγάλες ποσότητες σταφιδοκάρπου σε ικανοποιητικές τιμές, τις οποίες χρησιμοποίησε σε βιομηχανική επεξεργασία, καθώς οι εν λόγω ποσότητες δεν ήτο δυνατόν να εξαχθούν.

- Λειτουργήσε ως Οινολογική Σχολή.
- Συνέβαλε θεωρητικά και πρακτικά στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού πνεύματος μεταξύ των οινοπαραγωγών.

Εκτός Πύργου η εταιρεία είχε εργοστάσια στην Καλαμάτα, την Ελευσίνα, τους Μύλους (Αθηνών) και τη Θεσσαλονίκη. Οιναποθήκες και οινοποιητικούς σταθμούς εκτός Γαστούνης είχε στην Αχαΐα, Βελίκα, Βραχάτι, Πάρο, Κύμη, Λευκάδα, Βασιλική, Μαρκόπουλο Αττικής και Σάμο.

Για την πώληση των προϊόντων της είχε εγκαταστήσει σ' όλες τις πόλεις της Ελλάδας ειδικά πρατήρια, εις δε το εξωτερικό είχε αντιπροσώπους.

Η εταιρεία, έναντι υψηλής κερδοφορίας, συνέβαλε στην επίλυση του σταφιδικού ζητήματος, έθεσε τις βάσεις της σύγχρονης οινοπαραγωγής, δημιούργησε αποστακτική και οινοποιητική βιομηχανία, ενίσχυσε το εξαγωγικό εμπόριο οίνων, καθιέρωσε τον βιομηχανικό οίνο στην εσωτερική αγορά και επετέλεσε κοινωνικό έργο προσφέροντας εργασία σε χιλιάδες εργαζομένους, πράκτορες, φορτοεκφορτωτές, καραγωγείς, στους σιδηροδρόμους, τη ναυτιλία, τις λοιπές βιομηχανίες και στον κατασκευαστικό κλάδο για την υλοποίηση των τεραστίας σημασίας υποδομών της.

Οι κτηριακές της υποδομές στον Πύργο υπάρχουν ακόμα όπισθεν του σιδηροδρομικού σταθμού και μαρτυρούν την οικονομική ανάπτυξη της πόλης στις αρχές του 20^{ου} αι. Το εν λόγω οινεργοστάσιο της Ελληνικής Εταιρίας Οίνων και Οινοπνευμάτων, το οποίο ιδρύθηκε κατά τα έτη 1906 – 1912 και επεκτάθηκε με συμπληρωματικές εγκαταστάσεις μέχρι το 1928, αγοράστηκε από την Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Ηλείας – Ολυμπίας (Πύργου) το έτος 1961. Το έτος 1964 η ανωτέρω Ένωση ζήτησε από το Υπουργείο Βιομηχανίας να εγκρίνει την επαναλειτουργία του οινεργοστασίου. Προς τούτο υπέβαλε και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά.

Πύργος, εσωτερική άποψη του Οινεργοστασίου της Ελληνικής Εταιρίας Οίνων & Οινοπνευμάτων

Αξίζει να αναφέρουμε ότι ο κατά το έτος 1918 διαχειριστικός έλεγχος της εταιρίας από το Δημόσιο προκάλεσε την ιδιαίτερη μνεία της εταιρείας στο Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο διά του Υπουργού της Εθνικής Οικονομίας συνεχάρη την διοίκησή της.

2V
ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΛΕΤΡΙΝΩΝ

Ελήφθη 21/4/64 847
Συνεψη...
Απτη... 16-4- 1964
'Εν Πύργω τη

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 2726

ΒΕΒΑΙΩΣΙΣ

Βεβαιούμεν ὅτι τὸ ἐνταῦθα Οἰνεργοστάσιον
'αγορασθὲν ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συν/σμῶν
'Ἡλείας Ὀλυμπίας (Πύργου) παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐ-
ταιρίας Θίνων καὶ Οἰνοπνευμάτων ἐν ἔτει 1961
ἰδρῶθη κατὰ τὰ ἔτη 1906 ἕως 1912 μὲ συμπληρωμα-
κὰς ἐγκατασκευὰς (δεξαμενῶν καὶ Μηχανημάτων)
'ενεργηθῆσθαι μέχρι τοῦ ἔτους 1928.

Ἡ παροῦσα ἐκδίδεται κατὰ τὸ ὑπ' ἀριθ.
727/10-4-64 ἐγγράφου Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συν/σμῶν
'Ἡλείας Ὀλυμπίας.-

ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΛΕΤΡΙΝΩΝ

[Handwritten signature]

Π Ρ Ο Σ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
'ΗΛΕΚΤΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΑΤΡΩΝ

Αριθ. 959

Αγ. Ανδρέου Μισούλη

Π Α Τ Ρ Α Σ

Αίτησις
'Ενώσεως Γεωργικών Συν/σμών
'Ηλείας- 'Ολυμπίας (Πύργου)

'Εν Πύργω τῆ 7.5.64

" Περὶ χορηγίσεως ἄδειας
λειτουργίας τοῦ ἐν Πύργῳ
Οἰνεργοστασίου μας "

Κύριε Δ/ντά,

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέ-
σωμεν ὑμᾶς ὡς εὐαρεστοῦμενοι μᾶς χορηγήση-
τε ἄδειαν λειτουργίας τοῦ ἐν Πύργῳ ἐργοστα-
σίου οἰνοποιίας ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν " 'Ολυμπια-
κὴ Οἰνοποιία " .-

Πρὸς τοῦτοισ ὑποβάλλομεν:

1. Σχεδιαγράμματα κατόψεως τῶν ἐγκαταστάσεων
τῶν 4 συγκροτημάτων εἰς τρεῖς τοῦν
2. Τομὴν εἰς τρεῖς τοῦν
3. Πρόσοφιν εἰς τρεῖς τοῦν
4. Τοπογραφικὸν διάγραμμα ὑπὸ κλίμακα 1:500
εἰς τρεῖς τοῦν .-
5. Τοπογραφικὸν διάγραμμα ὑπὸ κλίμακα 1:1000
εἰς τρεῖς τοῦν .-
6. Προϋπολογισμὸν δαπάνης ἐμφαίνοντα τὴν
σημερινὴν ἀξίαν τῶν μηχανημάτων ἐγκατεστημέ-
νων ἀνερχόμενον εἰς 1.250.000 εἰς τρεῖς τοῦν.-
7. Τεχνικὴν ἐκθέσιν εἰς τρεῖς τοῦν .-
8. Βεβαίωσιν τοῦ Δήμου Λετρίνων ὅτι τὸ ἔργο
ἐστὶν Ἐργοστάσιον Οἰνοποιίας παρὰ τῆς ἑταιρείας
Οἴνων καὶ Οἰνοπνευμάτων Ἰδρύθη κατὰ τὰ ἔτη
1906 ἕως 1912 μὲ συμπληρωματικὰς ἐγκαταστά-
σεις δεξαμενῶν καὶ μηχανημάτων ἐνεργηθείσας
μέχρι τοῦ ἔτους 1928 .-

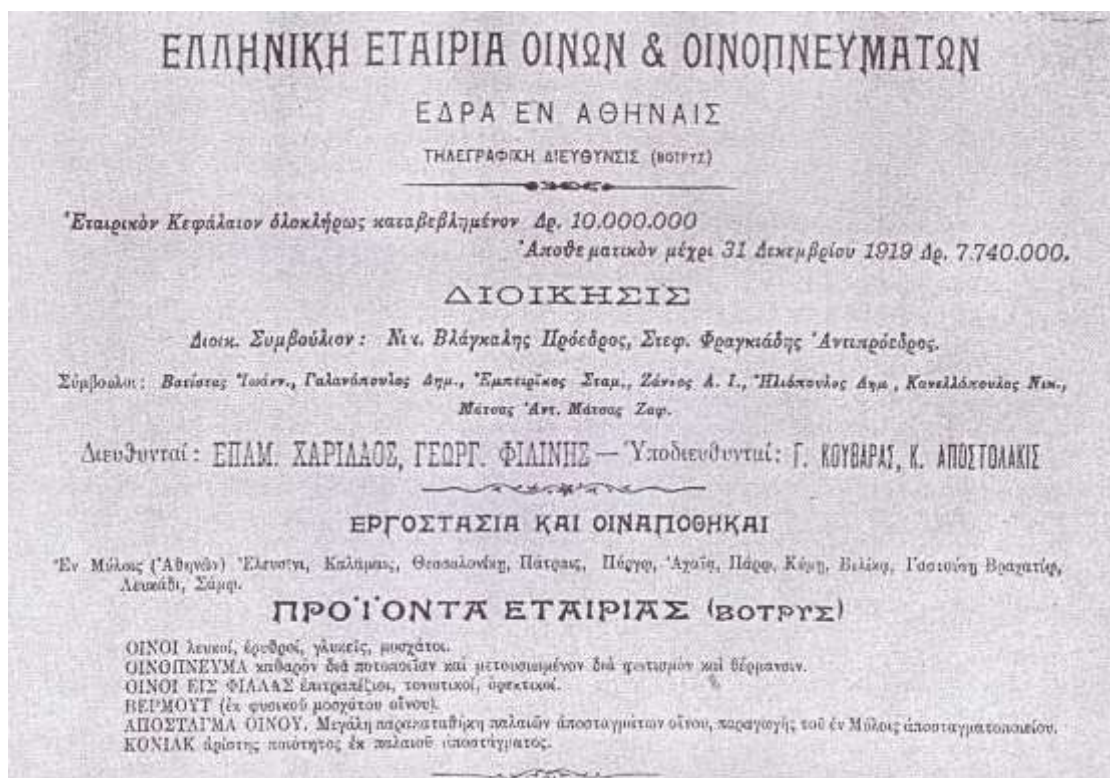
Παρετήρηθη ἡ ὑπόθεσις.
9/5/7.5.64 αἰτήσεις ἰσὺς
καὶ ἀπαντᾶσαι ἐν αὐτῇ
ἀναφερόμεναι δικαιολογητικά..

Ἐν Πάτραις τῆ 12/5/64

ὁ προϊστάμενος

Μετά πλείστης τιμῆς
ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ Γ.ΣΥΝ/ΣΜΩΝ
ΗΛΕΙΑΣ-ΟΛΥΜΠΙΑΣ
Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ἐταιρία Οἴνων καὶ Οἰνοπνευμάτων
ΔΙΟΝ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἄρχιζε τότε μέσα Ἰουλίου τὸ καθάρισμα (ξάρισμα) τῶν ἀλωνιῶν ἀπὸ τὰ χόρτα, τ' ἀγκάθια καὶ τὴν ἀγριάδα· καὶ στὸν τελειωμό, μαζεύοντάς τα σωρό, τὰ 'καιγαν· κι' ὁ καπνός, ὅμοια ἔσπερινή θυσία, ἀνέβαινε ὀλόϊσιο θυμίαμα στὸν Οὐρανό, ποῦ οἱ παραγωγοὶ εἶχαν κιόλας ἀρχίσει νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ παρακαλοῦν νὰ εἶναι ἀνέφελος ὡς τὸ σηκωμὸ τῆς σταφίδας ξηρᾶς πλέον ἀπὸ τ' ἀλώνια.

Βέβαια ὅλοι οἱ κτηματίες δὲν ἄπλωναν τὴν σταφιδοπαραγωγή τους στ' ἀλώνια. Πολλοὶ ἦταν ἐκεῖνοι ποῦ ἓνα μέρος τὸ ξήραιναν καὶ τὸ ἄλλο τὸ πουλοῦσαν «χλωρά» στὴν ἐταιρία Οἴνων καὶ Οἰνοπνευμάτων γιὰ βιομηχανοποίησίν της σὲ κρασί. Ἀρχικὰ τὸ ἐργοστάσιο αὐτῆς τῆς ἐταιρίας ἦταν μιὰ μικρὴ βιομηχανία οἰνοπνευματοποιίας, ἰδιοκτησία τῶν ἀδελφῶν Σοφιανοπούλου.

Ἀργότερα τὸ ἀγόρασεν ἡ ἐταιρία Οἴνων καὶ Οἰνοπνευμάτων (Χαρίλαος καὶ Κανελλόπουλος), τὸ μεγάλωσε σὲ χῶρο καὶ τὸ πλούτισε σὲ μηχανήματα. Γιὰ πολλὰ ὅμως χρόνια, οἱ Πυργιωῆτες ξακολουθοῦσαν, νὰ τὸ λένε «τοῦ Σοφιανόπουλου».

Τὸ ἐργοστάσιο τοῦτο ἦταν ἓνα εὐτύχημα τοῦ τόπου, ὅπως καὶ ἡ διάλυσί του καὶ μεταφορὰ τῶν κυριότερων μηχανημάτων του καὶ τῆς ἐν γένει δραστηριότητός του στὴν Καλαμάτα καὶ στὴν Ἐλευσίνα, ὅπως καὶ ἡ μεταφορὰ στὴν Ἀθήνα τῆς Καπνοβιομηχανίας Β. Καραβασίλη, ἦταν φοβερὸ πλήγμα κατὰ τῆς ἐργατιᾶς καὶ τῆς οἰκονομίας τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς της.

Ἔως τὰ 1915 εἶχε μονίμως 30 ὑπαλλήλους καὶ 150 περίπου ἐργάτες, πὸν κατὰ τὴν περίοδο τῆς «χλωρᾶς», ἔφθαναν τοὺς 400. Ὅλο τὸ ἐργοστάσιο, πὸν μὲ τὰ παρακλάδια του δούλευε νύχτα – μέρα, ἔμοιαζε ἀνήσυχο μελισσολόι, μὲ δυὸ βάρδιες, ἀπὸ δώδεκα ὥρες ἢ κάθε μιά, μὲ ἀνάλογη μεσημβρινὴ διακοπὴ. Δώδεκα ὥρες ... Καὶ ὅμως ἡ σχέσις κεφαλαίου – ἐργατιᾶς ἦταν ἀρμονικότερη καὶ πλούσια εἰς ἀποτέλεσμα. Τώρα εἶναι ὀκτάωρη καὶ ἐν ἐνόπλῳ διαστάσει ...

Ὁ ἀρχιμηχανικὸς τῆς ἐταιρείας Φρειδερίκος Κομπχάουζερ ἦταν γερμανὸς καὶ ἀπὸ ἑλληνικὰ εἶχε μάθει μονάχα τίς... βλαστήμιες. Ἦταν φίλος τοῦ, ἐπίσης γερμανοῦ ἀρχιμηχανικοῦ στοῦ καπνεργοστάσιο Β. Καραβασίλη, Κρέμερ. Τὰ βραδάκια ἔρχονταν στοῦ κρασοπουλειοῦ τοῦ πατέρα μου κι ὁ Κρέμερ πὸν ἤξευρε περισσότερα ἑλληνικὰ ἔλεγε:

- Παιντί, δόσε με μίαν γκαρέκλα (ἓνα κάθισμα) καὶ μίαν γκρασί· φέρε με καὶ λίγο πισωμί (ψωμί).

Ὅλο τὸ ἄλλο προσωπικὸ ἦταν ἔλληνες· καὶ μονάχα κατὰ τὸ 1910 ἢ 1911 ἡ ἐταιρεία ἔφερεν ἰταλοὺς βαρελοποιούς, γιατί οἱ δικοὶ μας κάμανε ἀπεργία πάνω στοῦ φόρτε τῆς δουλειᾶς. Κεῖνα τὰ χρόνια δὲν ἀπηγορεύετο ἡ ἐργασία στοὺς ἀλλοδαποὺς.

Ἡ ἐταιρεία κάθε χρόνο ἀγόραζε δέκα περίπου ἑκατομμύρια ὀκάδες χλωρὰ σταφίδα καὶ περὶ τίς 500 χιλιάδες ὀκάδες σταφύλι ἀμπέλου. Βιομηχανοποιώντας αὐτὲς τίς ποσότητες παρήγε 5 – 6 χιλ. βαρέλια κρασί, τῶν 600 κιλῶν, τὰ ὁποῖα ἔστελλε διὰ τοῦ λιμένος Κατακόλου εἰς διαφόρους λιμένας τῆς Εὐρώπης, κυρίως δὲ εἰς τοὺς γαλλικοὺς τῆς Σέττα καὶ τῆς Ρουέννης.

Αὐτοκίνητα τότε δὲν ὑπῆρχαν οὔτε τὸ ἐργοστάσιο ἦταν συνδεμένο σιδηροδρομικῶς μὲ τὸν λιμένα. Τὰ βαρέλια μετεφέροντο ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιον εἰς τὸν σταθμὸν Πύργου καὶ ἐκεῖθεν σιδηροδρομικῶς εἰς Κατάκωλον. Ἡ μεταφορὰ ἐγίνετο μὲ κάρρα «ἀραμπάδες» τῆς ἐταιρείας «Πέτρος Κόκκινος καὶ Ἰωάννης Κουμπάτης» οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐξασφαλίσει τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐμπορευμάτων ἀπὸ τὸν σταθμὸν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰνάπαλιν.

Ὁ «ἀραμπὰς» ἦταν ἓνα μακρὸ καὶ βαρὺ κάρρο, μὲ συμμετρικότητα κατασκευασμένο ἀπὸ χοντρά καὶ σκληρὰ ξύλα γιὰ ν' ἀντέχη στὴ μεταφορὰ μεγάλων βαρῶν καὶ τὸν ἔσερναν δυὸ γερά ἄλογα, πλάϊ – πλάϊ ζευγμένα. Ἡ ἐταιρία «Κόκκινος καὶ Κουμπάτης» ποὺ διατηροῦσε γιὰ τὶς μεταφορὲς τῆς 22 ἄλογα καὶ ἀνάλογον ἀριθμὸν τετρατρόχων κάρρων, εἶχε δύο τέτοιους ἀραμπάδες. Καὶ τὰ γιομᾶτα κρασί βαρέλια τῆς ἐταιρίας Οἴνων καὶ Οἶνοπνευμάτων μετεφέροντο ἀνὰ δύο μ' αὐτούς, ποὺ εἶχαν μονίμως τοὺς ἴδιους ὀδηγοὺς (καρρολόγους), τὸν μπάμπια Λεωνίδη ποὺ ἀδυναμία του ἀκατανίκητη ἦταν τὸ κρασάκι.

**ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΚΑΪΑΦΑ (1907) – ΚΥΛΛΗΝΗΣ –
ΚΩΝΟΥΠΕΛΙΟΥ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ**

Το οικοσύστημα του Ν. Ηλείας χαρακτηρίζεται και από ανεκτίμητης αξίας ιαματικές πηγές. Κυρίως πρόκειται για θειούχες και θεραπευτικών δυνατοτήτων πηγές που συγκροτούν τα ιαματικά λουτρά Καϊάφα, Κυλλήνης και Κουνουπελίου.

Οι ιαματικές πηγές Καϊάφα βρίσκονται στο νοτιοδυτικό μέρος του νομού Ηλείας, στους πρόποδες του όρους Λαπίθα. Η περιοχή, έκτασης περίπου 5.500 στρεμμάτων, είναι πανέμορφη. Οι άριστες κλιματολογικές της συνθήκες, η ομώνυμη λιμνοθάλασσα του Ιονίου με την ομηρική αμμώδη παραλία συνθέτουν την περιοχή και την αποδίδουν στους κατοίκους και τους επισκέπτες. Οι ιαματικές πηγές Καϊάφα και κατ' επέκταση τα ομώνυμα ιαματικά λουτρά είναι γνωστά από την αρχαιότητα. Αναφερόμαστε στις πηγές των Ανιγρίδων και Ατλαντίδων Νυμφών, οι οποίες αναβλύζουν σε σπήλαια παρά τους προς την λιμνοθάλασσα πρόποδες του προαναφερθέντος όρους. Στις ιαματικές ιδιότητες των λουτρών αναφέρονται από την

αρχαιότητα Έλληνες γιατροί, περιηγητές και γεωγράφοι. Ο Στράβων και ο Πausανίας κάνουν ιδιαίτερη μνεία.

Το έτος 1906 ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Α.Κ. Δαμβέργης στο *Περί των ιαματικών υδάτων της Ελλάδος* σύγγραμμά του, για τα ανωτέρω ιαματικά ύδατα και λουτρά της Ηλείας αναφέρει τα εξής:

«Ιαματικά πηγαί Καϊάφα

1 λίτρον (1000 κυβ. εκ.) περιέχει:

Χλωριοϋχον νάτριον	13.8720	γρμ.
» κάλιον	0.6780	»
» μαγνήσιον	1.0591	»
Βρωμιούχον μαγνήσιον	0.0074	»
Θεικόν ασβέστιον	2.8366	»
Θεικόν μαγνήσιον	0.8620	»
Άνθρακικόν μαγνήσιον	0.0933	»
Πυριτικόν μαγνήσιον	0.0300	»
Όξειδιον άργιλίου	0.0100	»
Όξειδιον σιδήρου	0.0030	»
Άμμωνία, νιτρικόν όξύ, φωσφορικόν		»
όξύ, ιώδιον	Ίχνη	»
Άθροισμα στερεών συστατικῶν	19.4514	γρμ.
Έλεύθερον άνθρακικόν όξύ	0.2282	»
Ύδροθειον	0.0397	»
Εϊδικόν βάρος (15°)	1.0153	»
Θερμοκρασία	35°	

Παραγγέλλονται εις λουτρά πρὸς χρόνια καὶ συφιλιδικά πάθη τοῦ δέρματος, νευραλγίας, μυαλγίας, χρονίους ρευματισμούς καὶ ἀρθρίτιδα ὡς καὶ πρὸς χρονίους κατάρρους τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων».

Επιχειρησιακά οργανωμένη λειτουργία των λουτρών Καϊάφα εντοπίζουμε μετά το έτος 1907 και κυρίως μετά την λειτουργία της διερχόμενης σιδηροδρομικής γραμμής.

Στην καταγραφή της ηλειακής αγοράς που προέρχεται από την έκδοση του Ν. Ιγγλέση «ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1918», για την περιοχή του Καϊάφα και τα ομώνυμα ιαματικά λουτρά υπάρχουν τα εξής στοιχεία:

«ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΚΑΪΑΦΑ

Κείνται παρά τω χωρίω ΜΠΕΣΧΙΝΙ αρχ. Πύργος της Τριφυλίας 50' παρά το ναΐδιον Αγ. Ισιδώρου 45' και εντός του αχανούς και μαγευτικού δάσους εκ πευκών “Στροφιλιάς” όπερ περιλούει μέγα τέναγος, εκεί είνε τα Λουτρά του Καΐάφα.

Τα Λουτρά του Καΐάφα, σχηματισθέντα εκ των ρεόντων μεταλλικών υδάτων, είνε κατάλληλα διά δερματικά κυρίως νοσήματα. Ήδη δε λειτουργούσι ξενοδοχεία, ζυθεστιατόρια, καφενεία, θέατρα, λιθόκτιστοι λουτήρες και οικήματα, πάντα δε ανηγέρθησαν εσχάτως πολυτελή εις οικοδομάς, επίπλωσιν και φωτισμόν δι' ηλεκτρισμού. Η διαμονή είνε ευθηνή.

Λίμνη Καΐάφα

Εν τη παρακειμένη των Λουτρών Λίμνη Καΐάφα, εξάγονται οι ονομαστοί ιχθύες και εγχέλει, κατά δε τον χειμώνα ενεργείται διά πλοιαρίων θαυμάσιον κυνήγιον υδροβίων πτηνών. Εις δε τα ελώδη μέρη γίνεται παραγωγή μεγάλης ποσότητος παπυρίου (προς κατασκευήν σαγμάτων) και ψάθου δια κατασκευήν.

Σημειώσεις Αρχαιολογικαί

Ενταύθα υπήρχε το Φρούριον «Κλειδί» και ο Ναός του Σαμίου Ποσειδώνος. Επί υψώματος δε 301 μ., εις λεπτά 15' μακράν, φαίνονται τα ερείπια καλού περιβόλου, Σαμιακού, με περίμετρον 2 χιλ., με ύψος 3,80 μέτρα και πάχος 2,50 μέτρα. Σώζονται 11 εισέτι επάλξεις και πύλη τις κ.λπ. Είνε ωραίας προϊστορικής τέχνης και διατηρήται καλώς.

Συγκοινωνία - Θερμοκρασία

Μετάβασις διά του Σιδηροδρόμου Πελοποννήσου μέχρι Πύργου και εκείθεν δι' αμάξης. Θερμοκρασία ύδατος 32,2°, η ποσότης των στερεών εν όλω ουσιών 217.5 γρ. Η σε έκ. 10.000 γρ. ύδατος παρουσία του υδροθείου 309,3 κ.εκ.

ΠΑΝΗΓΥΡΕΙΣ

Παρά το Μπεσχίνι “Μονή της Παναγίας” πανηγυρίζουσα την 15ην και 23ην Αυγούστου, ετέρα δε ομώνυμος εν Σμέρνα του αυτού δήμου.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Σταφίς, δημητριακά, οίνοι, έλαιον, λεμόνια, πορτοκάλια, γεώμηλα και λαχανικά πρώιμα.»

Την ιδιωτική εκμετάλλευση της λειτουργίας των λουτρών Καΐάφα διαδέχθηκε μετά το 1960 και μέχρι το έτος 1999 η αυτεπιστασία της λειτουργίας των από τον ΕΟΤ. Το έτος 2000 τα λουτρά Καΐάφα και η λειτουργία των περιήλθαν στην διοίκηση

και διαχείριση της ανωνύμου εταιρείας του Δημοσίου «Εταιρεία Ακινήτων του Δημοσίου».

Η φύση, οι μύθοι και η ιστορία του τόπου συναντώνται ακόμη αρμονικά στον οικότοπο του Καϊάφα με έργα ανθρώπων, που αναδεικνύουν και προστατεύουν την περιοχή (Natura 2000). Οι Νύμφες Καλλιφάεια (θα μπορούσε εκ του ονόματός της να προκύπτει το τοπωνύμιο Καϊάφας), Πηγαία και Ίαση «συνυπάρχουν» ακόμη στα άντρα των Ανιγρίδων και Ατλαντίδων Νυμφών αναμένοντας στωικά την έκδοση της λειτουργικής αξιοποίησής τους κατά τον 21^ο αιώνα.

Και τα λουτρά της Κυλλήνης προσφέρουν σπουδαίες ιαματικές δυνατότητες, κυρίως για τις διαταραχές του αναπνευστικού συστήματος. Οι πηγές του Λίντζη που τα σχηματίζουν συνδέονται με μύθους, φήμες και ιστορίες της περιοχής. Στον «ΟΔΗΓΟ ΕΛΛΑΔΟΣ – 1918» που προαναφέραμε, για τα Λουτρά Κυλλήνης και τους επισκέπτες τους έχουν καταγραφεί τα εξής:

«ΛΟΥΤΡΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ

Αρχαιολογικαί σημειώσεις

Το χωρίον Κυλλήνη ήτο ομηρική πόλις και είχε τρεις ναούς, Ασκληπιού, Αφροδίτης και Ερμού. Επί Ενετοκρατίας η Κυλλήνη ήτο πρωτεύουσα ομωνύμου Δουκάτου.

Τα Λουτρά Κυλλήνης

Τα ιαματικά Λουτρά Κυλλήνης ή Λύντζη κατά των ρευματισμών, χοιράδων, δερματικών και ηπατικών νοσημάτων λειτουργούσι κατά τον μήνα Μάϊον. Έχουσι πολύ ανθρακικόν, θειούχον και χλωριούχον νάτριον και σίδηρον. Έχουν άριστον θερμόν (27,6^ο) θειούχον και αλκαλικόν ύδωρ και είνε ευχάριστον εις την γεύσιν, ωφελούσι δε τα ύδατα ταύτα και πινόμενα.

Οδηγίαι διά τους Ταξειδιώτας

Η εταιρία του Σιδηρ. Πελοποννήσου ανήγειρε α', β' και γ' τάξεως ξενοδοχεία με τελείους λουτήρας και δεξαμενάς ψεκασμών, εισπνοών κ.λπ. Τιμαί των ξενοδοχείων: “Μέγα Ξενοδοχείον”, 12-15 δρ. ημερησίως, 2 άτομα 25 δρ., “Ξενών ή Χρυσούν Δέρας”, δωμάτια δι' έν άτομον 21 (2 δρ., διά δύο δρ. 4), “Τερψιθέα και Καλλιθέα”, δωμάτιον μετά δύο κλινών δρ. 6 ημερησίως, έχοντα και μαγειρεία. Οικίσκοι ισόγειοι. Δωμάτιον μετά δύο κλινών δρ. 5 μετά μαγειρείου. Παραπήγματα. Δωμάτιον κατ' άτομον δρ. 11 (2, δύο άτομα δρ. 2, πλείότερα άτομα δρ. 1 έκαστον).

Ενοικιαστής Ξενοδ. και κτήσεων της Ετ. Σιδηρ. Πελοπον.: Μερκάτης Α.

Πρακτορεία Ατμ. Εταιριών

Τοιαύτα λειτουργούσι κατά την εποχήν των Λουτρών: Ατμ. “Ν. Ελληνικής”, “Γιαννουλάτου”, “Γουδή”, “Πυλάρου” και “Τζων”.

Συγκοινωνία Σιδηροδρομική

Εκ Κυλλήνης τοπική Σιδηροδρομική Γραμμή 14 χλμ., εννοείται αυτήν μετά του Καβάσιλα. Σταθμός Σιδηροδρομικός Γραμμής Πατρών-Πύργου.

ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΑ

Πώσου Λ. και Σία. - Πρινοπούλου Αμβρ.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ

Μερκάτη Α.

ΚΟΥΡΕΙΑ

Μπουζακοπούλου Ν. - Στρούζα Κ.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

“Μέγα” – “Ξενών ή Χρυσούν Δέρας” – “Τερψιθέα” και “Καλλιθέα”

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΑΤΜ. ΕΤΑΙΡ.

“Γιαννουλάτου” Μακρής Δ., “Γουδή” Μαντάς Α., “Κυκλαδικής” Ζαφειρόπουλος Π., “Πυλάρου” Πούλος Ν.»

Οι κατά το έτος 1918 αναφερόμενες υποδομές εκμετάλλευσης των Λουτρών Κυλλήνης μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η νεότερη επιχειρηματική αξιοποίησή τους υφίστατο από τις αρχές του 20ού αιώνα.

Το έτος 1906 ο καθηγητής Α.Κ. Δαμβέργης στο προαναφερθέν *Περί των ιαματικών υδάτων της Ελλάδος* έργο του, για τα λουτρά της Κυλλήνης και του Κωνοπελίου Ηλείας – όπως τα αποκαλεί – κατέγραψε τα εξής:

«Ίαματικάι πηγαί Κυλλήνης: Ἐπὶ τῶν βορειοδυτικῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου, ἀπέναντι τῆς Ζακύνθου καὶ παρὰ τὴν θέσιν Λίντζη, τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας, τοῦ δήμου Μυρτουνητίων, ἐντὸς μικρᾶς κοιλάδος καταφύτου, ἀναβλύζουσι τὰ ἰαματικὰ ὕδατα τῆς Κυλλήνης.

Αἱ πηγαί τῆς Κυλλήνης εἶναι ἐπτὰ καὶ τάσσονται εἰς δύο συμπλέγματα, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον περιλαμβάνει δύο πηγὰς θερμοκρασίας 25,4° – 25,6°, τὸ δὲ δεύτερον σύμπλεγμα περιλαμβάνει τρεῖς πηγὰς θερμοκρασίας 21° – 23,9°.

Κατὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν χημικῶν ἀναλύσεων ἢ περιεκτικωτέρα εἰς ὑδροθρεῖον πηγή εἶνε ἡ χρησιμοποιηθεῖσα πρὸς τροφοδότησιν τοῦ παμμεγίστου ἐν Κυλλήνῃ λειτουργοῦντος τελείου ὑδροθεραπευτικοῦ ἰδρύματος.

1000 γρμ. ὕδατος Κυλλήνης ἐνέχουσι:

Δισανθρακικὸν νάτριον	γρμ.	0.238589
» λίθιον	»	0.000531
» ἀμμώνιον	»	0.009417
Θεικὸν νάτριον	»	0.239280
Χλωριοῦχον νάτριον	»	1.553020
Βρωμιοῦχον νάτριον	»	0.000921
Ἰωδιοῦχον νάτριον	»	0.000289
Θεικὸν κάλιον	»	0.026771
Δισανθρακικὸν ἀσβέστιον	»	0.247877
» βάρυον	»	0.000149
» στρόντιον	»	0.002389
» μαγνήσιον	»	0.208931
» ὑποξείδιον τοῦ σιδήρου	»	0.000979
» » » μαγγανίου	»	0.000040
Φωσφορικὸν ἀργίλλιον	»	0.000168
Ἄργιλλον	»	0.000064

Πυριτικὸν ὄξύ	»	0.022697
Ἐκχυλισματικὰς οὐσίας	»	<u>0.003440</u>
Ἰσθροισμα γρμ.	»	2.555552
Ἀνθρακικὸν ὄξύ ἐλεύθερον	»	0.014734
Ἰδρόθειον	»	<u>0.029610</u>
Ἰσθροισμα γρμ.	»	2.599896

Ἰχνη βορικοῦ ὄξεος, νιτρικοῦ ὄξεος, τιτανικοῦ ὄξεος καὶ ὀργανικῶν οὐσιῶν ρητινωδῶν.

Κατὰ τὰς ἀναλογίας τῶν συστατικῶν τὰ ὕδατα τῆς Κυλλήνης τάσσονται μεταξὺ τῶν πλουσίων εἰς ὑδρόθειον θειούχων πηγῶν τῶν ἐξεχουσῶν διὰ τὴν σημαντικὴν περιεκτικότητά εἰς δισανθρακικὰ ἄλατα τῶν ἀλκαλίων καὶ ἀλκαλικῶν γαιῶν. Ἐνεκα τούτων προσομοιάζουσιν αἱ πηγαὶ τῆς Κυλλήνης πρὸς τὰς θειούχους τῆς Εὐρώπης πηγὰς Aixles-Bains, Luchon, Barèges, Saint Sauveur, Eaux-Bonnes, Amelie-les-Bains.

Ἡ θεραπευτικὴ ἐνέργεια τῶν λουτρῶν τῆς Κυλλήνης εἶνε πανθομολογουμένη κατὰ χρονίων παθῶν τοῦ δέρματος καὶ τῆς βλεννομεμβράνης, χρονίων φαρυγγίτιδων, χρονίων ρευματισμῶν τῶν ἄρθρων, νευραλγιῶν, χρονίων κατάρρων τοῦ στομάχου, παθήσεων τοῦ ἥπατος καὶ τῆς μήτρας ὡς καὶ κατὰ τῶν συφιλιδικῶν δερμοπαθειῶν.»

Λουτρά Κυλλήνης

«Ἰαματικαὶ πηγαὶ Κωνοπελίου (Ἠλείας)

1 λίτρον (1000 κυβ. ἐκ.) περιέχει:

Χλωριοϋχον νάτριον	21.5263	γρμ.
» κάλιον	3.0000	»
» μαγνήσιον	2.3192	»
Βρωμιούχον μαγνήσιον	0.0502	»
Θεικόν ασβέστιον	2.6921	»
Θεικόν μαγνήσιον	0.2740	»
Άνθρακικόν ασβέστιον	0.1121	
Άνθρακικόν μαγνήσιον	0.2480	»
Πυριτικόν ασβέστιον	0.0367	»
Όξειδιον σιδήρου	0.0040	»
Όξειδιον άργιλλίου	0.0080	»
Άμμωνία, νιτρικόν όξύ, φωσφορικόν όξύ, ιώδιον	ίχνη	»
Άθροισμα στερεών συστατικῶν	30.2204	γρμ.
Έλεύθερον άνθρακικόν όξύ	0.0126	»
Υδροθειον	0.0120	»
Εϊδικόν βάρος (15°)	1.0228	»
Θερμοκρασία	28.3°	

Παραγγέλλονται εις λουτρά προς χρονίους ρευματισμούς και άρθρίτιδα, νευραλγίας και χρόνια πάθη του δέρματος.»

Τα ιαματικά λουτρά στον Καϊάφα καθώς και αυτά στην Κυλλήνη και το Κουνουπέλι προσφέρουν σπουδαίες επιχειρηματικές δυνατότητες, η εκμετάλλευση των οποίων θα μπορούσε να ενταχθεί στο πλαίσιο μιας σύγχρονης και ολικής αντίληψης για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη του Νομού Ηλείας, στην διαμόρφωση της οποίας ο ιαματικός και αθλητιατρικός τουρισμός θα έχουν αρμόζουσα θέση.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ 1882 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΥΡΓΟΥ 1909

Ο Γρηγόριος και Αντώνιος Εμπεδοκλής, συνεχίζοντας τις εμπορικές και τραπεζικές εργασίες του πατέρα τους Πέτρου Εμπεδοκλή από την Ανδρίτσεινα, το έτος 1882 δημιούργησαν στην Αθήνα την μικρή οικογενειακή επιχείρηση «Ο.Ε. Τράπεζα Εμπεδοκλέους». Σύντομα η εν λόγω τράπεζα προέβη στην ίδρυση του πρώτου υποκαταστήματός της στον Πειραιά. Το έτος 1905 μετετράπη σε Ε.Ε. Την 22 Νοεμβρίου 1907 μετονομάστηκε σε «Εμπορική Τράπεζα» και ανωνυμοποιήθηκε.

Η νέα τράπεζα είχε προσανατολισμό το εμπόριο και τη δικτύωση με κέντρα του εξωτερικού όπου διέπρεπαν Έλληνες. (Στο Λονδίνο ίδρυσε την Commercial Bank of the Near East.)

Γενικά, η εμπορική πίστη, και μάλιστα σε τομείς της οικονομίας που δεν ελέγχοντο από τις ανταγωνίστριες τράπεζες, Εθνική και Αθηνών, ήταν το κύριο αντικείμενο λειτουργίας του νέου πιστωτικού ιδρύματος. Για την επίτευξη του ανωτέρω λειτουργικού σκοπού της η Εμπορική Τράπεζα άνοιξε υποκαταστήματα σε περιοχές με έντονη εμπορική κίνηση (Πύργος, Κέρκυρα, Πάτρα, Ναύπλιο). Οι εργασίες της συνεδέοντο και με τις διαδικασίες εξαγωγής προϊόντων που κατευθύνοντο κυρίως προς τη βρετανική αγορά (βαμβάκι, καπνός, αλλά όχι σταφίδα).

Το έτος 1909 ο Γενικός Διευθυντής της Τράπεζας Γρ. Εμπεδοκλής, ο οποίος προϊστάτο και του Ειδικού Συμβουλίου της – οργάνου σύνταξης εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης για θέματα που αφορούσαν τις σημαντικές λειτουργίες της Τράπεζας, μεταξύ αυτών και της επέκτασης του δικτύου των υποκαταστημάτων της – πρότεινε την ίδρυση υποκαταστήματος στον Πύργο Ηλείας με τμήμα εμπορίου, εισαγωγών και εξαγωγών. Το ανωτέρω Ειδικό Συμβούλιο εν συνεχεία ανέλαβε να καθορίσει, μετά από μελέτη, το χρόνο έναρξης των εργασιών του προαναφερθέντος υποκαταστήματος, τα ωράρια λειτουργίας του και τη φύση των τραπεζικών εργασιών που θα επιτελούσαν οι υπό πρόσληψη εργαζόμενοι σε αυτό.

Εμπορική Τράπεζα, υπ/μα Πύργου, αρχές του 20^{ου} αιώνα. Στο βάθος διακρίνεται το θέατρο "ΑΠΟΛΛΩΝ"

Στο νεοσύστατο υποκατάστημα Πύργου της Εμπορικής Τράπεζας το έτος 1914, μετά από επιθεώρηση, διαπιστώθηκε υπεξαίρεση μεγάλου χρηματικού ποσού. Το εν λόγω διαχειριστικό ζήτημα, το οποίο έμεινε γνωστό ως «υπόθεση Ι. Τριπόδη», χαρακτήρισε τη λειτουργία τόσο του υποκαταστήματος Πύργου όσο και λοιπών άλλων υποκαταστημάτων, καθότι ένεκα αυτού και «προς πρόληψιν ζημιών της Τραπέζης» πολλά υποκαταστήματα της Τράπεζας ανέστειλαν τη λειτουργία τους. Μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνεται και το πρακτορείο της Τράπεζας στην Αμαλιάδα.

Το έτος 1926 οι εργασίες του υποκαταστήματος Πύργου αυξήθηκαν λόγω των πιστωτικών διευκολύνσεων που παρείχε η Τράπεζα στους πελάτες της, αλλά και λόγω λειτουργικών ανωμαλιών στο υποκατάστημα Πύργου της Τράπεζας Αθηνών «οφειλομένων εις την επιπολαιότητα του Διευθυντού της όστις και ηυτοκτόνησε χθες» (ΙΑΕΤ, Φακ. Α1S1Y3F88, Έκθεση εργασιών, Πύργος, 4.8.1926).

Το υποκατάστημα Πύργου της Εμπορικής Τράπεζας υπέστη μεγάλες ζημιές λόγω της γερμανικής εισβολής.

Μετά τον πόλεμο, κατά την δύσκολη χρονική περίοδο 1946 – 1952, στην λειτουργία και του υποκαταστήματος Πύργου αποτυπώθηκε η επιχειρηθείσα προσπάθεια της διοίκησης του πιστωτικού ιδρύματος για ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμό. Ακολούθησε η δυναμική περίοδος της Διοίκησης Στ. Ανδρεάδη και η υπ' αυτού συγκρότηση του σημαντικού ομίλου επιχειρήσεων της Τράπεζας. Ο όμιλος αρχικά λειτούργησε αποδοτικά για την Τράπεζα και τα υποκαταστήματά της, τα οποία και στην Ηλεία συνέβαλαν στην ανάπτυξη του τοπικού εμπορίου και στην βελτίωση των εμπορικών και συναλλακτικών σχέσεων. Το αυτό συνεχίσθηκε και κατά την περίοδο 1975 – 2004, όπου η Εμπορική Τράπεζα αναζήτησε μια νέα ταυτότητα ως τράπεζα του Δημοσίου. Στις μέρες μας το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα, μέσα από τις εξελίξεις που το χαρακτήρισαν, συνεχίζει την πορεία του προς το μέλλον.

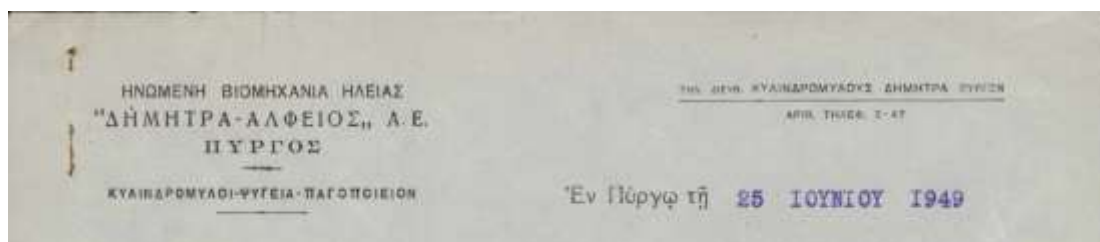
Πλατεία Κοκκίνου έμπροσθεν της Εμπορικής Τράπεζας. Οι φωτογραφίες προέρχονται από το ημερολόγιο του Δημοτικού - Πολιτιστικού Κέντρου Πύργου που εκδόθηκε το 1999

ΗΝΩΜΕΝΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΛΕΙΑΣ
«ΔΗΜΗΤΡΑ – ΑΛΦΕΙΟΣ» Α.Ε.
ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΙ – ΨΥΓΕΙΑ – ΠΑΓΟΠΟΙΕΙΟ & ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΖΥΜΑΡΙΚΩΝ

Κατά την περίοδο 1875-1877, λόγω του Ρωσοτουρκικού Πολέμου, στο εμπόριο των δημητριακών παρατηρήθηκε πτώση των τιμών και στασιμότητα. Ιδιαίτερα επλήγη ο κλάδος των αλευροβιομηχανιών, εκ των οποίων πολλές συγκεντρώθηκαν στον Πειραιά, προφανώς για την ανάπτυξη οικονομιών κλίμακας. Το γεγονός αυτό οδήγησε και στην δημιουργία άτυπου «καρτέλ» επτά αλευροβιομηχανιών του Πειραιά (1875) για τον ποσοτικό έλεγχο της παραγωγής, την διαμόρφωση των τιμών και την επίτευξη πιστωτικών διευκολύνσεων. Γενικότερα θα λέγαμε ότι το 1900 ο κόσμος του σιτεμπορίου και της αλευροβιομηχανίας ήταν ιδιαίτερα εκτεθειμένος στις απότομες μεταπτώσεις των τιμών των σιτηρών και των τραπεζικών πιστώσεων, παρά το ότι ενισχύθηκε από την προσάρτηση της Θεσσαλίας, μελλοντικού σιτοβολώνα της Ελλάδος.

Κατά την απογραφή του 1917 στη χώρα υπήρχαν 739 αλευρόμυλοι. Άξιοι προσοχής ήταν οι περίπου εξακόσιοι μεγαλύτεροι, εκ των οποίων οι 100 ήταν κυλινδρόμυλοι. Αρχές της δεκαετίας του 1920 τέθηκαν σε λειτουργία 10 νέοι αλευρόμυλοι, εκ των οποίων δύο μεγάλοι κυλινδρόμυλοι στην Θεσσαλονίκη. Στον Πύργο Ηλείας, το έτος 1920, ιδρύθηκε ο κυλινδρόμυλος «ΔΗΜΗΤΡΑ» ως μόρρρυθμη εταιρεία. Το έτος 1930 έγινε ανώνυμη εταιρεία.

Ιδρυτικά μέλη της εν λόγω εταιρείας ήταν οι αδελφοί Θεόδωρος και Ηλίας Πάσχος, οι αδελφοί Δημήτριος και Θεόδωρος Μελενίκος και ο Αδάμ Αδαμόπουλος. Οι ανωτέρω επενδυτές είχαν μεταξύ τους συγγενικούς δεσμούς.

*Τμήμα επιστολόχαρτου της «ΔΗΜΗΤΡΑ – ΑΛΦΕΙΟΣ» Α. Ε.
Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας*

Το συγκρότημα «ΔΗΜΗΤΡΑ» βρίσκεται κοντά στο Σιδηροδρομικό Σταθμό ΣΠΑΠ, σε οικόπεδο 3.000 τ.μ., περιβαλλόμενο υπό των οδών Ζαΐμη, Παπαφλέσσα και Βασιλέως Παύλου και εκ των οικοπέδων Π. Τερζή και Κ. Κυριαζή.

Το οικονομικό περιβάλλον της νεοσύστατης αλευροβιομηχανίας – κυλινδρόμυλου «Δήμητρα» χαρακτηριζέτο από τα εξής δεδομένα ως προς την παραγωγή και εισαγωγή σίτου και αλεύρου:

Πίνακας στατιστικών πληροφοριών σχετικά με την ελληνική αλευροβιομηχανία
(1921 – 1925)

Έτος	Εγχώρια παραγωγή σίτου σε τόνους	Εισαγωγή σίτου σε τόνους	Σύνολο σίτου σε τόνους	Παραγωγή αλευρ. σε τόνους	Άλευρα εισαχθέντα σε τόνους	Αξία σε εκατ. δρχ. της βιομηχ. επεξεργασίας
1921	281.294	283.633	564.927	479.000	18.281	30
1922	240.000	346.689	586.689	498.000	46.488	70
1923	363.000	333.627	697.124	590.000	119.000	90
1924	250.000	410.000	660.000	560.000	137.400	112
1925	311.500	382.500	694.000	590.000	75.000 (8 μήνες)	153

(Πηγή: Η ελληνική βιομηχανία, Γ. Χαριτάκη, εν Αθήναις 1927)

Μέρος των καταναλισκομένων αλεύρων απορροφούσε η παρασκευή διαφόρων ζυμαρικών, στην οποία ασχολούνται περί τα 120 εργοστάσια, πολλά των οποίων στερούντο συγχρόνων και κατάλληλων εγκαταστάσεων. Η παραγωγή ζυμαρικών κατά τα έτη 1921-1923 δίνεται στον κατωτέρω πίνακα:

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΑ ΖΥΜΑΡΙΚΑ ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ
1921	13.500
1922	13.500
1923	9.900

Η κατά τους χρόνους εκείνους συσταθείσα Επιτροπή Αλευροβιομηχανίας, που αποτελείτο από στελέχη του Υπ. Εθν. Οικονομίας, του Γενικού Χημείου του Κράτους και από αντιπροσώπους των αλευροβιομηχάνων για την ανάπτυξη του κλάδου, ασχολήθηκε και με το ζήτημα της απαγόρευσης ίδρυσης μικρών αλευρομύλων ημερήσιας παραγωγικότητας κάτω των 25 τόνων αλεύρων σε μέρη μη παραγωγά σίτου.

Η «Δήμητρα» λειτουργούσε με δασμολογική προστασία και διέθετε τα άλευρα σε τιμή μικρότερη της τιμής των ξένων αλεύρων (υπολογιζομένου του δασμού) και μεγαλύτερη άνευ του δασμού. Το αυξημένο κόστος παραγωγής των εγχώριων σιτηρών επιδρούσε στη διαμόρφωση του κόστους των προϊόντων της. Η ποιότητα των αλεύρων της ήταν άριστη. Τα κόμιστρα των πρώτων υλών και των προϊόντων καθώς και οι δημοτικοί και λιμενικοί φόροι ήταν ένα ζήτημα προς διευθέτηση για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τόσο της εν λόγω εταιρείας, όσο και των λοιπών αλευροβιομηχανιών. Γενικά, η «Δήμητρα» λειτουργούσε σε ένα οικονομικό περιβάλλον όπου οι αλευροβιομηχανίες παρήγαν ετησίως προϊόντα αξίας 4,5-6 δισεκ. δρχ., εκ των οποίων τα 250-300 εκατ. δρχ. ήταν η αξία των αλεστικών μετά του βιομηχανικού κέρδους.

Το εργοστάσιο «Δήμητρα-Αλφειός» Α.Ε.

Το εργοστάσιο λειτουργούσε με γεννήτρια συνεχούς ρεύματος 110V. Διέθετε δύο αγγλικές μηχανές Blackstone και μια ελβετική Wideutur για την παραγωγή κινητικής ενέργειας και την μετάδοσή της με ιμάντες. Στο ισόγειο υπάρχει ακόμη και σήμερα η επιβλητική καγκελόπορτα της εισόδου με την σιδηρά επιγραφή «ΔΗΜΗΤΡΑ». Αριστερά της εισόδου ήταν το μηχανοστάσιο με τις τρεις μηχανές. Σε διπλανό χώρο ήταν τα αμερικανικά ψυκτικά μηχανήματα «Frick», στο βάθος οι ψυκτικοί θάλαμοι και δεξιά η μονάδα παραγωγής πάγου. Σε διπλανό οίκημα υπήρχαν ισόγειες αποθήκες σιταριού και άνωθεν αποθήκη αλεύρων και γραφεία της εταιρείας. Τα μέσα μεταφοράς (κάρα) των α' υλών και γενικά των προϊόντων της εταιρείας ήταν συγκεντρωμένα σε ιδιόκτητο οικοπεδικό χώρο έναντι του συγκροτήματος παραγωγής.

Δύο έτη μετά (1927), παράλληλα με την εταιρεία «Δήμητρα», λειτούργησε και παγοποιείο, το οποίο για την εποχή εκείνη διέθετε ψυκτικά μηχανήματα υψηλής παραγωγικής απόδοσης με δυνατότητα κάλυψης των αναγκών τεχνητού ψύχους στην επαρχία Ηλείας του Νομού Αχαΐοήλιδος. Η συλλειτουργία του παγοποιείου με την επιχείρηση «ΔΗΜΗΤΡΑ» ήταν μια επιχειρηματική καινοτομία για την εποχή. Την δεκαετία πριν την δημιουργία της μονάδας παγοποιίας στο εργοστάσιο «Δήμητρα» η παραγωγή πάγου δεν κάλυπτε τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς. Σε όλη την χώρα υπήρχαν περί τα 25 εργοστάσια πάγου με κινητήρια δύναμη στο σύνολό τους περίπου 3.500 ίππους. Ψυκτικό μέσο ήταν η αμμωνία καθώς και το ανθρακικό ή θειώδες οξύ.

Οι μέτοχοι της εταιρείας «Δήμητρα» σωστά διέβλεψαν ότι η βιομηχανία τεχνητού ψύχους είχε δυνατότητα ανάπτυξης, καθότι η συμβολή της στον φθινό και ποιοτικό επισιτισμό των ανθρώπων δημιουργούσε για την εποχή πρωτόγνωρες δυνατότητες κατανάλωσης – χρήσης του προϊόντος (ψύχους). Οι εγκαταστάσεις ψυκτικών θαλάμων ήταν επίσης ανεπαρκείς προς συντήρηση τροφίμων στην Ελλάδα. Το γεγονός ότι με το τεχνητό ψύχος βελτιώνεται η ελαστικότητα προσφοράς των πλεοναζόντων για άμεση κατανάλωση προϊόντων με αποτέλεσμα την επίτευξη ικανοποιητικών τιμών μέσω της ευνοϊκής εξισορρόπησης των αγοραίων δυνάμεων της ζήτησης και της προσφοράς δημιουργούσε τις προϋποθέσεις ανάπτυξης της επιχειρηματικής εκμετάλλευσης ψυκτικών θαλάμων ψυγείων.

Η «Δήμητρα», παράλληλα με την παραγωγή ψύχους (παγοποιείο), διέθετε για εκμετάλλευση και ψυκτικούς θαλάμους (ψυγεία). Η μονάδα τεχνητού ψύχους της εταιρείας λειτουργούσε με τα αμερικάνικα μηχανήματα “Frick”. Ένα έτος μετά (1928) το εργοστάσιο καταστράφηκε από βραχυκύκλωμα. Επαναλειτούργησε κατόπιν δανειοδότησης το έτος 1929-30.

Η αρτοποιία «Αλφειός» ιδρύθηκε το 1930 από τους Γεώργιο Κολοτούρο, Ιωάννη Πάσχο και Νικόλαο Ρουμπάνη.

Το συγκρότημα «ΑΛΦΕΙΟΣ», διώροφο κτήριο, βρίσκεται έναντι του Σιδηρ. Σταθμ. ΣΠΑΠ, επί οικοπέδου 400 τ.μ. Επρόκειτο για δέκα ηλεκτροκίνητους φούρνους με πολλά διαμερίσματα, εντός των οποίων κυκλοφορούσε θερμός αέρας, με αποτέλεσμα το ταυτόχρονο ψήσιμο μεγάλων ποσοτήτων άρτου. Οι φούρνοι αυτού του τύπου ελέγοντο «Γερμανικοί» ή «Τύπου Γερμανίας». Άμεσα γίνεται αντιληπτό ότι η μαζική παραγωγή άρτου μείωνε το μέσο κόστος της κάθε παραγόμενης μονάδας, αποφέροντας δυνατότητες κερδοφορίας για την επιχείρηση.

Η εταιρεία «Αλφειός» προμηθευόταν άλευρα από την προαναφερθείσα εταιρεία «Δήμητρα». Η υπερχρέωση του «Αλφειού» στην «Δήμητρα» οδήγησε στην συνένωση των δύο εταιρειών με την επωνυμία «Δήμητρα – Αλφειός Α.Ε.». Η νέα ανώνυμη εταιρεία διέθετε κυλινδρόμυλο, μακαρονοποιία, αρτοποιία, ψυγεία και παγοποιία.

Το 1936 η αρτοποιία σταμάτησε την λειτουργία της, ενώ ο κυλινδρόμυλος λειτούργησε μέχρι το έτος 1941.

Στην Κατοχή στα κτήρια της «Αλφειός» λειτούργησε πετρόμυλος για τις επισιτιστικές ανάγκες του λαού, ενώ στο τμήμα μακαρονοποιίας οι Ιταλοί παρήγαν αρκετές φορές μακαρόνια για τις ανάγκες των στρατευμάτων τους.

Η εταιρεία, μετά την απελευθέρωση, έχοντας εξοφλήσει τα δάνειά της, έθεσε εκ νέου σε λειτουργία όλα τα τμήματά της εκτός από την αρτοποιία. Το παγοποιείο επαναλειτούργησε (1944) με νέα αμερικανικής προέλευσης ψυκτικά μηχανήματα υψηλότερης παραγωγικής απόδοσης έναντι των προηγούμενων.

Το σύστημα προμήθειας σιτηρών εκ μέρους της εταιρείας έγινε πλέον ευέλικτο και ικανό να ανταποκρίνεται στην υψηλή μεταποιητική δυνατότητα του κυλινδρόμυλου, ο οποίος άλεθε καθημερινά περί τους 70 τόνους αλεύρι. Οι προμηθευτές των σιτηρών προέρχοντο από την Ηλεία, την Κοπαΐδα και το εξωτερικό. Τα παραγόμενα προϊόντα της εταιρείας κάλυπταν σε μεγάλο βαθμό διατροφικές ανάγκες των κατοίκων της Πελοποννήσου, της Στερεάς Ελλάδας και των

Επτανήσων. Αξίζει να αναφερθεί ότι το εταιρικό σύστημα μεταφοράς της α΄ ύλης στο τμήμα των κυλινδρομύλων ενίσχυε την παραγωγή και την παραγωγικότητα της εταιρείας.

Οι διοικούντες την Α.Ε. «Δήμητρα-Αλφειός» κατέβαλαν προσπάθεια εκσυγχρονισμού της εν μέρει καθετοποιημένης παραγωγικής διαδικασίας ανάμεσα στις επιχειρήσεις «Αλφειός» και «Δήμητρα». Σύμφωνα με στοιχεία από το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος: «Το 1949 η Ηνωμένη Βιομηχανία Ηλείας «Δήμητρα – Αλφειός» Α.Ε. (ψυγείο – παγοποιείο – κυλινδρόμυλος) υπέβαλε αίτηση δανείου Ελληνικού Προγράμματος Ανασυγκρότησης για την επέκταση των ψυγείων, του παγοποιείου και κατασκευή συμπληρωματικής αποθήκης δημητριακών (η τελευταία για να αποθηκεύεται ο σίτος του κυλινδρόμυλου που έχει συμβληθεί με το Υπουργείο Εφοδιασμού, όπως και οι λοιποί μύλοι, για την αλευροποίηση του σίτου για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου για τις ανάγκες του Νομού Ηλείας). Η διαδικασία που ακολούθησε ήταν η Εταιρεία να ζητήσει δάνειο «προς γεωργικές βιομηχανίας» από την ΕΤΕ, η οποία το υπέβαλε στην Κεντρική Επιτροπή Δανείων στην Τράπεζα της Ελλάδος. Η διαδικασία αυτή προβλεπόταν σε όλες τις αντίστοιχες περιπτώσεις. Η Κεντρική Επιτροπή Δανείων λειτούργησε από το 1949 έως το 1954 στο πλαίσιο της εφαρμογής του Σχεδίου Marshall στην Ελλάδα με αρμοδιότητα τη διαχείριση και χορήγηση γεωργικών και βιομηχανικών δανείων που είχαν χορηγηθεί από την American Mission for Aid to Greece (AMAG).

Και το 1950 η Ηνωμένη Βιομηχανία Ηλείας «Δήμητρα – Αλφειός» Α.Ε. υπέβαλε άλλες αιτήσεις για διάφορες ανάγκες ανασυγκρότησης υφιστάμενων υποδομών και αγορές μηχανημάτων από το εξωτερικό.

Την περίοδο 1954 – 1959 η Α.Ε. «Δήμητρα – Αλφειός» απευθύνθηκε για δάνειο ανασυγκρότησης στον ΟΧΟΑ. Ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Οικονομικής Αναπτύξεως (ΟΧΟΑ) ιδρύθηκε σύμφωνα με τη σύμβαση της 29ης Ιουλίου 1954 που συνομολογήθηκε από το Ελληνικό Δημόσιο, την Αποστολή Εφαρμογής Προγραμμάτων των ΗΠΑ και την Τράπεζα της Ελλάδος. Ο ΟΧΟΑ ουσιαστικά αντικατέστησε την Κεντρική Επιτροπή Δανείων (ΚΕΔ) και ανέλαβε τη διαχείριση των δανείων AMAG και ΚΕΔ και των νέων προγραμμάτων αμερικανικής βοήθειας. Ο ΟΧΟΑ διαλύθηκε με την ίδρυση της Ελληνικής Τραπεζικής Βιομηχανικής Αναπτύξεως το 1964». (Ιστορικό Αρχείο ΕΤΕ)

Έν Πύργω τῆ 25 ΙΟΥΝΙΟΥ 1949

ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΙΗΝ ΔΑΝΕΙΩΝ
Μέσω τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος

ΑΘΗΝΑΣ

Αἰτήσεις χορηγήσεως δανείου ἀνασυγκροτήσεως

Έν συνεχείᾳ πρὸς προηγουμένην μας λαμβάνομεν τὴν τιμὴν
νὰ ὑποβάλωμεν τὴν παρεῖσαν αἴτησίν μας διὰ χορήγησιν Βιομηχανικοῦ
δανείου Ἀνασυγκροτήσεως ἰσοκδού πρὸς Δ.Η.Π. 100.000 (ἐκατὸν κέντα
χιλιάδας).

Έκ τοῦ ποσοῦ τούτου θέλομεν διατεθῆναι δολλάρια 20.000
(εἴκοσι χιλιάδες) εἰς συνάλλαγμα καὶ δολλάρια 80.000 ^{ἑξήκοντα} ~~ἑκατὸν~~ ^{χιλιάδες} ~~χιλιάδες~~ εἰς δραχμὰς.

Τὸ αἰτούμενον ἕως ἄνω ὀφείλον παρακαλοῦμεν ὅπως δεχθῆ-
τε ἵνα ἐξοφληθῆ τοκοχρεωλυτικῶς ἐντὸς προθεσμίας 20 (εἴκοσι) ἔτων
ἐκ τῆ βῆσει τῶν ὄρων, ὑφ' ὧν χορηγοῦνται τὰ τοιαῦτα δάνεια καὶ ὧν
ἐλάβομεν γνῶσιν.

Ἐπισυνάπτομεν τῆ παρούσῃ Δελτίων πληροφοριῶν περιέχον
τὰ παρ' ἡμῶν αἰτούμενα στοιχεία.

Προσέτι ἐν γνῶσι τῶν συνεπειῶν τοῦ νόμου περί ψευδοῦς
δηλώσεως βεβαιώομεν ὑπευθύνως τὸ ἔκρινες τοῦ περιεχομένου τῶν πλη-
ροφοριῶν τοῦ συνοδεύοντος τὴν αἴτησιν δελτίου καὶ ἀποδεχόμεθα ὑπὸ
ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τῆς συμμετεχοῦσης Τραπεζῆς ἢ
ἄλλου ἐντεταλμένου ὀργάνου ἐλέγχου τῶν στοιχείων τούτων.

Μετά τιμῆς

Ὁ αἰτῶν

ΗΝΟΜΕΝΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΛΕΙΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΑ - ΑΛΦΕΙΟΣ Α.Ε.

Ωστόσο, προβλήματα δανειοδότησης και ταμειακής ρευστότητας της επιχείρησης, τα οποία προέκυψαν από τους τότε κυβερνητικούς σχεδιασμούς για τις επενδύσεις και τη βιομηχανική ανάπτυξη, ανάγκασαν την επιχείρηση να σταματήσει την λειτουργία της το έτος 1959. Το 1961 σταμάτησε την λειτουργία του και το παγοποιείο. Το 1963-64, μετά από πλειστηριασμό, η εταιρεία περιέρχεται στην ΕΤΒΑ. Το 1973 παραχωρήθηκε στην εταιρεία «Δημήτριος Μπερτζελέτος και Υιοί».

Στην βιομηχανία «Δήμητρα – Αλφειός» εργάζοντο μόνιμα περίπου 80 εργάτες. Ωστόσο, η επιχείρηση παρείχε εργασία και σε άτομα λοιπών επαγγελμάτων (αγρότες, φορτοεκφορτωτές, λιμενεργάτες του Κατακόλου κ.ά.), τα οποία συνδέοντο άμεσα και έμμεσα με την παραγωγή και την διάθεση των προϊόντων της.

Τόσο το κτήριο της επιχείρησης «Δήμητρα» όσο και της «Αλφειός» – απέναντι του σιδηροδρομικού σταθμού Πύργου – αποτελούν δείγματα βιομηχανικής δόμησης του μεσοπολέμου, τα οποία χρήζουν αξιοποίησης με γνώμονα την λειτουργική και αισθητική επανένταξή τους στην πόλη. Ιδιαίτερα τα κτήρια του εργοστασίου «Δήμητρα» δεσπόζουν ακόμη και σήμερα στην συμβολή των οδών Ζαΐμη και Εθνικής Αντίστασης. Ένα εξάωρο και δύο ισόγεια πέτρινα κτήρια με δίριχτες κεραμοσκεπείς στέγες συναποτελούν το εν λόγω βιομηχανικό τοπίο στο κέντρο της πόλης. Η προσθήκη πάνω από το αρχικό πέτρινο κτίσμα των δύο τελευταίων ορόφων μετά από την φωτιά του 1928 είναι και σήμερα εμφανής λόγω της διαφορετικής τεχνολογίας δόμησης. Μέρος των αρχικών κτισμάτων έχει καταρρεύσει ενώ τα εναπομείναντα ίσως εγγίζουν τα όρια της στατικής των επάρκειας. Πρόκειται για εντυπωσιακό, μεγαλοπρεπές και επιβλητικό βιομηχανικό κέλυφος, το οποίο υψούται όχι μόνο ως ενδιαφέρον δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής, αλλά και ως αντιπροσωπευτικό υλικό τεκμήριο που υπομνήσκει την απολεσθείσα δυνατότητα εκβιομηχάνισης του Πύργου και της Ηλείας.

Εφημερίδα «ΑΥΓΗ» της 30ής Νοεμβρίου 1959
«ΠΡΟΣ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΙΝ ΜΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΑΣΗΣ Α.Ε. «ΔΗΜΗΤΡΑ – ΑΛΦΕΙΟΣ»

Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην 26ην λήγοντος ἔλαβε χώραν εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον Ἡλείας καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῆς πτωχεύσεως τῆς βιομηχανίας «ΔΗΜΗΤΡΑ-ΑΛΦΕΙΟΣ» ἀρμοδίου εἰσηγητοῦ κ. Ἡλ. Θεοτοκάτου, Πρωτοδίκου, ἡ προαναγγεληθεῖσα συνέλευσις πιστωτῶν διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὀριστικοῦ συνδίκου ἐκ μέρους αὐτῶν.

Διὰ τὴν πτώχευσιν τῆς τοπικῆς μας βιομηχανίας μοναδικὸν ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ καθ' ὅσον ἐκ τῆς ὑπάρξεώς της ἐξηρτᾶτο ἡ ζωὴ πολυαρίθμων οἰκογενειῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐημερία καὶ οἰκονομικὴ πρόοδος τοῦ τόπου μας. Δυστυχῶς ἔφθασεν εἰς τὴν πτώχευσιν, ἂν καὶ πιστεύομεν ὅτι αὕτη ἠδύνατο νὰ ἀποφευχθῆ διὰ καταλλήλων χειρισμῶν τῆς ἀναγκαστικῆς διαχειρίσεως καὶ ὅτι οὐδένα ἐκ τῶν πιστωτῶν ἐξυπηρετεῖ καὶ διὰ τοῦτο μοναδικὴ παραμένει ἡ ἐλπίς διὰ τὸν τόπον ἡ εὐρεσις ἐνὸς τρόπου καὶ κατὰ τὴν χαλεπὴν ταύτην ἐποχὴν τῆς πτωχεύσεως νὰ ἀναζωογονηθῆ καὶ νὰ ἐπαναλειτουργήσῃ ἡ βιομηχανία μας αὕτη πρὸς σωτηρίαν τοῦ τόπου.

Διὰ τοῦτο καὶ μέγα ὑπῆρξε τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν τύχην τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἡ ὁποία πλέον θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὴν ἰκανότητα, δραστηριότητα καὶ διπλωματικότητα τοῦ ὀριστικοῦ συνδίκου ποὺ θὰ ἐκλεγῆ ἀπὸ τὸ Δικαστήριον κατὰ πρότασιν τῶν πιστωτῶν. Κατὰ τὴν συνέλευσιν προεβλήθησαν πολλαὶ ὑποψηφιότητες ὀριστικοῦ συνδίκου. Τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ἐκ τῶν μεγαλυτέρων πιστωτῶν, δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου ὡς καὶ τὰ Ταμεῖα Μυλεργατῶν καὶ Ἀρτεργατῶν, ὡς καὶ ἕτεροι πιστωταὶ ἀντιπροσωπεύοντες τὸ 75% περίπου τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ ἐκ μέρους τῆς πτωχευσάσης ὑπέδειξαν ὡς ὀριστικὸν σύνδικον τὸν ἐκλεκτὸν συμπολίτην μεγαλοεπιχειρηματίαν κ. Πάνον Ἀθ. Πετρόπουλον.

Ὑπῆρξεν ὄντως ἐπιτυχὴς ἡ τοιαύτη διάκρισις ἐκ μέρους τῆς πολιτείας ὅπως ἐμπιστευθῆ τὰ συμφέροντά της εἰς χεῖρας τοῦ συμπολίτου μεγαλοεπιχειρηματίου ὁ ὁποῖος, ἔχων εἰς τὸ ἐνεργητικὸν του πλουσιοτάτην δημιουργικὴν, ἐπιχειρηματικὴν καὶ ἐμπορικὴν δρᾶσιν ὡς καὶ κοινωνικὴν ἀντίληψιν τῶν προβλημάτων τοῦ τόπου,

παρέχει σοβαράν ἐλπίδα μιᾶς ἐπιτυχοῦς ἀντιμετωπίσεως τοῦ “προβλήματος” τῆς βιομηχανίας “ΔΗΜΗΤΡΑ-ΑΛΦΕΙΟΣ”, πού θά χρειασθῆ καί μίαν σοβαροτάτην κυβερνητικὴν ἐνίσχυσιν.

Πιστεύομεν ὅτι τὸ θέμα τῆς πτωχευσάσης ἐταιρείας καί τῆς ἀναδιαρθρώσεώς της εἶναι θέμα πού περισσότερο παντός ἄλλου ἀπαιτεῖ ἐπιχειρηματικὴν ὀξυδέρκειαν, ἐμπορικὸν δαιμόνιον, τεραστίαν δραστηριότητα καί κοινωνικὴν προσαρμογὴν πρὸς τὴν ὑφισταμένην πραγματικὴν κατάστασιν. Τὰ προσόντα αὐτὰ φρονοῦμεν ὅτι ἐνυπάρχουν εἰς ἕνα ἐπιτυχόντα ἐπιχειρηματίαν τοῦ Πύργου ὡς ὁ κ. Π.Α. Πετρόπουλος, ὁ ὁποῖος θά ἐπιτύχη, ὡς εἶναι γνωστόν, τὰ πάντα.

Διερμηνεύοντες τὴν διακαῆ ἐπιθυμίαν τῆς κοινῆς ἀντιλήψεως καί τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου μας, ὁ ὁποῖος δυστυχῶς ὁσημέραι φθίνει, μίαν διατυπώνομεν εὐχὴν, ὅπως ἡ πολιτεία συνεχίζουσα τὴν ἐνεργὸν αὐτῆς συμπαράστασιν βοηθήσῃ ἐναργέστερον μίαν δημιουργικὴν προσωπικότητα διὰ τὴν ἀναστήλωσιν μιᾶς βιωσίμου καί θαλερᾶς βιομηχανίας, ὅπως δύναται νὰ καταστῆ ἡ “ΔΗΜΗΤΡΑ-ΑΛΦΕΙΟΣ” ὑπὸ τὴν δεξιάν καί δραστηρίαν προτεινομένην διεύθυνσιν.

Κοινὴ ὄλων ἅς εἶναι ἡ συμπαράστασις εἰς τὸν κ. Πᾶνον Πετρόπουλον διὰ τὰς ἐπιδιώξεις του διότι οὕτω ὑπάρχουν αἱ προϋποθέσεις νὰ ἀναζωογονηθῆ ἡ μοναδικὴ τοῦ τόπου μας μεγάλη βιομηχανία.»

ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΕΙΟ Β. ΠΛΑΣΤΟΥΡΓΟΥ ΤΟΝ ΦΩΝΑΖΑΝ ΕΤΣΙ ΓΙΑΤΙ ΗΤΑΝ ΜΑΓΚΑΣ

Μια φορά και έναν καιρό ήταν...

Κάπως έτσι ξεκινούσαν τα παραμύθια της γιαγιάς προς τα εγγόνια. Αυτά κρέμονταν από τα χείλη της και η παιδική φαντασία τους κάλπαζε μέσα στο παραμύθι. Όταν όμως μια πραγματική ιστορία αγγίζει τα όρια του μύθου ή του απίθανου, τι μπορεί να γράψει κάποιος;

Ο Βασίλης Πλαστουργός, που γεννήθηκε στο Λαμπέτι το 1909 από φτωχούς γονείς, τον Ανδρέα («βουλευτή») και τη Φωτεινή, ήταν ένα από τα εννέα παιδιά της οικογένειας. Σχολείο δεν μπόρεσε να πάει και από μικρός βγήκε στον αγώνα για το μεροκάματο. Η εξέλιξή του και η δαιμόνια σκέψη του ήταν τα στοιχεία εκείνα που έκαναν το μικρόσωμο Βασίλη, από το Λαμπέτι, να τον φωνάζουν ΜΑΓΚΑ. Γιατί μαγκιά ήταν γι' αυτόν από ό,τι έπιανε στα χέρια του, να φτιάχνει ένα μικρό θαύμα.

Ψάχνοντας να βρούμε στοιχεία για τον Βασίλη Πλαστουργό, συζητήσαμε με πολλούς ανθρώπους που τον γνώριζαν. Η αναφορά μας στ' όνομά του τους έκανε να συγκινηθούν και ένας ποταμός από αναμνήσεις ξεχύθηκε χωρίς να γίνει κατορθωτό όλες αυτές να καταγραφούν. Συναντήσαμε τον Γιάννη Νικολακόπουλο ή Κουνούπη να απολαμβάνει τον καφέ του στη φθινοπωρινή λιακάδα του Κατακώλου. Όταν του είπαμε για τον Βασίλη Πλαστουργό, δεν σταματούσε να αναφέρει εκατοντάδες μικρά ή σημαντικά περιστατικά που βίωσαν μαζί.

«Τον γνώρισα το 1949, μόλις είχα τελειώσει τη σχολή (τότε) του Βασιλικού Ναυστάθμου. Ήλθε και με βρήκε στη ταβέρνα του πατέρα μου, με έπεισε να παραμείνω στον Πύργο και να συνεργαστούμε. Αρχικά σαν βοηθός του, αργότερα σαν συνétairos...

Δεν είναι εύκολο να διαλέξεις ποια θα καταγραφούν και ποια όχι. Η κάθε μέρα μαζί του δεν έμοιαζε με την προηγούμενη. Είχε τρομερή θέληση και επιμονή για ό,τι είχε σχεδιάσει στο μυαλό του, που έκανε όλους να απορούμε. Μόνο όταν το τελείωνε, όσο πολύπλοκο κι αν ήταν αυτό, καταλαβαίναμε το πόσο δημιουργική σκέψη είχε. Πολλές εκατοντάδες οι μηχανουργικές παρεμβάσεις του σε υπάρχοντα μηχανήματα, τα οποία επισκεύαζε και παράλληλα τελειοποιούσε τη λειτουργία τους, αυξάνοντας κατά πολύ την απόδοσή τους. Πολλοί εργοστασιάρχες της περιοχής μας τον εμπιστεύονταν γιατί γνώριζαν από πριν το αποτέλεσμα της δουλειάς του.

Ο Βασίλης Πλαστοργός με την μοτοσυκλέτα του "ARRIEL".

Στο βάθος εργάτες δίπλα σε αλωνιστική μηχανή.

Μπορεί να ξεκίνησε ως μηχανικός αυτοκινήτων στη διάρκεια του μεσοπολέμου, αλλά γρήγορα, αγοράζοντας διάφορα μηχανήματα (τόρνους, πλάνες, τρυπάνια κ.λπ.), με κατάλληλους συνεργάτες και βοηθούς, έφτασε να φτιάχνει αγροτικά μηχανήματα τόσο πρωτοποριακά και αποδοτικά που δεν υπήρχαν τέτοια στη χώρα μας. Ήταν από τους πρώτους που κατάλαβε την αναγκαιότητα χρήσης μηχανημάτων στην αγροτική παραγωγή και έστρεψε το ενδιαφέρον του γρήγορα προς αυτή την κατεύθυνση, παράλληλα με τις άλλες δραστηριότητές του. Γνωρίζοντας τις ανάγκες των αγροτών της περιοχής μας, άρχισε κατ' αρχήν να κατασκευάζει αλωνιστικές μηχανές για δημητριακά. Η πρώτη ήταν μια μικρή, που είχε προσαρμόσει επάνω της έναν κινητήρα για να δίνει κίνηση στη λειτουργία της και την έσερνε άλογο. Γρήγορα την εγκατέλειψε και, με τις εμπειρίες που είχε συγκεντρώσει, ξεκίνησε να φτιάξει τις υπόλοιπες. Η βασική του αδυναμία όμως (δεν γνώριζε γράμματα, φυσικά, ούτε σχέδιο) τον ανάγκαζε να απομονώνεται για ημέρες στο σπίτι μέχρι να ολοκληρώσει το σχέδιο του νέου μηχανήματος στο μυαλό του! Όταν θεωρούσε ότι ήταν έτοιμος, ξεκινούσε με πάθος τη κατασκευή του, αδιαφορώντας για ωράρια, ημέρες - νύχτες, κόστος κατασκευής, κοινωνικές υποχρεώσεις, τα πάντα. Οι συνεργάτες και οι βοηθοί του αδυνατούσαν πολλές φορές να ακολουθήσουν τις σκέψεις του, παρά τις προσπάθειες που έκαναν. Ο μόνος που γνώριζε το τελικό αποτέλεσμα ήταν αυτός, χωρίς να το επιδιώκει, και όταν το

αποτέλεσμα τον δικαίωνα, μοιραζόταν με όλους αυτήν την επιτυχία. Για τον εαυτόν του κρατούσε μόνο τις δυσκολίες και ξεκινούσε τις επόμενες σκέψεις του για κάτι άλλο.»

Εάν οι ευρεσιτεχνίες του αυτές είχαν κατοχυρωθεί, θα έφταναν να ζησει πλουσιοπάροχα. «Το μόνο που δεν τον απασχόλησε ήταν αυτό», θα πει χαρακτηριστικά ο Γ. Νικολακόπουλος ή Κουνούπης. «Ο τρόπος σκέψης του, οι γνώσεις του, το πάθος του για τη δουλειά του και τα αποτελέσματα που είχε αυτή με κάνει να πιστεύω ότι ο Βασ. Πλαστουργός ήταν ένας άνθρωπος που γεννήθηκε λάθος χρόνο σε λάθος τόπο. Εάν ήταν κάπου αλλού, πολλά θα ήταν καλύτερα», τελειώνει ο Γ. Νικολακόπουλος.

Το τρακτέρ LANS δίνει κίνηση στην αλωνιστική "ΧΑΡΗΣ"

Πολλοί ήταν οι μαθητευόμενοι που πέρασαν από τα μηχανουργεία του Βασ. Πλαστουργού. Σήμερα κάποιοι από αυτούς μιλούν με τα καλύτερα λόγια για το μάστορά τους.

«Τον θεωρώ πνευματικό μου πατέρα. Ό,τι έχω γίνει σήμερα το οφείλω σε αυτόν τον άνθρωπο. Εκτός από την τέχνη που μας έμαθε, μας δίδαξε και ήθος. Ήταν ο άνθρωπος - σχολή.» Ο Τάκης Αντωνόπουλος, έμπορος αυτοκινήτων σήμερα, με πολυετή δράση στα κοινά, ιδίως της τοπικής αυτοδιοίκησης στον Πύργο, μιλά με συγκίνηση και σεβασμό για τον Βασ. Πλαστουργό. Πολλές φορές δεν ολοκλήρωσε τις σκέψεις του, γιατί δεν βρήκε τις κατάλληλες λέξεις να περιγράψει ό,τι έζησε κοντά σ' αυτόν τον άνθρωπο.

«Αν και τον πλησίασαν πολλοί πολιτικοί και τον εκμεταλλεύτηκαν, η Πολιτεία δεν τον αξιοποίησε όπως θα μπορούσε και έπρεπε. Εάν το έκανε, θα είμαστε πολύ καλύτερα», θα πει χαρακτηριστικά. «Ο γιος του ο Χάρης ήταν, αλλά και ο εγγονός του ο Βασίλης είναι άξιοι συνεχιστές της δημιουργικής σκέψης και της τέχνης του Βασίλη του ΜΑΓΚΑ», τονίζει ο Τ. Αντωνόπουλος.

Ο Ιορδάνης Τομαρίδης, ένας από τους πολλούς μαθητευόμενους του Β. Πλαστουργού, θα πει για το μάστορά του: «Για μένα ο Βασίλης Πλαστουργός υπήρξε μεγάλος δάσκαλος. Σε κάποιους άλλους τεχνίτες δεν άρεσε να δείχνουν τη τέχνη τους, αυτός μας ζόριζε να τη μάθουμε. Αλίμονο σ' όποιον δεν τον παρακολουθούσε. Ήθελε όλους τους βοηθούς γύρω του να παρακολουθούν, να συμμετέχουν στη διαδικασία της επισκευής μιας ζημιάς ή στη κατασκευή ενός εξαρτήματος κ.λπ. Εάν άπλωνε το χέρι του, χωρίς να το ζητήσει, ήθελε το αντίστοιχο εργαλείο για να συνεχίσει.

Ο απρόσεκτος βοηθός δεν περνούσε ευχάριστα μετά. Ώρες ατελείωτες δίπλα του, μας έμαθε πολλά. Συχνά δουλεύαμε μέχρι αργά τη νύχτα, ερχόταν η αστυνομία και μας έδιωχνε.

Για τις ανάγκες των κατασκευών στις αλωνιστικές μηχανές χρειάζονταν τα αντίστοιχα μηχανήματα έλξης τους και κίνησης στη λειτουργία τους. Τότε οι μετατροπές δεν είχαν τελειωμό. Για την αλωνιστική μηχανή “ΧΑΡΗΣ” (το όνομα του γιου του) αγόρασε ένα παλιό ερπυστριοφόρο από το αεροδρόμιο της Αθήνας, τον «ΕΛΕΦΑ», και με τις κατάλληλες μετατροπές το έκανε να τραβά τον «ΧΑΡΗ» σε δύσβατους ορεινούς δρόμους, παρά το μεγάλο όγκο και βάρος. Το ίδιο έγινε με ένα παλιό τρακτέρ (FORT-SUM), τον «ΦΟΡΤΕΑ», όπως το έλεγε μετά, ένα άλλο (LANS) έγινε το ίδιο...

Δεν ξέρω, αλλά πιστεύω ότι πολλά από αυτά που έχει κατασκευάσει θα λειτουργούν ακόμα».

Ο Βασίλης Πλαστουργός έξω από το μηχανουργείο του

Ο Μέμος Λουμίτης, ένας ακόμα μάστορας που βγήκε από τη «σχολή» του Β. Πλαστουργού, είπε:

«Από πολύ μικρός πήγα για δουλειά στο μηχανουργείο μαζί με το Θανάση Ζεύκα και τον Κώστα Ψαρρό, το 1939. Εκεί ήταν ήδη οι τεχνίτες - βοηθοί του, οι Θεοδόσης Σταυριανόπουλος και ο Βασίλης Τσέλιος.

Ο μαστρο-Βασίλης τότε δούλευε παράλληλα και στις έρευνες - γεωτρήσεις που έκανε η εταιρία “ΧΕΛΗΣ” στη περιοχή μας. Από εκεί “έκλεβε” τις τεχνικές από τους Αμερικάνους που ήταν στην εταιρία, κάτι που τον βοήθησε πολύ στη συνέχεια. Πολύ σπάνια να ασχολήθηκε με επισκευή κάποιου κινητήρα και να μην τα καταφέρει. Χωρίς να γνωρίζει όλους τους κινητήρες από την αρχή, τους επισκεύαζε, ευρωπαϊκούς ή αμερικάνικους». Ο Χρήστος Κατσιλιέρης, βοηθός και ανιψιός του, θυμάται για το Β. Πλαστουργό: «Είχα και εγώ την τύχη να μάθω πολλά από τον Βασίλη το ΜΑΓΚΑ. Είχε τρομερή θέληση και πείσμα επάνω στη τέχνη του, που τον έκανε από τους κορυφαίους στο είδος του. Ακόμα και αργότερα, που άρχισαν να έρχονται αλωνιστικές μηχανές από αλλού, τις έφερναν για μετατροπές και τελειοποιήσεις στον Πύργο. Εμπιστεύονταν το Βασίλη γιατί ακόμα και οι εργοστασιακές αλωνιστικές μηχανές δεν είχαν την απόδοση που είχαν αυτές που κατασκεύαζε ο ίδιος. Η συνεχής αναζήτηση για να μάθει καινούρια πράγματα τον έκανε να μάθει γράμματα, αλλά και να διαβάσει και να καταλαβαίνει την αγγλική γλώσσα. Πολλοί καλοί συνεργάτες του ήταν ο Κοσμάς Πυλαρινός στις μηχανουργικές εργασίες, ο Σάκης Ανδριόλας στις εξωτερικές σιδηροκατασκευές και λαμαρινώματα, ο Βασίλης Μιχόπουλος για τις ξυλουργικές εργασίες, αλλά και πολλοί άλλοι». Ο εγγονός του, Βασίλης Πλαστουργός, σε σύντομη δήλωσή του είπε μεταξύ άλλων: «Τον παππού μου τον γνώρισα πολύ λίγο. Από τον πατέρα μου, αλλά και από τους συνεργάτες και φίλους του, που μου μεταφέρουν τις εμπειρίες τους. Όπως καταλαβαίνεις, είναι βαριά κληρονομιά να είσαι εγγονός του. Προσπαθούμε κάθε μέρα να ανταποκρινόμαστε στις σημερινές κατασκευαστικές απαιτήσεις με το ίδιο πάθος όπως ο πατέρας μου και ο παππούς μου».

Ο Βασίλης Πλαστουργός πέθανε το 1982 στον Πύργο. Η επιχείρηση λειτουργεί μέχρι σήμερα με την ίδια επιτυχία, ιδιαίτερα στον τομέα των μεταλλικών κτηρίων.

«ΧΡ. ΣΟΡΒΑΤΖΩΤΗΣ 1922 & ΥΙΟΙ Ο.Ε.» ΕΜΠΟΡΙΟ – ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΣΤΑΦΙΔΑΣ

Την δεκαετία του 1920 ο Χρήστος Σορβατζώτης – μετέπειτα πρόεδρος του Επιμελητηρίου Ηλείας (26/11/1936 – 12/06/1939) – με συνεργάτη τον Διονύσιο Πετρόπουλο δραστηριοποιείται στην εμπορία σταφίδας υπό την εταιρική επωνυμία «ΧΡ. ΣΟΡΒΑΤΖΩΤΗΣ 1922 & ΥΙΟΙ Ο.Ε.».

Κατά τους χρόνους εκείνους επίσης ο αδερφός του Χρ. Σορβατζώτη, Θεόδωρος, είχε μεταναστεύσει στην Αμερική, από την οποία επέστρεψε το 1930.

Το έτος 1933 ο Θεόδωρος αγόρασε οικόπεδο περίπου 560 τ.μ. επί της προκυμιάς του λιμένα Κατακώλου, στο οποίο, μετά από προτροπή του αδερφού του Χρήστου, έκτισε ειδικό κτήριο προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως εργοστάσιο επεξεργασίας και τυποποίησης κορινθιακής σταφίδας.

*Λιμάνι Κατακώλου. Εργάτες μπροστά από το σταφιδεργοστάσιο του Χ. Σορβατζώτη & Υιών
(Φωτό Ημερολόγιο ΕΑΣ, 2010)*

Το εν λόγω κτήριο κατασκευάστηκε με προδιαγραφές σύγχρονου για την εποχή του σταφιδεργοστασίου. Ταυτόχρονα, ο Θ. Σορβατζώτης δίπλα στο σταφιδεργοστάσιο ανήγειρε διώροφη οικοδομή. Το ισόγειό της, 177 τ.μ., απετέλεσε προέκταση του κυρίως σταφιδεργοστασίου. Ακολούθως, η εταιρεία «Χρ. Σορβατζώτης 1922 & Υιοί Ο.Ε.» συνέπραξε με τον ιδιοκτήτη του κατασκευασθέντος

σταφιδεργοστασίου Θεόδωρο Ευθυμίου Σορβατζώτη, σύμφωνα με το νομικό και φορολογικό πλαίσιο της τότε εποχής. Κατά τις επόμενες δεκαετίες η σύμπνοια οδήγησε τους αδελφούς Χρήστο και Θεόδωρο Σορβατζώτη σε επωφελή συνεργασία.

Τα χρόνια εκείνα στο Κατάκωλο δεν υπήρχε ηλεκτροδότηση. Το σταφιδεργοστάσιο κινείτο με ισχυρή πετρελαιομηχανή Petter, η οποία ήταν τοποθετημένη στο ισόγειο της προαναφερθείσας διώροφης οικοδομής. Ο ήχος της ήταν επιβλητικός. Όταν λειτουργούσε, μέσω ιμάντων, κινούσε όλα τα μηχανικά μέσα καθαρισμού και συσκευασίας του σταφιδοκάρπου.

Μέρος του ισογείου της διώροφης οικοδομής επείχε θέση μηχανοστασίου, το δε λοιπό τμήμα του χρησιμοποιείτο ως αποθήκη των υλικών συσκευασίας. Η συσκευασία του σταφιδοκάρπου γινόταν σε ξύλινα κιβώτια, τα οποία κατασκευάζοντο από ειδικό ανθεκτικό ξύλο. Ο σταφιδόκαρπος μεταφέρετο στο Κατάκωλο με κάρα, βαγόνια του τραίνου και φορτηγά αυτοκίνητα της εποχής. Τον παραλάμβαναν και ζύγιζαν στην είσοδο του σταφιδεργοστασίου, η οποία βρισκόταν επί της κεντρικής οδού του Κατακώλου. Ακολουθώντας, εργάτες του Σωματείου Φορτοεκφορτωτών Ξηράς εναπόθεταν τα τσουβάλια με τον σταφιδόκαρπο, βάρους 30 οκάδων έκαστο, εντός του εργοστασίου. Εν συνεχεία, μέσω της ξύλινης σκάλας τα ανέβαζαν στο πατάρι και τα άδειάζαν στα μικρά σιλό των αερομηχανών τα οποία κατέληγαν στο χώρο του κοσκινίσματος. Οι αερομηχανές στο πατάρι – ευρίσκοντο σε ύψος 5,5 μέτρων από το δάπεδο του εργοστασίου και συνδέοντο μέσω ιμάντων με την μηχανή Petter – ήταν εξοπλισμένες με τριών ειδών πλέγματα κοσκινίσματος: το πρώτο είχε διαμέτρημα για τα γουλά της σταφίδας, το δεύτερο για τα ψιλά και το τρίτο για τις λεγόμενες χοντράδες (παρακράτημα), το οποίο παρεδίδετο στον Αυτόνομο Σταφιδικό Οργανισμό (ΑΣΟ) σε μικρότερη τιμή. Κάτω από το πατάρι υπήρχαν δύο κοπτικές μηχανές μέσω των οποίων, διά της φυγόκεντρης δύναμης, γινόταν η απομίσχωση του σταφιδοκάρπου. Ο καθαρισμένος σταφιδόκαρπος «οδηγείτο» πλέον σε ειδικά διαμορφωμένα στόμια, τα οποία κατέληγαν σε δύο πιεστήρια: ένα για τα γουλά και ένα για τα ψιλά. Μετά το πιεστήριο η σταφίδα ζυγιζόταν και συσκευαζόταν σε ξυλοκιβώτια, τα οποία προωθούντο στην προβλήτα του λιμανιού όπου, πάνω σε ειδικά διαμορφωμένους πάγκους, εργάτες κάρφωναν τα καπάκια τους και τα συρματόδεσαν για λόγους ασφαλείας.

*Κατάκωλο 1938. Έμπροσθεν του εργοστασίου Χ. Σορβατζώτη εργάτες και εργάτριες καρφώνουν και συρματοδένουν τα ξυλοκιβώτια με το σταφιδόκαρπο
(Φωτό Ημερολόγιο ΕΑΣ, 2010)*

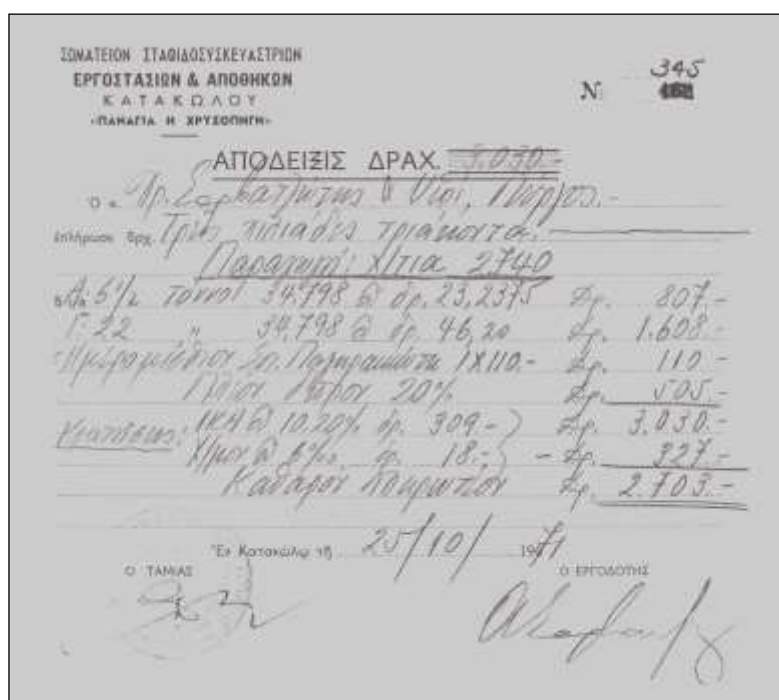
Μετά το πέρας της συσκευασίας άλλοι εργάτες τοποθετούσαν τα ξυλοκιβώτια με τον σταφιδόκαρπο πάνω σε παλέτες, σχηματίζοντας ντάνες ύψους τριών μέτρων. Όταν ελμενίζετο το πλοίο για την παραλαβή και την μεταφορά του σταφιδοκάρπου στην αλλοδαπή, μέλη του Σωματίου Εργατών Θαλάσσης, με τη χρήση φορτηγίδων και ρυμουλκών, μεταφόρτωναν στο πλοίο τον συσκευασμένο σταφιδόκαρπο.

Η εξαγωγή γινόταν κυρίως προς τη Μεγάλη Βρετανία και Ιρλανδία. Λιγότερες ποσότητες σταφιδοκάρπου εξήγοντο στη Γερμανία, Γαλλία, Σουηδία και Δανία.

Οι ποσότητες του εξαγόμενου σταφιδοκάρπου προήρχοντο από επιλεγμένες περιοχές της Ηλείας. Η διαδικασία προμήθειάς του βασιζόταν κυρίως στην καλή πίστη. Ωστόσο, δεν έλλειπε και η υπογραφή συμφωνητικών.

Ο Θεόδωρος Σορβατζώτης απεβίωσε το 1976. Η συνεργασία με την εταιρεία «Χρ. Σορβατζώτης 1922 & Υιοί Ο.Ε.» συνεχίστηκε από τους κληρονόμους του: τον Ευθύμιο Σορβατζώτη – προϊστάμενο του λογιστηρίου της εταιρείας – και τους αδελφούς του Στέφανο και Νικόλαο. Αποβιώσαντος του Νικολάου (1969), την όλη διαχείριση ανέλαβε ο έτερος αδερφός Στέφανος.

Ο Ευθύμιος (Μάκης) Θ. Σορβατζώτης, με τον εξάδερφό του Παναγιώτη (Τάκη) Χ. Σορβατζώτη (μετέπειτα πρόεδρο του Επιμελητηρίου Ηλείας 10/9/1969-21/9/1974), διεκπεραίωναν τις επαφές με τις αγορές του εξωτερικού. Και ο Αθανάσιος Χ. Σορβατζώτης, γνώστης της αγγλικής γλώσσας, συνέβαλε επίσης στην εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης. Ο Μάκης Σορβατζώτης απεχώρησε από την εταιρεία τον Ιούλιο του 1979. Το σταφιδεργοστάσιο λειτούργησε μέχρι το 1980. Έκτοτε, η Ο.Ε. συνέχισε τις εργασίες της για μερικά χρόνια ακόμη σε ιδιόκτητο και νεόδμητο εργοστάσιο επί της οδού Πύργου – Κατακόλου (περιοχή Κάστα Σκουροχωρίου) χωρίς την συνεργασία των αδελφών Θ. Σορβατζώτη.

Φώτο από Ημερολόγιο ΕΑΣ 2010

«ΚΩΖΑΤ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟΥΡΣΙΩΝ Α.Β.Ε.Ε.»

Η επιχείρηση «ΚΩΖΑΤ Α.Β.Ε.Ε.» είναι συνέχεια της μεταποιητικής και εμπορικής επιχείρησης «Νικόλαος Διονυσίου Κωστόπουλος και Υιοί Ο.Ε.», η οποία άρχισε να λειτουργεί ως οικοτεχνία παρασκευής παραδοσιακών τουρσιών το έτος 1929.

Κατά την δεκαετία του 1960 η εν λόγω οικοτεχνία εξελίχθηκε τεχνολογικά και μετετράπη σε βιοτεχνία, ενώ η νομική μορφή της παρέμεινε η αυτή. Εποχικά στην εν λόγω βιοτεχνία εργάζοντο περί τα είκοσι άτομα.

Το έτος 1970 άρχισε η εξαγωγική δραστηριότητα της επιχείρησης (Αμερική, Ευρώπη, Αυστραλία) και η συμβολή της στην εισαγωγή συναλλάγματος. Το έτος 1981 οι εταίροι προσέδωσαν στην επιχείρηση την νομική μορφή της Α.Ε. και την προαναφερθείσα επωνυμία: «ΚΩΖΑΤ Α.Β.Ε.Ε.».

Έκτοτε, η διοίκηση της ανωνύμου εταιρείας διεύρυνε την παραγωγική βάση (παρασκευή τουρσιών) της επιχείρησης, προσθέτοντας σ' αυτή την μεταποίηση και τυποποίηση και λοιπών

προϊόντων του αγροτικού τομέα (σπαράγγια, λιαστή ντομάτα, κόκκινη ψητή πιπεριά, διάφορες σάλτσες και ελιές), με αποτέλεσμα η παρουσία της εταιρείας σε πολλά μέρη του κόσμου – εξαιρουμένης της Ασίας και της Αφρικής – να είναι πλέον δυναμική. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι κατά την χρονική περίοδο 1998-2016 οι εξαγωγές της επιχείρησης από 3.200.000 ευρώ ανήλθαν περίπου στα 12.500.000 ευρώ.

Κατά την ανωτέρω χρονική περίοδο ο μέσος αριθμός των εργαζομένων στην επιχείρηση ανήλθε από τα 70 άτομα στα 100.

Από τον πλουτοφόρο Ηλειακό κάμπο η επιχείρηση προμηθεύεται τις μεγαλύτερες ποσότητες των αγροτικών προϊόντων που επεξεργάζεται και τυποποιεί. Προς επεξεργασία και τυποποίηση ποσότητες αγροτικών προϊόντων η επιχείρηση προμηθεύεται και από τον νομό Αχαΐας. Για την εξασφάλιση των ανωτέρω

ποσοτήτων η εταιρεία συμβάλλεται με αγρότες παραγωγούς. Επιβλέπει δε πολλές εκ των καλλιεργειών τους για την διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων που παράγει. Επίσης, για την διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων της η εταιρεία απασχολεί μόνιμα έναν γεωπόνο και δύο τεχνολόγους τροφίμων.

Κατά την τελευταία δεκαετία η εταιρεία διαθέτει συνεργείο κατασκευής, επισκευής και συντήρησης των μηχανημάτων που χρησιμοποιεί. Μετά το έτος 2015 στις επιχειρηματικές δραστηριότητες της εν λόγω εταιρείας περιλαμβάνονται και οι εξαγωγές στην Αμερική τυποποιημένου ελαιολάδου βιολογικών και μη βιολογικών προδιαγραφών.

Τα γήπεδα της επιχείρησης είναι 52 στρέμματα, εκ των οποίων τα 8 είναι στεγασμένα για την κάλυψη παραγωγικών – αποθηκευτικών αναγκών και διοικητικών δραστηριοτήτων. Η τοποθεσία λειτουργίας της παραγωγικής μονάδας «ΚΩΖΑΤ Α.Β.Ε.Ε.» ονομάζεται Βαρκός Τραγανού. Από τον Πύργο απέχει 30 χιλιόμετρα.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 20 ετών οι εξαγωγές της εταιρείας πραγματοποιούνται μέσω του λιμένα Κυλλήνης. Η εταιρεία, αν και έχει πρόσβαση στην αγορά κεφαλαίων, σε μεγάλο βαθμό αυτοχρηματοδοτεί τα παραγωγικά και αναπτυξιακά της προγράμματα.

Η οικογενειακού χαρακτήρα «ΚΩΖΑΤ Α.Β.Ε.Ε.» κατά τα τελευταία έτη διοικείται από τα παιδιά του Κων/νου Κωστόπουλου: Διονύσιο, Νικόλαο και Βασίλειο. Πρόεδρος του Δ.Σ. της ανώνυμης εταιρείας είναι η σύζυγος του Κων/νου, Ευγενία, Αντιπρόεδρος ο Νικόλαος Κωστόπουλος, Διευθύνων Σύμβουλος ο Διονύσιος Κωστόπουλος και μέλος ο Βασίλειος Κωστόπουλος.

Η εταιρεία διαθέτει ποιοτικές πιστοποιήσεις, κατ' επανάληψη, δε, έχει τιμηθεί με κορυφαία βραβεία (Χρυσό βραβείο SIAL D'OR).

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΠΥΡΓΟΥ Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1930 από την Τεχνική Εταιρεία «Αθηνά», για 20 χρόνια, προς εκμετάλλευση υπέρ αυτής αποκλειστικού προνομίου χορηγήσεως ηλεκτρικού ρεύματος στον Πύργο.

Έδρα: Πύργος

Γραφεία: Στην Αθήνα (Τεχνική Εταιρεία «Αθηνά»)

Δ.Σ.: Παναγάκος, Πολύζος, Ραγκαβής, Γουναράκης, Βασιλειάδης, Γεωργακόπουλος, Παπαδογιάννης.

Το 1933: Πρόεδρος Δ.Σ.: Παναγ. Παναγάκος, Διευθύνων Σύμβουλος: Ιωάννης Γεωργακόπουλος, Διευθυντής Λογιστηρίου: Γεώργιος Βουτιάδης.

ΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΠΥΡΓΟΥ Α. Ε.

Ἡ «Ἡλεκτρικὴ Πύργου Α. Ε.» ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερον ἐσημείωσε περίοδον ἀκμῆς καὶ προόδου συντελοῦσα οὕτω σημαντικώτατα εἰς τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν προόδον τῆς πόλεώς μας.

Ἡ ἔταιρία αὕτη ἰδρυθεῖσα τὸ 1929 δὲν συνεπλήρωσε μόνον ἓνα ὑπάρχον κενόν, ἀλλὰ καὶ ἀνέλαβεν ἓνα ῥόλον σημαντικώτατον, ῥόλον ἐμφυσητοῦ νέας πνοῆς καὶ νέων ἐλπίδων, ῥόλον συμβοηθοῦ τῆς δραστηριότητος τῶν ῥεωτῶν συμπολιτῶν μας, πρὸς τὸν ταχὺν καὶ βέβαιον ἐκπολιτισμὸν καὶ καλλωπισμὸν τοῦ τόπου μας.

Εἶναι ὅμως γνωστὸν ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς Ἐταιρίας κατορθώθη σχεδὸν ἀμέσως νὰ ἐπιτευχθῆ χάρις εἰς τὸς ἀόκνους, δραστηρίας καὶ μεγάλης προσπάθειας τοῦ ἐκπροσωποῦντος, ἐνταῦθα τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς «Ἡλεκτρικῆς Πύργου Α. Ε.» κ. Ἰωάννην Γεωργακόπουλον κ. Νίκου Μπαρμπατιώτη καταστάσαντος συμπαθεστάτου καὶ ὡς διευθυντοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ὡς ἀτόμου.

Σύνεσις, εὐλικρίνεια, ἐνδιαφέρον πραγματικὸν ὑπὲρ τοῦ πελάτου, εἶναι αἱ ἀρχαί, μετὰ τὰς ὁποίας ὁ κ. Μπαρμπατιώτης ἐκμεταλλεῖται τὴν ἐπιχείρησιν, ὁδηγῶν ταύτην πρὸς τοὺς ὀρίζοντας τῆς ἐπιτυχίας καὶ ἐξυπηρετῶν σπουδαίως τὴν κοινωνίαν μας.

Ἐκτὸς τούτων ὅμως διὰ τῶν παρεχομένων μεγάλων εὐκολιῶν καθιστᾷ εἰς πάντας εὐκόλους τὰς ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ, θερμάνσεως, ἀνεμιστήρων, ἠλεκτρικῶν κοιζινοῶν καὶ σιδηρῶν σιδηρώματος καὶ λοιπῶν μηχανημάτων, τὸ σπουδαιότερον δὲ τὴν παροχὴν ρεύματος διὰ τὴν βιομηχανίαν εἰς τιμὰς μικροτάτας, ἐκτοπισθεισῶν οὕτω τῶν πολυδαπάνων καὶ ἐπικινδύνων παλαιοῦ τύπου ἐγκαταστάσεων.

Διαφήμιση ἀπὸ τὸ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΥΓΗ 1936

2

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΠΥΡΓΟΥ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΕΤΟΥΣ 1932

2ος ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΠΥΡΓΟΥ Α. Ε. ΧΡΗΣΕΩΣ 1932

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον	214.095.—	Κεφάλιον Μετοχών		18.000.000.—
Καταθέσεις	519.930.—	Τακτικόν αποθεματικόν	38.000.—	
Έγκυαταστάσεις	13.515.319.90	Κράτην δι' απόβλεπον Κεφαλαίου :		
Αποθήκη	1.876.925.65	1931	324.000	
Γραμμάτια Εισπρακτέα	33.417.95	1932	324.000	648.000.—
Γνώσεις και κινητήρες επί ένοικίω	694.303.40	Κράτην δι' άναμίσειν έργων		
Χρεώσιμα	1.371.571.73	1931	275.000	
• έσωτερικόν ηλεκτρικόν έγκυατο.	1.429.126.65	1932	275.000	550.000.—
Κατατίλοισι	305.952.90	Κράτην δι' έξοργων μετοχών		
Έξοδα έγκαταστάσεως	266.028.25	1931	136.000	
Καθυστηρήσει; ηλεκτρικου Έργατος	134.630.85	1932	558.000	694.000.—
Τεχνική Έταιρεία «ΑΘΗΝΑ» Α. Ε.	278.991.80	Πιστώσι		1.930.000.—
		Έργοισι; Πελοπόν		34.711.80
		Φόροι Δημοτίων		95.578.75
		Κέρδη και Ζημιά, επάλοισιν εις Νέον		78.083.80
				589.65
	20.139.564.—			20.139.564.—

Έν Αθήναι; τῆ 31ῃ Ιανουαρίου 1933

ΖΗΜΙΑΙ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΜΕΡΙΔΟΣ ΚΕΡΔΩΝ ΚΑΙ ΖΗΜΙΩΝ

ΚΕΡΔΗ

Εις Έξοδα διαχειρήσει;		868.374.—	Υπόλοιπον π. ζ.		335.15
Εις Έξοδα συντηρήσει; και κινήσει;		213.532.90	Από έγκαταστάσει; ηλ. Έργατος;	2.018.150.20	
Κράτην δι' απόβλεπον κεφαλαίου	324.000.—		• Ζημιά γνωμόσιων και κινήσει;	132.644.05	2.150.794.25
• δι' άναμίσειν έγκαταστάσει;	275.000.—	599.000.—	Λόγοισιν κέρδη ζῆτι;		
		1.680.906.90	Από διαθέσει; όλων αποθήκει;	41.434.40	
Κυλορό κέρδη 1932		588.589.65	Τόκοισι; και Προμηθειαι;	73.315.45	
		2.939.496.57	Δικαιώσι; Πάγιων άκινήτ. έγκαταστάσει;	411.30	118.167.15
					2.269.496.55

ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ ΕΚ ΔΡΑΧ, 588.589.65

Τακτικόν αποθεματικόν	30.000.—
Δι' έξοργων μετοχών	558.000.—
Υπόλοιπον εις Νέον	589.65
	588.589.65

Έν Αθήναι; τῆ 21 Φεβρουαρίου 1933

Ο Διευθίνων Σύμβουλος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Πρόδρος του Διοκ. Συμβουλίου
ΠΑΝΑΓ. ΠΑΝΑΓΑΚΟΣ

Ο Διευθίντῃ; του Λογιστηρίου
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΟΥΤΙΑΔΗΣ

John S. Latsis
Steamship Agent & Chartering Broker
Commercial Representative and Maritime Insurance

Αρχές της δεκαετίας του 1930 στην πόλη του Πύργου λειτουργούσε ναυτικό πρακτορείο με την επωνυμία John S. Latsis Steamship Agent & Chartering Broker Commercial Representative and Maritime Insurance. Ιδρυτής του εν λόγω πρακτορείου ήταν ο Γιάννης Σπύρου Λάτσης, ο οποίος, μετά την ολοκλήρωση της θητείας του στο Πολεμικό Ναυτικό (1931), άρχισε να εργάζεται ως εμπορικός αντιπρόσωπος και ναυτικός πράκτορας.

Το Κατάκωλο, επίνειο του Πύργου, ήταν ο φυσικός χώρος ανάπτυξης των ανωτέρω πρώτων επαγγελματικών του δραστηριοτήτων. Πρόκειται για σύζευξη επαγγελματικών και βιοματικών του παραμέτρων, η οποία δεν προέκυψε τυχαία, καθότι ο Γ. Λάτσης γεννήθηκε στο Κατάκωλο Ηλείας την 15η Σεπτεμβρίου του έτους 1910. Ήταν το έκτο από τα εννέα παιδιά της οικογενείας του Σπύρου Λάτση (1875-περ. 1929) και της Αφροδίτης Ευθυμίου.

Ο Σπύρος Λάτσης εργαζόταν στο Κατάκωλο ως υποδηματοποιός και αργότερα ως παντοπώλης ταυτόχρονα, προφανώς στο χώρο του παντοπωλείου διατηρούσε ένα μικρό καφενείο – ταβέρνα, όπου σύχναζαν οι άνθρωποι του λιμανιού. Αδέρφια του Γιάννη

Ο Γιάννης Λάτσης (πρώτη σειρά, ξαπλωμένος δεξιά) με συμμαθητές του στην Εμπορική Σχολή Πύργου (περ. 1925)

Λάτση ήταν: ο Γιώργης (γεν. 1896), ο Θεόδωρής, η Πιπίτσα, η Σοφία, η Ελένη, ο Γιάννης, ο Κωνσταντίνος, ο Πολύδωρος και ο Χριστοφόρος.

Ο παππούς του Γ. Λάτση Θεόδωρος Κορφιάτης – Λάτσας καταγόταν από το Αρβανίτικο Κανάλι, χωριό της Κέρκυρας, το οποίο δημιουργήθηκε στις αρχές του 17ου αιώνα από οικογένειες που εγκαταστάθηκαν στο νησί από την γειτονική Αλβανία. Η μητέρα του Γιάννη Λάτση, κόρη του Κωνσταντίνου Ευθυμίου και της Ευγενίας Χριστοδούλου Πρίσκα, γεννήθηκε το 1877 στον Πύργο. Ο Γ. Λάτσης έμαθε τα πρώτα του γράμματα στο Δημοτικό Σχολείο Κατακόλου από το 1916 έως το 1920. Ήταν η πρώτη εκπαιδευτική βαθμίδα της εποχής, στην οποία η φοίτηση παρείχετο δωρεάν. Ακολούθως, επί τρία χρόνια (1920-1923) μαθήτευσε στο Ελληνικό Σχολείο Πύργου, την δεύτερη εκπαιδευτική βαθμίδα της εποχής, για την φοίτηση στην οποία

Ο Γιάννης Λάτσης (δεξιά) στην Ολυμπία με ένα φίλο του (περ. 1920)

απαιτούντο δίδακτρα. Από το 1923 έως το 1927 ο Γ. Λάτσης συνέχισε τις σπουδές του στη Μέση Δημόσια Εμπορική Σχολή Πύργου.

Η εν λόγω Σχολή λειτουργούσε στον Πύργο από το έτος 1917. Ήταν στεγασμένη σε κτήριο παρά την κεντρική πλατεία της πόλης. Η μετά διδάκτρων τετραετής φοίτηση στη Σχολή προσέφερε στον εργαζόμενο σπουδαστή Γ. Λάτση ένα ενδιαφέρον και λίαν χρήσιμο γνωστικό αντικείμενο. Η λόγω σπουδών διεύρυνση των πνευματικών και επαγγελματικών του οριζόντων προφανώς συνδυάστηκε επιτυχώς με αντιλήψεις, βιώματα και εμπειρίες των

παιδικών του χρόνων από την συναλλακτική ατμόσφαιρα του τότε εμπορικού λιμένα

Κατακόλου. Συνεπώς, η επιλογή του Γ. Λάτση να ιδρύσει το προαναφερθέν ναυτικό πρακτορείο στον τότε «όλβιο και ευδαίμονα» Πύργο με σκοπό την ανάπτυξη των ναυτιλιακών εργασιών του στο επίνειο του Πύργου και γενέθλιο τόπο του απέδιδε τον εκ μέρους του ευφυή και πλουτοφόρο, ως απεδείχθη, συνδυασμό δύο βασικών συνιστωσών της ζωής του: των πλεονεκτημάτων τόσο του τόπου καταγωγής του όσο και της εκπαίδευσής του.

Έκτοτε ο Γ. Λάτσης ασχολείται ενεργά με το διαμετακομιστικό εμπόριο. Αναλαμβάνει συνεργασίες με κύριο αντικείμενο τις θαλάσσιες μεταφορές διαφόρων αγροτικών προϊόντων (σταφίδας, πατάτας, κρασιού, σαπουνιού κ.ά.). Μέσω του πρακτορείου εξοικειώνεται με την εμπορική κουλτούρα του τόπου του και μάλιστα σε μια εποχή που η ζήτηση μεταφορικών υπηρεσιών στην προσοδοφόρο Ηλεία είναι ιδιαίτερα αυξημένη τόσο για το εγχώριο όσο και για το διεθνές εμπόριο. Ωστόσο, η αρχή της δεκαετίας του 1930, λόγω της κρίσης του 1929, βρίσκει την Ελλάδα σε δύσκολη οικονομική κατάσταση, η οποία αντιμετωπίζεται με δημοσιονομικά μέτρα πρόκρισης – αξιοποίησης των ενδογενών οικονομικών δυνατοτήτων της χώρας και χρηματοδότησης των όποιων αναπτυξιακών του προσπαθειών. Σημαντικότερα εκ των μέτρων αυτών είναι η εγκατάλειψη του κανόνα χρυσού, δηλαδή της σύνδεσης του εθνικού νομίσματος με ξένο νόμισμα ελεύθερα μετατρέψιμο σε χρυσό, και η υποτίμηση της δραχμής σχεδόν στο ήμισυ της προηγούμενης αξίας της. Τα ανωτέρω οικονομικά γεγονότα ευνοούν την αγροτική οικονομία και το εξαγωγικό εμπόριο αγροτικών και γεωργικών προϊόντων.

Την ίδια εποχή το εμπόριο ενισχύεται και από την νέα μέθοδο εμπορικών συναλλαγών, τις λεγόμενες διμερείς κρατικές συμφωνίες συμψηφισμού (clearing) μέσω των οποίων επιτυγχάνετο ο διακανονισμός των χρεών με συναλλαγές σε είδος. Η ανταλλαγή καπνών από την πλευρά της Ελλάδας με μηχανολογικό εξοπλισμό από την πλευρά της Γερμανίας ήταν μία περίπτωση εφαρμογής των ανωτέρω διμερών κρατικών συμφωνιών συμψηφισμού. Στο πλαίσιο αυτό της διεθνούς οικονομικής συγκυρίας, όπου η Ελλάδα σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν μία από τις χώρες που

ανέκαμψαν ταχύτερα από την κρίση του 1929-1932, ο Γ. Λάτσης, παράλληλα με την πρακτόρευση εμπορευμάτων, ξεκινά και την ενασχόλησή του με τον τουρισμό, ο οποίος από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα αποτελεί ένα από τους βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας.

Ο Γιάννης Λάτσης (περ. 1938)

Στην κατά τους χρόνους εκείνους τουριστική ανάπτυξη της Ελλάδας συνέβαλε το γεγονός ότι η χώρα αποτελούσε σταθμό στο δρομολόγιο της «Μεγάλης Περιοδείας» και πόλο έλξης των εμπόρων και μορφωμένων αριστοκρατών της Δύσης λόγω των σημαντικών μνημείων του κλασσικού πολιτισμού που ανά τους αιώνες υπάρχουν στη χώρα.

Η Ηλεία κατά τους χρόνους αυτούς αποτελεί προορισμό των διανοούμενων της εποχής, όπως του Oscar Wilde, ο οποίος την επισκέφθηκε το έτος 1876. Ο τόπος των Ηλείων ενέπνευσε τον Ο. Wilde. Το 1881 έγραψε το παρακάτω ποίημα με σαφή αναφορά στο Κατάκωλο.

«The seaΚΑΤΑΚΟΛΟΝ

Η θάλασσα του ζαφειριού είχε το χρώμα

Κι ο ουρανός φλογίζονταν σαν πυρακτωμένο οπάλι

Ανοιξάμε πανιά - γλυκά φυσούσε ο άνεμος

πλέοντας προς τις γαλάζιες στεριές της Ανατολής

Απ' την ολόρθη πλώρη είδα με βλέμμα αστραπής

την Ζάκυνθο, τους ελαιώνες και τους ορμίσκους της

Τον βράχο της Ιθάκης, την χιονισμένη κορυφή του Λυκαίου

Κι όλους τους ανθοστόλιστους λόφους της Αρκαδίας

Το ανέμισμα του πανιού στο κατάρτι

Ο παφλασμός του νερού στο πλάι

Ο κυματισμός του γέλιου των κοριτσιών στην πρύμνη

Ήχοι μοναδικοί: Η Δύση άρχισε να φλέγεται

Κι ένας κόκκινος ήλιος να κυριαρχεί στις θάλασσες

Επιτέλους... βρισκόμουν σε χώμα Ελληνικό... στο ΚΑΤΑΚΩΛΟΝ».

Η αυξανόμενη ροή ταξιδιωτών και περιηγητών προς την Ελλάδα από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση εταιρειών παροχής τουριστικών υπηρεσιών, καθώς και την ίδρυση του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (1929). Η οικονομική άποψη ότι ο τουρισμός θα αποτελέσει μία από τις κύριες πηγές εσόδων της χώρας χαρακτήριζε πλέον το προσανατολισμό της ελληνικής οικονομίας.

Ο Γιάννης Λάτσης, αξιοποιώντας την εν λόγω χρονική και οικονομικοκοινωνική συγκυρία, άρχισε να ασχολείται και με τον τουρισμό. Οργάνωνε την υποδοχή τουριστών στο λιμάνι του Κατακόλου και την μεταφορά τους στην Αρχαία Ολυμπία.

Κατάκολο, άποψη του λιμανιού (περ. 1909)

Αξιοποιούσε στο έπακρο τις τουριστικές δυνατότητες που είχαν δημιουργήσει τα αρχαιολογικά ευρήματα των ανασκαφών του 1875, οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896, καθώς και το για την εποχή εκείνη επαρκές οδικό δίκτυο Πύργου – Ολυμπίας. Αξίζει να αναφέρουμε ότι στο πλαίσιο των ανωτέρω κρουαζιέρων ο μετέπειτα ηγέτης της Βρετανίας Winston Churchill το έτος 1934 αποβιβάστηκε στο Κατάκολο. Την ξενάγηση του Winston Churchill ανέλαβε ο Γιάννης Λάτσης, ο οποίος με την ευκαιρία αυτή γνώρισε και τον Βρετανό πρέσβη Sydney Waterloo. Η γνωριμία αυτή χρησίμευσε τα μέγιστα στον Γιάννη Λάτση όταν λίγα χρόνια αργότερα – στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1930 – ασχολήθηκε με το εμπόριο της σταφίδας. Ο Πύργος, η Γαστούνη και η Ολυμπία την περίοδο αυτή είχαν την μεγαλύτερη παραγωγή σταφίδας σε σχέση με τις λοιπές περιοχές της Ηλείας. Με δεδομένο ότι κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα η ελληνική πολιτεία είχε προβεί σε καίριες κρατικές θεσμικές παρεμβάσεις που στόχευαν στην καλύτερη οργάνωση της παραγωγής και της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων (Σταφιδική Τράπεζα 1899, Εταιρία Οίνων και Οινοπνευμάτων 1906, ίδρυση εργοστασίου οινοποιίας στην περιοχή του Κατακόλου από τις εταιρείες Ζάνου και Εμμανουήλ Ρως 1904, «Ενιαία» 1905, ίδρυση αυτόνομου Υπουργείου Γεωργίας 1917, Νόμος περί Γεωργικών Συνεταιρισμών, Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός 1923, Αγροτική Τράπεζα 1929...), ο Γιάννης Λάτσης αποφάσισε να ασχοληθεί με το σταφιδεμπόριο και να αξιοποιήσει την σημασία του για την ελληνική οικονομία.

Κατόπιν προσπαθειών, απέκτησε σημαίνοντα ρόλο στο παγιωμένο δίκτυο των σταφιδικών συναλλαγών. Μέσω της εταιρείας του Pyrgos Currant Export Association αγόραζε τον σταφιδόκαρπο από τον καλλιεργητή, φρόντιζε για τον καθαρισμό, την αποθήκευση και την μεταφορά του στο λιμάνι του Κατακόλου, καθώς και για την τελική φόρτωσή του στα πλοία για να τον μεταφέρουν από το εν λόγω λιμάνι στους εμπορικούς σταθμούς της Δύσης.

Στο πλαίσιο των σταφιδεμπορικών του δραστηριοτήτων, ο Γιάννης Λάτσης αξιοποίησε και την προαναφερθείσα γνωριμία του με τον Άγγλο πρέσβη Sydney Waterloo. Ως φερέγγυος και με υψηλές διασυνδέσεις έμπορος, επισκεπτόμενος την

πρεσβεία της Μεγάλης Βρετανίας στην Αθήνα συναντά τον πρέσβη και τον εμπορικό ακόλουθο και φεύγει με μια συστατική επιστολή υπογεγραμμένη από τον πρέσβη της χώρας που για δεκαετίες αποτελούσε τον κύριο και σταθερό πελάτη της ελληνικής σταφίδας. Ακολούθως, ο Γιάννης Λάτσης συνεργάζεται με τους Ηλείους μικροκαλλιεργητές σταφίδας. Προσπαθεί να τους πείσει ότι για το συμφέρον τους οφείλουν να συνεταιρισθούν, ενώ ταυτόχρονα αναλαμβάνει την αποθήκευση ποσοτήτων σταφιδοκάρπου για όσο διάστημα απαιτείτο (ουσιαστικά επεδίωκε την διαμόρφωση της προσφοράς του προϊόντος καθώς και την βελτίωση του συντελεστή της ελαστικότητας προσφοράς του).

Ο Γιάννης Λάτσης και η Εριέττα Τσουκαλά (περ. 1940)

Την επιχειρησιακή αυτή πρακτική θα εφαρμόσει αργότερα και στην εμπορία πετρελαίου. Προς τούτο πέτυχε όπως η νεοσύστατη ΑΤΕ του παραχωρήσει μια αποθήκη καθώς και την δυνατότητα να εγκαταστήσει ένα γραφείο κάτω από τη σκάλα του υποκαταστήματός της για την καλύτερη οργάνωση των εργασιών του.

Ο Γιάννης Λάτσης με το σταφιδεμπόριο ασχολήθηκε μέχρι την έναρξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου (1940), οπότε και επιστρατεύτηκε. Στο σημείο αυτό να επισημάνουμε ότι ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας του Ηλειακού τόπου και ειδικά του Κατακόλου συνέβαλε καθοριστικά στην ενασχόληση του επιχειρηματία Γιάννη Λάτση με την πρακτόρευση πλοίων και εμπορευμάτων, τον τουρισμό και την εμπορία της σταφίδας. Αποτέλεσμα των ανωτέρω πρώτων επαγγελματικών του δραστηριοτήτων και των μέσω των δραστηριοτήτων αυτών επαφών του με Έλληνες και ξένους εμπορικούς, οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες ήταν η εκ μέρους του Γιάννη Λάτση απόκτηση πολύτιμων και αναγκαίων προϋποθέσεων πραγμάτωσης της μετέπειτα και σε διεθνές επίπεδο σημαντικής επιχειρηματικής του πορείας.

Την 6η Ιανουαρίου του έτους 1940 ο Γιάννης Λάτσης παντρεύτηκε στον Πύργο την Εριέττα Τσουκαλά, κόρη του Χρήστου Τσουκαλά, εμπόρου υφασμάτων στην πόλη του Πύργου, και της Ελένης Μπελούση.

Την 5^η Μαΐου 1940 ο Γιάννης Λάτσης κλήθηκε να υπηρετήσει ως έφεδρος στο Πολεμικό Ναυτικό. Απελύθη την 1^η Μαΐου 1941. Η κατοχή βρίσκει τον Γ. Λάτση και

τη σύζυγό του Εριέττα στην Αθήνα. Κατά την περίοδο αυτή ο Γ. Λάτσης βοηθά στρατιώτες των συμμαχικών δυνάμεων που είχαν εγκλωβιστεί στην Ελλάδα μετά την γερμανική εισβολή να διαφύγουν με καΐκι στη Μέση Ανατολή. Η δράση του έγινε γνωστή στους Γερμανούς. Ακολούθησε εκ μέρους των Γερμανών απόπειρα σύλληψής του (5/2/1943), η οποία τελικά οδήγησε στην σύλληψη και φυλάκιση των αδερφών του.

Ωστόσο, από τον Μάιο του 1942 ο Γ. Λάτσης είχε συστήσει άτυπα την ομόρρυθμη εμπορική εταιρεία Αδελφοί Σπ. Λάτση για την λειτουργία του μικροεργοστασίου μακαρονοποιίας που είχε αγοράσει. Το καταστατικό λειτουργίας του εν λόγω εργοστασίου συντάχθηκε στις 10 Ιουλίου 1944. Πρόκειται για την τυπική σύσταση ομορρύθμου εμπορικής εταιρείας, η οποία έπαψε να λειτουργεί στις 7 Αυγούστου 1945 μετά από πυρκαγιά στους εργοστασιακούς χώρους της επί της οδού Σωκράτους 11. Η καταστροφή του εργοστασίου μακαρονοποιίας τον αναγκάζει να επανέλθει στην εμπορία (εισαγωγές-εξαγωγές) αγροτικών και άλλων προϊόντων.

Προς το τέλος της δεκαετίας του 1940 ο Γιάννης Λάτσης διατηρεί ένα μικρό γραφείο στην οδό Βαλαωρίτου 16 στην Αθήνα. Στο πλαίσιο των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων εντάσσει και την ακτοπλοΐα, η οποία μετά το 1947 λειτουργούσε υπό την μορφή ολιγοπωλιακής αγοράς και την επίδραση ενός ιδιότυπου κρατικού παρεμβατισμού. Κατά τους χρόνους αυτούς πραγματοποιείτο η πρώτη οργανωμένη κρατική προσπάθεια για την αναγέννηση της ελληνικής ακτοπλοΐας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η φιλία του Γιάννη Λάτση με τον εφοπλιστή Ευάγγελο Νομικό, γιο του Πέτρου Νομικού, ως αποτέλεσμα της εργασιακής του σχέσης με την ανωτέρω εφοπλιστική οικογένεια, είναι η αφορμή για την είσοδό του στον χώρο της ακτοπλοΐας.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1940, με δάνειο από την οικογένεια Νομικού, αγόρασε το πρώτο του μικρό επιβατηγό πλοίο, το «Έφφη», το οποίο δρομολόγησε στη γραμμή του Αργοσαρωνικού. Εν συνεχεία αγοράζει από τον εφοπλιστή Β. Κάττουλα το μεταχειρισμένο πλοίο «Νίκη» και το δρομολογεί στην ίδια γραμμή.

Τα επιβατηγά «Έφφη» και «Νίκη» (περ. 1952)

Το 1949 ο Γιάννης Λάτσης αγοράζει το ντιζελοκίνητο «Laurama» από τη Malta Steamship Company Limited έναντι 40.000 λιρών Αγγλίας. Εν συνεχεία, το μετέτρεψε σε πολυτελές επιβατηγό (1950), το δρομολόγησε στη γραμμή του Αργοσαρωνικού και λίγο αργότερα το μετονόμασε «Νεράιδα» προς τιμή της γενέτειρας του Πλαστήρα, με τον οποίο συνδεόταν φιλικά. Πρόκειται για ένα αξιόλογο πλοίο που σηματοδότησε τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής ακτοπλοΐας.

Ο Γιάννης Λάτσης είναι πλέον γνωστός στον ναυτικό κόσμο του Πειραιά, αλλά και στους πολυάριθμους επιβάτες της γραμμής του Αργοσαρωνικού. Τα ανωτέρω πρώτα πλοία του τα διαχειρίζεται η εταιρεία «Τουριστική Ακτοπλοΐα της Ελλάδος». Λίγο μετά το 1950 ο Γιάννης Λάτσης μεταφέρει το γραφείο του από την οδό Βαλαωρίτου 16 στην οδό Φιλελλήνων 26 και το στελεχώνει με εξειδικευμένο προσωπικό για την οργάνωση, τον προγραμματισμό και τον έλεγχο των εμπορικών και ακτοπλοϊκών του δραστηριοτήτων. Το έτος 1952 ο Γιάννης Λάτσης παραλαμβάνει από το ναυπηγείο της Σουηδίας Gustafsson & Andersson Varv τα δύο πρώτα νεότευκτα επιβατηγά πλοία του. Ήταν πλοία ειδικών προδιαγραφών. Τους δίνει τα ονόματα της συζύγου του Εριέττας και του γιού του Σπύρου και τα δρομολογεί στη γραμμή του Αργοσαρωνικού. Την δεκαετία του 1950 επεξέτεινε τις ακτοπλοϊκές επιχειρηματικές του δραστηριότητες επιλέγοντας μακρινότερους προορισμούς. Αγόρασε το τύπου φέρυ επιβατηγό πλοίο «Φρύνη» και το 1955 το δρομολόγησε στη γραμμή Πειραιάς – Ηράκλειο – Ρέθυμνο – Χανιά. Το εν λόγω επιχειρηματικό εγχείρημα είχε σύντομη χρονική διάρκεια καθότι το κόστος των καυσίμων του προαναφερθέντος δρομολογίου απεδείχθη ασύμφορο. Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 ο Γιάννης Λάτσης αγόρασε το τεχνολογικά πρωτοποριακό για την εποχή του ταχύπλοο υδροπτέρυγο επιβατηγό πλοίο «Εξπρές» και το δρομολόγησε στη γραμμή Πειραιά – Νήσων Αργοσαρωνικού. Το έτος 1964 υπέγραψε συμφωνία με τον Εθνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ) διά της οποίας προεβλέπετο η αγορά από μέρους του των επιβατηγών – οχηματαγωγών «Αδωνις», «Αφροδίτη» και «Ερως», που κατασκευάζοντο σε ιταλικά ναυπηγεία για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο των πολεμικών αποζημιώσεων. Η εν λόγω αγορά τελικά δεν ολοκληρώθηκε.

Το «Νεράιδα» στο λιμάνι της Αίγινας (περ. 1960)

Οι ανωτέρω επιχειρηματικές δραστηριότητες του Γιάννη Λάτση κατά τις μεταπολεμικές δεκαετίες του 1950 και 1960 πραγματοποιούνται στην μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου οικονομικά κατεστραμμένη και κοινωνικά πολωμένη Ελλάδα. Ειδικότερα, το έτος 1953 η οικονομία της χώρας εισήλθε σε περίοδο σταθεροποίησης με την υποτίμηση της δραχμής και την μερική απελευθέρωση των εισαγωγών.

Τα εν λόγω μακροοικονομικά μέτρα, σε συνδυασμό με τα μεγάλα δημόσια έργα, συνέβαλαν στην αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης, τη μείωση του πληθωρισμού, την τόνωση του εμπορίου και της βιομηχανίας. Η επόμενη δεκαετία του 1960 χαρακτηρίστηκε από έντονες πολιτικές μεταβολές και κοινωνικές συγκρούσεις, με αποκορύφωση τα Ιουλιανά του 1965, την παραίτηση του νόμιμα εκλεγμένου πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου λόγω της σύγκρουσής του με τον βασιλιά Κωνσταντίνο και την επιβολή του στρατιωτικού πραξικοπήματος στις 21 Απριλίου 1967. Παρά την ταραγμένη πολιτική κατάσταση, η οικονομία της χώρας διατηρούσε την μεταπολεμική ανοδική της πορεία και εξακολουθούσε να αναπτύσσεται. Ιδρύοντο νέες και ισχυρές βιομηχανίες, εισέρεαν μεταναστευτικά εμβάσματα, ο τουρισμός αναπτύσσετο και η κατασκευαστική δραστηριότητα στις πόλεις άκμαζε, κυρίως με το σύστημα της αντιπαροχής. Οι επενδύσεις στο χώρο της ακτοπλοΐας του Ηλείου επιχειρηματία Γ. Λάτση πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ανωτέρω οικονομικού κοινωνικού και πολιτικού περιβάλλοντος.

Διαφημιστικό φυλλάδιο της γραμμής Ελλάδας - Αυστραλίας (1959)

Εν συνεχεία, ο Γιάννης Λάτσης προς τα τέλη της δεκαετίας του 1950 αποφάσισε να επενδύσει στον τομέα της επιβατηγού ναυτιλίας του εξωτερικού (μεταναστευτικές γραμμές). Την εποχή εκείνη ο τομέας αυτός χαρακτηριζόταν από σχεδόν μονοπωλιακό καθεστώς και αφορούσε το μεταναστευτικό ρεύμα των Ελλήνων προς την Αυστραλία, Καναδά, Γερμανία και Αμερική. Ο Γιάννης Λάτσης, εκτιμώντας τα δεδομένα του χώρου, επένδυσε σε υπερωκεάνια και επεκτάθηκε στο χώρο των υπερπόντιων θαλάσσιων συγκοινωνιών. Στο πλαίσιο του ανταγωνισμού της εν λόγω ναυτιλιακής αγοράς και της ανταποδοτικότερης διαχείρισης των υπερωκεανίων του το έτος 1960, μετονομάζει το υπερωκεάνιό του «Henrietta» σε «Marianna» και το αξιοποιεί για την μεταφορά στην Τζέντα της Σαουδικής Αραβίας κυρίως Λιβύων μουσουλμάνων προσκυνητών με προορισμό τη Μέκκα, τόπο

γέννησης του προφήτη Μωάμεθ. Το προσκύνημα στην ιερή πόλη του Ισλάμ, τη Μέκκα, είναι βασική θρησκευτική υποχρέωση των μουσουλμάνων. Για πολλά έτη η μεταφορά των προσκυνητών από τις χώρες της Αφρικής και της Ασίας διεξαγόταν με πλοία που ναύλωναν οι αρχές της κάθε χώρας.

Για το προσκύνημα του 1960 η κυβέρνηση της Λιβύης και ο τότε βασιλιάς της, Ίντρις, συμφώνησαν να ναυλώσουν το πλοίο «Marianna» του Γιάννη Λάτση. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε την αφετηρία μιας ιδιαίτερης σχέσης και συνεργασίας που ανέπτυξε ο Γ. Λάτσης με τη Λιβύη καθώς και με λοιπές χώρες της Μεσογείου και της Ασίας με μουσουλμανικό πληθυσμό. Η εν λόγω επιχειρηματική επιλογή του Γ. Λάτση είχε μεγάλη επιτυχία. Το έτος 1963 και 1964 αγόρασε δύο ακόμη μεγάλα υπερωκεάνια, τα οποία μετονόμασε «Marianna Latsi» και «Henrietta Latsi». Την ίδια περίοδο αγόρασε από την ολλανδική κυβέρνηση δύο επιβατηγά πλοία, τα οποία μετονόμασε «Margarita» και «Marianna IV». Καθώς η ζήτηση για τη μεταφορά προσκυνητών στην Τζέντα αυξάνετο, ο Γιάννης Λάτσης το έτος 1965 αγόρασε για τον ίδιο σκοπό ένα ακόμη επιβατηγό πλοίο, το «President Monroe», το οποίο μετονόμασε σε «Marianna V». Αξίζει να αναφερθεί ότι το 1965 τα πλοία του Γιάννη Λάτση μετέφεραν πάνω από 20.000 προσκυνητές από την Τζακάρτα της Ινδονησίας, τις Φιλιππίνες, το Ντακάρ της Σενεγάλης, την Καζαμπλάνκα του Μαρόκου, το Οράν της Αλγερίας και την Τρίπολη της Λιβύης, στην οποία ο Γιάννης Λάτσης από το 1960 μέχρι και το 1964 είχε αναλάβει μονοπωλιακά τη μεταφορά των προσκυνητών.

Το έτος 1967 ο Πόλεμος των Έξι Ημερών οδήγησε στο κλείσιμο της διώρυγας του Σουέζ για επτά χρόνια. Το γεωπολιτικό αυτό γεγονός έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διακοπή της μεταφοράς των ανωτέρω προσκυνητών με πλοία. Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1960 η ανωτέρω διαδικασία μεταφοράς χατζήδων στην Σαουδική Αραβία έλαβε τέλος. Ο Γιάννης Λάτσης απέσυρε για διάλυση όλα τα πλοία που είχε αγοράσει για τον σκοπό αυτό μετά από αρκετά χρόνια ταξιδιών.

1955

Το έτος 1955 ο Γ. Λάτσης αγοράζει το πρώτο του φορτηγό πλοίο, το «Marianna», για μεταφορές ξηρού φορτίου. Εν συνεχεία, αγοράζει ακόμη δύο φορτηγά πλοία (1957), ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 1960 ενισχύει το στόλο των φορτηγών πλοίων του με την αγορά 3 επιπλέον φορτηγών πλοίων. Τα προϊόντα που μεταφέρουν τα φορτηγά πλοία του Γ. Λάτση είναι ήδη γενικού εμπορίου (τρόφιμα, ξυλεία, ηλεκτρολογικός και μηχανολογικός εξοπλισμός, χημικά, καπνά). Την δεκαετία του 1960 ο Γ. Λάτσης διατηρεί στην Θεσσαλονίκη καπναποθήκες για την κατεργασία και την συσκευασία καπνών. Η ανωτέρω επιχειρηματική δραστηριότητα του Γ. Λάτση χαρακτηρίζεται από την μεταφορά και παράλληλα την εμπορία των μεταφερόμενων φορτίων.

1958

Το έτος 1958 ο Γ. Λάτσης αποκτά το πρώτο του δεξαμενόπλοιο, το «Σπύρος». Η αγορά του εν λόγω δεξαμενοπλοίου είχε σκοπό την μεταφορά μελάσας από την Αίγυπτο, στο πλαίσιο διμερούς συμφωνίας συμψηφισμού προϊόντων (clearing), σύμφωνα με την οποία η Αίγυπτος προμήθευε την Ελλάδα με μελάσα παίρνοντας ως αντάλλαγμα κυρίως αγροτικά προϊόντα. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 ο Γιάννης Λάτσης μεταξύ άλλων προϊόντων εμπορεύεται και τη μελάσα. Προμηθεύει

βάσει διαγωνισμού με μελάσα διάφορους δημόσιους οργανισμούς (ΑΣΟ, Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης). Με το δεξαμενόπλοιο «Σπύρος» ο Γ. Λάτσης μεταφέρει την κατεργασμένη μελάσα σε ευρωπαϊκούς προορισμούς. Η συνεργασία του Γ. Λάτση με την Molasses Co. διαρκεί αρκετά χρόνια. Η λειτουργία του ως πράκτορα clearing μεταξύ Ελλάδος και Αιγύπτου του επιτρέπει να επεκτείνει τις εμπορικές του δραστηριότητες και ν' ανοίξει τα πρώτα του γραφεία σε πόλεις του εξωτερικού (Κάιρο, Γενεύη, Λονδίνο) με αντικείμενο αρχικά το εμπόριο της μελάσας. Μέσω των δραστηριοτήτων των ανωτέρω γραφείων παρακολουθούνται οι συνθήκες εμπορίου στις χώρες λειτουργίας τους με σκοπό την ενημέρωση του γραφείου της Αθήνας.

Το δεξαμενόπλοιο «Σπύρος» (1958-1976)

Παράλληλα με το εμπόριο και τη μεταφορά μελάσας, ο Γ. Λάτσης συνεχίζει και το εμπόριο ξηρών φορτίων. Κατά τη δεκαετία του 1960 τα κυριότερα προϊόντα που μεταφέρει ο εμπορικός στόλος του Γ. Λάτση είναι οινόπνευμα, πετρελαιοειδή, χημικά προϊόντα, ρύζι, μπανάνες, ξηροί καρποί, ελιές λάδι, κρασί.

Επισημαίνεται ότι το 1963 ο Γ. Λάτσης εγκαινιάζει στο κέντρο της Αθήνας μόνιμη έκθεση προϊόντων της αιγυπτιακής βιομηχανίας και βιοτεχνίας. Η εμπορική συνεργασία με την Αίγυπτο αποφέρει στον Γ. Λάτση πολλαπλά οφέλη (γνώση της νοοτροπίας του ισλαμικού κόσμου, τεχνογνωσία στο τομέα της διύλισης πετρελαίου). Η αγορά του δεξαμενοπλοίου «Σπύρος» συνέβαλε στην εξοικείωση του Γ. Λάτση με τις ιδιαιτερότητες της μεταφοράς υγρού φορτίου, της διαχείρισης δεξαμενοπλοίων και της αποθήκευσης πετρελαίου και προϊόντων στην ξηρά.

Κατά την περίοδο της μακράς οικονομικής άνθησης των δυτικών καπιταλιστικών οικονομιών (long boom) 1950 – 1973 σημαντικό ρόλο στην ακμή του θαλασσιού εμπορίου και της εμπορικής ναυτιλίας παίζει η σε διεθνές επίπεδο εντατικοποίηση της μεταφοράς πετρελαίου και πετρελαιοειδών. Οι εμπορικοί δρόμοι του πετρελαίου ξεκινούν από τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες της ευρύτερης Μέσης Ανατολής και φτάνουν στην Δύση μέσω της διώρυγας του Σουέζ, καθότι αυτός είναι ο ταχύτερος θαλάσσιος δρόμος. Η εθνικοποίηση της διώρυγας του Σουέζ το έτος 1956 διαταράσσει την ομαλή λειτουργία του εν λόγω δρόμου μεταφοράς. Κατ'

αναλογία διαταράχθηκε και η κυριαρχία των «επτά αδερφών» (Esso, Mobil, Chevron, Texaco, Gulf, BP, Shell) στο χώρο της εμπορίας και της διακίνησης του πετρελαίου από την ίδρυση του Οργανισμού Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (OPEC) το 1960.

Εν μέσω αυτού του επιχειρησιακού περιβάλλοντος στον τομέα των πετρελαιοειδών, ο Γ. Λάτσης συνεχίζει την από το έτος 1950 ενασχόλησή του με την εμπορία και τη μεταφορά των εν λόγω ειδών. Τη δεκαετία του 1960, ο Γ. Λάτσης έχει σημαίνουσα παρουσία στο χώρο της μεταφοράς και της εμπορίας πετρελαίου και πετρελαιοειδών. Ο στόλος του, εκτός από επιβατηγά και φορτηγά πλοία, αποτελείται επίσης από:

- Δύο υπερδεξαμενόπλοια.
- Τέσσερα δεξαμενόπλοια τύπου T2 και αρκετά μικρότερα με συνολική χωρητικότητα άνω των 350.000 τόνων. Ο όμιλος των επιχειρήσεων Λάτση διαθέτει πλέον τα δικά του μέσα μεταφοράς. Δεν χρειάζεται πλέον να ναυλώνει πλοία τρίτων για την διεκπεραίωση των συμφωνητικών που συνάπτει. Η σύνδεση της ναυτιλιακής δραστηριότητας με την εμπορία πετρελαίου και πετρελαιοειδών είναι πρωτοποριακή. Ο Γ. Λάτσης συνήθως συνάπτει διμερείς συμφωνίες barter με χώρες όπως η Συρία και η Αλγερία, από τις οποίες αγοράζει αργό πετρέλαιο πληρώνοντας με προϊόντα όπως καπνά, σταφίδα, ζάχαρη ή και πετρελαιοειδή, τα οποία μεταφέρει και πάλι με τα φορτηγά πλοία του.

Εκτός από την εμπορική συνεργασία με χώρες του εξωτερικού, ο Γιάννης Λάτσης καθίσταται ένας από τους βασικούς προμηθευτές αργού πετρελαίου του ελληνικού κράτους. Επισημαίνεται ότι το 1967, παρά τον αραβοϊσραηλινό Πόλεμο των Έξι Ημερών και το κλείσιμο της διώρυγας του Σουέζ, ο Γ. Λάτσης παρέκαμψε τα προβλήματα που δημιουργούνται στην εμπορία πετρελαίου και προμήθευσε την Ελλάδα με πετρέλαιο κυρίως από την Λιβύη αλλά και τις λοιπές χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, αξιοποιώντας τις καλές σχέσεις που είχε αναπτύξει μαζί τους.

Κατασκευή δεξαμενής στο διωλιστήριο της Πετρόλα Ελλάς (1971)

Η ίδρυση του τρίτου διυλιστηρίου της χώρας αποτελεί τον επόμενο επιχειρηματικό στόχο του Γ. Λάτση. Το Νοέμβριο του 1971 λύεται η σύμβαση που είχε υπογράψει ο Αριστοτέλης Ωνάσης με το Ελληνικό Δημόσιο για βιομηχανικές επενδύσεις και ίδρυση του τρίτου διυλιστηρίου στη χώρα. Αρμόδιοι εκπρόσωποι του Ελληνικού Δημοσίου αποφάσισαν να διαθέσουν την εν λόγω άδεια για το τρίτο διυλιστήριο σε δύο επιχειρηματικούς ομίλους (του Γ. Λάτση και του Σ. Ανδρεάδη). Τελικά, σύμφωνα με την σύμβαση αυτή, η Πετρόλα Ελλάς αναλαμβάνει την εκτέλεση του πρώτου σταδίου, που προέβλεπε το ύψος της παραγωγικότητας και την δυνατότητα πραγμάτωσής του όχι διά της κατασκευής νέου, αλλά διά της επέκτασης του προϋπάρχοντος εξαγωγικού διυλιστηρίου της Ελευσίνας. Σύμφωνα με την σύμβαση της 22^{ης} Ιουλίου 1972 μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Πετρόλα Ελλάς, το εξαγωγικό διυλιστήριο της Ελευσίνας λειτούργησε ως το τρίτο της χώρας. Στο πλαίσιο της ανωτέρω σύμβασης, η Πετρόλα Ελλάς το έτος 1973 ολοκλήρωσε την δεύτερη φάση κατασκευής του διυλιστηρίου. Για την εγκατάσταση της νέας μονάδας διύλισης και την κατασκευή νέων δεξαμενών, με βάση υπουργική απόφαση περί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης που είχε εκδοθεί από τον Ιανουάριο του 1972 η Πετρόλα Ελλάς αγόρασε παρακείμενες εκτάσεις του διυλιστηρίου.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 ο Γιάννης Λάτσης έχει αποκτήσει πολύτιμη εμπειρία και στο χώρο της εμπορίας πετρελαίου. Σκοπός του είναι να αποκτήσει πρόσβαση σε ακόμα μεγαλύτερες ποσότητες αργού πετρελαίου και να εξασφαλίσει την αποδοτικότερη διαχείριση των ποσοτήτων αυτών. Για την πραγμάτωση του ανωτέρω επιχειρησιακού στόχου αποφάσισε να ασχοληθεί και με την διύλιση πετρελαίου. Διερευνά στο εξωτερικό (Λιβύη, Ιαπωνία, Αλγερία, Σιέρα Λεόνε Αφρικής, Αίγυπτο) και την Ελλάδα την δυνατότητα δημιουργίας διυλιστηρίου με σκοπό να εξασφαλίσει μόνιμους και ιδιόκτητους αποθηκευτικούς χώρους. Στο πλαίσιο των ανωτέρω επιδιώξεών του, προσεγγίζει την διοίκηση της κρατικής εταιρείας πετρελαίου της Σαουδικής Αραβίας και προτείνει την ίδρυση ενός παναραβοελληνικού διυλιστηρίου στην Ελλάδα, στο οποίο θα συμμετέχουν κατά 50% ο όμιλος Λάτση και κατά 50% κρατικές εταιρείες πετρελαίων αραβικών χωρών. Η επιλογή της Ελλάδας ως τόπου εγκατάστασης του ανωτέρω προτεινόμενου διυλιστηρίου βασιζόταν σε στρατηγικούς λόγους που συνδέονταν με την γεωγραφική θέση της χώρας, η οποία ευνοεί τόσο την πρόσβαση στις κύριες πετρελαιοπαραγωγές περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου, όσο και την δυνατότητα διοχέτευσης πετρελαιοειδών προς την κοινή αγορά της Ευρώπης. Επίσης, η συνολική διυλιστική ικανότητα της Ελλάδας εκείνη την εποχή δεν επαρκούσε για την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης. Αν και οι ανωτέρω επιχειρηματικές επιδιώξεις του Γ. Λάτση δεν ευοδώθηκαν, φανερώνουν το σταθερό προσανατολισμό των προσπαθειών του για την δημιουργία διυλιστηρίου ως μέσου για την αποδοτικότερη ενίσχυση των εμπορικών δραστηριοτήτων στο χώρο του πετρελαίου.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω επιχειρησιακών του δράσεων και προσανατολισμών, ο Γ. Λάτσης το έτος 1968 αγοράζει την ΘΕΟΔΟΛ Α.Ε., μια μικρή εταιρεία εμπορίας πετρελαιοειδών η οποία είχε στην ιδιοκτησία της μικρές δεξαμενές αποθήκευσης πετρελαίου και μερικά πρατήρια βενζίνης. Η ΘΕΟΔΟΛ Α.Ε. βρισκόταν σε μια έκταση 62 στρεμμάτων στα Ελευσίνα της Ελευσίνας. Πρόκειται για την περιοχή

όπου αργότερα κατασκευάστηκε το διυλιστήριο της Πετρόλα. Το Ελληνικό Δημόσιο στις 10 Μαΐου 1971 ενέκρινε στον Γ. Λάτση την εισαγωγή κεφαλαίου 10.000.000 δολ. με σκοπό την ίδρυση εξαγωγικού διυλιστηρίου στην περιοχή της Ελευσίνας.

Λίγους μήνες αργότερα (16 Σεπτεμβρίου 1971) ο Γ. Λάτσης υπογράφει σύμβαση με το Ελληνικό Δημόσιο για την ίδρυση και εκμετάλλευση στην Ελευσίνα εξαγωγικού διυλιστηρίου. Οι εργασίες για την κατασκευή του διυλιστηρίου στην Ελευσίνα ξεκίνησαν αμέσως και συνεχίστηκαν με ταχείς ρυθμούς. Κατά τα πρώτα στάδια της κατασκευής του υπήρξε και η αρωγή Αιγύπτιων μηχανικών, τους οποίους ο Γ. Λάτσης είχε γνωρίσει κατά τα προηγούμενα χρόνια στο πλαίσιο των εμπορικών του επαφών με την Αίγυπτο. Το διυλιστήριο ξεκίνησε την λειτουργία του στις 19 – 12 – 1971 με την πρώτη παραλαβή πετρελαίου, το οποίο μετέφερε και παρέδωσε στην Ελευσίνα το τάνκερ του ομίλου Λάτση «Apollo XI». Η ιδέα του Γ. Λάτση για την ενασχόληση με όλα τα στάδια της πορείας του πετρελαίου από την προμήθεια έως την επεξεργασία και την πώλησή του εκπληρώθηκε για πρώτη φορά.

Οι σωληνώσεις του διυλιστηρίου της Πετρόλα Ελλάς

Το εγχείρημα του προαναφερθέντος εταίρου του Ελληνικού Δημοσίου, που προέβλεπε διυλιστήριο παραγωγικότητας ίσης με τα δύο τρίτα της συμβατικής ικανότητας διύλισης των 7.000.000 μ.ζ., δεν γνώρισε επιτυχία λόγω μη εκπλήρωσης—σύμφωνα με δημοσιευθέντα στοιχεία—συμβατικής υποχρέωσης (απαλλοτρίωση έκτασης 3.000 στρ. για την κατασκευή του διυλιστηρίου) εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου. Οι αποθηκευτικές ικανότητες του διυλιστηρίου της Πετρόλα κάλυπταν το 60% της συνολικής αποθηκευτικής δυνατότητας πετρελαίου και πετρελαιοειδών στην Ελλάδα. Η επένδυση αυτή του Γ. Λάτση εξυπηρέτησε τον βασικό επιχειρηματικό του στόχο που αφορούσε την διεύρυνση των δραστηριοτήτων του στην εμπορία πετρελαίου. Η επιχειρηματική άποψη του Γ. Λάτση που αφορούσε την δημιουργία των μεγάλων αποθηκευτικών δυνατοτήτων της Πετρόλα απέβλεπε στη διαμόρφωση μεγάλης κερδοφορίας από την επίτευξη μέγιστης διαφοράς μεταξύ των τιμών εισροής και εκροής της όσο το δυνατόν μέγιστης αποθηκευθείσας ποσότητας. Η επιδίωξη αυτή σαφώς προϋπέθετε την δυνατότητα επιλογής των καλύτερων δυνατών συγκυριών τόσο για την αγορά όσο και για την πώληση του προς αποθήκευση

πετρελαίου. Οι μεγάλες αποθηκευτικές δυνατότητες της Πετρόλα σαφώς συνέβαλαν στην επίτευξη του ανωτέρω επιχειρηματικού στόχου. Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε εκ μέρους του Ομίλου Λάτση και κατά τις πετρελαϊκές κρίσεις του 1973 και 1979.

Στο πλαίσιο της καθετοποίησης στον τομέα της μεταφοράς και της εμπορίας πετρελαίων, ο Γιάννης Λάτσης προχωρά με βασικό στόχο τη δημιουργία διυλιστηρίου σε μία από τις μεγαλύτερες πετρελαιοπαραγωγές χώρες, τη Σαουδική Αραβία.

Αεροφωτογραφία του διυλιστηρίου της Πετρόλα Ελλάς (περ. 1975)

Κατά τους χρόνους αυτούς η γενικότερη οικονομική πολιτική του σαουδαραβικού κράτους βασίζεται σε αναπτυξιακά προγράμματα (1970-1975, 1975-1980, 1980-1985), τα οποία αφορούν το οδικό δίκτυο, τις λιμενικές εγκαταστάσεις, τα αεροδρόμια, την βιομηχανία, το εμπόριο, την γεωργία, την άμυνα και την ασφάλεια της χώρας.

Συστήνει την Petrola International και προχωρά στην ανάληψη κατασκευαστικών έργων προς επίτευξη του ανωτέρω σκοπού. Η Πετρόλα Ελλάς έπαιξε σημαντικό επιχειρηματικό ρόλο και σ' αυτή την επιχειρηματική επιλογή του Γιάννη Λάτση. Το έτος 1974 ο Γιάννης Λάτσης συστήνει την Petrola Engineering International με έδρα το Vaduz του Λιχτενστάιν και αντικείμενο τη μελέτη, σχεδίαση και εκτέλεση τεχνικών εργασιών και κατασκευών, ειδικότερα στον τομέα των διυλιστηρίων, εργοστασίων, εγκαταστάσεων και πετρελαιοπαραγωγών καθώς και την εκτέλεση εργασιών, το αντικείμενο των οποίων βρίσκεται εκτός των ορίων της ελληνικής επικράτειας. Στο πλαίσιο των ανωτέρω επιχειρησιακών βλέψεων του Γιάννη Λάτση, το ομώνυμο ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στην Σαουδική Αραβία, το κράτος με τις μεγαλύτερες εξαγωγές πετρελαίου σε παγκόσμια κλίμακα.

Στο πλαίσιο των αναπτυξιακών προγραμμάτων του σαουδαραβικού κράτους, η κρατική Petromin, η οποία εκπονεί με την σειρά της το δικό της αναπτυξιακό πρόγραμμα για τα έτη 1975-1980, συνεργάζεται με τον Γιάννη Λάτση και τον επιχειρηματικό του όμιλο για την ίδρυση παναραβοελληνικού διυλιστηρίου στην

Ελλάδα. Πρόκειται για μια συνεργασία η οποία χρονολογείται από το 1974. Το έτος 1975 ο Γιάννης Λάτσης συνέβαλε στο άνοιγμα της διώρυγας του Σουέζ, επιτυγχάνοντας την ενίσχυση των καλών του σχέσεων με τον αραβικό κόσμο. Κατά τα έτη 1975-1980 η Petrola Engineering International αναλαμβάνει την εκτέλεση σειράς έργων στην Σαουδική Αραβία. Ταυτόχρονα, ο Γιάννης Λάτσης διεκδικεί με αξιώσεις και υλοποιεί ακόμη μεγαλύτερα τεχνικά έργα στην ευρύτερη περιοχή της σαουδαραβικής χερσονήσου.

Τον Φεβρουάριο του 1978 η Petrola Engineering International μετονομάζεται σε Petrola International. Τα τεχνικά έργα που εκπονεί και κατασκευάζει στη Σαουδική Αραβία είναι υψηλών τεχνολογικών προδιαγραφών. Για τις ανάγκες διαμονής των εργαζομένων του Ομίλου Λάτση στη Σαουδική Αραβία χρησιμοποιούνται τα υπερωκεάνια «Marianna VI» και «Margarita L» και «Marianna IX», ενώ για τις προσωπικές του μετακινήσεις καθώς και για τις μετακινήσεις των συνεργατών του ο Γιάννης Λάτσης συστήνει ιδιωτική αεροπορική εταιρεία, η οποία αρχικά ονομάστηκε Latsis Air και στη συνέχεια PetrolAir. Η εν λόγω αεροπορική εταιρεία είχε στην ιδιοκτησία της ελικόπτερα και μικρά αεροσκάφη, ενώ το 1980 θα αποκτήσει το πρώτο της Boeing 737.

Η αξιοπιστία και η αυτάρκεια της εταιρείας του Γιάννη Λάτση όσον αφορά τον μηχανολογικό της εξοπλισμό και το ανθρώπινο δυναμικό της είχαν ως αποτέλεσμα την συχνή ανάπτυξη των εργασιών της και στον τομέα των ιδιωτικών έργων, αρκετά εκ των οποίων αφορούσαν την βασιλική οικογένεια της Σαουδαραβίας.

Η Petrola International του Ηλειακής καταγωγής επιχειρηματία Γιάννη Λάτση

Το πρώτο αεροσκάφος τύπου Boeing της Petrolair (1982)

εξελίχθηκε σταδιακά σε μια δυναμική και πολλά υποσχόμενη κατασκευαστική εταιρεία. Η μέσω της εν λόγω εταιρείας του Γιάννη Λάτση ασκούμενη επιχειρηματική δραστηριότητα είχε ως αποτέλεσμα και την διαμόρφωση των άριστων σχέσεων του με τους Σαουδάραβες. Κατά τους χρόνους αυτούς ο Γιάννης Λάτσης πήρε την πρωτοβουλία να χρηματοδοτήσει την επιστημονική μετάφραση του Κορανίου στα ελληνικά.

Την περίοδο αυτή όπου ο Γιάννης Λάτσης έχει εδραιώσει την παρουσία του Ομίλου του στη Σαουδική Αραβία, ξεκινά μια ακόμη διεθνής πετρελαϊκή κρίση (1979). Η εν λόγω κρίση προκαλεί στις διεθνείς οικονομίες ύφεση (ανεργία) και πληθωρισμό (στασιμοπληθωρισμό). Πρόκειται για το ιδιαίτερο οικονομικό φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού.

Κατά την δεκαετία του 1980 η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε φάση μετάβασης. Από την ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και των επενδύσεων μεταβαίνει στην ενίσχυση του κρατικού οικονομικού παρεμβατισμού. Για την διασφάλιση των πετρελαϊκών αποθεμάτων της χώρας η ελληνική πολιτεία αξιοποίησε την αρωγή του Γιάννη Λάτση, ο οποίος είχε αναπτύξει άριστες σχέσεις με την σαουδαραβική βασιλική οικογένεια και γενικά με τον αραβικό κόσμο. Η προαναφερθείσα επιρροή του Γιάννη Λάτση λειτούργησε θετικά και στις 29 Φεβρουαρίου 1979 υπογράφεται η συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Σαουδικής Αραβίας για τριετή προμήθεια της Ελλάδος με δύο εκατομμύρια τόνους πετρελαίου ετησίως στην επίσημη κρατική τιμή.

Το κτήριο της Banque de Dépôts στη Γενεύη

Το έτος 1989 πραγματοποιείται η έναρξη λειτουργίας του εξαγωγικού διωλιστηρίου στο Rabigh της Σαουδαραβίας, το οποίο δημιουργήθηκε κατόπιν πρότασης του Γιάννη Λάτση προς τον διάδοχο σαουδαραβικού θρόνου πρίγκιπα Fahd.

Η προκαταρκτική έγκριση για την δημιουργία του εν λόγω διυλιστηρίου ως κοινοπραξίας μεταξύ της Σαουδαραβικής Petromin και της Petrola του επιχειρηματικού ομίλου Γιάννη Λάτση δόθηκε τον Νοέμβριο του 1979 από το Διοικητικό Συμβούλιο της Petromin. Η έναρξη λειτουργίας του εν λόγω διυλιστηρίου πραγματοποιήθηκε το 1989 από τεχνικούς της Πετρόλα Ελλάς. Το διυλιστήριο του Rabigh, ως στρατηγικής σημασίας επιχειρησιακή ενέργεια, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο κατά τα έτη 1990-1991 στον Πόλεμο του Κόλπου. Συνέβαλε στην παραγωγή καυσίμων τα οποία διετέθησαν δωρεάν στα αεροπλάνα των συνασπισμένων δυνάμεων, μεταξύ των οποίων κυρίαρχη θέση κατείχαν οι ΗΠΑ, η Μεγάλη Βρετανία, η Σαουδική Αραβία και η Αίγυπτος.

Κατά τη δεκαετία του 1980 ο Γιάννης Λάτσης δραστηριοποιήθηκε και στον τραπεζικό τομέα. Την περίοδο αυτή, που χαρακτηρίζεται από ελευθερία στην κίνηση του χρήματος και των κεφαλαίων στο πλαίσιο μιας μεγάλης παγκόσμιας και ανοιχτής αγοράς, ο Γιάννης Λάτσης αγόρασε την Banque de Dépôts, η οποία μέχρι τότε ανήκε στον όμιλο επιχειρήσεων Ωνάση. Το κτήριο της εν λόγω τράπεζας είχε προσελκύσει το ενδιαφέρον του Γιάννη Λάτση και από την δεκαετία του 1960. Ευρισκόμενο σ' έναν από τους κεντρικότερους και πλέον εμπορικούς δρόμους της Γενεύης, εκτιμάτο από τον Ηλείο επιχειρηματία ως άριστος χώρος εγκατάστασης των γραφείων του στην Ελβετία. Το 1986 η ανωτέρω τράπεζα ανοίγει παράρτημα στο Λουξεμβούργο.

Το 1986 ο Γιάννης Λάτσης συνέστησε την τράπεζα Private Bank and Trust Company στο Λονδίνο, με κεφάλαιο ίδρυσης εκατό εκατομμύρια λίρες Αγγλίας. Το 1990 ο Όμιλος Λάτση εισέρχεται στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα με την ίδρυση της Ευρωεπενδυτικής Τράπεζας. Την περίοδο αυτή οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης επικεντρώνονται στην απελευθέρωση της αγοράς και την προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας στα κριτήρια σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Η Ευρωεπενδυτική Τράπεζα δραστηριοποιήθηκε από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της στο χώρο των επενδύσεων και την ναυτιλιακή πίστη, υπηρεσία που προορίζεται ειδικά για τις ανάγκες χρηματοδότησης της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας. Η Ευρωεπενδυτική Τράπεζα είναι κερδοφόρα από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της. Η εντυπωσιακή αναπτυξιακή πορεία της τράπεζας είχε ως αποτέλεσμα το 1997 την εξαγορά της Interbank και την μετονομασία της σε Eurobank. Η δυναμική είσοδος στο χώρο της καταναλωτικής και της στεγαστικής πίστης μέσω της Eurobank πραγματοποιήθηκε με επιτυχία από τον Όμιλο Λάτση. Ακολούθησε η εξαγορά του δικτύου της Credit Lyonnais Grèce και οι εξαγορές της Τράπεζας Αθηνών και της Τράπεζας Κρήτης. Τον Μάρτιο του 1999 η Eurobank εισήλθε στο Χρηματιστήριο Αθηνών μέσω δημόσιας εγγραφής, που οδήγησε στο μεγαλύτερο αριθμό μετόχων στην ιστορία του χρηματιστηρίου. Την ίδια χρονιά η μητρική εταιρεία της Eurobank απέκτησε το 50,1% της Τράπεζας Εργασίας, η οποία συγχωνεύθηκε με την Eurobank. Το έτος 2000 ο Όμιλος EFG Eurobank Ergasias ήταν γεγονός.

Ολοκληρώνοντας την εξιστόρηση της επιχειρηματικής πορείας του Γιάννη Λάτση, να επισημάνουμε ότι οι επενδύσεις του ομώνυμου Ομίλου επεκτείνονται και στον τομέα των ακινήτων. Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, ο Γιάννης Λάτσης, με την ίδρυση της Ανώνυμης Οικοδομικής Εταιρείας Λάμδα,

δραστηριοποιείται στο χώρο των κατασκευών, της αγοραπωλησίας και της εκμετάλλευσης ακινήτων. Είναι η περίοδος κατά την οποία στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας και ιδιαίτερα στην Αθήνα παρατηρείται έντονη οικοδομική ανάπτυξη. Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, στο πλαίσιο των επενδύσεων στην αγορά ακινήτων, ο Γιάννης Λάτσης αγοράζει την εταιρεία Εκάλη Α.Ε., στην κυριότητα της οποίας υπήρχαν οικόπεδα στην περιοχή της Εκάλης, γήπεδα εντός σχεδίου, το Ekali Club, καθώς και οικόπεδα και εκτάσεις σ' άλλες περιοχές της Ελλάδας. Η εταιρεία αυτή είχε ιδρυθεί το 1924 με σκοπό τη δημιουργία στην Εκάλη μιας «προτύπου περιοχής αμιγούς κατοικίας – κηπουπόλεως». Στην ιδιοκτησία του Ομίλου Λάτση περιήλθε επίσης ένας μεγάλος αριθμός ακινήτων τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Στις αρχές του 1960 τα γραφεία του Ομίλου Λάτση στεγάζονται στην οδό Όθωνος 10 και στην συνέχεια στον αριθμό 8. Το 1984 το κέντρο των δραστηριοτήτων του εν λόγω Ομίλου μεταφέρθηκε στο κτήριο «Παλλάς Αθηνά», το πρώην ιστορικό ξενοδοχείο «Απέργη», στο Κεφαλάρι της Κηφισιάς. Δύο χρόνια αργότερα, το έτος 1986, ο Γιάννης Λάτσης αγόρασε στην ίδια περιοχή και το κτήριο του επίσης ιστορικού ξενοδοχείου «Σέσιλ». Το έτος 1968 ο Όμιλος Λάτση αγόρασε στο Λονδίνο ένα κτήριο σε κεντρικό σημείο της πόλης, στην περιοχή Park Lane, στο οποίο μεταφέρθηκε η έδρα του γραφείου του Λονδίνου. Το ανωτέρω γραφείο λειτουργούσε από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 με επιχειρησιακό αντικείμενο ναυλώσεις και αγοραπωλησίες πλοίων καθώς και την αγορά ακινήτων.

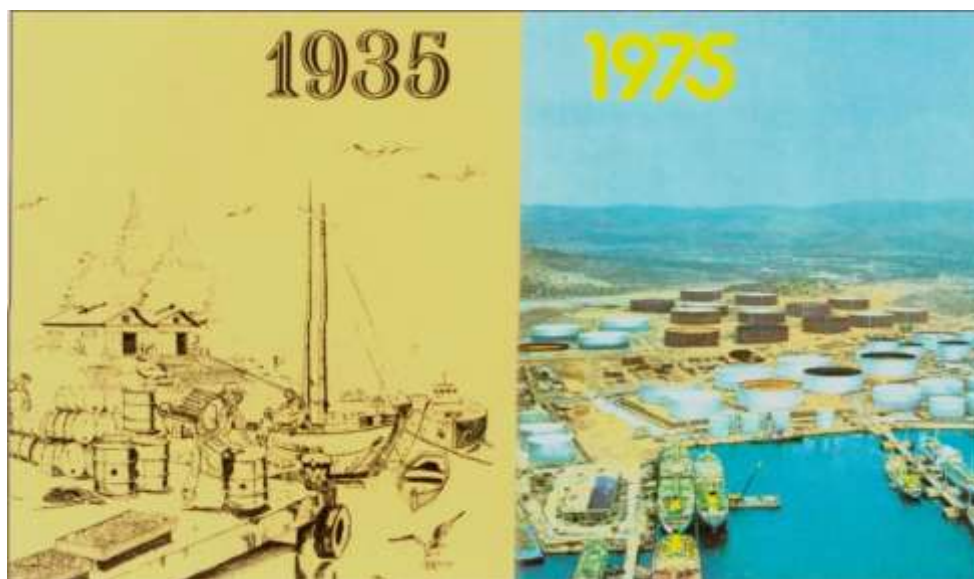

Το «Παλλάς Αθηνά», πρώην ξενοδοχείο «Απέργη». Σήμερα στεγάζει το Κοινοφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση (2009)

Την δεκαετία του 1980 ο όμιλος Λάτση παρουσίασε έντονη επενδυτική δραστηριότητα μέσω της αγοράς κτηρίων σε κεντρικά σημεία του Λονδίνου: στο Curzon Place – περιοχή Park Lane, στην οδό Pall Mall και στην St James's Square. Το έτος 1987, για τις ανάγκες στέγασης της τράπεζας Private Bank and Trust Company, ο Όμιλος Λάτση αγόρασε ένα κτήριο στην οδό Lothbury, στην περιοχή του City, απέναντι από την Τράπεζα του Λονδίνου. Στο Curzon Place ο Όμιλος έως και τις αρχές της δεκαετίας του 1990 αγόραζε διαδοχικά κτίσματα έως ότου το 1991

έφτασε να κατέχει δύο οικοδομικά τετράγωνα στην περιοχή Park Lane. Σκοπός του Γιάννη Λάτση ήταν η δημιουργία εκεί ενός εμπορικού και πολιτιστικού κέντρου. Όμως, η περί διατηρητέων κτηρίων αγγλική νομοθεσία δεν επέτρεψε τελικά την πραγμάτωση της ανωτέρω επενδυτικής πρόθεσής του. Το 1981 ο Γιάννης Λάτσης αγόρασε το Bridgewater House. Πρόκειται για ένα καταπληκτικό κτίριο των μέσων του 19^{ου} αιώνα που βρίσκεται στον αριθμό 14 της Cleveland Row, στο Green Park του Λονδίνου, κοντά στα ανάκτορα του Buckingham. Στο εν λόγω κτήριο τον Ιούλιο του 1990, κατόπιν αιτήματος της βρετανικής κυβέρνησης και της τότε πρωθυπουργού Margaret Thatcher –καθώς οι χώροι του κρατικού Lancaster House δεν επαρκούσαν–, διεξήχθη η Σύνοδος Κορυφής του NATO στο Λονδίνο, η πρώτη σύνοδος μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Η ιστορική αυτή σύνοδος τελείωσε με την υπογραφή εκ μέρους των ηγετών των κρατών-μελών του NATO της περίφημης Διακήρυξης του Λονδίνου (London Declaration on a Transformed North Atlantic Alliance), μέσω της οποίας καλούνταν σε συμμαχία τα κράτη του πρώην ανατολικού μπλοκ, με κοινό σκοπό την ειρήνη και τη σταθερότητα στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Ο Ηλειακής καταγωγής και αυτοαποκαλούμενος καπετάνιος και επιχειρηματίας Γιάννης Λάτσης έφυγε από τη ζωή το 2003 σε ηλικία 93 ετών. Η σε παγκόσμιο επίπεδο σημαντική επιχειρηματική διαδρομή του δεν χαρακτηρίστηκε από μονομέρεια, καθότι με διορατικότητα, μεθοδικότητα και επιτυχία εισήρχετο διαδοχικά σε νέους, διαφορετικούς, αλλά και συμπληρωματικούς μεταξύ τους επιχειρηματικούς τομείς. Κάθε επιχειρηματικό του εγχείρημα αποτελούσε σταθερή βάση και ασφαλές εφελτήριο για το επόμενο. Ο Πύργος και το επίνειό του, το Κατάκωλο, ως γενέθλιος τόπος του Γ. Λάτση και αφετηρία της σημαντικής επιχειρηματικής διαδρομής του, για αυτόν πάντα ήταν και για την οικογένειά του παραμένει τόπος καταγωγής κεφαλαϊώδους σημασίας.

Διαφημιστικό φυλλάδιο της Πετρόλα Ελλάς. Αριστερά, σκίτσο που αναπαριστά τις πρώτες επιχειρηματικές δραστηριότητες του Γ. Λάτση και δεξιά οι εγκαταστάσεις της Πετρόλα Ελλάς 40 χρόνια αργότερα

Παναγιωτόπουλος ΚΕΡΑΜΟΤΟΥΒΛΟΠΟΙΪΑ ΑΒΕΕ

Το έτος 1933 ο Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος με τον αδερφό του Ευστάθιο δημιούργησαν μηχανοκίνητο ελαιοτριβείο στην περιοχή Κιρκιζέικα Δουνεϊκών. Την περίοδο 1954 – 1955 μετέτρεψαν σε μηχανοκίνητο προϋπάρχον κεραμοποιείο τους στα Χανάκια. Το έτος 1956 με συνεργάτες τους εκ Δουνεϊκών δημιούργησαν εργαστήριο παραγωγής αμύλου στο Μεσολογγάκι Δουνεϊκών. Το έτος 1956 επίσης προμηθεύτηκαν για εκμετάλλευση στην Ηλεία θεριζοαλωνιστικές μηχανές Massay Harris. Ένα έτος αργότερα προέβησαν στον περαιτέρω τεχνολογικό εκσυγχρονισμό του προαναφερθέντος κεραμοποιείου. Το έτος 1958 δημιούργησαν κονσερβοποιείο τοματοπολτού στην Αμαλιάδα σε συνεργασία με τον αγροτικό συνεταιρισμό

Αποψη της κεραμοποιίας

Δουνεϊκών και την Ένωση Αμαλιάδας. Το ίδιο έτος, σε συνεργασία με τον επιχειρηματία Θ. Καραλή, προμηθεύτηκαν για εκμετάλλευση δύο νέες θεριζοαλωνιστικές μηχανές Oliver, ενώ ταυτόχρονα ο Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος ασχολείται και με αγροτοκτηνοτροφικές εργασίες. Το έτος 1969 βελτίωσαν

τεχνολογικά το ελαιοτριβείο στα Δουνέικα με ελαιουργικά μηχανήματα εκ του μηχανουργείου Θεοχάρη.

Το έτος 1973 ο Π. Παναγιωτόπουλος συνέβαλε καθοριστικά στην συγκρότηση της νέας μονάδας κεραμοποιίας που ίδρυσαν τα παιδιά του Κώστας και Βασίλειος Παναγιωτόπουλος (άδεια εγκατάστασης Β.14345/11.10.1973). Αφού ολοκληρώνονται οι εγκαταστάσεις, τον Μάρτη του 1975 ξεκινάει την παραγωγή τούβλων (Αριθμός Άδειας Λειτουργίας Κ.Α. 203/3.03.1975). Το 1985 η εταιρεία μετατρέπεται σε Α.Ε. (ΦΕΚ 3878/1985). Στην εταιρεία είναι επίσης μέτοχοι τα παιδιά του Βασίλη, Παναγιώτης και Χριστίνα, η σύζυγός του Νίκη, ο αδελφός του Διονύσιος και η σύζυγος του Κώστα, Γιάννα.

Η εταιρεία συνεχώς εκσυγχρονίζεται και επεκτείνεται, παρακολουθώντας την τεχνολογία και παράγοντας υψηλής ποιότητας προϊόντα σε μεγάλες ποσότητες. Λόγω των συνεχών εκσυγχρονισμών και επεκτάσεων, υπήρχαν τεράστιες ποσότητες προϊόντων μετά τους καταστροφικούς σεισμούς, το 1988 στο Βαρθολομίο και το 1993 στον Πύργο και την Αμαλιάδα, και έτσι μπόρεσαν να υπερκαλυφθούν χωρίς καμία καθυστέρηση οι αυξημένες ανάγκες σε τούβλα.

Το 1998 ξεκινάει η παραγωγή κεραμιδιών. Με την οργάνωση της παραγωγής και με τις εξαιρετικής ποιότητας πρώτες ύλες της Ηλείας, τα κεραμίδια Παναγιωτόπουλος μπαίνουν δυναμικά στην αγορά και θεωρούνται κορυφαίας ποιότητας από όλον τον τεχνικό κόσμο. Το 2006 προγραμματίζεται νέα μεγάλη επέκταση και νέος εκσυγχρονισμός στον κλάδο των κεραμιδιών, αλλά λόγω της μεγάλης κρίσης αναβάλλονται. Το έτος 2014 γίνεται επένδυση στην ενέργεια, με εγκατάσταση φωτοβολταϊκών ισχύος 1 MW.

Η επιχείρηση, από την ίδρυση της και μέχρι σήμερα, συνεχίζει να εκσυγχρονίζεται και για όλους τους εκσυγχρονισμούς έχει υπαχθεί σε αναπτυξιακά προγράμματα της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην επιχείρηση εργάζονται 50 άτομα από την ευρύτερη περιοχή της Ηλείας.

Η εταιρεία έχει τις εγκαταστάσεις της και τα γραφεία της σε ιδιωτική έκταση 100.000 τ.μ. στο 12ο χλμ. της Π.Ε.Ο. Πύργου – Πάτρας, στη θέση Τσακινέτα (Δανίκα) του Κ.Δ. Δουνεϊκών του Δήμου Ήλιδας. Επίσης, έχει εκτάσεις περίπου 300.000 τ.μ. ιδιόκτητες για λατομικούς χώρους Α΄ ύλης για παραγωγή προϊόντων της (τούβλα – κεραμίδια).

Ο κύκλος εργασιών από το 1975 μέχρι σήμερα είναι τάξης μεγέθους 100.000.000 ευρώ, ενώ πάνω από το 80% αυτών είναι εισροές από άλλους νομούς και το εξωτερικό, χρήματα που το μεγαλύτερο ποσοστό τους διοχετεύτηκε στην τοπική αγορά.

Η επιχείρηση έχει ως αρχές της την εξυπηρέτηση του πελάτη με πολύ καλής ποιότητας προϊόντα, σε τιμές με ελάχιστο ποσοστό κέρδους, με σεβασμό στον πελάτη, τηρώντας τις νόμιμες διαδικασίες και με σεβασμό στους εργαζόμενους που στηρίζουν την επιχείρηση.

Ο Κ. Παναγιωτόπουλος (πρώτος αριστερά) με εργαζομένους στο χώρο παραγωγής

Τηρεί τα πρότυπα ISO 9001 και 14000 και έχει σήμανση ποιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης CE. Έχει, επίσης, εγγραφεί και είναι μέλος της Ανθρώπινης Αλληλεγγύης, του Χαμόγελου του Παιδιού και, έχοντας εταιρική κοινωνική ευθύνη, στηρίζει συλλόγους μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που προσφέρουν κοινωφελές έργο. Ακόμη, για κοινωφελείς σκοπούς, έχει κατασκευάσει με έξοδά της σε ιδιόκτητο χώρο εμβαδού 40.000 τ.μ. περίπου, στη θέση Κριθαριά Ασφαλαχτού του Δ.Δ. Δουνεϊκών, υπερσύγχρονη πίστα Motocross για άθληση. Για τον ίδιο λόγο ήταν και Μέγας Χορηγός στους Μαραθωνίους Ολυμπίας του 2015, 2016 και 2017. Προσφέρει, επιπροσθέτως, όσο μπορεί, για την αποκατάσταση ζημιών από θεομηνίες σε δήμους, μονές κ.λπ. Στις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 η επιχείρηση, με δικά της μηχανήματα και χειριστές, αφιλοκερδώς βοήθησε σημαντικά στην κατάσβεση σε πολλές περιοχές της Ηλείας (Γεράκι, Διάσελα, Κουζούλι, Περιστέρι, Φραγκαπήδημα, Πλουτοχώρι κ.λπ.), όπως και σε προηγούμενες φωτιές, παρήγγειλε δε αυθημερόν δύο ηλεκτροπαραγωγά ζεύγη για την ύδρευση της Κουτσοχέρας και της Χαριάς, που λειτούργησαν στις 10:00 το βράδυ, και διέθεσε ηλεκτροπαραγωγό ζεύγος στην ΕΡΑ Πύργου ώστε να λειτουργεί ο αναμεταδότης στο Φραγκαπήδημα.

Μεγάλοι εκσυγχρονισμοί που έγιναν: Ξηραντήρια τούβλων, αυτοματισμός παραλαβής και διακίνηση νωπών και ξηρών προϊόντων, επέκταση ξηραντηρίου τούβλων, αυτόματος πακεταδόρος ξηρών τούβλων, νέος φούρνος tunnel, διακίνηση βαγονιών, νέες στέγες, αυτόματο πακετάρισμα ετοιμών προϊόντων.

*Η κεραμοποιία Παναγιωτόπουλου
(αεροφωτογραφία)*

Επίσης, νέα μονάδα επεξεργασίας Α΄ ύλης, εργαστήριο ποιοτικού ελέγχου των προϊόντων, παραγωγή νέων προϊόντων κεραμιδιού (μηχανήματα παραγωγής, καλούπια, πρέσες, αυτοματισμοί, πακεταδόρος, ξηραντήρια, βαγόνια, τελάρα, παλέτες για κεραμίδι κ.λπ.), επέκταση ξηραντηρίου κεραμιδιού, εξοπλισμός ξηραντηρίων, βαγονιών, τελάρων κ.λπ. Νέα πρέσα κεραμιδιού, χωματοουργικά μηχανήματα (φορτωτές, μπουλντόζες, τσάπες), νέα γραφεία, στόλος φορτηγών μεταφοράς Α΄ ύλης, γερανοφόρων μεταφοράς ετοιμών προϊόντων και άλλα πολλά (προαύλιοι χώροι, κτήριο συνεργείου, αποχέτευση ομβρίων, νέοι λατομικοί χώροι, μπάνια προσωπικού, νέα γεώτρηση κ.λπ.).

Τέλος, είναι μια επιχείρηση κεραμιδιού και τούβλου από τις λίγες που έχουν μείνει στον κλάδο σε όλη τη χώρα (μόνο 3 από 13 έχουν μείνει που παράγουν κεραμίδια από το 2000 έως το 2017), η οποία προσπαθεί να επιβιώσει σε ένα πολύ δύσκολο και αντίξοο περιβάλλον (οικονομική κρίση, πολύ υψηλός ΦΠΑ, καταστροφικός για τη χώρα φόρος ακίνητης περιουσίας κ.λπ.). Στην προσπάθεια αυτή μεγάλη βοήθεια υπάρχει στην επιχείρηση από τη νέα γενιά, τα παιδιά του Κώστα και του Βασίλη.

ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΑ ΠΥΡΓΟΥ Α.Ε.*

«Η ιστορία της Ελαιουργίας Πύργου με αντικείμενο την μεταποίηση των παραγώγων του ελαιοκάρπου (ελαιοπυρήνων) άρχεται στο βαθύ παρελθόν της δεκαετίας του 1920-1930.

Η σύλληψη της ιδέας αυτής ήταν στο μυαλό δύο επιχειρηματιών με διορατικότητα και ανησυχίες για την εποχή τους. Ήταν ο Κωνσταντίνος Ξυστρής και ο Χαράλαμπος Θεοχάρης, και αυτό αποδεικνύεται από ανέκδοτες επιστολές που είχαν ανταλλάξει. Δυστυχώς, δεν γνωρίζουμε τους λόγους που δεν υλοποιήθηκε αυτή η ιδέα.

Ο Κωνσταντίνος Ξυστρής, πατέρας των αδελφών Χαράλαμπος και Μιχαήλ Ξυστρή, με καταγωγή από το Λεβίδι της Αρκαδίας, εγκαταστάθηκε στον Πύργο όπως πάρα πολλοί Αρκάδες που μετανάστευσαν στα πεδινά ή ξενιτεύτηκαν εκείνη την εποχή.

Ο Κωνσταντίνος Ξυστρής ίδρυσε και διατηρούσε γνωστό υαλοπωλείο στην οδό Ερμού. Εισήγε και πωλούσε εμπορεύματα από τις καλύτερες βιομηχανίες της Ευρώπης. Ο ίδιος όχι μόνο ήταν ένας επιτυχημένος επιχειρηματίας, αλλά επίσης είχε συμμετοχή στα κοινωνικά, πολιτικά και επιχειρηματικά δρώμενα της εποχής. Είχε προσωπική και αδελφική φιλία με τον εκ Λεβιδίου Αρκαδίας μεγάλο Έλληνα πολιτικό Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Συμμετείχε στο διοικητικό συμβούλιο του Επιμελητηρίου και της Λιμενικής Επιτροπής.

Το 1907 νυμφεύθηκε την εκ Κολυρίου Αθηνά Βαρζελιώτη και απέκτησε τέσσερα παιδιά, τον Χαράλαμπο (Μπάμπη), τον Μιχαήλ, την Σοφία και την μητέρα μου Αστρινή.

Επειδή είχε την προσωπικότητα που προανέφερα, ασχολήθηκε με τη μόρφωση των παιδιών του. Τον μεν Χαράλαμπο παρακίνησε να σπουδάσει νομική. Ο δε Μιχάλης, ο οποίος ήταν φιλομαθής και εργατικός, σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών (σημερινό Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών), όπου έλαβε το πρώτο του πτυχίο, καθώς και μετέπειτα στη Νομική Αθηνών, όπου έλαβε το δεύτερο.

Ατυχώς, ο Κωνσταντίνος Ξυστρής απεβίωσε το 1935.

Ο Μιχάλης Ξυστρής εγκαταστάθηκε στον Πύργο μετά τις σπουδές του και αποφάσισε μαζί με τον αδελφό του Χαράλαμπο να υλοποιήσει το σχέδιο της ελαιουργίας, περίπου το 1936, ιδρύοντας την ομόρρυθμο εταιρία «Ελαιουργία Πύργου Ξυστρής και Σια». Το αντικείμενο της εταιρίας ήταν η επεξεργασία ελαιοπυρήνων προς παρασκευή πυρηνελαίου. Και επειδή το πυρηνέλαιο μεταξύ άλλων ήταν και η πρώτη ύλη προς κατασκευή σαπουνιών, είχε και ένα σαπυνοποιείο.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να γίνει κατανοητή η χρησιμότητα των προϊόντων των ελαιοπυρήνων.

*Άποψη της βιομηχανίας "Ελαιουργία Πύργου" Α.Ε.
(φώτο Ημερολόγιο ΕΑΣ 2012)*

Δεν είναι τυχαίο ότι η ελιά είναι «ευλογημένο» δένδρο. Πάμπολλα είναι τα χρήσιμα παράγωγά της. Κατ' αρχάς, παράγεται το ελαιόλαδο, το οποίο είναι αγνό και χρησιμότερο προϊόν για τη διατροφή μας, με υψηλή διατροφική και υγιεινή αξία (μεσογειακή διατροφή). Μετά την έκθλιψη του ελαιοκάρπου στα ελαιοτριβεία παραμένει ο ελαιοπυρήνας (λιοκόκι). Αυτό επεξεργάζονται τα πυρηνελαιουργεία και με διήθηση παράγεται ένα λάδι που ονομάζεται πυρηνέλαιο (εκ των πυρήνων της ελιάς) και το πυρηνόξυλο, το οποίο αποτελεί και καύσιμο ύλη για καυστήρες (ατμολέβητες; κεραμοποιεία στο παρελθόν). Είναι ο πυρήνας, που στο παρελθόν αποτελούσε καύσιμη ύλη για θέρμανση στη φτωχή τότε Ελλάδα.

Το πυρηνέλαιο είναι λάδι που χρησιμοποιείται στην κατασκευή σαπουνιού κυρίως – στο παρελθόν, πριν κάνουν την εμφάνισή τους τα χημικά απορρυπαντικά. Σήμερα όμως το πυρηνέλαιο ραφινάρεται και χρησιμεύει ως βρώσιμο και για κατασκευή όλων των συνθετικών προϊόντων όπως μαργαρίνες κ.λπ.

Τον Οκτώβριο του 1940 η Ελαιουργία Πύργου έλαβε τη μορφή της ανωνύμου εταιρείας με την υπ' αριθ. 16508 πράξη του συμβολαιογράφου Πύργου Νίκου Πάνου Δασιού.

Δημοσιεύθηκε στο Δελτίο Ανωνύμων Εταιριών της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως στις 17 Οκτωβρίου 1940, αρ. φύλλου 424 (απόσπασμα του ΦΕΚ παρατίθεται στο τέλος του σημειώματος).

Οι τότε μέτοχοι της ανωνύμου εταιρείας, εκτός του Μιχάλη και του Χαραλάμπους Ξυστή, ήταν οι: 1) Δημήτριος Κ. Σοφιανόπουλος, έμπορος του Πύργου, 2) Χαραλάμπος Ι. Ταμπακόπουλος, έμπορος, ξάδελφος των αφών Ξυστή και υιός του ιδρυτού του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πύργου Ιωάννη

Ταμπακόπουλου, 3) Χρήστος Κ. Κωσταντόπουλος, έμπορος και 4) Κ. Δερνίκος, έμπορος.

Αντικείμενο της εταιρείας ήταν πάσα βιομηχανική εργασία σχετική με την εμπορία ελαιών, ελαιοπυρήνων, πυρηνελαίου, σαπουνιών και λοιπών ομοειδών προϊόντων.

Ως φαίνεται και από την ανάγνωση της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, αλλά και από την πραγματικότητα, ψυχή της εταιρείας ήταν ο Μιχάλης Ξυστήρης, ο οποίος, εκτός από τα επιστημονικά προσόντα που αναμφισβήτητα διέθετε, ήταν εργατικότατος, κοινωνικός και με πολλές γνωριμίες στον επιχειρηματικό και πολιτικό κόσμο της εποχής εκείνης.

Δυστυχώς, ο πόλεμος του 1940, η γερμανική κατοχή, ο εμφύλιος και η στράτευση του Μιχάλη Ξυστήρη για περίπου 7 χρόνια ανέκοψαν κατά κάποιο τρόπο την πορεία της εταιρείας, όπως και γενικά τις επιχειρήσεις εκείνης της εποχής.

Την εποχή του 1950-54 ενέσκηψε μια μεγάλη κρίση στον κλάδο της πυρηνελαιουργίας και πολλές ομοειδείς επιχειρήσεις έκλεισαν.

Όμως, η εργατικότητα του Μιχάλη Ξυστήρη και οι σωστές επιχειρηματικές κινήσεις των Μπάμπη και Μιχάλη Ξυστήρη καθώς και των λοιπών μετόχων κράτησαν την Ελαιουργία Πύργου όρθια.

Τη δεκαετία του 1960 η Ελαιουργία άρχισε και εξαγωγές πυρηνελαίου στο εξωτερικό (Ιταλία).

Επειδή η Ελαιουργία Πύργου είχε κυρίως εποχική δραστηριότητα (την ελαιοκομική περίοδο), αποφασίσθηκε την ίδια δεκαετία η επέκταση της εταιρείας στη μεταποίηση προϊόντων τομάτας (τοματοπελτές, τοματοχυμοί κ.λπ.). Τοματοπελτές (προϊόν Ελαιουργίας Πύργου) κυκλοφόρησε στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Στο τέλος της δεκαετίας 1960 σταδιακά απεχώρησαν οι υπόλοιποι μέτοχοι και η εταιρεία περιήλθε ολοκληρωτικά στους αδελφούς Χαράλαμπο και Μιχάλη Ξυστήρη.

Το κοινωνικό προφίλ της εταιρείας

Η Ελαιουργία Πύργου Α.Ε., όπως και όλες οι τότε επιχειρήσεις, προσέφερε πολλά στον κοινωνικό ιστό της πόλεως και της περιοχής. Πολλοί άνθρωποι βρήκαν εργασία, έζησαν τις οικογένειές τους, μεγάλωσαν και μόρφωσαν τα παιδιά τους και στο τέλος συνταξιοδοτήθηκαν. Η πόλη ωφελήθηκε γιατί από τη λειτουργία αυτών των επιχειρήσεων, που ήταν αρκετές, κινήθηκε η αγορά και παρέμεινε ζωντανή. Στην Κατοχή ο πυρήνας της Ελαιουργίας ζέσταινε τους συμπολίτες. Μετά τον εμφύλιο, πολλοί συμπολίτες που γύρισαν από την εξορία κυνηγημένοι βρήκαν δουλειά και μεροκάματο στην Ελαιουργία. Η συνοικία Λάπατο της πόλης μας αναβαθμίστηκε.

Για όλα αυτά οι πολίτες της πόλης του Πύργου τίμησαν τον Μιχάλη Ξυστήρη, εκλέγοντάς τον τρεις φορές στο αξίωμα του Δημάρχου της πόλης, και για την τιμή αυτή τους ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου.

Απόψεις της βιομηχανίας "Ελαιουργία Πύργου" Α.Ε. (φωτο [iliaoikonomia](#) και [mybike.gr](#))

Ο Μιχάλης Ξυστρής είχε όμως και συνδικαλιστική δράση. Από την έναρξη της επιχειρηματικής του σταδιοδρομίας ήταν αντιπρόεδρος του Επιμελητηρίου Ηλείας. Μετά την μεταπολίτευση και την αποχώρηση του επί σειράν ετών προέδρου Βασίλη Γιαννόπουλου, εξελέγη πρόεδρος, θέση την οποία διατήρησε μέχρι το θάνατό του.

Δυστυχώς, η Ελαιουργία Πύργου Α.Ε. ακολούθησε την φθίνουσα πορεία πολλών βιομηχανιών της πόλεως και της χώρας γενικότερα.

Από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας σε σχέση με την «Ελαιουργία Πύργου Α.Ε.» προκύπτουν και τα εξής οικονομικά στοιχεία:

1. Στο ΦΕΚ 424 της 17 Οκτωβρίου 1940, στο οποίο δημοσιεύονται η άδεια σύστασης και η έγκριση του καταστατικού της εν λόγω επιχείρησης, αναφέρεται επίσης ότι τα ακίνητα, τα μηχανήματα και οι εν γένει βιομηχανικές εγκαταστάσεις της Α.Ε. ήταν η εις είδος εισφορά προς αυτήν της πυρηνελαιουργίας «Ελαιουργία Πύργου Ξυστρής και Σια Ο.Ε.».

2. Λίγα χρόνια μετά την έναρξη της λειτουργίας της (1949) η «Ελαιουργία Πύργου Α.Ε.» απευθύνθηκε στην Κεντρική Επιτροπή Δανείων και ζήτησε δάνεια ανασυγκρότησης από κεφάλαια της Αμερικανικής Βοήθειας, για τους κλάδους:

α) Rafinnerie και υδρογονώσεως ελαιολάδων.

β) Κονσερβοποιείο λαχανικών, τα οποία προβλεπόταν να ευδοκιμήσουν λόγω της σταθερώς αυξανόμενης ελαιοπαραγωγής και της επίδοσης των κατοίκων στα κηπαία είδη.

3. Το έτος 1953 η «Ελαιουργία Πύργου Α.Ε.» υπέβαλε αίτηση δανείου 58.000 δραχμών για την ίδρυση κονσερβοποιείου. Το έτος 1954 η Εταιρεία αναφερόταν επίσης ως: Πυρηνελαιουργείον, Σαπωνοποιείον, Ασβεστοποιείον.

4. Το έτος 1958 ζητήθηκε και εγκρίθηκε χορήγηση βιομηχανικού δανείου στην «Ελαιουργία Πύργου Α.Ε.» για βελτιώσεις και επεκτάσεις. Η εταιρεία παρήγε τοματοπολτό και πυρηνέλαια.

Στον φάκελο της αίτησης του ανωτέρω δανείου η εταιρεία συμπεριέλαβε οικονομοτεχνική μελέτη του Αναστ. Σ. Κώνστα, Δρος Χημικού και τεχνικού συμβούλου.

Κατά την περίοδο 1958 – 1959 η Εταιρεία ζήτησε δάνειο ανασυγκρότησης από τον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Οικονομικής Αναπτύξεως (ΟΧΟΑ) για την ίδρυση κονσερβοποιείου τοματοπολτού με υποθήκη ακινήτου κτήματος της εταιρείας, το οποίο αξιοποιείτο εκ μέρους της για την λειτουργία του εργοστασίου πυρηνελαιουργίας – σαπωνοποιίας – ασβεστοποιίας και με ενέχυρο επί των μηχανημάτων και μηχανικών εγκαταστάσεων.

Ακολούθως, εγκρίθηκε η χορήγηση μέσω της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος του ανωτέρω δανείου ΟΧΟΑ ύψους 16.000 δρχ. σε συνάλλαγμα από Ν.Υ. των ΗΠΑ για την ίδρυση του κονσερβοποιείου τοματοπολτού, λαχανικών και φρούτων από Πύργο.

ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΑ ΠΥΡΓΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΝ ΠΥΡΓΩ

ΑΡΘ. ΠΙΛΟΤ. 2-45

~~ΟΧΤΑ~~
ΦΑΚ Τ/Π/Η

Εν Πύργω τῆ 24ῃ Μαΐου 1958

ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΕΘΝΙΚΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.
Α Θ Η Ν Α Σ

Δάνειόν μας Ο.Χ.Ο.Α. \$ 16.000.- δι' ἴδρυσιν Κονσερβοποιείου.

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλωμεν Ἰμῶν:

α/ Ἐκθεσὴν δικτύου τοῦ Πολ. Μηχανικοῦ κ. Ἀγγέλου Πικονικαλδοῦ περὶ τῶν γενομένων κατ' ἡμῶν ἐργασιῶν ἐν τῷ Κονσερβοποιεῖῳ.-

β/ Ἑγγυητικὴν ἐπιστολὴν τῆς Ἰμετέρας Τραπεζῆς Ἰ-ποκαταστήματος Πύργου πρὸς τὸν Ο.Χ.Ο.Α. ὑπ' ἀριθ. 451/38/20-5-58 Δραχμῶν Διακοσίων Χιλιάδων (200.000.-).-

γ/ Κατέστησαν μετὰ τῶν προτύπων καὶ τριῶν ἀντιγράφων Τιμολογίων γενομένων κατ' ἡμῶν δεκανῶν ἐκ Δραχμῶν ἑκατὸν τεσσαράκοντα τριῶν χιλιάδων οκτακοσίων τριακοντα τεσσαρῶν (143.039.-),- διὰ κτερία, μηχανήματα, ἔξοδα ἔγκαταστάσεως, ἀγορᾶς κτιρίων συσκευασίας καὶ διάφορα ἔξοδα, καὶ νὰ παρακαλέσωμεν Ἰμῶς, ὅπως μᾶς χορηγήσετε τὸ ὡς ἔνω ἐγκριθέν ποσὸν τοῦ δανείου.-

Ἐπιθυμοῦμεν παρακαλέσωμεν Ἰμῶς, ὅπως ἐπικυρτώσετε ἐνὶ ἑν ἐκ τῶν ἀντιγράφων Τιμολογίων καὶ μᾶς ἐπιστρέψετε διὰ τὴν ὑπερξίν καὶ κατ' ἡμῶν τῶν δικαιολογητικῶν κληρωθῶν μας.-

Ἡ προκαταβολὴ μας διὰ τὴν ἀγορὰν κτιρίων συσκευασίας ἀφορᾷ παραγγελλῶν μας ἄξιας 150.000.- Δρχ. ἧτις δεῖον νὰ ἐτοιμᾶται κατὰ τὸ κατασκευαστοῦ ὡς γίνεται κατ' ἄλλων τῶν ἐργαστασίων.-

Μετὰ Τιμῆς

ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΑ ΠΥΡΓΟΥ Α. Ε.

Μ. Π. Π.

*Αφήγηση του Πέτρου Ε. Πετρόπουλου, Ιατροῦ Αγγειοχειρουργοῦ, στον Τάκη Γ. Σπυρόπουλο, Απρίλιος 2017.

Εφ. «ΑΥΓΗ» Πύργου της 1ης Σεπτεμβρίου 1958

«ΑΠΟ ΣΗΜΕΡΟΝ ΚΑΜΝΕΙ ΕΝΑΡΞΙΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
Ο ΚΛΑΔΟΣ ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΪΑΣ ΤΗΣ ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΑΣ ΠΥΡΓΟΥ
ΠΛΗΡΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΕΛΕΙΟΤΑΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΕΚ ΠΑΡΜΑΣ
ΙΤΑΛΙΑΣ ΑΠΟΔΟΣΕΩΣ 50 – 60 ΤΟΝΝΩΝ ΚΑΤΑ 24ΩΡΟΝ
ΠΕΡΙΦΗΜΟΣ ΤΟΜΑΤΟΠΟΛΤΟΣ «OLYMPIA»

Ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἐχάρισεν εἰς τὴν πόλιν καὶ περιοχὴν μίαν ὠφέλιμον βιομηχανίαν, ὡς προαναγγείλαμε, διὰ τῆς ἰδρύσεως παρὰ τῆ Ἐλαιουργία Πύργου Ἑσπερῶν Ἑσπερῆ κλάδου Κονσερβοποιΐας, ἐπεξεργασίας τομάτας καὶ παρασκευῆς τοματοπολτοῦ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «OLYMPIA».

Ἡ τρομακτικὴ ὑποτίμησις ἐφέτος τῆς τομάτας καὶ ἡ ἀποθάρρυνσις τῶν τοματοπαραγωγῶν ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἐπαναληφθῆ ἄλλοτε εἰς τὸν τόπον μας. Ὑπὸ τὴν εὐόκνον ταύτην πρόβλεψιν προσβλέπομεν μὲ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν πρὸς τὸ ἰδρυθὲν νέον αὐτὸ κονσερβοποιεῖον καὶ εὐχόμεθα προκοπῆν.

Ὁ κλάδος κονσερβοποιεῖου τοματοπολτοῦ «Ὀλύμπια» τῆς Ἐλαιουργίας Πύργου Ἑσπερῶν Ἑσπερῆ ἄρχειται λειτουργῶν ἀπὸ σήμερον μὲ τὸν σύγχρονον μηχανικὸν ἐξοπλισμόν, ὁ ὁποῖος ἐστοίχισεν ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον, δοθέντος ὅτι ὄχι μόνον τὸ οἶκμα, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀτμολέβης, ἡ τροφοδότισις κ.λπ. ὑπῆρχον.

Τὰ εἰδικὰ μηχανήματα εἶναι προελεύσεως τῶν περιφήμων ἐργοστασίων «VETTORI & MANGHI» τῆς Πάρμας Ἰταλίας καὶ ἡ τοποθέτησις τῶν ἐγένετο ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ εἰδικοῦ ἐξ Ἰταλίας μηχανικοῦ τῶν ἐργοστασίων κ. Γκράτσι, ὁ ὁποῖος προσφάτως εἶχε προβῆ εἰς παρομοίαν ἐγκατάστασιν εἰς τὴν Τυνησίαν. Τὰ ἐγκατασταθέντα μηχανήματα εἶναι τελειοτάτου τύπου καὶ ἀποδόσεως 50 – 60 τόννων κατὰ 24ωρον, ἔχουν δὲ ἐγκατασταθῆ δεξιὰ τῶ εἰσερχομένῳ εἰς τὸ ἐργοστάσιον, ἔνθα εἰς τὸ πρῶτον οἶκμα γίνεται ἡ παραλαβὴ τῆς τομάτας, εἰς τὸ ἐπόμενον ἔχουν ἐγκατασταθῆ τὰ αὐτόματα πλυντήρια καὶ τρίτον οἶκμα χρησιμοποιεῖται διὰ τὸ κύριον μέρος τοῦ Κονσερβοποιεῖου.

Ἡ λειτουργία τοῦ Κονσερβοποιεῖου γίνεται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Εἰς τὸ αὐτόματον μηχανικὸν πλυντήριον τοποθετοῦνται οἱ τομάτες ὅπου ἄνευ χρησιμοποιήσεως χειρῶν γίνεται τὸ πλύσιμον μὲ καταιονητήρας. Ἀκολουθῶς τὸ προϊόν μεταφέρεται αὐτομάτως εἰς τὸν διαχωριστήρα ὅπου ἀφαιρεῖται ὁ φλειός καὶ οἱ σπόροι, ὁ δὲ χυμὸς μεταφέρεται εἰς τὸ μηχανήμα ραφινάρισματος καὶ ἐκεῖθεν δι' ὑπογείων σωληνώσεων καὶ δι' ἀναρροφήσεως εἰς τὸ τμήμα συμπυκνώσεως ὅπου καὶ ὑπὸ ὑψηλῆν πίεσιν καὶ θερμοκρασίαν ἐπιτυγχάνεται ἐν κενῷ ἐντός δύο εἰδικῶν λεβήτων ἢ συμπύκνωσις καὶ οὕτω ὁ τοματοπολτός, δηλαδὴ ἡ πάστα, εἶναι ἕτοιμος. Ἐκεῖθεν ὁμως διοχετεύεται εἰς τὸ αὐτόματον μηχανήμα πλήρους ἀποστειρώσεως, εἰς τὸ μηχανήμα αὐτομάτου γεμίσεως καὶ τέλος εἰς τὸ μηχανήμα ὅπου γίνεται τὸ κλείσιμον τῶν κυτίων.

Ἐνα ὁμως ἀπὸ τὰ πλέον ἀξιοπαρατήρητα μηχανήματα εἶναι ὁ ἠλεκτρονικὸς πίναξ ἐλέγχου ὅπου γίνεται ἡ παρακολούθησις τῆς λειτουργίας ὀλοκλήρου τοῦ ἐργοστασίου. Τὸ ταμπλῶ αὐτοῦ λειτουργεῖ ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ λεγομένου «πρασίνου κύματος», δοθέντος ὅτι ὅταν ἀνάπτουν τὰ πράσινα φωτάκια εἰς ὅλα τὰ σχέδια τῶν μηχανημάτων ἡ λειτουργία εἶναι κανονικὴ. Ἐὰν ἀνάψη κόκκινον φῶς ἀμέσως ὁ μηχανικός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπλὸς παρατηρητής, βλέπει ὅτι τὸ φωτιζόμενον μηχανήμα ἔπαυσε νὰ λειτουργῆ.

Ἡ ἔναρξις τῆς λειτουργίας τοῦ Κονσερβοποιεῖου «Ὀλύμπια» ἀξιοποίησε τὸ ἥμισυ τῶν δυνάμεων τοῦ μηχανικοῦ καὶ κτιριακοῦ συγκροτήματος τῆς Βιομηχανίας Ἀδελφῶν Ἑσπερῶν, τὸ ἄλλο ἥμισυ τῆς ὁποίας κινεῖ τὴν Ἐλαιουργίαν Πύργου. Αἱ δύο ἀδελφαὶ βιομηχανίαι ἅς προκόψουν καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν παραγωγῶν, αὐτῶν τῶν παραμελημένων εἰλώτων τῆς γῆς.»

ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΑ ΠΥΡΓΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΥΡΓΩ

ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΤΙΤΛΟΣ
ΕΚΑΤΟΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΜΙΣΤΗΝ
ΕΚ ΔΡΑΧΜΩΝ ΕΞΑΚΟΣΙΩΝ ΕΚΑΣΤΗ

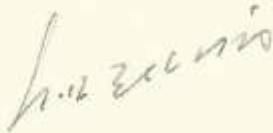
ΑΡΙΘ.

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΙΤΛΟΥ ΔΡΑΧΜΑΙ
60000

Τίτλος τοῦ Κεφαλαίου τῆς ἐν Πύργῳ ἐδρευούσης Ἄνω. Ἐταιρείας ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ἐλαιουργία Πύργου Α. Ε., ὡς διεμορφώθη εἰς 9.000.000 δραχ. κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν μετόχων τῆς ἐταιρείας τῆς 17)7)1977, ἥτοι 15.000 μετοχὲς τῶν 600 δραχ. ἐκάστη καὶ οὕτω κεφάλαιον 9.000.000 δραχ. (Δημοσίευσις Φ.Ε.Κ. τεύχος Ἄνω. Ἐταιρειῶν καὶ Ε.Π.Ε. ὑπ' ἀριθ. 2991)30-9-77).

Ἐν Πύργῳ τῇ 7 Ἰουνίου 1978

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ. Σ.

Ο ΔΙΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

δημοσιεύθηκε το αποτέλεσμα των καλλιστείων ο Αύγουστος Καπογιάννης έκανε την εξής παγκόσμια πρωτοτυπία: στο μελάνι του πιεστηρίου της εφημερίδας έριξε εκλεκτό και δυνατό άρωμα. Η «ΑΥΓΗ» μοσχοβολούσε για δεκαετίες! Μετά από χρόνια το ίδιο έκανε και Μεξικανός εκδότης.

Η εφημερίδα ακολούθως αγωνίσθηκε για τον Ραδιοφωνικό Σταθμό Πύργου. Τον πομπό έφτιαξε ο φοιτητής του Πολυτεχνείου Νικ. Γεωργακόπουλος. Η «ΑΥΓΗ» δημοσιογραφικά ενίσχυσε και στήριξε την ύπαρξη και λειτουργία του εν λόγω ραδιοφωνικού σταθμού. Όλα αυτά συνέβαιναν περί το τέλος της δεκαετίας του 1950 με αρχές της δεκαετίας του 1960.

Ένα μήνα πριν τις εκλογές του 1958 η «ΑΥΓΗ» διενήργησε στο Ν. Ηλείας ίσως το πρώτο γκάλοπ με κάλπη και άμεση ψηφοφορία. Πηγαίναμε στα καφενεία, μοιράζαμε ψηφοδέλτια όλων των κομμάτων και οι πολίτες ψήφισαν. Από την διενεργηθείσα διήμερη δημοσκόπηση προέκυψε ότι η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά (ΕΔΑ) θα γινόταν το δεύτερο σε αριθμό βουλευτών κόμμα. Όπως και έγινε. Η δημοσίευση των αποτελεσμάτων του γκάλοπ στην «ΑΥΓΗ» δημιούργησε εντάσεις και διαμαρτυρίες. Ο Αύγουστος Καπογιάννης έλεγε: «Ο κόσμος ψήφισε και αυτό είναι το αποτέλεσμα». Μετά από λίγες μέρες το προβλεπόμενο αποτέλεσμα επιβεβαιώθηκε επίσημα. Πρωτοποριακή πρακτική και ήθος δημοσιογραφικό. Να σημειώσουμε ότι η μέθοδος του exit poll εφαρμόστηκε από τους Αμερικανούς πολύ αργότερα από την ανωτέρω δημοσιογραφική άμεση δημοσκόπηση στα χωριά της Ηλείας.

Αρχές της δεκαετίας του 1960 «Η ΑΥΓΗ» ήταν το αγωνιστικό ορμητήριο του Αύγ. Καπογιάννη και στον αγώνα εναντίον της σχεδόν δωρεάν παραχώρησης στην εταιρεία «LITTON» του αιγιαλού από το Κατάκωλο μέχρι και πέρα από την Σπιάντζα.

Για πενήντα χρόνια ο Αύγ. Καπογιάννης διεύθυνε την «ΑΥΓΗ». Έφυγε από την ζωή στις 26 – 1 – 1995. Έκτοτε την διεύθυνση της εφημερίδας ανέλαβαν τα παιδιά του Ανδρέας και Παναγιώτης, τα οποία αρθρογραφούν από το 1974, μετά από την δικτατορία των συνταγματαρχών.

*Σύμφωνα με αφήγηση του Ανδρέα Καπογιάννη. Πύργος, Απρίλιος 2017.

ΑΦΟΙ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΙ FARM A. E.

Το έτος 1948 ο Κωνσταντίνος Αθ. Νικολόπουλος, σε ηλικία 27 ετών, έχοντας για την εποχή του προωθημένες επιχειρηματικές αντιλήψεις, δημιούργησε μακαρονοποιείο. Η εν λόγω παραγωγική μονάδα λόγω ανταγωνισμού έπαυσε να λειτουργεί το έτος 1960. Έκτοτε ο Κων. Αθ. Νικολόπουλος ασχολήθηκε με την γεωργία και την κτηνοτροφία στην περιοχή της Αμαλιάδας.

Ο πατέρας του Κων. Νικολόπουλου, Αθανάσιος, καταγόταν από το Άνω Αγρίδι Βυτίνας, ενώ η μητέρα του Ελένη Θλιβέρι από την Βυτίνα.

Το έτος 1963 ο Κων. Αθ. Νικολόπουλος συμμετείχε στην ίδρυση της Πανελλήνιας Κτηνοτροφικής Ένωσης. Ως πρόσωπο γενικότερης αποδοχής και λόγω της έντονης συνδικαλιστικής του δράσης, για πολλά έτη (1978 – 1982) διετέλεσε πρόεδρος της εν λόγω Ένωσης. Ταυτόχρονα, στην περιοχή του Αγ. Ιωάννη Αμαλιάδας ίδρυσε την πρώτη γαλακτοκτηνοτροφική μονάδα στο Ν. Ηλείας.

Το 1990 η οικογενειακή επιχείρηση μετεξελίχθηκε σε Αφοί Κ. Νικολόπουλοι Farm A.E., με έδρα τον Άγιο Ιωάννη Αμαλιάδας, με σκοπό την επέκταση των κτηνοτροφικών μονάδων και των μονάδων παραγωγής ζωοτροφών, την ίδρυση βιομηχανικών σφαγείων και την τυποποίηση κρεάτων. Η εταιρεία έχει στην ιδιοκτησία της 2.500 στρέμματα γης στα οποία καλλιεργεί τις ζωοτροφές για την εκτροφή των ζώων της, με ιδιόκτητο βιομηχανικό εξοπλισμό. Η φάρμα είναι εγκατεστημένη σε ιδιόκτητη αγροτική έκταση 600 στρεμμάτων στον Άγιο Ιωάννη Αμαλιάδος, στην οποία εκτρέφει μοσχάρια, πρόβατα και αμνοερίφια. Στον ίδιο χώρο είναι εγκατεστημένο σύγχρονο βιομηχανικό σφαγείο κάλυψης και δυναμικότητας 10.000 τόνων ετησίως.

Το 1996 επένδυσε στο 80ό χλμ Πατρών - Πύργου, σε βιομηχανικό κτήριο 5.500 τ.μ. για τις ανάγκες της τυποποίησης, όπου γίνεται τεμαχισμός, κοπή και τυποποίηση κρεάτων σε κενό αέρος και σε δισκάκι μικροσυσκευασίας. Το 2008 ίδρυσε μονάδα θερμικής αδρανοποίησης υπολοίπων σφαγής για περιβαλλοντολογικούς και υγειονομικούς λόγους, συμβάλλοντας σημαντικά στην αειφόρο ανάπτυξη, όπου παράγει οστεοκρεατάλευρο για ζώα συντροφιάς και λίπος επεξεργασίας για βιοκαύσιμα.

Η εταιρεία έχει πιστοποιηθεί με ISO9001/2008 & HACCP/ISO 22000:2010 για την εκτροφή και όλη την παραγωγική διαδικασία των κρεάτων. Μάλιστα, τα τελευταία 5 χρόνια και έπειτα από σκληρή δουλειά και επιμονή στην άριστη ποιότητα, η εταιρεία ήταν στην ευχάριστη θέση να δεχτεί βραβεύσεις διεθνούς σημασίας και κύρους από διάφορους φορείς. Της έχει απονεμηθεί στη Μαδρίτη το «Χρυσό Διεθνές Ευρωπαϊκό Βραβείο Ποιότητας» (21/03/2011) για την άριστη ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων της, βραβεύθηκε στη Ρώμη με το «Χρυσό Μεγαλοπρεπές Βραβείο Ποιότητας και Τελειότητας 5 Ηπείρων» (18/7/2011) και για δεύτερη συνεχή χρονιά, στις 19/11/2012, τιμήθηκε με το «Χρυσό Μεγαλοπρεπές Βραβείο Ποιότητας και Τελειότητας 5 Ηπείρων», ενώ στο Παρίσι έλαβε το «International Europe Award for Quality» (28/10/2013). Το Μάιο του 2015 τιμήθηκε με το βραβείο παγκόσμιας διάκρισης WorldBizz, στην Αθήνα και συγκεκριμένα στο ξενοδοχείο Athenaeum Intercontinental.

Η «Αφοί Νικολόπουλοι Φαρμ» έχει καταφέρει να αναγνωρίζεται ως μία από τις κορυφαίες επιχειρήσεις στο χώρο της, με κύριο χαρακτηριστικό την άριστη ποιότητα των προϊόντων της, από τη φάρμα της εταιρείας στο πιάτο σας. Τα προϊόντα της, μοσχάρια ελληνικής εκτροφής άνω των 5 μηνών, βρίσκονται καθημερινά στα ψυγεία των καταστημάτων των γνωστών αλυσίδων σούπερ μάρκετ **AB Βασιλόπουλος** και **ΑΝΕΔΗΚ ΚΡΗΤΙΚΟΣ** σε χύμα μορφή αποστεωμένα, επίσης μοσχάρια ελληνικά σε περιέκτη AB Fresh to Go, σε αποστεωμένη μορφή και κιμάδες, όπως και αρνιά, κατσίκια, αιγοπρόβατα.

Η εταιρεία συνεχίζει την επενδυτική της δραστηριότητα και προσπαθεί καθημερινά για το καλύτερο, προσφέροντας και στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου.

Στην εταιρεία Αφοί Νικολόπουλοι FARMA A.E. οι ανησυχίες για περαιτέρω δράσεις συνοδεύονται και από αξιόλογο φιλανθρωπικό έργο εις μνήμη του μικρότερου εκ των αδελφών Παναγιώτη Νικολόπουλου.

Ορυζόμυλοι Ηλείας

Ένα ιστορικό βιομηχανικό κτίριο της πόλης του Πύργου, των μέσων του περασμένου αιώνα, ζει από το Μάιο του 2004 τον παλμό της νέας του χρήσης ως ο νέος σταθμός του ΚΤΕΛ Ηλείας.

Συνδυάζοντας την αισθητική της αρχιτεκτονικής του οικοδόμησης, την λειτουργικότητα και αρτιότητα των χώρων του και γενικά ένα ιδιαίτερα αναβαθμισμένο επίπεδο προσφερομένων υπηρεσιών, συμβάλλει αποφασιστικά τόσο στην εξυπηρέτηση των ταξιδιωτών όσο και τη γενικότερη προβολή της πόλης μας. Μαζί με το πρόσφατα επίσης ανακαινισμένο ιστορικό κτίριο του Σιδηροδρομικού Σταθμού αποτελούν σήμερα, αισθητικά και λειτουργικά, τις παραστάδες της δυτικής «πύλης» της πόλης του Πύργου.

Το κείμενο αυτό αποτελεί χρέος τιμής στην ιστορική μνήμη. Με απλά λόγια, γυρίζει το χρόνο πάνω από μισό αιώνα πίσω στο αγροτικό τοπίο της εποχής του '50 και σε πρωτοπόρους της τότε αγροτικής ανάπτυξης.

Το προσωπικό του εργοστασίου «Ρυζόμυλοι Ηλείας». Τέταρτος από αριστερά στην πίσω σειρά ο ιδιοκτήτης Γιάννης Θλιβέρας. Φωτογραφία του 1952.

Ψυχή του έργου αυτού που ονομαζόταν «Ορυζόμυλοι Ηλείας» ήταν ο Γιάννης Θλιβέρας. Τον συναντήσαμε πριν σχεδόν είκοσι περίπου χρόνια, απόμαχο, καθηλωμένο στην αναπηρική του καρέκλα, αλλά γεμάτο ευγένεια, ζωντάνια και καθαρό νου, ένα φθινοπωρινό δειλινό στο σπίτι του στα Δουνέικα. Μας μίλησε με συγκίνηση και αγάπη για το παλιό του έργο και μας χάρισε την αναμνηστική φωτογραφία του προσωπικού του Ρυζόμυλου, στην πρόσοψη του εργοστασίου. Κιτρινισμένες πια οι σημειώσεις μας από την συνέντευξη εκείνη, αλλά ιδιαίτερα

κατατοπιστικές για τη ιστορία του. Να τι μας είπε: Η καλλιέργεια του ρυζιού στην Ηλεία αρχίζει το 1949, στην περιοχή της Αγγινάρας του Πύργου, από τους Αδελφούς Θλιβέρη (τον ίδιο και τον αδελφό του), σε αρχική έκταση 200 στρεμμάτων με άντληση νερού από μικρό παραπόταμο του Αλφειού. Την επόμενη χρονιά η καλλιέργεια επεκτείνεται και από άλλους γεωργούς στην ίδια περιοχή, αλλά και την Κρέστενα (περιοχή Παπαδούς) στην Αγουλινίτσα, και εν συνεχεία στην περιοχή Γαστούνης, όπου δημιουργείται και ένας άλλος μικρός ορυζόμυλος. Ο σπόρος ερχόταν, μέσω Υπουργείου Γεωργίας, από την Ιταλία και φυτευόταν, τέλη Απριλίου – αρχές Μαΐου, σπαρτός σε πλημμυρισμένα με νερό αγροτεμάχια χωρισμένα σε «καρίκια». Ο θερισμός γίνονταν τον Οκτώβρη, με δρεπάνια μέχρι το 1955 και με θεριστικές μηχανές έκτοτε. Οι αποδόσεις κατά στρέμμα ήσαν της τάξης των 200 οκάδων. Την περίοδο του 1950, και ιδιαίτερα τη χρονιά του Κορεατικού Πολέμου, το ελληνικό ρύζι έφτασε την τιμή των 20 δρχ./κιλό, πράγμα που ενεθάρρυνε αγρότες και μη της περιοχής στην εγκατάσταση ορυζοφυτειών. Η υψηλή αυτή τιμή διατηρήθηκε μόνο για δύο χρονιές και στη συνέχεια μειώθηκε αισθητά λόγω αθρόων εισαγωγών από το εξωτερικό. Η τιμή παραγωγού έπεσε από 15 δρχ./κιλό σε 3 δρχ./κιλό, με αποτέλεσμα το σημαντικό περιορισμό της καλλιέργειας και του όγκου παραγωγής, που από 20 χιλ. τόνους το 1951 μειώνεται λίγα χρόνια αργότερα σε 1.000 τόνους. Ο Ρυζόμυλος Ηλείας άρχισε να κατασκευάζεται το 1950. Κτίστηκε από πέτρα από Πυργιώτες μαστόρους (Μιχ. Πασσάς κ.ά.) με βάση γερμανικά σχέδια. Το κτίριο ήταν ισόγειο, κεραμοσκεπές. Ο φέρων οργανισμός κατασκευάστηκε από περιμετρική φέρουσα λιθοδομή ή από συμπαγείς οπτόπλινθους. Οι στέγες έγιναν τετράρριχτες με πυκνά ζευκτά ή κεραμίδια γαλλικού τύπου. Τις όψεις του κτιρίου χαρακτήριζαν ορθογώνια αρχιτεκτονικά στοιχεία με παραστάδες, κορνιζώματα και σιδεριές ασφαλείας. Είχε συνολικό εμβαδόν 1029 m². Όλος ο μηχανολογικός εξοπλισμός του (πετρελαιοκίνησης) ήταν επίσης γερμανικής προέλευσης και η μονάδα είχε ωριαία δυναμικότητα 2 τόνων τελικού προϊόντος. Λειτουργούσε εποχικά (από Οκτώβρη μέχρι Απρίλη) και απασχολούσε 10 εργατοτεχνίτες και ένα μηχανικό. Το αναποφλοιώτο ρύζι παραλαμβάνόταν σε σάκους των 60-70 κιλών στην αποθήκη παραλαβής. Από εκεί με χοάνη υποδοχής μεταφερόταν μηχανικά σε μια κοσκινά που χωριζόταν σε κυψέλες για τον αρχικό καθαρισμό. Στην συνέχεια προωθείτο στον αποφλοιωτή του ρυζιού, μηχανήμα που ήταν από σφυρίδι. Το μείγμα του ρυζιού και του φλοιού προχωρούσε στο διαλογέα για τον διαχωρισμό φλοιού και ρυζιού. Από

εκεί το αποφλοιωμένο ρύζι οδηγούνταν σε τρεις κώνους για την απόξυση του ρυζιού και στη συνέχεια σε άλλο μηχάνημα (τριέρη) για το διαχωρισμό των ολόκληρων από τους σπασμένους κόκκους. Ακολουθούσε η επεξεργασία της στίλβωσης του σε κάδους που περιείχαν γλυκόζη, παραφίνη και ταλκ, όπου το ρύζι αναδευόταν και μέσω μιας μεγάλης περιστρεφόμενης βαρέλας (για συντήρηση και βελτίωση της εμφάνισης), η οποία άδειαζε σιγά - σιγά, ολοκληρώνονταν η επεξεργασία. Το έτοιμο προϊόν ενσακκίζετο σε σάκους 60 οκάδων και προωθείτο με φορτηγά αυτοκίνητα στην Αθήνα και Πειραιά για χονδρεμπορική πώληση.

Ο Ρυζόμυλος έκλεισε την παραγωγική του ζωή το 1962 και η δραστηριότητά του μεταφέρθηκε στην Αθήνα.

Έκτοτε οι κτηριακές του εγκαταστάσεις χρησιμοποιήθηκαν για αρκετά χρόνια ως αποθηκευτικοί χώροι λιπασμάτων. Η κουβέντα μας με τον αξέχαστο Γιάννη Θλιβέρη έκλεισε κάπου εδώ. Είχε πια νυχτώσει.

Το 1999 το ΥΠΕΧΩΔΕ – Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού χαρακτηρίζει το κτίριο διατηρητέο. Η αποκατάσταση και διατήρηση του κτιρίου ήταν απαραίτητη ως χαρακτηριστικού δείγματος βιομηχανικής αρχιτεκτονικής στην περιοχή λόγω της ενδιαφέρουσας αρχιτεκτονικής σύνθεσης και μορφολογίας του. Σαράντα χρόνια αργότερα ο παλιός Ρυζόμυλος του Πύργου θα ξαναβρεί τη ζωή και τη δράση πάνω σε ένα καινούργιο στόχο. Να ένα καλό παράδειγμα σεβασμού και σύνδεσης της κληρονομιάς του παρελθόντος με τις ανάγκες και την πορεία προς το μέλλον. Σπάνιο στις μέρες μας, με τη φιλοσοφία της ισοπέδωσης και της αξιοποίησης από μηδενική βάση. Ο Πύργος έχει πληρώσει μέχρι σήμερα πολύ ακριβά αυτή την αντίληψη.

Τα τούβλα Αριστειδόπουλος παράγονται στο εργοστάσιο της εταιρείας στα Χανάκια Ηλείας, μια περιοχή γνωστή σε όλη την Ελλάδα για τα αργιλόδη κοιτάσματά της.

Το εργοστάσιο είναι δημιούργημα μιας από τις πρώτες οικογένειες κεραμοποιών στην Ελλάδα.

Μετά από προσπάθειες αρκετών χρόνων, το 1967 κατασκευάζουν το πρώτο αυτόματο εργοστάσιο τούβλων στην Ελλάδα.

Από το 1969 η εταιρεία «Αφοί Αριστειδόπουλοι» κατασκευάζει πρώτη στην Ελλάδα τα τούβλα με όρθιες τρύπες (εικοσάοπα, κάθετες τουβλέτες), τα οποία παρουσιάζουν μοναδικές ιδιότητες αντοχής και εξαιρετική προστασία από την υγρασία. Τα τούβλα αυτά σήμερα καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος της αγοράς τούβλων στη Δυτική Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα, την Ήπειρο, τα Ιόνια νησιά και την Αττική, και το εργοστάσιο είναι από τα λίγα στην Ελλάδα που έχει την δυνατότητα παραγωγής τους. Ένα εργοστάσιο εντελώς αυτόματο, με τη χρήση των καλύτερων αργιλικών πετρωμάτων.

Ο τύπος της αργίλου (χρώματος μπλε) που χρησιμοποιείται χαρακτηρίζεται από υψηλές φυσικό-ορυκτολογικές ιδιότητες. Η διαδικασία εξόρυξης, κατεργασίας, στεγνώματος και ψησίματος γίνεται με τρόπο σύγχρονο. Αυτό επιτρέπει να είναι το

τεχνικό προϊόν άριστης ποιότητας, εφοδιασμένο με υψηλό βαθμό αντοχής σε συμπίεση και κρούση, με τεχνικά χαρακτηριστικά που το καθιστούν ιδανικό για κάθε κατασκευή εσωτερικών ή εξωτερικών τοίχων με υψηλές ιδιότητες θερμομόνωσης και αντοχής σε φορτίο (φέροντες τοίχοι). Ο συνεχής έλεγχος, τόσο της πρώτης ύλης (καθαρότητα, υγρασία, μάλαξη) όσο και της διαδικασίας παραγωγής (ύγρανση, στέγνωμα, ψήσιμο), καθιστούν το τελικό προϊόν ένα από τα καλύτερα της αγοράς τόσο από πλευράς αισθητικής και αντοχής, όσο και από πλευράς σταθερής ποιότητας. Αυτό άλλωστε πιστοποιούν και το ISO όπως και το CE που διαθέτουν τα προϊόντα και οι υπηρεσίες μας.

Επιπλέον, η εταιρεία, στην προσπάθειά της να καλύψει όλες τις ανάγκες των πελατών της, κατασκευάζει τα τελευταία χρόνια συμπαγή και εμφανή διακοσμητικά τούβλα στα φυσικά χρώματα κόκκινο και λευκό.

Η εταιρεία εξυπηρετεί την πελατεία της άμεσα με γερανοφόρα οχήματα κατευθείαν από το εργοστάσιο στις αγορές όλης της Ελλάδας.

ΚΤΕΛ Ν. ΗΛΕΙΑΣ

Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1940, παλαιά στρατιωτικά οχήματα τα οποία είχαν περιέλθει σε ιδιώτες μετατρέπονται από τους κατόχους των σε λεωφορεία είκοσι τεσσάρων θέσεων, με σκοπό την μεταφορά επιβατών και εμπορευμάτων. Μέχρι τότε δεν υπήρχε ενιαίος ιδιωτικός φορέας για τον συντονισμό και την ασφαλή πραγματοποίηση των ανωτέρω οδικών μεταφορών.

Το ανωτέρω ζήτημα αντιμετωπίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 με την θεσμοθέτηση των «Κοινών Ταμείων Εκμεταλλεύσεως Λεωφορείων» (ΚΤΕΛ). Το 1952 συστάθηκε και το ΚΤΕΛ Ν. Ηλείας. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του νεοτεκτου ΚΤΕΛ Ηλείας Κωνσταντίνος Καραπαναγιώτης και Γεώργιος Γιαννακόπουλος με επιτυχία συνέβαλαν στην οργάνωση του συγκοινωνιακού φορέα.

Ο πρώτος σταθμός του ΚΤΕΛ στον Πύργο λειτουργούσε στην πλατεία Αυγερινού άνω του Σταυροπάζαρου. Υποσταθμός του ΚΤΕΛ Ηλείας υπήρχε στα Χαλικιάτικα (πλατεία Ηφαίστου), ενώ το γραφείο κίνησης της γραμμής Πύργου – Αθηνών λειτούργησε κατά τα έτη αυτά και για μικρό χρονικό διάστημα πλησίον της συμβολής των οδών Πατρών και Μανωλοπούλου.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1950 το κεντρικό ΚΤΕΛ Ηλείας στεγάστηκε επί της οδού Μανωλοπούλου, έναντι του πρώην ξενοδοχείου «ΔΙΕΘΝΕΣ», στη συνέχεια παρά την πλατεία Κοκκίνου, μετά δε το 1972 και για πολλά χρόνια επί της οδού Μανωλοπούλου πλησίον του Ταχυδρομείου.

Από το 2004 το ΚΤΕΛ Ηλείας λειτουργεί στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις του όπου παλιά (1949) ήταν ο Ορυζόμυλος Θλιβέρη. Πρόκειται για ένα χώρο έκτασης 12,5 στρεμμάτων, διαμορφωμένο ειδικά για την στέγαση και λειτουργία των λεωφορείων. Τα έργα κατασκευής του σύγχρονου σταθμού του ΚΤΕΛ Ηλείας διήρκεσαν από το 2001 έως το 2004. Ο εν λόγω σταθμός είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιων προσπαθειών των διοικήσεων του ΚΤΕΛ Ηλείας, διοικητικών και αυτοδιοικητικών παραγόντων του Πύργου και της Ηλείας.

Στην Αθήνα ο πρώτος σταθμός (1949) των ιδιοκτητών υπεραστικών λεωφορείων ήταν στο κέντρο της Αθήνας, στην οδό Σωκράτους, πλησίον της διασταύρωσής της με την οδό Αγίου Κωνσταντίνου. Από το 1952 έως το 1972 ο σταθμός λεωφορείων του ΚΤΕΛ της Πελοποννήσου ήταν επίσης στο κέντρο της Αθήνας, παρά τον Άγιο Κωνσταντίνο.

Στη συνέχεια δημιουργήθηκε ο μεγάλος Σταθμός Υπεραστικών Λεωφορείων στον Κηφισό, όπου σταδιακά συγκεντρώθηκαν τα περισσότερα ΚΤΕΛ, καθότι μερικά εξ αυτών παρέμειναν στον Σταθμό Λιοσίων.

Στον υπό δημιουργία μεγάλο και υπερσύγχρονο Σταθμό των ΚΤΕΛ στον Ελαιώνα προγραμματίζεται να συγκεντρωθούν όλα τα ΚΤΕΛ της Ελλάδας.

Κατά τα πρώτα έτη ίδρυσης των ΚΤΕΛ τα καλύτερα λεωφορεία δρομολογούντο στις υπεραστικές γραμμές και ειδικά στην γραμμή Πύργου – Αθηνών. Η διάρκεια της εν λόγω διαδρομής, λόγω αντίξοων συνθηκών, ήταν 10 ώρες. Αντίξοες ήταν επίσης και οι συνθήκες διεξαγωγής των τοπικών δρομολογίων καθότι οι δρόμοι ήταν στενοί και γεμάτοι λακκούβες. Σε ορισμένες περιοχές της Ηλείας τα δρομολόγια διεξάγοντο μέσα από μονοπάτια, ποτάμια και ρέματα. Οι περισσότερες εκ των γραμμών αυτών αποκαθίσταντο με την εθελοντική εργασία των κατοίκων και το αμέριστο ενδιαφέρον των κοινοτικών αρχών, ενδεικτικά αναφέρεται ότι λόγω και των ανωτέρω συνθηκών η διαδρομή Πύργου – Λάλα – Δίβρης – Τριπόταμων διαρκούσε περίπου 7 ώρες, ενώ η πραγματοποίησή της, τελικώς, εξαρτάτο από την στάθμη των υδάτων του ποταμού Κλαδέου.

Πηγή: ΗΛΕΙΑΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ, Ε' ΤΕΥΧΟΣ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2008

Ο μικρός αριθμός των λεωφορείων που αρχικά συναποτελέσαν το ΚΤΕΛ Ηλείας αυξήθηκε μετά το 1953, αρχικά λόγω της προέγκρισης αδειών στους δέκα παλαιότερους οδηγούς του. Λίγα έτη αργότερα ακολούθησε και η ανανέωση των προαναφερθέντων πρώτων λεωφορείων με αντίστοιχα των 32 θέσεων. Το 1963 είχε γίνει η κατά το ήμισυ αντικατάσταση των λεωφορείων του ΚΤΕΛ Ηλείας. Να επισημάνουμε ότι το 1962 άρχισε να λειτουργεί και η γραμμή αστικής συγκοινωνίας του ΚΤΕΛ Ηλείας με 10 λεωφορεία. Τα 6 εξυπηρετούσαν τα προάστια του Πύργου και τα 4 της Αμαλιάδας. Την ίδια περίοδο αυξήθηκε και ο αριθμός των δρομολογίων προς Πάτρα και Αθήνα.

Το 1968 τα 7 ΚΤΕΛ της Πελοποννήσου ενοποιήθηκαν σε ένα με την ονομασία ΚΤΕΥΛ. Ωστόσο, λόγω λειτουργικών δυσκολιών σύντομα οι αρμόδιοι επανέφεραν το καθεστώς λειτουργίας των ΚΤΕΛ. Στη συνέχεια, η επιχειρησιακή επιλογή που αφορούσε την αναβάθμιση των λεωφορείων του ΚΤΕΛ Ηλείας με αυτά των 50 θέσεων επέφερε οικονομίες κλίμακας που ενίσχυσαν σημαντικά τις προσόδους του ΚΤΕΛ.

Το 1987 λειτούργησε η νέα γραμμή Πύργου – Θεσσαλονίκης. Η γραμμή Πύργου – Άρτας – Ιωαννίνων ξεκίνησε την λειτουργία της το έτος 1999. Το 2009 η διοίκηση του ΚΤΕΛ Ηλείας, βάσει νέου θεσμικού πλαισίου που αφορά την

λειτουργία των ΚΤΕΛ, ίδρυσε τουριστικό γραφείο, η λειτουργία του οποίου συμβάλλει στην ανάπτυξή του.

Το επιτυχημένο και αποδοτικό «ταξίδι» του ΚΤΕΛ Ηλείας συνεχίζεται ως τις μέρες μας. Οι εργαζόμενοι, οι μέτοχοι και η διοίκησή του εγγυώνται τη συνέχεια.

«Διον. Α. Πετρόπουλος και Μπερτζελέτος»

Ο Διονύσιος Πετρόπουλος του Αθανασίου γεννήθηκε το 1909. Μαζί με άλλα 6 αδέρφια (2 αγόρια και 4 κορίτσια), ήταν τέκνο του Αθανασίου Πετρόπουλου (και της Καλλιρρόης Πετροπούλου – Σκουλαρίκη), ο οποίος δραστηριοποιείτο ως έμπορος στη Σμίλα και κατόπιν στον Πύργο. Η καταγωγή της οικογενείας Πετρόπουλου ή Πετράκη ήταν από το Βερσίτσι κοντά στα Τριπόταμα – που σήμερα ονομάζεται Σειρές.

Με το υπ' αριθμ. 12/21-8-1953 εταιρικό καταστατικό του Πρωτοδικείου Ηλείας συνέστησε ομόρρυθμη εμπορική εταιρία εξαγωγής σταφίδας μαζί με τον Βλάσση Δ. Μπερτζελέτο, με τίτλο «Διον. Α. Πετρόπουλος και Μπερτζελέτος», κεφάλαιο 50.000.000 δρχ. και με σκοπό την εξαγωγή σταφίδας. Ο Βλάσσης Μπερτζελέτος εκπροσωπούσε την εταιρία «Δ. Θ. Μπερτζελέτος και Αφοί, Βιομηχανική-Εμπορική-Ναυτιλιακή Α.Ε.», η οποία υφίσταται ακόμη. Σύμφωνα με το παραπάνω καταστατικό, ο Διονύσιος Πετρόπουλος και ο Βλάσσης Μπερτζελέτος προσέφεραν προσωπική εργασία άνευ ιδιαιτέρας αμοιβής.

Από ό,τι συνάγεται από το καταστατικό για τις δραστηριότητες της εταιρείας, αρχικά μίσθωναν κτήριο κοντά στον σταθμό των ΣΠΑΠ. Με τα συμβόλαια του συμβολαιογράφου Αθηνών Δημοκωστούλα 159.916 και 159.917, στις 25-10-1962 αγόρασαν από την Εθνική Τράπεζα, έναντι 450.000 δρχ., κτηριακό συγκρότημα εμβαδού περίπου 2.500 τ.μ. και όγκου περίπου 9.000 κ.μ. που αναπτυσσόταν σε οικόπεδο συνολικού εμβαδού 1.220 τ.μ., με πρόσωπο στις οδούς Συλλαϊδοπούλου και Ξάνθου στον Πύργο. Το κτήριο αυτό αποτελούσε τμήμα συγκροτήματος κτιρίων συνολικού όγκου 27.000 κ.μ. το οποίο ανήκε στην Ελληνική Βιομηχανία Καπνού «Β. Καραβασίλης Α.Ε.», που είχε πτωχεύσει, και είχε κατακυρωθεί υπέρ της Εθνικής Τράπεζας, σύμφωνα με την Περίληψη Κατακυρωτικής Έκθεσης 12752/1960, έναντι 1.501.000 δρχ.

Το κτηριακό αυτό συγκρότημα αποτελούσαν παλαιά λιθόκτιστα βιομηχανικά κτήρια, τμήματα των οποίων φέρεται να είχαν καεί στην μάχη του Πύργου το 1944 και είχαν συμπληρωθεί και τροποποιηθεί με πλάκες και υποστυλώματα σκυροδέματος την δεκαετία του 1950-1960.

Οι εξαγωγές κορινθιακής σταφίδας γίνονταν κατά κύριο λόγο προς στην Αγγλία διά μέσου του λιμανιού του Κατακόλου, με κύριους αποδέκτες εταιρείες όπως η Αφοί Τσικλητήρα (ελληνικής καταγωγής), η Συνεταιριστική Εταιρεία Αγγλίας

Cooperative και άλλες. Μικρές ποσότητες εξήγοντο και στις Δυτικές Ινδίες. Τα κιβώτια, αρχικά με κάρα που στάθμευαν μπροστά από το θέατρο «Απόλλων» και μετά με φορτηγά αυτοκίνητα, μεταφέρονταν στο Κατάκωλο, όπου γινόταν απεντόμωση στο απεντομωτήριο του λιμανιού, και μετά φορτώνονταν στα καράβια. Το προσωπικό που εργαζόταν υπολογίζεται σε 40 άτομα.

Σταφιδεργάτες στην προκουμαία του Λιμένα Κατακόλου

Η αδελφή του Διονύσιου Πετρόπουλου, Διονυσία, είχε παντρευτεί τον Χρήστο Σορβατζώτη, ο οποίος μαζί με τους υιούς του ανέπτυξε επίσης σημαντική σταφιδοεξαγωγική δραστηριότητα.

Το 1976 διαλύθηκε η εταιρία «Διον. Α. Πετρόπουλος και Μπερτζελέτος» και έγινε διανομή των ακινήτων. Ο Διονύσιος Πετρόπουλος τότε συνεργάστηκε με την εταιρία «Φρειδερίκος Α. Δ. Μπάρρυ & ΣΙΑ Ο.Ε.» με έδρα ένα εμβληματικό

βιομηχανικό κτήριο στο λιμάνι της Πάτρας για την εξαγωγή σταφίδων. Απεβίωσε το 1982.

Ο Αθανάσιος Παρασκευόπουλος γεννήθηκε το 1933 στην Αμαλιάδα του Ν. Ηλείας. Το 1956 άνοιξε το πρώτο του κατάστημα επί της οδού Αρχαίας Ήλιδος στην Αμαλιάδα, στο οποίο κατασκεύαζε και πωλούσε στρώματα και υφάσματα. Το 1959 άνοιξε το δεύτερο κατάστημά του, στην ίδια οδό, με είδη προικός. Το 1960 άνοιξε το τρίτο του κατάστημα επί της οδού Καλαβρύτων με ανδρικά, γυναικεία και παιδικά έτοιμα ενδύματα.

Το 1973 αποφάσισε να ασχοληθεί με την τουρσοποιία, νοικιάζοντας αρχικά το κτίριο του αγροτικού συνεταιρισμού Χαβαρίου και δημιουργώντας την ILIS EXPORTING COMPANY. Ξεκίνησε με τα προϊόντα σε άλμη και συγκεκριμένα με την πιπεριά, τις ελιές και τα ανάμικτα λαχανικά. Στην αρχή διέθετε τα προϊόντα του σε σούπερ μάρκετ και χονδρεμπόρους της ελληνικής αγοράς, ενώ το 1977 έκανε τις πρώτες του εξαγωγές στην Αμερική και τη Μ. Ανατολή μέσω αντιπροσώπων. Το 1984 μετέφερε την επιχείρησή του στην περιοχή Πέρα Χάβαρι, σε ιδιόκτητες εγκαταστάσεις όπου στεγάζεται έως και σήμερα. Μετά το 1995, έχοντας αποκτήσει αρκετή εμπειρία, ξεκίνησε την απ' ευθείας εξαγωγή στην Αμερική κάνοντας συνεργασία με ορισμένες από τις μεγαλύτερες εταιρείες τροφίμων.

Το 2001 αποφάσισε να στηρίξει ακόμα περισσότερο την ποιοτική παραγωγική διαδικασία και προχώρησε τόσο σε κτηριακή επέκταση και ριζικό εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων, όσο και στην προσθήκη τμήματος συσκευασίας, κίνηση που άνοιξε το δρόμο για ακόμα περισσότερες αγορές.

Με τη σκληρή δουλειά και το πάθος του κατάφερε να πραγματοποιήσει το όραμά του και να εδραιώσει την ILIS PARASKEVOPOULOS S.A. στην κορυφή των επιχειρήσεων του είδους της.

Το 2004 απεβίωσε αφήνοντας την εταιρεία του στους τρεις γιους του, οι οποίοι συνεχίζουν με επιτυχία την επιτυχημένη πορεία του.

Ο Αθανάσιος Παρασκευόπουλος επιτέλεσε μεγάλο φιλανθρωπικό έργο, αποφεύγοντας κάθε προβολή, και ήταν άτομο ιδιαίτερος σεβαστό στην τοπική κοινωνία και στον επιχειρηματικό κόσμο.

Ήταν παντρεμένος από το 1960 με τη Θεοδώρα Τσουκαλά και απέκτησαν τέσσερα παιδιά.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ «ΔΙΕΘΝΕΣ» ΣΤΟΝ ΠΥΡΓΟ

Στην συμβολή των οδών Μανωλοπούλου και Μιαούλη βρίσκεται το κτίριο του πρώην Ξενοδοχείου «ΔΙΕΘΝΕΣ». Είναι τριώροφο γωνιακό κτίσμα που κατασκευάστηκε από τους Παναγιώτη Αθ. Πετρόπουλο και Αναστάσιο Αθ. Πετρόπουλο. Στο ισόγειο στεγάζονταν καταστήματα και το ξυλουργείο των ιδιοκτητών. Στους δύο πάνω ορόφους στεγαζόταν ένα από τα πιο παλιά ξενοδοχεία της πόλης του Πύργου, το Ξενοδοχείο «ΔΙΕΘΝΕΣ». Διέθετε μονόκλινα, δίκλινα και τρίκλινα δωμάτια, σαλόνια ορόφων, ρεσεψιόν, χώρους διαμονής του προσωπικού, αποθήκες ιματισμού κ.λπ. Είχε είσοδο από την οδό Μανωλοπούλου. Στο ξενοδοχείο διέμεναν σημαντικές προσωπικότητες που επισκέπτονταν τον Πύργο, όπως ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, πολλοί υπουργοί, βουλευτές, δήμαρχοι, σημαντικοί επιχειρηματίες της χώρας κ.λπ. Μπροστά από το κτίριο στην οδό Μανωλοπούλου υπήρχε πιάτσα ταξί που εξυπηρετούσε και τους πελάτες του ξενοδοχείου.

Μετά τον θάνατο του ιδιοκτήτη το 1984, το κτίριο περιήλθε σε περίπου δέκα κληρονόμους και έμεινε αρκετά χρόνια κλειστό.

Το 1991 επωλήθησαν από τους κληρονόμους οι δύο όροφοι σε επιχειρηματίες του Πύργου. Είχε προηγηθεί η πώληση δύο καταστημάτων σε εμπόρους του Πύργου. Το 1992 στο κτίριο έγινε γενική ανακαίνιση από τους νέους ιδιοκτήτες και οι όροφοι όπου στεγαζόταν το ξενοδοχείο μετετράπησαν σε χώρους γραφείων με είσοδο από την οδό Μιαούλη. Οι νέοι ιδιοκτήτες σεβάστηκαν την αρχιτεκτονική της πρόσοψης του κτιρίου, την συντήρησαν και την διατήρησαν όπως παλιά.

Χαρακτηριστικό είναι η τεράστια ελληνική σημαία που κοσμούσε σε γιορτές και παρελάσεις το κτίριο. Αυτό συνεχίζεται και από τους νέους ιδιοκτήτες κατά τις εθνικές εορτές.

